

3 1761 06267493 2

Presented to the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO
by
GEORGE BISZTRAY

JÓKAI MÓR

ÖSSZES MŰVEI

NEMZETI KIADÁS

C. KÖTET

A JÓKAI-JUBILEUM ÉS A NEMZETI DISZKIADÁS TÖRTÉNETE

BUDAPEST

RÉVAI TESTVÉREK KIADÁSA

1907

A
JÓKAI-JUBILEUM
ÉS
A NEMZETI DISZKIADÁS
TÖRTÉNETE

AZ ELŐFIZETŐK NÉVSORÁVAL ÉS
A SZÁZ KÖTET RÉSZLETES TARTALOMJEGYZÉKÉVEL, VALAMINT
JÓKAI ÖSSZES IRÁSAINAK BIBLIOGRAPHIÁJÁVAL

BUDAPEST
RÉVAI TESTVÉREK TULAJDONA

1907

ERRŐL A SZÁZADIK KÖTETRŐL.

Dicsőség a magyar nemzetnek, hogy Jókai Mór összes műveinek száz kötetes könyvtára elkészült, együtt van. Páratlan és merész vállalkozás volt, a melyhez egy Jókai népszerűsége kellett, hogy ötven éves írói munkásság ilyen emlékoszlopban glorifikáltassék. Azon a nevezetes január hatodikán, a mely a Jókai-jubileum ünnepségeinek legfényesebb napja volt, ezekkel a szavakkal fordult Eötvös Loránd báró, lelke az egész mozgalomnak, Jókai felé: «Te büszke önérzettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet». Nem oly régi a történet, hogy ne emlékezzék még reá az egész nemzet, de a világtörténelemben még új és példa nélkül álló: mikép jubilálta meg Magyarország élő legnagyobb poétáját.

Ünnep volt az, banket és dinom-dánom nélkül, a szeretet és a hála ünnepe, a melyben egyforma nagy volt ünneplő és ünnepelt. Néhány hónap elég volt arra, hogy a magyar társadalom minden osztálya összetegye filléreit e nagy vállalkozás céljaira, a melyet öt év alatt ígértükhöz képest a kiadók ezzel a kötettel le is bonyolítottak. Csak ép a záróköbe kell még beleilleszteni — mint a hogy monumentális paloták zárókövébe szokás — egy pár históriai aktát arról a kiválasztott poétáról, a kinek megadatott, hogy már életében lásson egy darab halhatatlanságot s arról a műről, a melyet büszkén mondhat az egész nemzet a magáénak.

Jókai jubileumának s ennek a száz kötetes nemzeti ki-

adásnak a története kell hogy históriai okmányként kiegészítő része legyen a nagy vállalatnak, a minővel sehol a földön poéta és nemzet nem dicsekedhetik. Jókai lángesze, termékenysége, szíve, hazafisága és költészete kellett hozzá egyrészt; a magyar nemzet rajongó, ifjonti hevülése, ideális, tiszta költészet-imádata kellett hozzá másrésről. És ez a két világ találkozott a jubileum esztendejében és e találkozás gyümölese a száz kötetes Jókai. A hogy az Ezeregy éj meséi közt az ezeregyedik a legcsodálatosabb, mely keretétől szolgált valamennyinek: úgy rajzolódott lelkünkbe Jókai legendás világába illő tündérmesének az a felejthetetlen ünnep, a mely bázisul szolgált a Jókai-kötetek piramidjához.

Ez a századik kötet legyen magyarázója a kilenczvenkilencznek. Tiszteljük meg vele a magyar közönséget, a mely határt nem ismerő áldozatkészséggel sietett oltárt emelni legkedveltebb mesemondójának és szolgáljuk vele a történetet, a mely századok múlva is példakép fogja emlegetni e ritka jubileumot. Dicsőség a költőnek és dicsőség nemzetének!

M. E.

A SZÁZ KÖTETES JÓKAI-KIADÁSRÓL.

Az ezernyolczszáz nyolczvannegyedik esztendőben merült fel először az idea, hogy Jókai Mór ötvenéves írói jubileumát az egész ország megülje. Komócsy József számította ki ezt a nevezetes dátumot s az írók és művészek köre hozzá is látott már az ünnep tervezetének kidolgozásához. De Jókai a lapokhoz intézett levelében élénken tiltakozott a korai jubileum ellen s írói működésének kezdetéül az 1843-ik évet jelölte meg, a mikor is a Magyar Tudományos Akadémia *Zsidó fia* című pályaművét dicsőréttel tüntette ki. Így hát az 1893-ik esztendővel mult csak el az a félszázad, a melyet Jókai annyi dicsőséggel tolla és hazája szolgálatában töltött.

De már ezt az évszámot megjegyezte magának mindenki. Általános lelkesedés volt visszhangja annak a levélnek, a melyet megint csak a jó *Komócsy József* 1893 márczius harmadikán a lapokban közzétett s a mely ekkép szólt:

Ebben az évben lesz ötven éve, hogy hazánk koszorus nagy költője: Jókai Mór első irodalmi munkájával a közönség előtt megjelent. A rendkívüli szellem e csodálatos pályafutása, mely fényével nemcsak hazánkat, hanem az összes művelt világot betöltötte: arra ösztönöz minket, hogy a ki annyi kincset adott nekünk egy félszázadon át, azt mi tiszteletünk és szeretetünk kincseivel vegyük körül. Rendezünk *nemzeti ünnepet* a legnagyobb író tiszteletére! Nem politikáról van itt szó, hanem egyik legnagyobb nemzeti büszkeségünk megünnepléséről, az egész nemzet hálájának

nyilvánításáról egy nagy szellem iránt. Jókai Mór, a lángeszű költő, a nemzet vigasztalója, reményeinek ébresztője, a nemzeti génusz édes gyermeke : a miénk, a kicsinyeké és nagyoké egyaránt. Kell tehát, hogy őt mindannyian ünnepeljük az ő esodával határos munkájának jubiláris évfordulóján! Az ünnepelés megbeszélésére van szerencsém önöket meghívni, az új városháza társalgótermébe, márczius 4-én délután 4 órára.

Márczius negyedikén a lipótutcai városház tanácskozótermében együtt volt a magyar szellemi arisztokrácia. Az értekezlet, a melyen *Szász Károly* elnökölt, egyhangulag elfogadta a jubileum eszméjét s elhatározta, hogy az ünnepet 1893 őszén rendezi. Kiküldött továbbá a kebeléből egy 25 tagú végrehajtó bizottságot *Falk Miksa* elnökelete alatt, a mely ismét őt tagját bizta meg a részletes programjavaslat készítésével. Ez az öt tag Gerlóczy Károly, Emich Gusztáv, György Aladár, Komócsy József és Rákosi Jenő volt.

Márczius tizedikén tanácskozott először a programkészítő bizottság, a mely ekkép tervezte az ünnepet:

1. A nemzet alapítványt tesz, melynek kamatait Jókai kapja életefogytaig.

2. Felépül a jubileum napjára a *Költők háza*, elsöbben is a Jókai-ereklyék számára.

3. A bizottság kiad egy *Jókai-albumot*, a jubilánsra vonatkozó adatokkal, költeményekkel és rajzokkal.

4. Megjelenik az ünnep ötletéből fényképgyűjtemény azokról a vidékekröl, a hol Jókai élt.

5. Népszerű füzetekben a bizottság kiadja Jókai több munkáját és életrajzát.

6. A jubileum napját irodalmi ülés és körmenet teszi emlékezetessé. A körmenetben résztvevő nők virágot szórnak a költő lába elé. Az ünnep-estén diszelöadás lesz a színházakban, a Vigadóban pedig Jókai regényalakjait mutatják be legjobb mívészeink tableauokban.

Ez volt az első konkrét tervezet; a végrehajtó bizottság

el is fogadta azzal az indítványnyal együtt, hogy egy ötszáz tagból álló nagybizottság vezesse ezután az országos mozgalmat.

Április kilenczedikén alakult meg az ünneprendező nagybizottság s az választotta meg a tiszti kart ekképen:

Védnök:

József főherczeg Ő császári és királyi Fensége.

Díszelnökök:

Vaszary Kolos, Vay Miklós báró.

Elnök:

Eötvös Loránd báró

Alelnökök:

Andrássy Tivadar gróf,	Horváth Gyula,
Apponyi Albert gróf,	Kenedi Géza,
Benczur Gyula,	Kisfaludy Árpád dr.,
Berzeviczy Albert,	Kohner Zsigmond,
Brázay Kálmán,	Komócsy József,
Dr. Breznay Béla,	Dr. König Gyula,
Bubics Zsigmond,	Mikszáth Kálmán,
Bélavári Burchard Konrád,	Nikolics Feodor báró,
Emich Gusztáv,	Pallavicini Ede örgróf,
Csávolszky Lajos,	Rákosi Jenő,
Eszterházy Miklós gróf,	Ráth Károly főpolgármester,
Falk Miksa dr.,	Szász Károly,
Gajári Ödön,	Thaly Kálmán,
Gerlőczy Károly,	Thék Endre,
Hock János,	Dr. Wagner Géza,
Hoffmann Alfréd,	Zichy Géza gróf.

Főtítkár:

Dr. Beöthy Zsolt.

Titkárok

Amtmann Géza,
 Benedek Elek,
 Dr. Buday József,
 Endródi Sándor,
 Fekete József,
 Gabányi Árpád,
 György Aladár,
 Havass Rezső dr.,
 Kiss József,
 Kozma Andor,

Molnár Antal,
 Rákosi Viktor,
 Révai Mór,
 Stettka Gyula,
 Szemere Attila,
 Dr. Szmrecsányi Miklós,
 Szana Tamás,
 Várady Antal,
 Vargha Gyula,
 Zala György.

Pénztárnok :

Falk Zsigmond.

Ellenőrök :

Heltai Ferencz dr.,

Vadnay Károly.

A nagybizottság tagjainak névsora ez :

Abafi Lajos	Asbóth Emil	Beck Nándor
Abonyi Árpád	Atzél Béla báró	Benczur Gyula
Ábrányi Emil	Bachát Dániel	Benedek Elek
id. Ábrányi Kornél	Badies Ferencz dr.	Benedikovics Károly
ifj. Ábrányi Kornél	Baintner Imre	Beniczky Ferencz
Adler Móricz	Balázs Mór	Benkő Kálmán
Adler Zsigmond dr.	Bánffy Dezső báró	Beöthy Ákos
Aebly Adolf	Bánóczy József dr.	Beöthy Zsolt dr.
Ágay Adolf dr.	Barabás Miklós	Bethlen András gróf
Ágoston József	Barzen János	Bethlen Gábor gróf
Alkér Gusztáv	Bartay Ede	Berezik Árpád
Ambrus Zoltán	Bartalus István	Bercsényi Béla
Andaházy László	Baross Károly	Berecz Antal
Andrássy Aladár gróf	Bartók Lajos	Berger Márk
Andrássy Gyula gróf	Batthyány Lajos gróf	Bernát Béla dr.
Andrássy Tivadar gróf	Báthory Nándor	Berzeviczy Albert
Apponyi Albert gróf	Baumann Antal	Bitta Dezső dr.
Arany László	Baumann József	Bittó István
Aranyossy Miksa	Bayer József	Bobula János
Árkay Sándor	Beck Dénes	Bodnár Zsigmond

Bogisich Mihály	Dóczy Lajos	Geller József
Böhm Károly	Dolinay Gyula	Gergelyi Jakab
Bolgár Ferencz	Dömötör Gedeon	Gerlóczy Károly
Boneza Miklós	Dömötör Géza	Gerlóczy Zsigmond dr.
Bossányi László	Dunszt István	Gerő Lajos dr.
Brám Miksa	Ehrlich Gusztáv	Ghyecz Géza dr.
Brázay Kálmán	Emich Gusztáv	Gogon Gergely
Breznay Béla dr.	Endrődi Sándor	Gold Zsigmond
Brill Sámuel L.	Engel Pál	Goldberg Rafael dr.
Bródy Zsigmond	Entz Géza dr.	Goldberger Sámuel
Brückler Mihály	Enyedy Lukács	Goldzieher Ignác dr.
Brüll Ármin	Eötvös Károly	Gombár Tivadar dr.
Brüll Lipót	Eötvös Loránd báró	Gööz József dr.
Bubala György	Erdélyi Sándor	Gracza György
Bubics Zsigmond	Erkel Ferencz	Gregersen György
Euday József dr.	Erney József	Gromon Dezső
Burchard Konr. bélavári	Erődi Béla dr.	Grosz Sándor dr.
Busbach Péter	Eszterházy Miklós gróf	Grötschel Imre
Chorin Ferencz dr.	Evva Lajos	Gschwindt György
Corzán Avendano G. dr.	Falk Miksa dr.	Gundel János
Csáky Albin gróf	Falk Zsigmond lovag	Gyertyánfy István
Császár Jenő	Fejér Miklós	György Aladár
Császka György dr.	Fejérváry Géza báró	Györy Elek
Csávolszky Lajos	Fekete József	Gyulay Béla dr.
Csekonics Endre gróf	Fektor Ferencz	Gyulányi Adolf
Cselka Nándor	Felsmann József	Haberhauer János
Csendics Gyula	Fenyvessy Adolf	Hafner József
Csepreghy János	Fenyvessy Ferencz	Hahóthy Sándor
Cséry Lajos	Ferenchich Vilmos	Hajnal Adolf
Csiky Kálmán dr.	Ferenczy József	Halász Gyula
Csizik Károly	Fetter György	Harkányi Frigyes
Csorba Ferencz dr.	Fettich Ferencz	Hatala Péter
Czigler Győző	Fillinger Károly	Havass Rezső dr.
Czimmermann Antal	Filotás Géza	Havass Sándor
Czölder János dr.	Fodor József dr.	Hegedüs Károly
Dalmady Győző	Földváry Mihály	Hegedüs Sándor
Dániel Ernő	Forgó István csongrádi	Heinrich Gusztáv
Darányi Ignác dr.	Forster Gyula	Heinrich István
Dégen Gusztáv dr.	Freiszleder Nándor	Helfy Ignác
Dégen Titusz	Freyberger Pál	Heltai Ferencz dr.
Degré Alajos	Friedmann Bernát dr.	Herczegh Ferencz
Del'Medico Ágoston	Fritz Péter	Hevesi Ödön
Derzsi Károly	Fusz Ferencz	Hevesy József
Dessewffy Aurél gróf	Gabányi Árpád	Hieronymi Károly
Deutsch Gyula	Gajári Ödön	Hindy Attila
Deutsch József	Gál István	Hindy Kálmán
Deutsch Sándor	Gallner József	Hódossy Imre
Devecis Gyula	Garay Antal	Hoffer Károly

Hoffmann Alfréd	Kétly Károly dr.	Lengyel Sándor
Hollán Ernő	Kétly László	Létay Péter
Horánszky Nándor	Khuen-Héderváry K. gr.	Lévay Henrik
Horn Ede	Kirschhoffer Károly	Lipovesevics Laurusz
Hortoványi Antal	Kisfaludy Árpád dr.	Lipthay Béla báró
Horváth Boldizsár	Kiss Béla	Lipthay Sándor
Horváth Gyula	Kiss József dr.	Lóczy Lajos
Horváth János	Kiss József	Lollok Lénárd
Horváth Sándor	Klamarik János	Lotz Károly
Hoser Viktor	Kléh István	Luczenbacher Pál
Hunyady László gróf	Klein Gyula dr.	Ludvigh Endre dr.
Hümpfner Ferencz	Kleiner Ármin	Ludvigh Gyula
Hüttl Tivadar	Kochmeister Frigyes b.	Lukács Antal
Hüvös József	Kohner Zsigmond	Lukács Béla
Illyés Bálint	Kokesch Sándor	Lukács Gyula
Inczédy László	Kölber Alajos	Lung György
Iritsek Ferencz	Kölber Fülöp ifj.	Lutter János
Irmeý Ferencz	Kollár Lajos dr.	Madary Gábor
Jalics Kálmán	Koltay Virgil dr.	Magyarevics Jeremiás
Janesó Benedek dr.	Komócsy József	Marczali Henrik
Jankovics István	König Gyula	Margitay Dezső
Janky Károly	Könyves Károly	Margitay Tihamér
Jármy Tamás	Köpesdy Sándor dr.	Márkus József
Jellinek Henrik	Korányi Frigyes dr.	Markusovszky Lajos
Jeny József	Kornfeld Zsigmond	Marton Alajos
Jeszenszky Danó	Kosztics Simon	Matuska Alajos
Josika Sámuel báró	Kozilek János	Matuska Péter dr.
Josipovich Imre	Kozma Andor	Mátyus Arisztid dr.
Jungfer Gyula	Kozma Gyula	Mauritz Rezső
Jurány Vilmos	Krajtsik Ferencz dr.	Mayer József
Jurmann János	Kronberger Lipót	Mechwart András
Kaas Ivor báró	Kulesár Ernő	Mendl István
Kafka Károly	Kugler József	Mérő János
Káldy Gyula	Kullmann Lajos	Mészáros Sámuel
ifj. Kálmán Rudolf	Kun Gyula	Mezey Mór
Kamermayer Károly	Kurtz Vilmos	Mezey Péter
Kanovich Béla Mór	Kvassay Ede	Mihalkovics Géza dr.
Kármán Lajos	Lád Károly	Mihalovics Antal
Károlyi Sándor gróf	Lakits Vendel	Mihalovics Ödön
Károlyi Tibor gróf	Lampl Hugó	Mikszáth Kálmán
Kaschnitz Gyula	Lánczy Leo	Moldoványi Sándor
Kauser János	Láng Lajos	Molnár Antal
Kauser József	László Mihály dr.	Morzsányi Károly dr.
Keeskeméthy István dr.	Lavotta Lajos	Mudrony Soma
Keglevich István gróf	Lechner Lajos	Müller Kálmán dr.
Keleti Gusztáv	Lederer Ábrahám	Murányi Ármin dr.
Kemény János báró	Légrády Károly	Nagy Dezső dr.
Kenedi Géza dr.	Lengyel Béla dr.	Nagy Lajos dr.

Nagy Lajos tokaji	Ráth György	Schweiger Márton
Nagy Miklós	Ráth Károly, főpolgárm.	Spanberger Alajos
Natter Ferencz	Ráth Károly	Staub Ferencz
Neményi Ambrus dr.	Ráth Mór	Steiger Gyula
Német Titusz	Ráth Péter	Steindl Imre
Névy László	Rátsch Sándor	Stephany Lajos
Ney Béla	Reichart N. János	Stettka Gyula
Nikolits Feodor báró	Reiszig Ede	Stieber Vincze
Nikolits Sándor	Rémi Róbert	Stramer Kamilló
Nyiry Lajos dr.	Révai Mór	Strobl Alajos
Oetl Ferencz	Richter Ferencz	Szabó Endre
Oldal János	Rieger György	Szabó János gelléri
Órley Lajos dr.	Rohonczy Gedeon	Szabó József
Ormay Mór	Roller Mátyás	Szabó M. Ferencz
Ország Sándor dr.	Romeiser József	Szabó Miklós nárai
Ótvös (Silberstein) A. dr.	Roskovics Ignác	Szalay Imre
Ott Adám dr.	Rostaházy Kálmán	Szalay Károly
Palágyi Menyhért	Rotter Lajos	Szana Tamás
Pálffy Albert	Rötzer Ferencz	Szápáry Géza gróf
Pallavicini Ede örgróf	Rozmanith Vilmos	Szápáry Gyula gróf
Papp Endre	Rózsavölgyi Gyula	Szápáry István gróf
Pártos Gyula	Richter Ferencz	Szarvas Gábor
Pauer Imre	Rudnay Béla	Szász Károly
Paulay Ede	Rupp Imre	Szauntner Zsigmond
Pázmándy Dénes	Rupp Zsigmond	Szávoszt Alfouz
J'échy Tamás	Sántha Lajos	Széchen Antal gróf
Pekár Imre	Sebastiani Jenő	Széchenyi Béla gróf
Pertik Ottó dr.	Sebők Zsigmond	Székely Bertalan
Péterfy Jenő	Senyei Ferencz	Székely Ferencz
Péterfy Sándor	Sigray Pál	Szelestey Géza
Plosz Sándor dr.	Sik Sándor dr.	Szell Kálmán
Podmaniczky Frigy. b.	Simon Jakab	Szemere Attila
Pollák József	Sipos Antal	Szende Antal
Popper J. István	Sretvizer Lajos	Szentgyörgyi Imre
Porszász Gyula	Scheich Károly	Szigethy József
Posa Ferencz	Schiffer Ferencz	Szilágyi Dezső dr.
Posch Gyula	Schiller György	Szilágyi Sándor
Pucher József	Schlick Béla	Szili Kálmán
Pulszky Ferencz	Schmidt Albin	id. Szinnyi József
Pulszky Károly	Schmidt Gyula	Szlávy József
Priezel János	Schneider Alajos	Szmrecsányi Miklós dr.
Rác Károly dr.	Schober Albert	Szokoly Gyula
Radó Antal dr.	Scholtz Gusztáv	Szombathelyi Győző
Radocza János	Schön Vilmos	Szontágh Pál gömöri
Rajner Kálmán	Schossberger Zsigm. b.	Szontágh Pál nógrádi
Rákosi Jenő	Schrantz János	Sztojanovics István
Rákosi Viktor	Schreker Izidor	Tabódy József
Rakovszky István	Schwartz Ottó dr.	Takács Lajos dr.

Tanos Imre	Tóth Lőrincz	Vikár Béla
Tanos Sándor	Trajtler Károly	Viola Imre
Tatay Adolf dr.	Türr István	Vörös Kálmán
Tátray József	Ugron Gábor	Vukovány Albert
Teleki Géza gróf	Uhl Sándor	Wagner Géza dr.
Telepy Károly	Ullmann M. G.	Wagner Jenő dr.
Teleszky István dr.	Unger Alajos dr.	Walser Jakab
Tenczer Pál	Ungermann Lipót	Wehner Gyula
Thaly Emil	Vadnay Károly	Weinberger Alajos
Thaly Kálmán	Vajda János	Weinmann Fülöp
Than Károly	Vajdady Emil	Weisz Bertold
Thék Endre	Vajdady Ernő	Wekerle Sándor dr.
Thewrewk Emil P.	Vajdady Gusztáv	Wenckheim Frigyes gróf
Thuróczy Adolf	Válya Miklós	Wessely Alajos
Tisza István	Vámbéry Ármin	Wolf György
Tisza Kálmán	Vámosy Mihály	Wolkenberg Gyula
Tisza Lajos gróf	Váradi Antal	Zala György
Tolnay Ákos	Várady István	Zboray Béla
Tolnay Lajos	Vargha Gyula	Zichy Antal
Tolnay Lajos dr.	Vaszary Kolos	Zichy Géza gróf
Torkos László	Vay Miklós báró	Zichy Jenő gróf
Török György	Végh János	Zierer Károly
Török József	Verédy Károly dr.	Zitterbarth Károly
Tóth József	Vézinger Károly	Zuber József
Tóth László dr.	Vidéky János	

A nagybizottság elfogadta a programmot s kivitelét rábízta az alapítványi, az irodalmi, a képzőművészeti, a művészeti és a pénzügyi bizottságokra.

A nyári hónapok elteltek a tanácskozással. A bizottságok meghányták-vetették a programmot, a mely ebben az első formájában még mindig nem ígérkezett annak a nagy időkre szóló, maradandó becsű irodalmi eseménynek, a melylyé később alakult. Közben a művelt magyar közvélemény nagy lelkesedéssel fogadta a jubileum hírért. Mozgalom indult meg országszerte mindenütt, hogy a közönség Jókai iránt valamely eklatáns formában fejezze ki szeretetét és háláját. *Budapest* székesfőváros márczius 22-én diszpolgárává választotta meg Jókait; példáját követte csaknem minden magyar város. Arról is szó volt, hogy az ország valamennyi vármegyéjében külön jubilaris ünnepet rendeznek, de mivel Jókai az első pünkösdkor

Szegeden rendezett ily ünnepélyre nem fogadta el a meghívást: a megyék és testületek a budapesti ünnepben való részvételre határozták el magukat.

Jókainak a szegedi ünnep rendezőségéhez írt levelét érdekes dokumentumként mi is megörökítjük, mert annak a hangulatnak a kifejezője, a melyben a nagy író a saját jubileumát várta. A lemondó levél, a mely *Kemény Nándorné* asszonyhoz, a szegedi ünnep főrendezőjéhez volt intézve, így szól:

«Nyílt levél Kemény Nándornéhoz.

Mélyen tisztelt barátném!

Kegyednek leányomhoz írt becses leveléből, de ma már a hirlapokból is értesültem, hogy Szeged városában egy, az én emlékezetemnek szánt ünnepélyhez készülnek jövő pünkösd napra. És hogy arra engemet is fel fognak szólítani, hogy személyesen részt vegyek benne.

Bizonyára hálás érzelemmel fogadom mind azt a jóságot, melylyel engem, s bennem a magyar nemzeti irodalmat, a magyar és idegen közönség megtisztel, s különösen Szeged elismerése rám nézve nagybecsű, mely városhoz annyi nevezetes eseménynek emléke vonz régi és közelmúlt időkből. E megtisztelést, mely bárkit büszkévé tehet, én alázatos fővel fogadom. De megjelenésemet a május 21-iki ünnepélyre nem ígérhetem.

Beteg voltam, most sem vagyok jól. Egy év alatt háromszor estem bele az influenzába, még pedig annak a legveszedelmesebb (tüdőbajos) fajtájába mind három esetben.

Istenen kívül, csak orvosom és a hozzám tartozók gondos ápolásának köszönhetem, hogy el nem mentem vele oda, a hol semmi sem fáj többé. S ez a baj visszatér. Egy meghűlés, egy felhevülés, egy étrendi kilépés visszahozza. Utóhatásától most sem tudok megszabadulni.

Idegessé lettem, álmos vagyok s nem tudok aludni, éhes vagyok és nem tudok enni. Mindig fájom. Mindentől félek. Nem merek a szabadba kimenni. Egy év alatt három hónapot töltöttem szobaáristomban. (Pedig nem is danoltam semmi nótát.)

A jó barátaim, ott a vidéken, minderről nem tudnak semmit; mert ez alatt is mindenféle bohóságot olvasnak tőlem a lapokban. Azt gondolják: vigan vagyok. De hiszen az írás az egyedüli módszer, a mivel a bajom ellen küzdök. Úgy, hogy az orvosom, mikor reggel meglátogat, azt kérdi tőlem legelőbb, hogy tudok-e már dolgozni.

A mint az idő egy kicsit felmelegszik, el kell mennem valahova tengerpartra. Mennék már most is, de félek az utazástól: akár hajón, akár vasuton. Talán ahhoz összeszedem még magamat valahogy a nyáron, hogy ősszel dolognak állhassak.

Nagy sorom lesz. Októberben lesz az ötven éves írói jubileumom.

Ebben a hónapban hirdette ki a magyar tudományos akadémia a legelső munkám («Zsidó fiu» cz. dráma) fölötti elismerő bírálatát.

Ettől a naptól számítom írói pályafutásomat.

Az ötvenedik évforduló napját (hiszem, hogy szép nap lesz, de nehéz nap lesz) valahogy csak keresztül élem.

Hanem a ki azt hiszi, hogy ezután a nap után kezdődik majd még egy hónapokig tartó dinom-dánom, szakadatlan ünnepség: az ugyan túlbecsüli testi-lelki tehetségeimet.

Az aranylakodalom után nem következnek mézesetek.

Mikor először keltem egybe muzsámmal: 1843-ban, ugyan keresztül tudtam volna magamat enni-inni a két magyar hazán is: de akkor sehová se hittak; most már hínak, de most már én is öreg legény vagyok, a muzsám is vén matróna már. Jobb nekünk itthon.

Hanem majd magam helyett elküldöm mindenüvé azt a remekül készült mellszobromat, a melyet most végzett be Zala György művészbarátom. Az legalább ott marad emlékül s a lelkem egy darabja is vele.

Kérem Kegyedet, kedves barátném, legyen szives ezt a leveletem a májusra tervezett megtisztelés rendezőivel közölni, s ha jónak találja, a hirlapoknak is átadni.

Legforróbb baráti üdvözlétem s az ég minden áldásainak kívánása mellett, Önre és kedves családjára, maradok

igaz hű barátja

Budapest, 1893 ápr. 9.

Jókai Mór.

Nyár derekán merült fel először a terv, hogy a jubiláris ünnepet Jókai Mór összes műveinek egyöntetű szép kiadásával kellene megülni.

Az ideát Révai Mór, az ünneprendező nagybizottság egyik titkára vetette föl, a ki Jókainak már 1880 óta kiadója. Tervét és első lépéseit ő maga ekkép beszéli el egy alkalmi Jókai-Albumban :

«Egy szép napon kimentem Jókaihoz, hogy beavassam tervembe és tőle az engedélyt kikérjem az előmunkálatok, tanulmányok megtételére. Előadtam neki az egész tervet, a keresztülvitel módzatait lehető részletesen — ő nyugodtan meghallgatott, néha elmosolyodott, mikor pedig befejeztem, azzal a lakonikus kérdéssel főzött le :

— Hát megvan maga bolondulva, öcsém? Hiszen az én munkáim több kiadó kezében örökre le vannak kötve, azok csak nem fognak lemondani jogaikról, azután meg hol vesz maga ezer embert Magyarországon, a ki annyi pénzt ad munkáimért, mikor úgy is oly sok példányban el vannak azok terjedve.

És azzal elővette azokat a kimutatásokat, a melyeket kiadói minden évben rendelkezésére bocsátanak a népszerű kiadások kelendőségéről és tételről-tételre kimutatva, hogy minden egyes művéből évenként hány példány kel el — azzal bocsátott el, hogy «ezt a bolond ideát» verjem ki a fejből.

Ezt a jó tanácsot persze azért kaptam, hogy meg ne fogadjam. És ezt annál kevésbbé tettem, mert azok a kimutatások nekem mást mutattak, mint a szerénységében a túlságig menő szerzőnek. És akkor aztán én készítettem összehasonlító kimutatásokat mindenféle műveiről Jókainak és egy legközelebbi alkalommal azokat felmutatva neki, oda allegáltam, hogy most már még inkább hiszem, hogy művei összkiadására nemcsak megvan a talaj a magyar közönségben, de sőt kötelesség is azt közrebocsátani, még pedig ötven éves írói működése fordulópontján és az ő közreműködésével, mert az össze-vissza kuszált kiadói tulajdonjogi kérdéseket az ő segítsége nélkül valóban nem lehetne sikerrel megoldani.

Okoskodásom, úgy látszik, ezuttal már kevésbbé tetszett bolondnak és azóta meg-megfontoltuk az ügyet, mely mind-

jobban kidomborodott Jókai előtt is, úgy, hogy az eszmét mindjobban megszerette, és a nehézségek elhárítását nem tekintette oly lehetetlennek.

Most már mindkettőnk titka volt a terv és midőn a «Petőfi-társaság» kezdeményezésére megalakult az a fényes kör, mely Jókai 50 éves írói jubileumának megünneplését határozta el,— elmentem a költőhöz, engedélyét kikérni, hogy tervemet a jubileumra alakult bizottság elébe terjeszthessem. Ez engedélyre annál is inkább szükségem volt, mivel a szerző műveiről csakis ő, illetve kiadója van jogosítva rendelkezni és ily irányú felhatalmazás híján az eszme egyáltalán nem lett volna megpendíthető. — Beleegyezését a terv nyilvánosságra hozatalára készséggel megadta ugyan, de midőn előadtam, hogy a dolgot úgy kontemplálom, hogy a kiadás előfizetés útján legyen biztosítva és hogy ő honoráriumképen az ezer aláíró után befolyó előfizetési összegek felét, azaz 100,000 frtot kapjon, ebbe semmiképen sem akart beleegyezni.

— Ily nagy honorárium nem dukál, ezzel lehetetlenné van téve a kiadás, ilyen és hasonló ellenvetésekkel akart engemet meczáfolni, míg végre licitálni kezdett, lefelé. Hogy neki honoráriumképen elég 50,000 frt, de sőt 40,000 is és ha ez akadály volna a kiadásra nézve, még ennél is kevesebb, ő anyagi hasznót a kiadásból nem óhajt magának és megelégszik azzal, sőt annak örül csak, ha egyáltalán létrejön műveinek összkiadása és azt ő maga rendezheti sajtó alá.

Minden ellenkezés daczára én nem tágitottam, megmagyaráztam, hogy voltaképen joga nincs elhárítani magától a neki természetszerűleg járó írói tiszteletdíjat, hogy ez önzetlenséggel senkit le nem kötelez, sőt hogy ez által az összkiadás létrejövetelét kockáztatja, mert nem volna a magyar nemzethez méltó dolog és a közönség körében rokonszenvre nem számíthatna oly actio, mely a költő anyagi érdekei rovására akarná a mindnyájunk által óhajtott czélt, az összkiadás létesítését elérni.

Nagynehezen meggyőzve a költőt, végre megengedte, hogy az akkor alakult jubileumi bizottság előtt tervemet előadhassam.»

A terv röviden ez volt: Jókai összes kiadói saját érdekeik lehető megóvása mellett átengedik a tulajdonukban levő

munkákat a nemzeti díszkiadás számára. Jókai Mór ötven esztendő alatt 324 kötetet adott ki, vagyis körülbelül 3500 nyomtatott ívet irt 70.816,464 betűvel. Ezt a mesés kincset a jubileumi bizottság 100 kötetben adja ki, kötetenként átlag husz ívvel, tehát összesen kétezer ívvel. A nemzeti kiadásra a bizottság előfizetést hirdet 200 forintjával. Ezer aláíró tehát már lehetségessé teszi, hogy a kiadás jövedelméből Jókai Mórnak nemzeti tiszteletdíjképen *százezer forintot* lehessen átadni.

A nagybizottság, mivel ez az új terv a régi programm megváltoztatását jelentette, október tizenegyedikén újra összeült. Itt került tárgyalásra a következő határozati javaslat, a melyet báró Eötvös Loránd terjesztett a bizottság elé:

Határozza el a bizottság, hogy Jókai ötven éves írói jubileuma alkalmából összes műveinek díszes kiadását fogja létrehozni, ezzel remélvén egyrészt az ünneplendőnek a leg-tisztább örömet szerezni, másrészt az ő, nemzetünk javára kifejtett nagy tevékenységének maradandó emléket állítani. A díszkiadás egyes példányának árát 200 frtban állapítván meg, forduljon a bizottság hazánk lelkes testületeihez és egyesekhez előjegyzések végett, úgy, hogy azoknak alapján az ünnepelt szerzőnek mintegy a nemzet tiszteletdíjával 100,000 frtot ajánlhasson fel.

E határozat értelmében a bizottság: 1. Felkéri szerzőt, adja ahhoz beleegyezését. 2. A kiadás rendezésével az irodalmi bizottságot, a szerződések megkötésével az elnökséget bizza meg. 3. A kiadás technikai kivitelére a Révai Testvérek kiadó céget szólítja fel, köszönetét fejezván ki már eddig ez irányban tett fáradozásaiért.

A bizottság jóváhagyólag veszi tudomásul a végrehajtó és képzőművészeti bizottság azon intézkedését, mely szerint hazai művészeinket egy, az ünnepeltre és műveire emlékeztető lapokból álló album létesítésére szólította fel, annak elkészítését teljesen a képzőművészeti bizottságra bizza.

Az ünnep rendezésével a művészeti bizottságot bizza meg, s különösen felkéri Budapest székesfőváros törvényhatósá-

gát, hogy, mint az ünnep helyén a háznak ura, e bizottságot tekintélyével támogassa.

Az ünnepnek és a művészek albumának költségeit a nagybizottság maga fogja fedezni.

Végül felszólítja a bizottság mindazon testületeket és hatóságokat, melyek országszerte már is ünneplik és még ünnepelni fogják Jókait, hogy legalább kiküldötteik képében vegyenek részt a jan. 6-iki budapesti ünnepen, elhozva magukkal tiszteletük emlékét.

A nagybizottság elfogadta e javaslatot az ünnep programjának végleges tervezetével együtt, mely kihagyta a régiből mindazokat a külsőségeket és demonstratív jellegű tüntetéseket, a melyeknek állandó értékük nincs. Az ünnep napjául 1894 január hatodikát tűzte ki. A díszkiadás ügyének rendezésére az irodalmi bizottság még aznap összeült és a maga kebeléből szűkebb körű végrehajtó bizottságot küldött ki, a melynek tagjai lettek: báró *Eötvös* Loránd, mint elnök, *Beöthy* Zsolt, mint főtitkár, továbbá *Komócsy* József, *Rákosi* Jenő, *György* Aladár, *Horváth* Gyula, *Hock* János, *Thaly* Kálmán, *Kenedi* Géza és *Révai* Mór.

Azontúl ez a végrehajtó bizottság intézte a kiadás összes ügyeit, szerződött Jókait valamennyi kiadójával, megállapította a száz kötetes nagy munka programját s felkérte Jókait, hogy adja felhatalmazását a kiadáshoz. Báró *Eötvös* Loránd levelére Jókait így válaszolt:

Méltóságos báró úr!

A legőszintébb örömmel vettem méltóságod nagybecsű levelét, a melyben arról értesít, hogy jó barátaim méltóságod elnöklete alatt számomra ötven éves írói pályám végén azon kitüntetést szándékoznak megszerezni, hogy összes műveimet egy egységes összkiadásban a hazai közönség kezébe juttassák. Életemnek legfőbb vágyát látom ez intézkedésben teljesülni: a minő élő írónak még alig adatott meg, s hogy ez létre jöhessen, ahhoz nemcsak szerzői bele-

egyezősemmel járulok, de az egész vállalat megszerkesztését, rendezését, szakszerű beosztását s irodalomtörténeti jegyzetekkel és felvilágosító korrajzokkal ellátását vállalom magamra.

Fogadja méltóságod és a rendező-bizottság legőszintébb hálám kifejezését azért a gyöngéd és eszményi gondolkodásért, hogy ez évfordulóját irodalmi pályafutásomnak, külszínben kérkedő szertartások helyett, a miknek fénye az én lelkemet nem melegíti, ily komoly s mind a nemzetre, mind reám, de különösen az általam követett irodalmi irányra nézve megtisztelő módon kívánja megünnepelni.

Óhajtanám megérni e vágyam teljesülését s Istentől erőt és időt kérek hozzá.

Fogadja méltóságod hálám legőszintébb kifejezését s adja át a mélyen tisztelt bizottságnak legforróbb köszönetemet.

Áldja meg az ég!

Igaz hive

Jókai Mór.

Ezzel egyidejűleg Jókai ép ily meleghangú levelet írt a száz kötet kiadásával megbízott *Révai Testvérekhez* s benne elvállalta az összes kiadás sajtó alá rendezését. A kiadókhöz intézett levél így szól:

Tisztelt kiadó urak!

Legnagyobb hálával köszönöm kegyeteknek azon buzgalmat és szeretetét, melylyel összes műveimnek egységes kiadását létrehozni igyekeztek.

A magyar nemzet iránt, melynek minden osztálya legnagyobb áldozatkészséggel egyesült e vállalat sikerének biztosításában, hálám hódolattá erősödik.

Viszonzásul ígérem, hogy ezen összes kiadást úgy fogom rendezni, hogy az hibáktól menten, szigorú önbírálat után, illő jegyzetekkel, jusson a közönség kezébe.

Isten áldása legyen önökkel

igaz hívük

Jókai Mór.

Arról, hogy maga Jókai miképp tervezte e kiadást, ime még egy okmány, az Eötvös báróhoz intézett levele:

Méltóságos báró Eötvös Loránt úrnak!

Mélyen tisztelt Barátom!

Áldom a sorsot, hogy megengedte érnem, s hálásan köszönöm jó barátaimnak, kik lehetővé tették, hogy munkáimnak összes kiadását magam szerkeszthessem meg. Máskülönben csak halálom után ötven esztendő múlva lehetne összes műveimből egységes kiadást rendezni. Az alatt pedig rég feledékenységre megy az a kor, a melynek eszmeköre műveimnek magyarázója.

Azontúl is ilyen nagy halmaz munkában a hiba is sok. Azt senkinek sincs joga kiigazítani: egyedül magának a szerzőnek. Én magam helyreigazíthatom a nagyobb hibákat, tévedéseket, kiostálhatom a vadóczot: a mit kivülem senki más nem tehetne, az irodalmi egyéniség meghamisítása nélkül.

Munkáimat három korszakra fogom felosztani, melyekben összefoglaltatnak az odatartozó regények, novellák, színművek és aphoristicus iratok. Megelőzi ezeket mindig egy korrajz, mely úgy az irodalmi, mint a társadalmi és általános viszonyokat ismertetni törekszik. A nagyobb műveknél felvilágosító előszó. Azután jegyzetek: végül az általam bevezetett szavak és kifejezések igazolása.

Az első korszak czíme alatt összeállított műveim körülbelül a következők lesznek:

Regények: Erdély aranykora. — Török világ Magyarországon. — Kétszarvú ember. — Janicsárok végnapjai. — Fehér Rózsa. — Magyar nábob. — Kárpáthy Zoltán. — Régi jó táblabírák. — Szomorú idők. — Elátkozott család. — Szegény gazdagok. — Felfordult világ. — Új földesúr. — Politikai divatok. — Mire megvénülünk. — Szerelem bolondjai. — Oceania. — Legvitézebb huszár. — Hétköznapiak.

Elbeszélések: Vadon virágai. — Népvilág. — Árnyképek. — Délvirágok. — Csataképek. — Bujdosó naplója. —

Tarka élet. — Hangok a vihar után. — Véres könyv. — Regék. — Erdélyi képek. — Magyar előidőkből. — Megölt ország. — Magyar Decameron.

Szinművek: Zsidó fiú. — Dalma. — Manlius Sinister. — Kálmán király. — Szigetvári vértanúk. — Dózsa György. — Széchy Mária.

Aphoristicus iratok: A magyar nép élceze. — Nagy tűkör. — Kakas Márton tolltaraja. — Tallérossy Zebulon. — Politikus czizmadia, s egyéb közlemények 1843-tól 1860-ig. Petőfi és a francia romantikusok befolyása irataimra.

A második korszak összesíti az 1861-től az újabb alkotmányos korszakig írott műveimet.

Regények: A köszívű ember fiai. — Még is mozog a föld. — Fekete gyémántok. — Szerelem bolondjai. — Arany ember. — Jövő század regénye. — Enyim, tied, övé. — Az élet komédiásai. — Szép Mikhál. — Egy az Isten. — Névtelen vár. — Szabadság a hó alatt. — Rab Ráby. — Asszonyt kísér. — Péter Péter. — Véres kenyér. — Szegénység útja. — Egy ember a ki mindent tud. — Lunatikus. — Az északi pólusig. — Hirhedett kalandor. — Asszonyi hajszál.

Elbeszélések: Szélesend alatt. — Milyenek a nők? — Milyenek a férfiak? — Virradóra. — Föld felett és víz alatt. — Az életből ellesve. — Görög tűz. — Targalyak.

Szinművek: Arany ember. — Fekete gyémántok. — Keresd a szived. — Szép Mikhál. — Milton.

Aphoristicus művek: Emlékeim. — Magyarhon szépségei. — Költemények. — Prologok. — Balladák.

A harmadik korszakban foglaltatnak:

Regények: A kik kétszer halnak meg. — A ma. — Egy játékos, a ki nyer. — Szeretve mind a vérpadig. — Bálványos vár. — Minden poklokon keresztül. — Damokosok. — Lőcsei fehér asszony. — Kis királyok. — Lélekidomár. — Tengerszemű hölgy. — Rákóczy fia. — Fráter György. — Czigánybáró. — A pénz betegségei. — Három márvány fej. — Afanázia. — Gazdag szegények. — Nincsen ördög. — Két Trenk. — Trenk Frigyes. — Fekete vér. — A Kráó. — Sárga rózsa. — Tégy jót. — Koronás gyermekek.

Elbeszélések: Herczeg és Fra Diavolo. — Apja fia. —

Észak honából. — Mesék. — Kassári Dániel. — Kétszer kettő négy. — Napraforgók. — És az újabbak.

Színművek: Jószívű ember. — Aradi hősnök. — Bolondok grófja. — Világszép leányok. — Thespis kordéja. — Hős Pálffy.

Aphoristicus iratok: Életemből. — Utazás egy sírdomb körül. — Jocus és Momus. — Humoros tárczák.

Végül egy nagyobb regényes tanulmány, melyen több év óta dolgozom, tárgya, a honfoglalás korszakából véve: címe «Levente». Ez még most csak töredékekben létezik.

★

Ha helyesnek találod Te, mélyen tisztelt barátom, és az irodalmi bizottság ezt a tervezetemet, akkor kérlek, közöljék ezt a tisztelt közönséggel.

Köszönetet mondva eddigi buzgó fáradozásaitokért, s azért a jóakaratóért, melynek bizonyosságaival elhalmoztatok, maradok

holtig igaz híved

Jókai Mór.

Ezzel a nagy feladat ki volt tűzve célul. Hogy elérhető legyen: országos akcióra volt szükség. Megindítója a mozgalomnak *Rákosi Jenő* classikus szépségű *Felhívása* volt, a mely a nagy bizottság tisztikarának autogrammos aláírásával ezer és ezer példányban vitte szét a jubileum e nevezetes fordulataának hírét az országban. A felhívás ezekkel a lelkesítő szavakkal fordult Jókai tisztelőihez:

Ország szerint tudva van, hogy a nemzet koszorús írója, Jókai Mór, ötven éves írói pályájának öröm-ünnepét készül megülni. Ezen ünnep országos lesz és nemzeti, és mint egy illatos bokréta lesz odatűzve a közelgő 1894. esztendő homlokára, mert ez év *januárius 6-ika* lesz a napja. És mind amaz ünneplésnek, melyet a működő bizottság e napra tervez, úgyszólván édes és értékes magva lesz az a maradandó emlék, melynek érdekében e sorokkal fordulunk Jókai Mór tisztelőihez, mely elnevezés alá méltán foglalható a nemzet színe-java, rang-, rend- és osztálybeli különbség nélkül.

Egy gondolat kapta meg legjobban mind az elméket, a melyek ez ünnep előkészítésében részt vettek, a gondolat: *országos ünnepet ülve emléket is adni e napról és benne egyszersmind kettős értelmű jutalmat, az ünneplendőnek az ő saját alkotásai révén.*

Megáldott fejére két ágból fonni koszorút: egy ágból, a mely díszíti, és egyből, mely védi és óvja. Egy ág az erkölcsi dísz, egy ág az anyagi jutalom s a kettő ölelkezvén a költő homlokán, hirdesse nemzete háláját s az ő dicsőségét egyben.

Allana pedig ez emlék *összes eddig megírt és ez ünnep lezárásaig megírandó munkáinak nemzeti díszkiadásából.* Az egész Jókai, a mit az ő szelleme ötven év alatt létrehozott, együtt mint impozáns képe egy nagy pályának, szemünk elé állítva ez óriás, e korszakos munkaerő, ez írói hatalmasság, e fenomenális pályafutás, mint a költőnek dicsősége és jutalma.

Maradandó becsü emlék legyen az, a melylyel mi a jubileum napját az irodalom historiájába beiktatjuk. Örök időkre szóló, beszédes mű, a mely a költőről és az ő géniuszát megbecsülő nemzetről több dicsőséget fog hirdetni jövő századoknak, mint bármennyi lelkes üdvözlő beszéd, ékes, virágos, ünnepi tósz. *Úgy óhajtanók, hogy ezúttal az összeg, a melyet vármegyék, városok, egyesületek, testületek más alkalomkor jubileumi bankettre és külső czifraságokra fordítanának, hasznos, érdemes emléknék szolgáljon alapul.* Ebből a pénzből készüljön el a díszkiadás, a melylyel magunkat ajándékozzuk meg és teljen ki az a tiszteletdíj, a melyet a félszázadon keresztül szünetlenül nekünk dolgozó költőnek még mindig a tartozás érzetével átnyujtunk.

Mert a kiadás árának a fele fedezze a kiadás költségét, *fele pedig legyen a költőnek a nemzettől veendő tiszteletdíja.*

Ezer aláírásra van szükség, hogy e kiadás létrejöhessen; az előfizetési ár 200 frt és így 100,000 frt lesz a tiszteletdíj.

Nem kételkedhetünk abban, hogy a mikor Jókai Mór műveiről van szó, lesz az országban ezer ember, testület, hatóság, a ki ezt a nemzeti díszkiadást megszerezve, hozzájárul a költő jubileumának méltó megünnepléséhez.

Erre az aláírásra, erre a szép, nagy és hálás cselekedetre hívjuk fel Jókai Mór tisztelőinek fényes táborát.

Nem arra szólítunk benneteket, ó magyarok, hogy ajándékot,

hogy alamizsnát adjatok annak, a ki a ti szolgálatotokban szerzett halhatatlanságot; ezt már megtettétek ti is másokkal, megtették más nemzetek is. Hanem szólítunk arra, szólítjuk a magyar értelmiség virágát arra, hogy ketten egymást fölmagasztaljátok: a költő kezeitekbe téven egy nagy élet nagy munkáját, ti pedig a költő kezébe érette az elismerést.

A ki ifjuságunkat bűbajos szavával megaranyozta; a ki lelkünket táplálta reménytelen időkben; a ki örömünk, a ki győnyörünk, a ki vigaszunk volt életünk minden szakában; a ki áldásunk volt, megtöltvén a szellem, az erkölcs, a hit, a föl-emelkedés, a hazafiság kincseivel a mi szívünk tárait: gyertek mind, öregek, ifjak, urak, polgárok, hódoljunk neki mi viszont, aranyozzuk meg élete alkonyatát szeretetünk, lelkesedésünk örök ifjuságával.

Áldjuk a gondviselést, hogy nekünk adta Jókai Mórt, a ki a magyar faj minden fényességével, a nagy talentumok minden varázsával, nemzete büszkesége, idegen népek irigységének méltó tárgya; egy félszázad ragyogványa a magyar irodalomban, nyelvünk felvirágzásának egyik forrása, a kinek mesélő ajakán három nemzedék csügg elandalodva, elbűvölve.

Irodalomtörténetünk csonka az ő neve nélkül, műveltségünk csonka az ő művei nélkül; dicsőségünk csonka az ő hite nélkül.

Mely magyar könyves-ház, mely magyar asztal nem üres az ő összes munkáinak e nemzeti díszkiadása, az ő jubileuma e kedves emléke nélkül?

A kinek a házában már van Jókai-ja — ha részben, ha egészben — az juttassa azt, a mije van, a nálánál szegényebbnek és siessen hozzánk, hogy biztosítsa magának az örömnepi kiadást.

És nem csak egyházi főméltóságok, nem csak főurak, nem csak egyesek, kiket a sors vagy szorgalom a bőség áldásaihoz juttatott, bármely renden legyenek is, hanem ti városok, közhatalóságok, testületek és vállalatok: mind halljátok meg e szózatunkat és siessetek aláírástokkal lehetővé tenni és biztosítani e lelkes vállalkozást, juttatván törvényhatósági, városi, egyesületi, intézeti, iskolai könyvtáraknak ebből a szép és nemes emlékből egy-egy példányt, hogy mindenütt legyen fogható jel és szózatot hirdetője a léleknek, mely mindnyájunk-

ban lakozik. Hadd mondják el később is, kezökbe vévén a nemzeti díszkiadás egy-egy példányát, késő ivadékok:

Az a nemzedék tudta a kötelességét és teljesítette is azok iránt, a kik eredményesen szolgálták a nemzet dicsőségét.

Erre a feladatra hívjuk el a nemzet fiait, és hogy nem hiába hívjuk: a fényes eredmény meg fogja mutatni.

Előbb is a sajtót kellett megnyerni a propagandára. November negyedikén gyűlésre jöttek össze a fővárosi hírlapok képviselői és a mikor báró Eötvös Loránd lelkes szavakban az újságírók támogatását kérte: mint egy ember állott fel valamennyi, hogy Jókai dicsőségéhez a maga részéről hozzájárulhasson. A kibocsátott felhívást a legmelegebb szavakkal ajánlotta kivétel nélkül minden magyar újság olvasóinak s mind máig a sajtó maradt legbuzgóbb terjesztője a kiadásnak.

A mozgalmat páratlan lelkesedéssel fogadta a közönség. A felhívás kibocsátásának napjától kezdve előbb 8—10 s azután 10—15, néha husz előfizető jelentkezett naponként: úgy hogy Jókai tiszteletdíja már november végén biztosítottnak látszott.

A nagy bizottság védnöke *József* főherczeg volt az első, a ki a jubiláris száz kötetre előfizetett, ezzel az itt következő levéllel adván tudtára báró Eötvös Lorándnak azt is, hogy szívvel-lélekkel a mozgalomé:

Méltóságos uram!

A Jókai-jubileum bizottságának hozzám intézett felszólítását legbensőbb örömmel fogadtam és mint a magyar irodalom dicső előharczosának, jubiláns hazai költőnknek igaz barátja, a megindult mozgalom védnökségét legszívesebben fogadom el. Egyúttal kérem méltóságodat engem azon előfizetők sorába följegyeztetni, a kik Jókai páratlan műveinek díszkiadását óhajtják birni és mellékelve származtatok át három példányra 600 forintot. Kedves emlékek ezen munkák régmúlt időkből, midőn távol földön olvasásukban otthon érzém magamat.

Fogadja méltóságod benső ragaszkodásom kifejezését, mely-
lyel maradok váltig

Alesuthon, 1893. okt. hó 20-án,

őszinte tisztelője

József főherczeg s. k.

Pár nap mulva november hetedikén az első diszpéldányt Erzsébet királyné rendelte meg. Ugyancsak az amatőr-kiadásból rendelt meg egy példányt magánkönyvtára számára Ő Felsége a *király* is. Legnagyobb megrendelések voltak: a közoktatásügyi miniszteré (100 példány) és a székes fővárosé (25 példány).

Az eredmény felülmulta a legnagyobb várakozást, de egyszersmind másra is figyelmessé tette a bizottságot. Az ország minden részéből, s a társadalom minden osztályából százzszámra érkeztek a levelek úgy a jubileum rendezőihez, mint a lapok szerkesztősegeihez, hogy Jókai összes műveinek kiadása ne legyen a kiváltságos osztály privilégiuma, hanem könnyen törleszthető havi részletfizetések mellett kerüljön a nagy közönség kezébe is, mert ebből az irodalmi ünnepből ki akarja venni részét minden művelt tagja a magyar társadalomnak. Jókai Mór az egész nemzeté, műveiben szegények és gazdagok egyaránt gyönyörűséget találnak: fogyatékos volna tehát az ünnep, ha csak a társadalomnak dúsgazdag tagjai szerezhethék meg a költészet e kincstárát. Egyhangú véleménye volt az egész nemzetnek, hogy a bizottság az előfizetés módzatait megkönnyítve, lehetővé tegye mindenkinek a jubileumban való részvételt.

A végrehajtó bizottság, a mikor az első négyszáz aláírás beérkezte után nagy felelősséggel járó vállalkozását félig-meddig biztosítotttnak látta: örömmel és teljes készséggel állapította meg november 25-iki ülésében az előfizetés módzatait akkép, hogy a munka évi ötven forintos törlesztéssel a közönség tágabb köreire nézve is hozzáférhetővé váljék. Az erre vonatkozó felhívást újra 15,000 példányban küldötte szét a bizottság.

Az aláírások ezután még nagyobb számmal érkeztek. A begyűlt összegek kezelésével a bizottság a «Belvárosi Takarékpénztár Részvény-társaság»-ot bizta meg és a Jókai írói tiszteletdíján felül befolyó összegek kiutaltványozási jogát olyformán biztosította magának, hogy a kiadók mindenkor csak tíz-tíz kötetnek nyomdai elkészülte és az aláíróknak történt szétküldése után vehetik fel az előállítási költségek czimén rájuk eső részt. A számadásokat és a pontos és szabályszerű megjelenés ellenőrzését egy háromtagú ellenőrző-bizottság végezte, melynek tagjai az irodalmi bizottság részéről annak elnöke: dr. *Falk Miksa*, a pénzügyi bizottság részéről: *Brázay Kálmán* és Jókai érdekei szempontjából: *Hegedüs Sándor*. E bizottság feladata volt az egész vállalat vitelét gondozni és mindmáig ellenőrizni.

A legtöbb napilap állandóan közölte az előfizetők és megrendelők névsorát, valamint általában külön rovatot nyitott a Jókai ünnepre. Valóban szükség is volt ily külön rovatra a nemzeti közérzéslet kifejezésekép, mert november és december hónapokban nem volt egyetlen nap sem, melyen az országnak valamely vidékén ne foglalkoztak volna a jubileummal. Csaknem minden törvényhatóság, tömérdek egyes község, számos társulat és egyesület foglalkozott a kérdéssel, mikép vegyenek részt az ünnepben, nem egy helyen társas multságokat, gyűléseket, sőt sorolásokat is rendeztek, hogy azok jövedelmeiből Jókai műveit megrendeljék.

Jóval a hivatalos ünnep előtt tehát már megünnepelte a nemzet Jókait úgy, a hogy csak nagy nemzet ünnepeheti meg nagy költőjét. A világtörténelemben nincs példa hasonló vállalkozásra, a melynek sikere: az egész magyar nemzet dicsősége.

A kiadást ígéretükhöz képest bonyolították le a vállalat végrehajtásával megbizott kiadók. Minden évben kétszer jelent meg egy tíz kötetből álló sorozat a kiadásból, a melynek végső revízióját maga Jókai végezte.

majd egy új előhanggal, majd több érdekes kor- és irodalomtörténeti jegyzettel gyarapítva a monumentális kiadás értékét.

Mint azóta mindenki meggyőződött, e vállalat nemcsak a magyar társadalom áldozatkészségének emlékezetes szimboluma, hanem egyszersmind bámulatraméltó eredménye a nyomdaiparnak, a mely talán most birkózott meg először ilyen óriási munka kiállításának technikájával. Száz húsz ives kötetnek, vagyis összesen kétezer ívnek kisedése, kikorrigálása, nyomása és fűzése még csak néhány évtizeddel ezelőtt is, tíz-tizenöt emberöltőnek adott volna munkát; míg ma a nyomással megbízott *Franklin-Társulat* egymaga végezte ezt a rengeteg munkát, a melyhez hasonló kevés volt még a világliteratúrában. Még pedig mesébe illő gyorsasággal, mintha a betűk csak úgy maguktól futnának össze sorokká, a sorok oldalakká, az oldalak kötetekké úgy, hogy az 1898-ik esztendő karácsonyára pontosan együtt is van a hatalmas Jókai-könyvtár.

Az időnek, az emberi munkának, a gépek erejének ez a bámulatos kihasználása becsületére válik a tizenkilenczedik század nyomdaiparának. A fizikai erők összessége, amelyet a Jókai-kiadás igénybe vesz, igazán fölülmul minden képzeletet.

Hogy az olvasónak legalább némi fogalma legyen e korszakot jelentő vállalat nagy mechanismusáról és arról az erőanyagról, a melyet Jókai Mór összes műveinek jubiláris kiadása megemészt: csak egy pár adatot említünk fel. A Franklin-Társulat műhelyében huszonöt-harmincz ember foglalatatoskodott állandóan minden nap nyolcz-tíz órán keresztül a Jókai kötetek technikai elkészítésén. Ki a szedőszekrény mellett, ki a nagy nyomtató gépeket táplálva, ki összehajtogatva a nyomdafestéktől nedves Jókai-íveket: mindmegannyi szerves része az egész munka organizmusának.

Egy teljes Jókai-példányban — értve ez alatt a száz-kötetes jubiláris kiadást — körülbelül 70.000,000 vagyis

hetven millió gömbölyű betücske van, úgy, hogy ha egy ilyen teljes példányt egy betüszedő szedne ki: hetven milliószor kellene neki kezét a szedőszekrény különböző betüket tartalmazó rekeszei felé kinyújtani. Harmincz-harminczöt esztendőbe, vagyis ép egy emberöltőbe kerülne ez a munka, ha egy szedő végezné, alapul véve nyolcz órai munkaidőt és az év háromszázhatvanöt napjából csak kétszáznyolczvan munka-napot számítva. Természetesen most csak a nyers szedésre gondolunk, a melynek kikorrigálása csaknem annyi idejébe kerül a nyomdásznak, mint maga a szedés. Ahhoz, hogy teljesen hibátlanul nyomda alá adja, legalább egy félszázad szükségeltetik.

Bizonyos tehát, hogy egy ember nem győzi ezt a kolosszális munkát, — csak Jókai győzte megírni — de a mint a szedést egy szedő, úgy a nyomást egy gép szintén nem bírná ki, még ha nappal-éjjel szünetlenül dolgoznék is. Egy gépen a nyomás nyolcz évig tartana s ha ilyen primitiv technikával készült volna a jubiláris munka, akkor a kiadás igazán a jövő század regénye lett volna. Azonban ismeretes dolog, hogy a modern kor lázas munkáját hihetetlen módon megkönnyíti az erő és a munka felosztása és a mi más körülmények között egy egész emberéletet lefoglalt, azt ma ugyanazok az emberek idejük és munkájuk kényelmesebb, egymáshoz alkalmazkodó berendezésével néhány év leforgása alatt elvégzik. Így van ez a jubiláris Jókai-kötetekkel is, a melyek gyors egymásutánban kerültek ki a gép alól s bizony a hetven millió betücske száz meg száz munkás kezén fordult meg, a míg végre a hófehér velin papirosra kristály tisztán lenyomódik. A betük, a melyeket a Franklin-Társulat kizárólag a Jókai-kötetek számára öntetett, nem valami hosszú életűek. Mert a mint a sok nyomástól veszíteni kezdtek régi formájukból csak egy árnyalatot is és egy keveset megkoptak, rögtön az öntőműhelyekbe kerültek, a hol új betükké formálódtak. Egy ilyen betücske sorsa tehát valóságos lélekvándorlás volt s nem egy a hetven millió-

ból végezte be rövid pályafutását mint gömbölyű «a», hogy ujjá szülessen a karesőbb «z» formájában.

A jubiláris kiadás papírja, a melyre Jókai gyöngysorai lenyomódnak, szintén rengeteg masszát képvisel. Ha egy teljes Jókai példány forgó papírra nyomódnék, vagyis olyanra, a melyen rotáczíós gépek az ujságot nyomják, be lehetne teríteni vele egy kilométernyi térséget s egy modern Dido a saját külön metodusa szerint nem egy Karthagót, hanem egy Párist alapíthatna meg belőle. De így szélességében kitergetve is, pompás Jókai szőnyeget kapna belőle a fél Andrássy-út.

Bizony az ember nem tudná hamarjában megmondani, hogy az olvasó, a ki pénzeért magához váltotta a száz-kötetes Jókait: mit fizetett meg voltaképpen? Az író munkáját, a szedő szedését, a korrektor korrigálását, a gépek nyomását, vagy — talán még a papirost sem?

A JUBILEUM ÜNNEPE.

Január hatodika: ebben a dátumban állapodott meg a Jókai-jubileum rendező bizottsága, hogy ez a nap a költő apoteozisa legyen. De az ünnepségek úgy a fővárosban, mint a vidéken már jóval a hivatalos ünnepnap előtt megkezdődtek. Küldöttségek tisztelegtek a jubilánsnál, a kiket messze földről hozott az ország szívébe a szeretet és a hála. Testületek pompás emléktárgyakkal és diszoklevelekkel vonultak a költő elé, a ki szerető szavakkal köszönte meg a fényes óvációk mindegyikét.

Az ünnep hivatalos programja ez volt:

I.

1894. évi január hó 5-én, pénteken, este, mint a jubileumi ünnepély előestéjén, *díszelőadások:*

a nemzeti színházban az opera és nemzeti színház tagjaival, valamint

a népszínházban.

Mindkét díszelőadáson Jókai meg fog jelenni.

Ezen előadásokra a jegyek a színházi pénztáraknál válthatók.

A jegyekre az előjegyzés módzatait az illető színházi igazgatók teszik közzé.

A rendező-bizottság színházi jegyeket nem közvetít.

II.

1894. évi január hó 6-án, szombaton.

A) *Dél előtt 10 órakor.*

A Jókai-ünnepélyt rendező országos bizottság *díszülése* a székesfővárosi vigadó nagy termében, a következő sorrenddel:

1. Az országos bizottság elnöke, Eötvös Loránd báró, az ülést megnyitja.
2. Küldöttség megyen Jókaiért.
3. Addig, míg a küldöttség a megbízásnak eleget tesz, Komócsy József a jubileum alkalmára írt ódáját elszavalja.
4. Megjelenvén Jókai, őt Eötvös Loránd báró elnök üdvözli és a nemzeti diszkiadás tiszteletdíjáról szóló okiratot átadja.
5. Erre Jókai válaszol.
6. Jókaihoz üdvözlő beszédek intéznek :
  - a) a kormány,
  - b) az Akadémia, a Kisfaludy-társaság,
  - c) a székes főváros törvényhatósága,
  - d) a megyék és városok küldöttségei nevében egy szónok,
  - e) a magyar hölgyek,
  - f) a Petőfi-társaság,
  - g) a «Magyar hírlapírók nyugdíjintézete»,
  - h) az «Otthon»,
  - i) a magyar művészek,
  - j) az egyetemi ifjuság.
 Mindezek üdvözlő beszédeire Jókai külön-külön válaszol.
7. Az ünnepelt író előtt, a felhívás sorrendjében felvonulva, Jókainak hódolatuk jeléül hozott üdvözlő iratokat, okleveleket, emléktárgyakat stb. külön beszédek mondása nélkül köldök egyszerű megnevezésével átnyújtják :
  - a) a megyék és városok küldöttségei,
  - b) az ipartestületek,
  - c) az egyesületek, társulatok, stb.
8. Jókai beszéde.
9. Elnök az ülést berekeszti.
A diszülésre a bizottsági iroda külön meghívókat küld szét.

A) *Este 8 órákor.*

A vigadó összes termeiben *fogadó-estély*, melynek egyedüli célja az, hogy Jókai az egyes küldöttségek tagjait külön is fogadhasssa és velük társaloghasson.

Az estélyre a bizottsági iroda külön meghívókat ad ki.

C) *Este 10 órákor.*

A dalműszínházban az egyetemi ifjuság által Jókai Mór tiszteletére rendezett *Opera-bál*, az egyetemi kórház javára.

Január ötödikén délben a hölgyek tisztelegtek Jókainál, mindannyian egy-egy élő virágbokrétát hozva magukkal. A magyar hölgyek ajándéka hatalmas *szőnyeg* volt, amelynek mindegyik koczkáját más-más női kéz szőtte vagy himezte. A mikor Wohl Janka a küldöttség nevében üdvözlő beszédét elmondta, Jókai válasza ez volt:

Imádott hölgyeim!

Teljes életemben hódolatom tárgya volt a magyar hölgyvilág. A hölgyek szívében támad minden szép és nemes gondolat. Ők nevelnek nagyra minden szép és magasztos eszmét. Ők enyhítik a szenvedést, ők pártolják a költészetet és művészetet, de a magyar hölgyek még azonfölül a hazaszeretnek is hitbizományosai. Minden hölgy költő és művész a maga családi körében. Nem csoda, ha a költő rajong a magyar nőkért. Vajha a hölgyek kezébe volna letéve a politika is. E nagyszerű emlék, melylyel engem a magyar hölgyek ötven éves írói pályám évfordulóján megajándékoztak, legszebb jutalmam. Minden öltése e szőnyegnek egy gondolat, minden szála egy eszme, mely engem üdvözl s melynek szavát én megértem. Ezzel meg lett nekem adva, hogy most már nem a földön, hanem az égben járok angyalok között. Legyenek megáldva, a kik e drága remekművet létrehozták. Isten valósítsa meg szívük minden kívánságát.

★

Január ötödikén este a főváros elsőrangú színházaiban díszelőadás volt. Jókai előbb a *nemzeti színház*, utóbb a *népszínház* ünnepén jelent meg: természetes, hogy mindenütt meleg és zajos óvációval fogadták. A nemzeti színházban Erkel Ferencz ünnepi nyitánya után a *Szigetvári vértanúk* első és negyedik felvonása került színre. Az ünnepi est Jókai apotheozisával végződött. A népszínházban a *Czigánybárót* játszották.

A főváros összes iskoláiban szintén január ötödikén rendeztek Jókai-ünnepet.

★

A *vigadóbeli díszülés*, a melyen egy nemzet mutatta be hódolatát Jókainak, feledhetetlen kép marad mindazok emlékében, a kik szemtanúi voltak. Voltaképp könnyebb lenne azoknak a notabilitásoknak nevét felsorolni, a kik valami külső ok miatt a nemzet hódolatának gyönyörű tableaujából hiányzottak. El lehet mondani, hogy színe-java a magyarnak így talán még soha együtt nem volt, mint ezen a jubiláris ünnepen.

A nagyterem felső részén pálmák és cziprusok közül nézett szembe az ünneplő országgal *Zala* György *Jókai*-mellszobra. Az emelvényen foglaltak helyet az ünnep vezéreibei, az ország előkelőségei s a küldöttségek szónokai. A díszmagyarba öltözött megyei deputációkat főispánok, a városiakat polgármesterek vezették. A hölgyek az első sorokat s a páholyokat foglalták el.

Az ünneprendezőket vezére *Eötvös* Loránd báró volt, a nagybizottság elnöke, díszmagyarban; mellette valamennyi elnöktársa. Jobb oldalon állott *Wekerle* miniszterelnök miniszter társaival díszmagyarban; balra *Lobkovitz* hadtestparancsnok egész raj tábornokkal. Az ország képviselői közt volt *Bánffy* Dezső báró képviselőházi elnök, a mellette álló képviselők nagy táborában pedig *Apponyi* Albert gróf. Megjelent *Tisza* Kálmán és *Szapáry* Gyula gróf is. A székes főváros óriási küldöttségét *Ráth* Károly főpolgármester, az akademikusokat *Szász* Károly ref. püspök vezette.

Az emelvény előtt ültek a nagy költő családjának tagjai: *Jókay* Károly, a költő testvérbátyja, a kihez rendkívül hasonlít, özv. *Pethy* Józsefné szül. *Váli* Mária, *Thász* Lajos és neje, *Jókay* Etelka, *Hegedüs* Sándor és neje, *Jókay* Jolán, továbbá gyermekei: Loránt, Sándor és Rózsi, *Hegedüs* István, ifj. *Jókay* Mór és neje *Madarassy* Róza, dr. *Jókay* Géza és neje, továbbá a *Feszlly* család tagjai.

Báró *Eötvös* Loránd néhány percczel tíz óra után ünnepiesen felemelkedett az elnöki székből s a diszgyűlést rövid beszéddel megnyitotta. Ezután küldöttség ment

Jókaiért, miközben *Komórsy* József alkalmi ódát szavalt, mély és osztatlan hatással.

Az óda ekképpen szól :

Van-e méltó szó, a mely őt dicsérje,
A mindig hívet, igazat, nagyot?
Gyöngé a lantnak zengő hurú ércze,
Hangot a dal ha nevétől kapott;
Ő egy nemzetnek örök dicsősége,
Hozzá hasonlót hosszú századok.
Mik elmultanak, alig szülnének:
És mégis róla zendül most az ének.

Milliók szíve forró dobbanása
Egyetlen hanggá válik e napon,
S a hódolat, melynek még nem volt mássa:
Nagy nevét zengi milljó ajakon.
Hozzá sovárg a lélek édes vágya,
Midőn őt látja amaz alapon,
Mit oly magasra épített magának.
Hogy arról fénye nemzetére árad!

És ez a nemzet ünnepelni jött el,
Hogy a lángésznek tartson ünnepet,
Az égi lángnak, mely nincs fedve köddel,
Mely bevilágít hegyet, völgyeket:
És megtelik minden szív szent örömmel,
Hogy látja őt egy félszázad felett,
Ki életében — már is halhatatlan:
Mert az ő fénye ég — kiolthatatlan!

De nem hideg fény ég az ő lelkében,
Mely mint a Sziriusz csak felragyog,
Hideg sugárit hintve szét az éjben,
Mint a hogy szokták ezt a csillagok:
Ő fellobog az istenek tűzében,
Érzései mind teremtő napok:
Érezzük hevét ama sugaraknak,
Melyekből tündérvirágok fakadnak!

Mily pazar kézzel szórja szét virágít
 Romok felett is életet teremt ;
 Lelke még a sírokba is világít,
 Hogy megmutassa, mi van odalent ;
 A fájdalomból boldogságba kábít,
 Megvigasztalja a reménytelent,
 S annak, kit megmárt az élet kigyója
 Rézkigyót emel és lesz gyógyítója ! . . .

Oh, volt idő, mikor mély gyászba minden, —
 Halálos volt a sötét nyugalom.
 Vértük : elhagyott már az örök Isten.
 Mi lett az ország ? . . . egy nagy sírhalom.
 Megrendült lelkünk az *ígérő* hitben :
 Már azt sem hittük, hogy *van* fájdalom.
 A próféták is mind elhallgatának
 Bús éjjelén a sötét tetszhalálnak.

S midőn ocsudva ébredezni kezdtünk,
 Érezni — hogy fáj ! — a bilincseket :
 Megvillant fényes lángesze felettünk,
 Mint az «*Úr lelke a vizek felett*» :
 Szívünk reménye akkor újra feltűnt,
 Hogy jönni fog újra egy napkelet,
 S bár még körülvelt minket a nagy éjjel
 De ő virrasztott tündérszép mesével.

A költészetnek istenerejével
 Fölszárítá a véres könnyeket ;
 A nemzet sebét gyöngéden köté el,
 Munkában élt át nappalt, éjeket ;
 Majd könnyezve, majd édes nevetéssel
 Ébresztgeté az új reményeket :
 És megtanított hinni és remélni,
 Hogy újra fog még ez a nemzet élni !

Álmokat látott, miket elbeszélve,
 Lelkünket vitte fényes szárnyain ;
 A szebb jövőndőt szőtte a regébe :

Mi sejtettük azt az ő álmain.
 Ez volt szívünknek igaz enyhülése,
 Melyről midőn eltűnt a szikla-kin.
 Miként hajdan az Úrnak sírboltjáról,
 Keblünk — éreztük, tetterőre lángol!

Oh nagy, csudálatos az Ég kegyelme,
 Mely nekünk benne egy Váteszt adott!
 Így egyesülve aranysziv, lángelme:
 A nemzetélet mélyeig hatott;
 De véghetetlen fennkölt honszerelme
 Adta kezébe azt a balzsamot:
 Melylyel enyhített, gyógyított, vigasztalt
 S lelkünknek nyújtott megterített asztalt.

És nyújt ma is. Az istenek kelyhéből
 Táplálja ma is egyre nemzetét.
 És Európa az ő nagy nevétől —
 Ez ünnepen ma hangzik szerteszét.
 Nem vehetik el szívét nemzetétől,
 De megcsudálják lángoló esztét:
 Az örök munka ragyogó lelkének
 Hármoniján végtelen dics-ének!

Óh hozzatok babért ma a dicsőnek
 Hazám fiai és leányai:
 Mutassátok meg a jövő időnek,
 Hogy mi nektek ma — *Jókai!*
 Századok után évszázadok jönnek,
 Kiről *akkor* is fogják mondani:
 Ő a magyar faj örök dicsősége,
 Ő halhatatlan nemzete szívébe'!

Alighogy Komócsy visszakerült helyére, az utolsó tapsok már nem a távozó ódairónak szóltak, hanem az udvarával bevonuló író-fejedelemnek: *Jókai* Mórnak, a ki nehéz fekete-bársony díszmagyarjában a közönség sorai közt könnyű léptekkel haladt fel az elnöki emelvényre.

A miniszterek felálltak helyükről s fejük meghajtásával üdvözölték.

A taps és az éljenzés csillapultával báró *Lőtő*s Loránd ezt a gyönyörű beszédet intézte Jócaihoz :

Ünnepelt férfiú ! Tisztelt Barátom !

E fényes gyülekezet nevében kérlek, válj meg néhány órára dolgozó-szobád csendes magányától, lépj ki képzeleted költői világából s foglalj helyet közöttünk, hogy neked félszázados írói munkásságodért köszönetet mondhassunk. Az ezerek, kiket e terem ma befogadni birt, mint százezrek küldöttei vannak itt s egy egész nemzetet képviselnek.

Nézz körül s itt látod a kormány s a törvényhozás vezérférfait, hadseregünk daliás alakjait, a főváros, a megyék s városok küldötteit, a tudomány, irodalom és művészet, az ipar és kereskedelem képviselőit, a magyar hölgyeket és a magyar ifjúságot s nézd meg figyelmesebben a jelenlevők arczait, találsz közöttük nem egy régi ismerőst, nem egy régi jó barátot, kivel valamikor együtt küzdöttél, vagy együtt örültél és szenvedtél. (Zajos tetszés.)

Mindannyian azért jöttünk ide, hogy félszázados írói pályádról emlékezzünk meg (Hosszantartó zajos éljenzés,) s a megemlékezés ez ünnepe örömmünnep lesz, mert nem azzal fogunk foglalkozni, a mi elhunyt, hanem azzal, a mi meglett, (Tetszés) s a mikor a te alkotásaid felé tekintünk, akkor feltárul előttünk nemzetünk haladása, a melynek a te munkásságod is egy részét teszi. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Úgy vagyunk vele, mint az, a ki fáklyát gyűjt azért, hogy a templomnak egy ékességét tekinthesse meg, de a fénynyel megvilágíthatja az egész templomot. Nemzeti tudásunk temploma a lefolyt ötven év alatt sok értékes eszközzel, sok drága ékességgel gazdagodott, de a kincsek között, melyek ma gazdagságát teszik, nincsen egy sem becsesebb, nincs egy sem, mely fenmaradását jobban biztosítaná, mint az az irodalmi kincs, melyet a nehéz, de nagy idők nagy írói összehordtak, mert csak az a nemzet él igazán, mely a maga nyelvén jeles műveket ír s azokat olvasva a maga szellemében halad. (Hosszantartó zajos éljenzés. Taps.)

Te sokat írtál, többet mint íróink bármelyike s minthogy

nem illik hozzád a szemtől szembe való magasztaltatás, engedd meg kimondanom legalább annyit, hogy a magyar-nak legolvasottabb és legnépszerűbb írója lettél! (Zajos tetszés. Éljenzés.)

Nem mesterkélte, hanem egyszerű eszközökkel jutottál te e népszerűséghez. Azt az író-t olvassák sokan, a kit sokan megértének s téged megértett mindenki e hazában, az úri osztály úgy, mint a nép, talán épen azért, mert nyelvedet nem hamisítottad meg soha sem az úrias kifejezések, sem a népies szólásmódok erőltetett keresésével, hanem írtál úgy, a mint a szó tolladba folyt, mindig világosan, mindig magyarául. (Zajos tetszés. Éljenzés.) De van abban, a mit írsz, még valami, a mi olvasóidat magával ragadja s a minek okát bonczoló kés hiába keresi: ez a tollnak az a költői varázsa, a melyet a muzsa csak keveseknek, csak kedveltjeinek ad. És ez a varázs nem csak ékesség, de hatalom is az író kezében, a melylyel a sokaságot az emelkedésnek vagy a süllyedésnek útjaira vezetheti.

Te azokat, a kik téged követtek, mindig az erkölcsi emelkedés ösvényére vezetted s a mikor képzeleted ragyogó világát föltárva szórakoztattad és gyönyörködtetted az olvasóidat, nem vontad el őket soha a kötelességek ridegebb útjáról, hanem inkább fölékesítetted ezt az utat azokkal a magasztos eszményekkel, a melyeket hirdetni szoktál s a melyek nélkül boldogulni ezen a földön nem lehet. (Tetszés.)

Megengedem, hogy a regényeidet olvasva, sok nagyra-vágyó ifjú még nagyravágyóbb, nem egy szerelmes leány még szerelmesebb lett, de te a nagyravágyással a hazaszeretetet, a szerelemmel a hűséget is megerősítetted a szíveikben. S a mint az ifjú és a leány heves érzelmeit, úgy fokoztad te bizonyára a férfi és nőkebelében is koruknak vágyait s e vágyakkal koruk erényeit.

Igen, te jóra használtad föl tollad hatalmát, hogy oly szépen írsz és hogy olvasóid körét széles e hazában s még annak határain túl is oly nagyra növelted, az a te dicsőséged, hogy mindig a szépre és jóra serkentve, sok nemes elhatározásnak, sok jó tettnek magvát hintetted el, az a te érdemed. (Zajos tetszés.)

Ennek a te dicsőségednek, ennek a te érdemednek mi a

legszebb szavaknál is maradandóbb emléket akarunk állítani. A köveket hozzá 50 éven át te magad hordtad össze, engedd meg, hogy emlékoszlopot mi építsünk belőlük.

Ez az emlékoszlop összes műveidnek diszes kiadása lesz, száz nagy kötet homlokán neveddel fogja hirdetni jövő nemzedékeknek a te érdemelt dicsőségedet és a mi nagyrabecsülésünket. Az a másfél ezer aláírás, mely vállalkozásunkat biztosítja, társadalmunk minden osztályából gyült össze s te büszke önérzettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet s az a tiszteletdíj is, melyet neked átadni szerencsés leszek, a nemzet tiszteletdíja. (Zajos éljenzés.)

Adja Isten, hogy a mikor e diszes kiadásnak mind a száz kötete már előtted fog sorakozni s te annak két ezer ivét átlapozod, akkor újra érezd mind azt az örömet, melyet neked annak idején e műveidnek alkotása szerzett s jól tudom, hogy ebbe az örömbe vegyülni fog valami abból a szeretetből és tiszteletből is, melylyel e hazában mindannyian körülveszünk. (Zajos éljenzés.)

Végeznem kell, tisztelőid hosszú sora várja a pillanatot, melyben üdvözölhessen. Nekem most még csak egy, de minden másnál szebb feladat jutott.

A te dicsőségednek és a mi örömünknek hire a legmagasabb helyre, a király trónjához is eljutott, ő felsége apostoli királyunk ez alkalomból kéziratot intézett hozzád, melyben legmagasabb elismerését fejezi ki neked írói tevékenységedért. (Hosszantartó zajos éljenzés.) Fogadd a királyi kegy e nyilvánulása alkalmából mindnyájunk szívből eredő szerencsekívánatát. Kérjük a Mindenhatót, tartsa meg nekünk még sokáig tollad fényes ragyogását, nemes szíved dobbanását. (Perczekig tartó zajos éljenzés. Taps.)

Eötvös báró felolvasta ezután *Tisza Lajos* gróf, Ő Felsége személye körüli miniszter levelét, a mely a *király* üdvözlését tolmácsolta. A levél szövege ez:

Nagyságos uram!

Ő császári és királyi felsége, apostoli királyunk legkegyelmesebben megbízott azzal, hogy Jókai Mórnak írói pályája

ötvenedik évfordulója alkalmából jókivánatait és az irodalom terén szerzett kiváló érdemeiért teljes elismerését kifejezzem.

Kelt Bécsben, január 2-án.

Gróf Tisza Lajos, s. k.

Jókai megindulva mondta a következő választ:

Az a legmagasabb kegy, melylyel felséges urunk, szeretett királyunk, bennem a magyar irodalmat megtiszteli, irodalmi működésemetnek legfényesebb jutalma. Hűségem a király iránt, ki nemzetemet erőssé, boldoggá és szabaddá tette, éveimmel együtt öregbedik. Eddig is mindennap imáimba volt foglalva s holtomig ott lesz, hogy a Mindenható tartsa meg sokáig népének igaz édes atyját, a mi szeretett királyunkat, mely imámat a népek millióinak összhangja zengi vissza. Éljen a király!

Jókai állva maradt az elnöki asztal előtt és úgy fogadta az egymásután elébe lépő küldöttségek szónokait. Elsőnek gróf *Csáky Albin* kultuszminiszter emelkedett fel helyéről, hogy néhány meleg szóval köszöntse a *magyar kormány* nevében a jubilánst. A miniszter beszédére Jókai így válaszolt:

Nagyméltóságú miniszter úr, kedves barátom!

Mély hálával fogadom azt az elismerést, melylyel 50 éves írói működésemet méltányoltad. A magyar kultuszminiszter ajkairól nagy jelentősége van ennek az elismerésnek, mert minálunk a kultúra egyuttal kultusz is. Az üdvözlést a magyar kormánynak hasonlóval viszonyozhatom. Kormányunk egy év alatt végezte ötven év munkáját. Adja Isten, hogy az egész század munkájának befejezésekor is üdvözölhessem a magyar kormányt. Hiszem, hogy ezzel nem kívántam magamnak hosszú életet.

Az *Akadémia* és a *Kisfaludy-Társaság* gratulációját Szász Károly érczes hangja tolmácsolta. Mindkét intézet nevében hálálkodott azért a fényért, a melyet Jókai az Akadémiára, egész irodalmunkra itthon és a művelt kül-

föld előtt árasztott. Jókai ezekkel a szavakkal köszöntö meg az üdvözlét:

Mélyen tisztelt barátom!

A Magyar Tudományos Akadémiának általa tolmácsolt üdvözlete befejező stádiuma annak a kegyességnek, melyet velem a Magyar Tudományos Akadémia fokról-fokra emelve éreztetett. Büszke vagyok rá, hogy ennek a magyar szellemi felsőháznak tagja lehetek s ígérem, hogy azt majd ezután megérdemelni is törekszem. Szintúgy fölöttébb megörvendtetett a Kisfaludy Társaság baráti üdvözlése. Ha végigtekintünk azon a hosszú phalanxon, melynek soraiban magam már csaknem a hátvédben állok: előttem és mögöttem csupa fényes alakokat látok. Az elmúltakat tisztelettem tartja emlékbën. a kortársakkal szeretet egyesít s az új nemzedéket büszke reménynyel kísérem. Viruljon, nőjjön magasra a szép szellemek hazai iskolája: a Kisfaludy Társaság!

A főváros deputációját *Ráth* Károly Budapest főpolgármestere vezette a jubiláns elé, átadva neki egyszersmind a díszpolgári oklevelet. Jókai erre így felelt:

Méltóságos főpolgármester úr, kedves barátom!

Hálás örömmel fogadom azon kitüntetést, melylyel engem Budapest fő- és székvárosa díszpolgárává emel. Negyven-nyolczban önként vettem fel a polgárczímet s önérzettel telik el szívem, hogy ez a cím ma elsőrendű kitüntetéssé vált: különösen hazánk szive, Budapest részéről.

Negyven év előtt egy regényemben megjósoltam, hogy mivé fog lenni Budapest száz év alatt. A sors fényesen megcáfolta jóslatomat: negyven év alatt túlhaladta Budapest mindazt, a mit költői fantázia optimizmusa száz évre jövendölt.

Nagy része volt e fényes fölemelkedésben királynak, nemzetnek és parlamentnek; de az érdem, a siker oroszlánrésze azon vezérlő alakokat illeti meg, kik e negyven év előtt olyan szerény, oly szegény, oly idegen várost ily fényessé, gazdaggá és nemzetivé alakították át.

Adja Isten, hogy mindég ily erős kezek, ily bölcs szellemek, ily hazafias szívek intézzék hazánk jelképének, Budapestnek közéletét; hogy büszke legyen mindenki, a ki e városban a nevét egy kővel vagy egy jó tettel megörökíthette. Legyen a mi Budapestünkől egykor a magyar nemzet nagyságát hirdető világváros.

A diszpolgári oklevél hosszúkás négyszögű keretbe van illesztve, a mely minden részletében és minden ízében tisztán magyar. *Rauscher* műegyetemi tanár, a kinek rajzai után készült a fényes műtárgy, a renaissance korabeli legszebb művekből vette az eszmét. A keret felső lapját filigrán dísz ékesíti; a négy sarkában egy-egy paizs-szerű gomb ragyog, a melynek közepe gyémántokkal van kirakva. A felső léczen erőteljes domborlatú körzetben a székesfőváros czimere látható s ennek megfelelőleg az alsó léczen nemtőkkel környezett cartoucheban ez a két szám 1843—1893.

Az oldalléczeket középen *Jókai* arczképei díszítik, az egyik 18 éves saját egykorú festménye után, a másik a mostani korából. Az arczképek domború alapon nyugszanak és lencsenagyságú rubinokkal és egymáshoz sorakozó gyémántszemekkel vannak környezve. A keret eme nyolcz főpontja között tizenhat erdélyi filigránba foglalt, lilaszín zománcz medaillon talál helyet és ezek mindegyikének közepén *Jókai* egyik remekművének czíme olvasható.

Mindezeket az elfoglalt részeket igazgyöngyök és rubinok díszítik, a melyek összefoglaló szegek gyanánt szerepelnek a díszítésben. Az egész mű tiz font vastagon aranyozott ezüstműl készült. Közepében a XVI-ik századbéli miniatűrök modorában festett inicziáléval a következő oklevél olvasható:

Mi Budapest székesfőváros közönsége adjuk tudtára mindazoknak, a kiket illet, hogy midőn közügyeink elintézése végett mai napon rendes közgyűlést tartottunk, akkoron törvényhatósági bizottságunknak számos tagja azon indítványt terjesztette elénk, hogy *Jókai Mór* úr, hazánk koszo-

rus költője, irodalmi működésének ötvenedik évfordulója alkalmából, Budapest székesfőváros díszpolgárává választassák.

Ezen indítványt lelkesült örömmel fogadván, ahhoz képest Jókai Mór urat, a hazai irodalom terén szerzett hervadhatlan érdemei méltánylásaul, valamint kiváló nagyrabecsülésünk s osztatlan tiszteletünk jeléül Budapest székesfőváros díszpolgárává egyhangulag megválasztottuk.

Kelt Budapesten, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1893. évi márczius hó 22-én tartott közgyűléséből.

Ráth Károly s. k. főpolgármester, *Kammermayer Károly* s. k. polgármester, *Gerlőczy Károly* s. k. I. alpolgármester, *Horváth János* s. k. II. alpolgármester, *Kullmann* s. k. főjegyző.

A megyék és városok küldöttei nevében *Földváry Mihály* Pestmegye alispánja köszöntötte Jókait, a ki erre a beszédre így válaszolt:

Nagyságos alispán úr! Kedves barátom!

Magasztos ünnepélyt ül mai nap nemzetünk. Egy ideális alkalomból, a mit egy ötven évig működött magyar író pályájának évfordulója szolgált, összesereglik Magyarország szellemi előkelő világa, hogy egy közös ünnepet üljön. A költészet, a hazaszeretet és a szabadság ünnepét. Ez a nagy gyülekezet, a melyben együtt képviselve van a magyar nemzetnek minden felekezete, nemzetisége, pártárnyalata, rangfokozata, élő tanubizonysága annak, hogy ez a nemzet a legmagasabb eszményben, a haza fentartásában egyetért.

Azok a díszes oklevelek, a melyek egymásra halmoztatnak, többet jelentenek, mint egy írónak a megtiszteltetését, ezek a záloglevelei a magyar nemzet egyetértésének, a közös haza iránti szeretetének.

Adja az ég, hogy ez az egyetértés soha se érje végét. találja folytatását a napok végtelenjéig, a honfiak kölcsönös szeretetében.

Engedje Isten, hogy ezért a babérágért, a melyet a magyar nemzet összessége mai nap felém nyújtott, én a béke és testvéri szeretet olajfaágát nyujthassam vissza.

Éljen az egyetértő Magyarország!

Husz-huszonöt asszony vonult fel ezután a közönség eljenzésétől kísérve a podiumra, hogy a magyar hölgyek nevében hálálkodják Jókainak. A hölgybizottság szónoka *Csiky* Kálmánné volt, a kinek beszédét Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg:

Mély tisztelettel hajtom meg fejemet a magyar hölgyek üdvözlő küldöttsége előtt.

Ez a jelenet elveszi tőlem az öregség előjogát s kényszerít ifjúkori hódolatot éreznem életem napplanétája iránt.

Igen is, a hölgyvilág a nemzet napplanétája. Ez az éltető, a világító, az újjáteremtő. Én láttam a fényét, éreztem a melegét e sugárnak s érezte velem együtt a magyar nemzet.

Más, nagy, hatalmas nemzetek írói tehetik azt, hogy a maguk napjában a napfoltokat keressék, én a napfáklyákat kerestem a mienkben. Más, nagy, hatalmas nemzetek írói, a kiknek létjogát nem fenyegeti semmi vész, tehetik azt, hogy a nőben csak a játszótársat keressék, nekünk magyaroknak, kik szüntelen a létért küzdünk, a nő fegyvertárs. ki jóban-rosszban osztozik velünk.

S nem rakhat a balsors annyi jéghegyet egy nemzetre, hogy azt a nőszívek melege el ne olvaszsza.

Fényes példa erre hazánk közelmúlt félszázada. Vajha felirhatnám minden magyar szívbe e mondást, vajha oda írhatnám a tíz parancsolat közé:

„Tiszteld a nőt, hogy sokáig ifjan maradhass e földön.”

Üdv, áldás legyen a magyar nő-világon.

Komócsy József a *Petőfi-Társaság* elnökét üdvözlötte Jókaiában, a ki beszédére így felelt:

Szeretett barátom, kedves tagtársaim!

A ti üdvözlések családi ünnepélylyé édesíti a mai ünnepet. A *Petőfi-társaság* már rokonaim közé tartozik. Te, kedves elnöktársam, költői szépségű ódában saját homlokod babérait fűzted koszorúvá, hogy azt nekem nyujtsad. Minket a szeretet kapcsol össze s kapcsol azokhoz a nagy ideálokhoz, a melyekért társaságunk vezérsillaga, *Petőfi*, élt és meghalt. Tartsátok meg az irántam való szeretetet ezentúl, a hogy én megtartom az irántatok érzettet mindhalálig.

A *hírlapírók nyugdíjintézete* nevében *Molnár Antal* országgyűlési képviselő üdvözölte a költőt. Szavaira Jókai így válaszolt:

Szeretett barátaim! Tisztelt pályatársaim! Köszönöm, hogy most is soraitok közé számítottok, a midőn az én szerkesztői állapotom nem egyéb, mint a bolt czúmerén levő vademberé. Hírlapírói működésem csaknem olyan régi keletű, mint költői pályám. Csakhogy a régi időkben lehetett a hírlapírónak még a költészettel is foglalkozni. A hírlapírás akkor egy kis patakocska volt, a melyen kedélyesen elcsónakáztunk, a merre a hullám vitt s a cenzura eresztett; helylyel-közzel kikötöttünk virágokat szedni, poétázni. Ma azonban a hírlapirodalom egy tenger, a mely gályákat hord s azoknak a szolgálata egész embert követel. A nagy közönségnek nincs tudomása róla, de én látom, minő áldozatokba kerül ez a tenger, hány gazdagon folyó költői érnek kell abban elveszni!

Ha végig nézitek munkáim megjelenési lajstromát, találni fogtok abban két egymásutáni évet, a melyben semmi új költői mű nem jelent meg tőlem. E két évben komolyan hírlapíró voltam. S ha szétnézek a mostani hírlapírói nagyságok között, csaknem ugyanannyi nagy költői tehetséget találok köztük, a kik elcsesérték a lantot a kürttel.

A poézis vesztett, de nyert bennök az élet.

A magyar hírlapirodalmon meglátszik, hogy azt érző szívek, költői szellemek alkotják. A haza köszönettel tartozik nekik azon áldozatért, a melyet a közügynek önmagukban hoztak.

De senki a földön nem tartozik annyi hálaival a magyar hírlapírónak, mint az én ősz fejem.

E mai napnak fénysugarait ti gyujtottátok meg: szivembe zárva maradtok holtomig, kedves pályatársaim.

Az *Otthon* írók és hírlapírók körének nevében *Rákosi Jenő* járult a jubiláns elé. Üdvözlő beszédét Jókai ezekkel a szavakkal köszönté meg:

Régi közmondás az, hogy «nehéz valakit úgy megdicsérni, hogy az a megdicsértnek jól essék». Én ebben a ritka élvezetben száz napon át részesültem. Ti készítettétek elő a mai

örömnünet. Igaz, szívből jövő szeretet volt mindaz, a mivel engemet elhalmoztatok. Úgy szóltatok rólam, mint apáról, édes testvérről lehet szólni. Egy visszatetsző hang nem vegyült üdvözlő szavaitok közé.

Fogadjátok soha el nem halványuló hálámat és atyai áldásomat. Én tinektek ezt a szép magyar közönséget hagyom örökségül.

A magyar művészek hódolatát Zala György tolmácsolta. Üdvözlő szavaira Jókai így válaszolt:

Kedves barátom! Tisztelt művésztársak!

Nagy örömömre szolgál, hogy még az a múzsa is eljött írói örömnünetemet felköszönteni, a kihez hűtelen lettem. Festőnek készültem egykor én is. A festő az az Isten ihlette próféta, a kinek a költeményét minden nemzet megérti. Az ecsetben van a világnyelv. De a magyar festő s a magyar költő nincs egymástól különválva. A magyar költőnek legerősebb oldala a festés s a magyar festőnek, szobrásznak és építésznek alkotásaiban végig vonul a költészet ihlete. Ez a közös ihlet tartson bennünket jövőre is össze.

Gyönyörű ajándékokat, a melynek művészi becsét az azokat alkotó szeretet kifejezhetlenné sokszorozza, mint legdrágább ereklyémet fogom őrizni mindenkor. A nemzet elismerése kivívja ragyogó pályátok nehéz küzdelmeit. Viruljon és hirdesse a magyar szellemerőt a magyar szépművészet.

Ekkor vette át Jókai a magyar művészek hódolatát.

A magyar művészek Jókai-albumában hetven, nagyrészt a Jókai regényeihez készült rajz és akvarell van. Zichy Mihály a *Véres könyvből* vette tárgyát. A jelenet egy bég halálát ábrázolja. Benczur Gyula saját magát rajzolta le, mint mosolygó faunt. Munkácsy Mihály elküldte híres képének a *Siralomháznak* első szénrajzvázlatát. Barabás Miklós azt a jelenetet örökitette meg, midőn Jókai Petőfivel Landerer nyomdája előtt beszédet tart szakadó esőben. Keleti Gusztáv egy hangulatos akvarell tájképet küldött. Vastagh György rajza egy betyárt ábrázol, a mint alkonyatkor egy

tanyára leselkedik. *Vágó Pál* szintén egy betyárt küldött. *Baditz Ottó* akvarell tanulmányfőt adott, lágy színekkel dolgozva. *Peske Géza* az *Arany ember*hez rajzolt inicziálét. Képviselve vannak továbbá az albumban: *Tölgyessy Arthur*, *Papp Henrik*, *Knopp Imre*, *Ujváry Ignác*, *Strobl* szobrász, *Roskovics Ignác*, *Margitay Tihamér*, *Mesterházy Kálmán*, *Koroknyay Ottó*, *Kacziány Ödön*, *Telepy Károly*, *Illés Aladár* és *Neogrády*. *Ferraris* ama kép akvarelljét küldte, a melyen *Jókai*, *Tisza Kálmán* és több barátja társaságában tarokkozik. *Nagy Lázár* akvarellje *Bálványos várát* mutatja. A rajzok és akvarellek egyenlő nagyságú kartonokra vannak huzva.

A magyar ifjúság diszmagyarba öltözött küldöttsége lépett ezután az emelvényre. Ennek soraiban voltak a tudomány- és műegyetem, továbbá a bécsi egyetem küldöttei. Szónokuk *Parcsetich László* volt, a kinek beszédére *Jókai* ezeket mondta :

Légy üdvöz, hazám reménye, ifjú Magyarország !

Öt évtized alatt ugyanannyi új nemzedéket láttam magam előtt felsarjadzani. Mert tíz év alatt bizony megvénülünk.

Mind a régi palmaerdő lett az új gesztből.

Te is az fogsz lenni legifjabb nemzedék.

Vedd a munkát komolyan s az életet derülten.

Ne pazarold el, de ne is tagadd meg érzéseidet.

Tanulj a külföld tudományából, de ne utánozd az idegent.

Hagyd el a régiek hibáit ; de tartsd meg az ősi erényeket.

Ne «arany fiatalsága», de aczél fiatalsága légy nemzedeknek.

A jövődő terhe vállaidon fekszik: légy erős, légy törhetetlen, hogy azt diadalmasan elviselhesd.

Mi egy szabad hazát adunk nektek örökségbe s a túlvilágról is eljövünk számon kérni, hogy tartottátok fenn a magyarok hazáját.

Isten vezéreljen minden pályátokon.

A mikor a tisztelgések véget értek, *Jókai* érezte, hogy szava van még ahhoz a bizottsághoz, a mely jubileumát előkészítette és ahhoz a magyar közönséghez, a mely

hihetetlen rövid idő alatt összeadta élete legfőbb céljához : a nemzeti díszkiadás megvalósításához szükséges száz ezreket. És azért előbb a bizottság elnöke, majd a nagyközönség felé fordulva, következő beszédben köszönte meg örömnapiját:

Méltóságos elnök uram !

Kedves barátom !

Az a bizottság, melynek elnökeképpen üdvözöltél, keveset beszélt, sokat tett; vele szemben keveset hálálkodom, sokat érzek.

Midőn lelkemből jövő hálámat ti nektek átadnám, engedjétek meg, hogy néhány szót szóljak dicsőséges nemzetemhez, melynek színét, virágát látom körüllem összegyűlve : látom azokat is, a kik túl a falakon, túl a látkörön egyetértenek s ez órában egyet gondolnak az itt levőkkel.

Ez a mai nemzeti ünnepség nem egy megőszült írónak, nem a nemzet kiszolgált harczosának jubileuma, de örömunnepe annak az ideálnak, a melyet műveimben fentartani mindenkor törekedtem.

Hiszen Magyarország ezredéves fennállása is egy ideál.

Ideál a haza, ideál a vallás, ideál a szabadság: ez ideálokért áldozott vért és verítéket őseink tábora, áldozunk mi kortársainkkal és áldozni fog a jövő nemzedék időtlen időkig.

Ideál a koronás király és a nemzet között való szövetség : az alkotmány, a hűség.

Ideál minálunk a nő: s vele együtt a családi élet.

Ideál a becsület: a min a társadalom s a hitel alapszik.

Ideál a humanizmus: ez az új korszak vezérlő nemtője.

De ideál maga a magyar nép, annak egész élete, lelkülete, eszmejárása.

Tehettem-e én egyebet, mint hogy ennek az ideálnak adtam kifejezést, melyet mindenütt magam előtt láttam, elevenen, igazán, alakokban és tettekben megvalósítva.

A költő tartozik nemzete lelkének kifejezése lenni.

És ha nem találná is az életben az ideált: a költő miszsiója az, hogy azt keresse, megalkossa, nemzetével megismertesse.

A költő hivatása meglátni az égő csipkebokorban az Istent és tolmácsolni az égi szót a ráfigyelő nemzet előtt.

A költő megedzheti, a költő elpuhíthatja a nemzetét.

A költő lehet öre a nemzeti és emberi erények frigyládájának, lehet bálvány-papja az érdekek aranyborjújának, a hiú gyönyörök rézkigyójának. Az isteni szikra minden oltárt meggyújtani jó.

Én választottam az oltárok között.

S éltémnek alkonyán megvan az a lelki megnyugvásom, hogy a miért ifjúkoromban lelkesültem, azt vénségemben megvalósulva látom ; hogy nem hiában hirdettem a feltámadást.

S nekem Isten különös kegyelméből megadatott, hogy fel-támadott nemzetemmel tovább is együtt éljek.

S erre nemzetemnek nemcsak éljenkiáltása buzdít, de nagylelkű adományozása is biztat.

A fényes nemzeti jutalomnak nem az anyagi értéke az, a mi lelkemet megragadja. Én eddig is munka után éltém, ezután is munka után fogok élni. Nálam a munkakedv az életmérő. De felmagasztal az a tünemény, hogy a midőn az én írói tollam által hirdetett ideál megörökítése volt a jel-szó : ezrével támadt nemzetem soraiból, ki érte áldozni kész volt. Ezek a magyar szellem, a magyar szabadság, a magyar honszeretet halhatlan ezredei. Hódolattal hajlok meg a közönség előtt. Ötven évig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok : ma megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgálja voltam.

Azt a nemzetet, mely nemcsak gyökereit verte a ver-áztatta földbe kitéphetetlenül, de sudarával is felnőtt az örök égbe : azt nem sepri el a századok semmi özönvize többé.

Éljen, viruljon, legyen dicső és szabad az én imádott ha-zám, nemzetem !

Jókai, a kit sem a beszédek meghallgatása, sem a va-la-mennyire mondott válasz ki nem fárasztott, utolsó beszéde után, a melyet fiatalos hévvel és egyre növekvő lelkes-e-déssel, az egész teremben érthető hangon mondott el, leült néhány perczre piros bársony karosszékébe s úgy

hallgatta végig mindazoknak a törvényhatóságoknak, városoknak, testületeknek felolvasott névsorát, a melyek magukat az ünnepen képviseltették. Talán nem is volt az egész országban olyan város, testület vagy intézet, a mely ne sietett volna egy levelet fűzni abba a babérkoszorúba, a melylyel Jókait a nemzet megkoszorúzta. Azután le- szállt az emelvényről és sorba kezét fogott a kormány tagjaival, az irodalom képviselőivel és a politikai élet kimagaslóbb alakjaival, a kik köréje gyűltek.

E közben az emelvény asztalai megteltek albumokkal, emléktárgyakkal, képekkel, díszoklevelekkel, feliratokkal, a melyeket a küldöttségek egy-egy tagja adott át a költőnek. Selyem borítékban szerényen meghuzódott a többi között egy igénytelennek látszó ajándék, a mely azonban mégis, legalább földi érték szerint, valamennyivel együttvéve versenyezhet. Ebben volt a *Belvárosi Takarékpénztárnak* az a százezer forintos folyószámla kivonata, a melyet báró Eötvös Loránd a nemzet tiszteletdíjaként, később egy mellékteremben, az ünnepeltnek átnyújtott. A program szerint ugyan a nyilvánosság előtt akarták ünnepélyesen átadni Jókaiknak az írói honoráriumot, a költő azonban kijelentette, hogy az összeg átvétele a nagy közönség előtt zavarba hozná.

Íme azoknak a küldöttségeknek névsora, a melyek Jókait előtt tisztelegtek:

A) Megyék.

Abauj-Tornamegye: Péchy Zsigmond főispán, gróf Hadik-Barkóczy Endre, Hedry Lőrincz, Horánszky Nándor, gróf Károlyi László, Lakatos Miklós, Péchy Tamás, Vécsey Endre.

Aradmegye: Végh Aurel kir. tan., áll. jószágigazgató és dr. Takácsy Sándor nagybirtokos bizotts. tagok.

Bács-Bodrogmegye: Schmausz Endre alispán vezetése alatt 3 tagú küldöttség.

Baranyamegye: Küldöttség.

Barsmegye: Négy tagú küldöttség.

Békésmegye: Dr. Fábry Sándor főjegyző vezetése alatt Beliczay

István nyug. főispán, Terényi Lajos, Haviár Dániel, Veres József országgy. képvis. és Geist Gyula nagybirtokos várm. biz. tagok.

Beregmegye: Gulácsy Dezső, Uray Imre, Lónyay Géza, Nedeczey János országgy. képvis.

Besztercze-Naszódmegye: két tagú küldöttség.

Biharmegye: Három tagú küldöttség.

Csanádmegye: Meskó Sándor alispán, Kristóffy József megyei főjegyző, Blaskovics Aladár, P. Eckhardt Oszkár, Szentcsanak Vidor és Dr. Dózsa Sámuel biz. tag.

Csikmegye: Tódor József, Mikó Árpád, Győrffy Gyula, Molnár József országgy. képvis., Bochkor Károly egyetemi tanár.

Csongrádmegye: Dr. Csató Zsigmond alispán vezetése alatt Rácz László ügyvéd és Tajthy Ferencz jegyző bizottsági tagok.

Fehérmegye: Bárányfi Miklós főispán, Sárközy Aurél alispán, Heinrich Lajos főügyész, Kenessey Gyula és Molnár Béla biz. tagok.

Gömör-Kis-Hontmegye: Hámos László főispán vezetése alatt Bornemisza László alispán, Gróf Andrássy Géza, Kubinyi Géza, Szentiványi Árpád, Fáy Gyula, Bornemisza István és Putnoky Mór országgy. képviselők.

Győr-megye: gróf Laszberg Rezső főispán, Lippay Géza alispán, dr. Földváry Elemér orsz. képvis., dr. Ziskay Antal főapátsági jogtanácsos és Goda Béla földh. biz. tag.

Hajdúmegye: Rásó Gyula kir. tan. alispán vezetése alatt Lukács Dezső, Kiszellák Sándor és Csohány László biz. tagok.

Háromszékmegye: Potsa József főispán, Nagy János és Beksics Gusztáv orsz. képvis., Málk József törvh. tag.

Hontmegye: Pongrácz Lajos cs. és kir. kamarás, nyug. alispán, Ivánka Zsigmond, ifj. Luczenbacher Pál.

Hunyadmegye: Barsay Kálmán, Pogány Károly, báró Nopcsa Elek, gróf Teleky Árpád, Lázár Árpád, báró Jósika Gábor; üdv. felirat.

Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye: Almásy Géza csász. és kir. kamarás főispán, Okolicsányi István kir. tanácsos, kir. közjegyző, Koncz Menyhért és Dr. Réty Gyula esperesek, Zrumetzky Béla biz. tag.

Kolozsmegye: Gyarmathy Miklós, Barsay Domokos, Sombory Lajos, Dr. Groisz Győző.

Komárommegye: Rudnay Béla főispán, Ghyczy Dénes alispán, Erdélyi Gáspár főjegyző, Pulay Géza, Balogh Kálmán, Konkoly-Thege Béla, Feszty Béla, Feszty Lajos, Horváth Géza, Kun Miklós, Heckenaszt György, Losonczy Ödön, Galba Károly,

Asztalos Aba, Pálffy Elek, Antal Gábor, Pogányi József. Konkoly-
Thege Kálmán, Baranyai Géza, gróf Zichy Vladimír, Boncz
Ferencz, Bathó Bálint, Szombathelyi Győző, Ordódy Pál, Ordódy
Béla.

Krassó-Szörénymegye: Küldöttség.

Liptómege: Négy tagú küldöttség.

Mármarosmegye: Fejér Miklós, Urányi Imre, Pogány Sándor
országgy. képv. és K. Jónás Ödön műegyetemi tanár.

Maros-Tordamegye: Gróf Teleky Sámuel. br. Kemény Ákos.

Mosonmegye: ifj. gróf Pálffy-Daun Vilmos főispán vezetése alatt
Tóth Imre alispán, Békeffy Jenő főjegyző, Öshegyi József t. fő-
ügyész és Sötér Ferencz tb. főszolgabíró.

Nagyküüllőmegye: Somogyi István alispán, dr. Schwicker Henrik,
dr. Bauszern Guidó, Schuster József és Guttenau Károly orsz.
képv.

Nógrádmegye: dr. Pulszky Ágost vezetése alatt, Balás Antal,
Bölöni Ödön, báró Andreánszky Gábor és Sréter Alfréd bizotts.
tagok.

Nyitra megye: Hat tagú küldöttség.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegye: Földváry M. alispán vezetése alatt
Bossányi László, Dalmady Győző, Gullner Gyula és Hajós József

Pozsonymegye: Földes Gyula, Kiss Sándor, gróf Pálffy István, dr.
Samarjay Károly, dr. Roszival József, Bacsák Pál, Kisfaludy
Zsigmond, Dömötör Kálmán, Garbais Ferencz, Prileszky Tádé
biz. tagok, Klempa Bertalan alispán, Petőcz Jenő főjegyző, dr.
Németh Dezső aljegyző, dr. Lendvay Benő főorvos, Prikel
Lajos árvaszéki elnök.

Sárosmegye: Bornemissza Ádám, Bornemissza Lajos, Bujanovics
Sándor, Fest Lajos és Hódossy Imre országgy. képv., Szinyei
Merse István alispán, dr. Schmidt Gyula árv. elnök, Ghillány
József kir. tan., Kubinyi Bertalan birtokos és Duka Róbert nyug.
huszárezredes.

Somogy megye: Maár Gyula vezetése alatt Roboz István kir. tan.,
Dr. Gosztony Mihály, Kacs Kovics Zoltán, Dr. Andorka Elek és
Folly József várm. főügyész biz. tag.

Szabolcsmegye: Három tagú küldöttség.

Szatmármegye: Öt tagú küldöttség.

Szolnok-Dobokamegye: Bornemissza K. vezetése alatt Torma Miklós
alispán, gróf Korniss Victor, Voith Gergely kir. tan., ifj. Gajzágó
László és Veres Dezső.

Temesmegye: br. Ambrózy Béla, br. Baich Miklós, Bessenyei
Ferencz, Janicsáry Sándor, Kralitz Béla, Pálffy Elemér, Schaffer
Dezső, Vargics Imre, gr. Zselénszky Róbert orsz. képv.

Tolnamegye: Simontsits Béla alispán vezetése alatt Csapó Vilmos cs. és kir. kamarás, Br. Jeszenszky Béla, Döry Pál, Kálmán Dezső és Sántha Károly biz. tagok.

Torda-Aranyosmegye: Hat tagú küldöttség.

Ugocsa megye: báró Perényi Zsigmond és Teleszky István orsz. képvis.

Ungmegye: Gróf Török József főispán vezetése alatt Bernáth Dezső, Kende Mihály, Gróf Sztáray István és Tomcsányi László országgy. képvis.

Vasmegye: Öt tagú küldöttség.

Veszprémmegye: Véghely Dezső alispán, Szabó Imre, dr. Fenyvessy Ferencz, Láng Lajos, dr. Ováry Ferencz, Komjáthy Béla, dr. Kemény Pál, dr. Matkovich Tivadar országgy. képvis., Ihász Lajos m. biz. tag.

Zalamegye: bocsári Svastics Benő főispán vezetése alatt három tagú küldöttség.

Zemplénmegye: Gróf Andrássy Tivadar vezetése alatt gróf Andrássy Sándor, Balogh Géza, Dokus Ernő, Bernáth Béla, dr. Molnár Béla, dr. Nagy Sándor, báró Sennyey István, Bárczy István, zempléni Moscovits Geyza és Szmrecsányi János bizottsági tagok.

Zólyommegye: Zsilinszky Mihály főispán vezetése alatt nemeskéri Kiss Pál, Halassy Gyula, Lehoczky Egyed és dr. Radvánszky György orsz. képvis.

B) Törvényhatósági joggal felruházott városok.

Arad város: Institoris Kálmán főjegyző, dr. Barabás Béla, Edvi Illés László, Kristyóry János törvh. biz. tag.

Baja szab. kir. város: Dr. Hegedüs Aladár polgármester, Drescher Ede országgy. képvis. és Erdélyi Gyula főjegyző.

Debreczen szab. kir. város: Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester vezetése alatt Dr. Kola János, Dr. Király Ferencz, Nemes Kálmán és Könyves Tóth Kálmán biz. tagok.

Fiume város: gr. Batthyány Tivadar.

Győr szab. kir. város: Kiss Ferencz főjegyző h. polgármester, Francesics Norbert országgy. képvis., Dr. Kautz Gusztáv kir. tan. és Szávay Gyula keresk. és iparkamarai titkár.

H.-M.-Vásárhely: Baksa Lajos polg. m. és dr. Endrey Gyula o. gy. képvis., dr. Imre József, a Casinó elnöke és dr. Soós István.

Kassa szab. kir. város: Péchy Zsigmond főispán vezetése alatt Münster Tivadar kir. tan. polgármester, Kozora Vincze főjegyző, Loósz József, Tunkó József és Eder Gyula tanácsnokok, Antal

- Emil uradalmi ügyész, Deil Jenő, Demeter Titus, Éder Ödön, Lesskó István, Maléter Vilmos és Sudy K. János biz. tagok.
- Kecskemét* th. város: Lestár Péter kir. tan. polgármester, Horváth Döme nyug. kir. táblai tanácselnök biz. tag. és ifj. Bagi László városi főjegyző.
- Kolozsvár* sz. kir. város: Albach Géza kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző.
- Komárom* sz. kir. város: Rudnay Béla főispán vezetése alatt Beöthy Zsigmond, Tátray József. Tuba János, Pecháta Antal, Csepy Dani, Sárkány Ferencz, Dr. Vásárhelyi Domokos, Ivánfy Géza, Adler Vilmos, Poloni Lajos, Losonczy Lajos, Bese János, Kecskés János és Domány János.
- Maros-Vásárhely* sz. kir. város.
- Nagyvárad* város: Sal Ferencz kir. tan. polgármester vezetése alatt Rádl Ödön és Dr. Berkovics Ferencz biz. tagok.
- Pozsony* város: három tagú küldöttség.
- Selmecz és Belsőbánya* sz. kir. város: Farbak István országgy. képvis.
- Sopron* város: Küldöttség.
- Szabadka* sz. kir. város: Mamusich Lázár polgármester vezetése alatt Vermes Béla és Dr. Autunovits József országgy. képvis.
- Szatmárnémeti*: Boros Bálint biz. tag. Jandrisits János apátplébános biz. tag, Kiss Gedeon főkap. és Pap Géza tanácsos.
- Székesfehérvár*: Havranek József kir. tan. polgm., Seidel Lajos rendőrfőkapitány, Tóth Arthur biz. tag.
- Temesvár* sz. kir. város: Dr. Telbisz Károly kir. tan. polgármester vezetése alatt Geml József főjegyző, Rózsa Imre főügyész, Dr. Niamessny Gyula, Vimmer József, Dr. Löwy Mór és Steiner Ferencz trvh. biz. tagok.
- Újvidék* sz. kir. város: Dr. Flatt Viktor főispán vezetése alatt Petzy Popovits István kir. tan. polgm., Dr. Demetrovits Vladimir főjegyző, Macsvanszky Pál nyug. törvényszéki elnök, Pressburger Gábor ügyvéd és Molnár Hugó ref. lelkész törvh. biz. tagok.
- Zombor* sz. kir. város: Schlagetter Gyula polgármester vezetése alatt Dr. Drakulits Pál országgy. képvis. és Koczkar Zsigmond kir. közjegyző városi biz. tag.

C) Más városok.

- Bihar-Údvari* nagy község: Dr. Fromm Béla vezetése alatt Ötvös Károly főjegyző, Szőke Sámuel főbíró és ifj. Fromm Béla.
- Deés*: Dr. Hankó Ödön kir. tan., Hatfaludi József takarékpénztári vezérigazgató és Róth Károly gyógyszerész városi képvis.

- Eger*: Gronay Sándor polgármester, Kovách Kálmán kir. főmérnök és Wolf Károly ügyvéd.
- Eperjes*: Dr. Schmidt Gyula, Duka Róbert cs. és kir. ny. huszárezredes, Ghillány József kir. tan. képv. tagok és Bujanovics Sándor és Fest Lajos orsz. képv.
- Gyöngyös*: Balogh Gyula polgármester vezetése alatt Hanák Kolos, Rezutsek János és Szabó Béla városi képv.
- Kézdivásárhely város*: Nagy Gábor oszt. tan., Thuróczy Adolf, Benkő Sándor.
- Kis-Kún-Félegyháza*: Dr. Zámbo Géza polgármester, Dr. Holló Lajos országgy. képv. és Ulrich István főjegyző.
- Kis-Ujszállás*: Gaál Kálmán polgármester, Dorogi Lajos esperes lelkész, Mészáros Illyés ügyvéd városi képv.
- Körmöcbánya sz. kir. és főbányaváros*: Lovag Amon Ede jogtudor országgy. képv.
- Makó város*: küldöttség.
- Mármaros-Sziget*: Mandics József vezetése alatt Urányi Imre, Vincz Gyula országgy. képv. és Lator Sándor árvaszéki ülnök.
- Mezőtúr*: Mészáros Endre polgármester és Dr. Ádám Sándor ügyvéd.
- Miskolc*: Soltész Nagy Kálmán vezetése alatt Diószeghy György főjegyző, Radvány István, Kun Kálmán, Kovács Lajos, Soltész Nagy Albert, Dr. Gencsi Soma városi képv.
- Nagybánya*: Turman Olivér kir. tan. polgármester, Schönherr Antal rendőrkapitány és Nyirő Sándor városi tisztii ügyész.
- Nagy-Kanizsa*: három tagú küldöttség.
- Nagy-Károly*: Schuszerics Ignác polgármester vezetése alatt Dr. Serly Gusztáv vármegyei főorvos, Ferencz József-rend lovagja, Dr. Adler Adolf ügyvéd és lapszerkesztő, Hain József gimn. igazg.
- Nagy-Kőrös*: Póka Kálmán polgármester vezetése alatt Ádám László és Bordács Szilárd városi képv.
- Nyíregyháza*: Benes László polgármester.
- Pápa*: Osvald Dániel polgármester, Lamperth Lajos városi főjegyző, Néger Ágoston apát-plébános, Gyurátz Ferencz ev. lelkész, Sült József közigazg., Láng Lajos és Dr. Fenyvessy Ferencz országgy. képv.
- Torda*: Velits Ödön polgármester vezetése alatt Nesselfeld Miklós városi főjegyző, Gergely Ignác kanonok, Füzy Sándor ev. ref. lelkész, Nagy Olivér vármegyei főjegyző és Gombos László birtokos.
- Túrkeve város*: Kenéz Béla polgm., Tóth János országgy. képv.
- Ungvár város*: Küldöttség.

- Veszprém:* Kováts Imre polgármester vezetése alatt Dr. Bezerédy Victor, Szabó Imre és Dr. Ováry Ferencz városi képv.
- Zenta:* Boromisza János polgármester, Dudás Lajos főjegyző, Ormós Kálmán jegyző és Mikosevics József városi képv.
- Zilah:* Péntek Farkas polgármester, Molnár Lajos, Hochsinger Zsigmond, Bikfalvi Ferencz és Weisz Mór városi képv.

D) Testületek és egyesületek.

(Jelentkezés sorrendje szerint.)

- A Pápai Jókai-Kör:* négy tagú küldöttség.
- Soproni Irodalmi és Művészeti Kör:* Hoffman Pál dr. nyug. egyet. tanár stb. és dr. Berényi Pál főtitkár.
- Kölcsey Egyesület Aradon:* Dr. Mülek Lajos és Dr. Barabás Béla országgy. képv., dr. Lóczy Lajos műegyetemi tanár és dr. Jancsó Benedek gymn. tanár.
- Székesfehérvári Vörösmarty Kör:* Vértessy József ügyvéd a Kör igazgatója, Heltay Jenő titkár és Kováts Pál háznagy.
- A budapesti hentes-ipartestület előjárósága:* Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Pórszász Gyula ipartestületi elnök. Tichy József ipart. alelnök, Kleineisel József és Troppert János előlj. tagok.
- A budapesti könyvkötők, keztűsők stb. ipartestülete:* Dulcz Antal, udv. nyereg- és szíjgyártó, elnök, Gottermayer Nándor könyvkötő, alelnök, Fodor Kálmán dobozgyártó és Molnár Mihály könyvkötő előlj. tagok.
- Budapesti egyesült lakatos stb. ipartestület:* Jungfer Gyula ipartestületi elnök, Kirner József alelnök és Schmelhegger Nándor alelnök.
- A budapesti mészáros ipartestület előjárósága:* Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Schiller György elnök, Szidon Samu alelnök, Schneider Dávid, Schwertzig Antal, Koch Lipót, Hoffer Gyula, Berliner Bódog és Szabó Sándor tagok.
- Magyar Tudományos Akadémia:* Szász Károly másodelnök vezetése alatt Zichy Antal osztályelnök és Szily Kálmán főtitkár.
- Magyarorsz. közp. Fröbel nőegylet:* özv. Rosenzweig-Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtanácsos.
- Országos Magyar Gazdasági Egyesület Budapesten:* Gr. Dessewffy Aurél elnök vezetése alatt gróf Andrássy Aladár és Tolnay Lajos alelnök.
- Magyar Iparművészeti Társulat:* Fischer Ignác, Fittler Kamill, Jungfer Gyula, Thék Endre.

- Országos Kisdedővő Egyesület* vezetése alatt álló Országos árvaház és Országos kisdedővönő képző intézet: 5—5 tagú küldöttség.
- Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület Kolozsvártrt*: Gróf Bethlen Gábor elnöklete alatt Horváth Gyula, gróf Dessewffy Aurél, Szathmáry György és Reményi Antal.
- Magyar Kereskedelmi Csarnok*: haraszi Jellinek Henrik elnök, Kuncz Ferencz és Fürst Jakab alelnökök és dr. Schreyer Jakab titkár.
- Luther-Társaság*: Bachát Dániel esperes, Horváth Sándor ev. lelkész, Scholez Gusztáv ev. lelkész, Falvay Antal igazg.
- Magyar Mérnök és Építész-Egylet*: K. Liphay Sándor egyleti elnök, Fábíán János egyleti igazgató, Fittler Kamill egyleti titkár.
- Népnevelők budapesti Egyesülete*: három tagú küldöttség.
- Nemzeti Zenede*: Thaisz Péter, Obadich János, Kókay Lajos.
- Országos Nőképző-Egyesület*: özv. Veres Pálné szül. Beniczky Hermin elnök, özv. gr. Teleki Sándorné alelnök, Rudnay Józsefné másodelnök, Gönczy Béláné választm. tag.
- Az «Otthon» írók és hírlapírók köre Budapesten*: Rákosi Jenő elnök vezetése alatt négy tagú küldöttség.
- Petőfi-Társaság*: Komócsy József, Szana Tamás, Jeszenszky Danó, Ábrányi Emil, Kiss József, Margitay Dezső, Palágyi Menyhért.
- Országos Magyar Színész-Egyesület és Nyugdíjintézet*: Kaffka László elnök, Bényei István irodaigazg. és Vedress Gyula titkár.
- Kir. Magy. Természettudományi Társulat*: Szily Kálmán, Högyes Endre elnökök és Lengyel Béla titkár.
- Magyarországi tanítók országos bizottsága*: Lakits Vendel elnök, Szabó László titkár és Minke Béla.
- Országos középiskolai tanáregyesület*: Beöthy Zsolt elnök, Berecz Antal tisztb. elnök, Hofer Károly és Köpesdy Sándor alelnökök és Szelelemhegyi Tivadar főtitkár.
- Az «Országos magy. ízr. tanító-egyesület»* elnöksége Budapesten: Kornfeld Gyula elnök, Csajági Béla igazgató és Reif Jakab tanár.
- Stefánia özv. Trónörökösne Ő Fensége fővédnöksége alatt álló Fehér-Kereszt-Egyesület Budapesten*: Tabódy József, dr. Chorin Ferencz másodelnökök és dr. Balogh Ignác h. titkár.
- «Gyermekek Barát» szülőkölődő és gondozás nélküli iskolás gyermekeket gyámolító-egyesület*: Berecz Antal elnök, Hosszú Józsefné, dr. Neumann Árminné, Semler Sándorné és Weisz Ödön titkár.
- A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete*: Hollán Ernőné, Hegedüs Sándorné, gróf Pálffy-Daun Lipótné és Mayer György titkár.

- «Jó Szív» Egyesület: Tisza Kálmánné, Hollán Ernőné, Gajári Ödön és dr. Hajduska Emil.
- A Magyar-Szent-Korona Országainak Vörös-Kereszt-Egylete.
- Mária Dorothea-Egyesület: Tóth József, Hampel Józsefné szül. Pulszky Polyxena, Dorogsághy Dénesné, Radnay Jenőné szül. Vámosy Ilona.
- Pesti izr. Nőegylet: Bischitz Dávidné elnök, Herzl D. Antalné alelnök, Forrai Gábor titkár.
- Magyar királyi József Műegyetem: Dr. König Gyula műegyetemi rektor, dr. Ilosvay Lajos a mérnöki szakosztály dékánja, Asbóth Emil a gépészmérnöki szakosztály dékánja és dr. Entz Géza az egyetemes szakosztály dékánja.
- Katonai tudományos és kaszinó-egylet Budapesten: Rohmann és ehrensteini báró Pfeiffer Károly cs. és kir. altábornagy elnök és nemes Ságódy Szvetics József cs. és kir. vezérőrnagy.
- Budai Polgári Casinó: Küldöttség.
- II. ker. Polgári Kör: Beck Adolf, Szabó Lajos és dr. Szabolesi Izidor.
- Fővárosi III. ker. Társaskör: Gyulányi Adolf, dr. Tatay Adolf, Szende Antal, Varga Ignác.
- Belvárosi Polgári Kör: dr. Láng Lajos elnök, Majovszky Vilmos, Tömöry Károly, Grünbaum Miksa, Sacelláry Mihály és Ernye Gyula.
- Budapesti V. ker. Polgári Kör: Hüttl Tivadar elnök, dr. Bródy Samu és dr. Hajós Zsigmond.
- Terézvárosi Casinó: Pucher József alelnök, dr. Teleki Béla, Havass Károly kir. curiai bíró, Radocza János kir. tan., Tenczer Pál szerkesztő.
- Erzsébetvárosi Kör: Küldöttség.
- Budapesti VII. ker. külső részének Polgári Köre: dr. Hlatky József elnök, Szűsz István, Gach Károly.
- Fővárosi VIII. ker. Józsefvárosi Kör: Küldöttség.
- Ferencvárosi társas Kör: Hazay Lajos, Kiss E. János és Novák Sándor.
- Budapesti katolikus Kör: Küldöttség.
- Terézvárosi Polgári Kör: Küldöttség.
- Budapest hegyvidéki turista egylet (a svábhegyi közönség nevében): Mérő János elnök, dr. Váradi Antal alelnök, Garay Károly, Kriegner György és dr. Eröss Zsigmond.
- Budapesti Ügyvédi Kör: dr. Bossányi Iván, dr. Burián Béla, Konkoly-Thege József, dr. Márkus Dezső és dr. Stiller Mór.
- Ügyvédjelöltek és joggyakornokok köre: dr. Bittó Gyula elnök, dr. Tóth István alelnök, dr. Nászai Károly titkár, dr. Majer

József jegyző, Dömötör László és dr. Tóth Jenő választmányi tagok.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesülete: Rakovszky István elnök, Lintner Imre és Turóczy Adolf alelnökök.

«Csak Szorosan» *Budapesti könyvkereskedő segédek Egylete*: Stokovszky Antal elnök, Wiesner Emil titkár, Weinberg Gyula pénzt. és Glück Soma.

Budai Dalárdu: dr. Országh Sándor min. tan. elnök, Rózsavölgyi Gyula főv. tanácsnok alelnök és dr. Stockinger László jegyző.

Magyar könyvkereskedők Egylete: Hoffmann Alfréd elnök, Benkő Gyula titkár, Franke Pál pénztáros.

Magyarországi kereskedelmi Utazók Egyesülete Budapest: Guttmann Ádám elnök, Wollák Soma alelnök és dr. Guttmann Adolf titkár.

«Eötvös Alap» *Országos tanítói egyesület*: Péterfy Sándor elnök, Roller Mátyás pénztáros és Luttenberger Ágost.

Gyermekvédő-Egyesület: Báró Malcomes Jeromosné, báró Radisevits Tivadarné, Bosányi I., dr. Ottava Ignác.

Liszt Ferencz-Társaság: Fenyvessy Ferencz országgy. képv. és Szentirmay Elemér elnökök vezetése alatt Köpesdy Sándor, Mészáros Imre, Szendy Árpád, Chován Kálmán, Tomka István.

Magyarországi Hírlapírók Nyugdíjintézete: Falk Miksa dr. elnök, Acsády Ignác, Falk Zsigmond lovag, Gelléri Mór, Molnár Antal és Szatmári Mór.

Kisdednevelők országos egyesülete: dr. Hagara Viktor elnök, Röser Lili, Halász Sarolta, Schneider Jánosné, Schneider János.

Budapesti Szállodások, Vendéglősök és Kőrcsmárosok: Gundel János elnök, Stadler Károly, Kommer Ferencz, Glück Ferencz.

«Adria» *m. kir. tengerhajózás. részvénytársaság*: Küldöttség.

«Szegedi Hölgyek»: Keméndyné Drucker Irma elnök, özv. Szluha Ágostonné, Babarczy Erzs, Kelemen Istvánné.

Komáromi Casino: Szombathelyi Győző elnök vezetése alatt Pulay Géza törvényszéki elnök, Galba Károly árvaszéki ügyész, Konkoly-Thege Béla törvényszéki bíró.

«Gizella-Egyesület» *Bécsben*: Küldöttség.

Tanítóképző intézeti Tanárok Országos Egyesülete: Kozocsa Tivadar alelnök, Thuránszky Irén igazg., Komáromy Lajos, Nagy László.

A galgóczi m. k. áll. polgári fiú- és leányisk. igazg.: Dölle Gyula igazg., Lázár Lajos.

Budapesti IV. X. ker. szücs és sapkás, kalapos, kötélgyártó stb. ipartestület: Novelly Antal alelnök, Schunda V. József elnök, Quentzer Henrik alelnök, Anderlik Ede alelnök.

- Magyar nyelvtérjesztő egyeslet «Oraviczai Arany-Kör»:* Kruesz Fer. elnök, Flaschner Vilmos titkár, dr. Kőváry S. v. tag.
- Petrozsényi Casino:* Tallatschek Ferencz elnök, bányaigazg. vezetése alatt öt tagú küld.
- Magy. kir. állami polgári leányisk. igazg. Ujpesten:* Küldöttség.
- Fővárosi Szegény Gyermekkert-Egyeslet:* báró Nikolics Feodorné elnöknő, dr. Grósz Sándor elnök, Schönfeld Julia, Beksits Gusztávné, dr. Schwartz Gyula és Csillag Máté.
- Erdélyrészi Kárpát-Egyesület:* gróf Bethlen Bálint országgyűlési képviselő elnök, gróf Kornis Viktor alelnök és Radnóti Dezső titkár.
- Veszprémmegyei Kör Budapesten:* dr. Eötvös Bálint elnök, dr. Somogyi Lajos alelnök és Cseh Gyula jegyző.
- Az ev. ref. nagykőrösi főgymnasium igazgatósága:* Küldöttség.
- A siketnémák országos segély-egyesülete:* Küldöttség.
- «Lányok Lapja» előfizetői:* dr. Szabóné Illéssy Piroska.
- Erdélyi Múzeum-Egyeslet:* gróf Eszterházy Kálmán elnök és Finály Henrik titkár.
- Rudolf koronaörökös jótékonyági egyeslet:* Küldöttség.
- Magyar-Óvári m. kir. gazd. Akadémiai Kézinczy-Egyeslet:* Szikszay Elemér elnök.
- Dunántuli ev. reform. egyház Komárom:* Tisza Kálmán, Beöthy Zsigmond és Vály Lajos.
- Pápai ev.-reform. főiskola:* Darányi Ignác és Czita Lajos.
- «Maticza Szrpszka» Ujvidék:* Dimitrievics Milos elnök, Hadzsics Antal titkár.
- Pozsonyi magyar közművelődési egyesület:* Neiszidler Károly orsz. képvis., Klempa Bertalan alispán, Taller Pál h. polgármester, Molec Dani, dr. Németh Dezső várm. t. főügyész.
- Országos magyar Dalár-Egyesület:* Lung György főv. tanácsnok elnök, Siposs Antal alelnök, id. Ábrányi Kornél, Erney József.
- Magyar Jogászegyeslet:* Csemegi Károly nyug. kuriai tanácselnök, v. b. t. t., Manoilovich Emil kuriai tanácselnök és dr. Környei Ede.
- Országos magyar képzőművészeti társulat:* gróf Andrássy Tivadar elnök vezetése alatt Barabás Miklós, Harkányi Frigyes alelnökök, Keleti Gusztáv igazg., Benkő Kálmán, Bihari Sándor, dr. Wagner Géza, Zala György, Baditz Ottó, Jendrassik Jenő, Róna József, Szmrecsányi Miklós.
- Magyar történelmi társulat:* Pulszky Ferencz elnök, Szilágyi Sándor titkár.
- Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület:* Lád Károly alelnök, Vankó György titkár, Válya Miklós.

Széchenyi Társulat, Szatmár: Kováts Eduárd kir. tan. igazg. elnök, Jandrisits János apátplébános aligazgató, Kiss Gedeon főkapitány.

IX. ker. községi középkeresk. isk. önképzőköre: Küldöttség.

Kir. József Műegyetemi Olvasó-Kör: Küldöttség.

Brassói magyar Casinó: Küldöttség.

Bécsi magyar egyesület: Küldöttség.

Komáromi ev. ref. egyház: Konkoly-Thege Béla főgondnok, Pulay Géza kir. tvszéki elnök, Tuba János orsz. képv.

Felső nép- és polgáriszkolai tanítók és tanítónők országos egyesülete: Gyertyánffy István kir. tanácsos, áll. pädagogiumi igazg., dr. Kiss Áron, dr. Kovács János, Miklós Gergely és Ugray János áll. pädagogiumi tanárok.

Országos magyar Iskolaegyesület: Tóth József kir. tan. vezetése alatt Rupp Zsigmond, dr. Buday József.

Budapesti Férfi és Nőruhakészítő ipartestület: Török György elnök, Körömy János és Stoll Nándor alelnökök.

A pesti első bölesöde és a budapesti első gyermekmenhely egyletek: Négy tagú küldöttség.

IX. ker. polgári és keresk. középiskola tanári kara: Fillinger Károly, Ullerich Gyula, Mihály József.

Magyar földrajzi társaság: dr. Erődi Béla kir. tan. elnök, Ghyczy Béla nyug. altábornagy, főrendiházi tag, dr. Havass Rezső.

A felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület: Báró Roszner Ervin, Csipkay Károly, Farbaky István, Libertiny Gusztáv, Majláth István, dr. Pulszky Ágost, báró Révay Gyula, gróf Zay Miklós.

IV. kerületi társaskör: Hahóthy Sándor h. elnök, dr. Eulenberg Salamon és Schwarcz Lajos.

Mátészalkai polgári Casinó: Szalkai Gyula nagybirtokos elnök, dr. Kósa Vilmos ügyvéd, Halasi Lajos.

A «Pécsi Újság» szerkesztősége: dr. Stein Lajos.

Az «Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen» igazgató-tanácsa: Nagy Miklós.

Budapesti Arany- és Ezüstműves, Ékszerész stb. ipartestület: Zitterbarth Károly elnök, Fleischmann Mihály alelnök, Stephan Nándor pénztáros, Tanyay Géza jegyző.

Magyar Casinó Ujvidéken: dr. Perczel János, Zombory László és dr. Stroné Ferencz.

Hódmezővásárhelyi Casinó Egyesület: Küldöttség.

Országos Iparegyesület: Gróf Zichy Jenő, lovag Falk Zsigmond, gömöri Szontagh Pál, Mudrony Soma, Gelléri Mór.

Győri olvasó-egylet: Gróf Laszberg Rezső, Küldöttség.

Pénzüntézeti tisztviselők Orsz. egysége: Küldöttség.

Pesti Lloyd-társulat: Küldöttség.

Társaskör, Szatmár-Németi: Boros Bálint elnök vezetése alatt Jandrisics János apát, Kiss Gedeon főkapitány és Pap Géza közigazg. tan.

«*Concordia*» *Schriftsteller-Verband*, Bécs: Julius Bauer, Edgar Spiegel és dr. Gustav Steinbach.

Magyar Írók segélyegylete: Zichy Antal másodelnök, dr. Ullmann Sándor igazg. bizottsági tag és Vadnay Károly titkár.

Honvéd-egyletek országos egyesülete: Péchy Tamás vezetése alatt.

Zenetanárok országos egyesülete: Küldöttség.

Kereskedőifjak társulata Budapest: Szávoszt Alfonz elnök, Marton Alajos, Wollák Soma, Benkő Gyula, Patsu Leo, Glosz Béla és Demeter József.

Kárpitos-, gombkötő- és paszományos ipartestület Kozilek János, Krammer Samu, Csermák Károly.

Poliklinika-egyesület: Küldöttség.

Sepsi-Szt.-György városa nevében Turóczy Adolf fővámigazgató.

Sepsi-Szent-Györgyi jótékony nőegylet: küldöttség.

Kertészeti egyesület: Emich Gusztáv vezetése alatt Szelnár Adolf, Mauthner Ödön, Benes János, Ilseemann Keresztély.

★

Január hatodikán este fogadó-estély volt a Vigadóban, a hova csak úgy özönlött a közönség, hogy Jókai Mórral beszélhessen. A míg az ünnepelt költő meg nem érkezett, mindenki nagy érdeklődéssel nézte a Vigadó termeiben kiállított szép albumokat, okleveleket. A selyemnek, bőrnek, fémnek, brokátnak, az olasz és erdélyi speciális zománcozásnak bámulatos izléssel és leleménynyel komplikált produktumai ezek. Egymás mellett hevert az egyszerű irodapapiroson megírt hivatalos jegyzőkönyvi kivonat, a közönséges kartonokba hajtogatott oklevél, a kemény pergamenttekercs és a legnagyobb fényűzéssel czizellált ezüstből, préselt bársonyból kiállított diszalbum.

Hogy csak néhány emléktárgyat említsünk fel a sok közül: A *petrozsényi* kaszinó a Jókai-bányából (az aninószai köszénbányát nevezték el így a Fekete Gyémántok szerzőjének jubileumára) egy köszénréteget hasított ki s abból készített ajándékkal lepte meg a költőt. A fekete

bányatorokban talicskázó munkások csoportozata mellett érdekes pendant Strobl remek bronzirozott szobra, a mely a Fekete Gyémántok hősét talicskája mellett ábrázolja.

Igen érdekes emléktárgy a bécsi írói és hirlapírói körnek, a *Concordiának* vörös plüskeretbe foglalt felirása. Az arannyal befuttatott aczélemezen gót betűkkel s a legművésziesebb domború véséssel a következő felírás van megörökítve:

Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia ernennt hiemit Herrn Moritz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltliteratur zu seinem Ehrenmitglied. Wien, am 5. Jänner 1894. Warhanek President, Regierungsrath Winternitz, Edgar Spiegel, Leopold Löbl, Wilhelm Frey, Pribyl, dr. Gustav Kohn.

Az *Athenaeum* részvénytársaság remek bronz-szobrot adott Jókainak; Philipp *Reklam* híres lipcei könyvkiadó-cég pedig csinos kazettben egyforma aranyozott zöldvásznon kötetekben elküldte a cég által kiadott Jókai-fordítások gyűjteményét.

A budapesti *szállótulajdonosok* és *korcsmárosok* arany-szőlőszemes ezüstkehelylyel lepték meg a jubiláló költőt.

Az *egyetemi ifjúság* aranytollal.

Az «*Adria*» tengeri gőzhajózási társulat albumának mindkét táblája tömör szinaranyból, drága kövekkel kirakva; belül a kezdő lapon a Jókai nevét viselő tengeri gőzhajó.

Kedves ajándék a *Magyar Iskola-egyesület* pompás palatábla-imitációja, a melyen naiv, kusza gyermek-betűkkel van, a krétavonásokat utánózva, bevésve: Jókai Mór úrnak kiváló tisztelettel Budapesten.

Kiválik még a *Budapest Hegyvidéki Turista-Egyesület* által följánlott hangulatos Spányi-féle tájkép, a mely a Svábhegy egyik legérdekesebb részét ábrázolja nagy aranyos keretben.

A speciálítások között nemcsak külső kiállításánál, hanem érdekességénél fogva is megemlítjük a Szrbszka Matica szerb nyelven fogalmazott és nagy luxussal kiállított albumát, a melynek barna disznóbőr kötését vert aranyból készített méhkas díszíti. Egyszerűsége révén említjük fel a *Szegedi Nőegyesület* közönséges drappvászonba borított fölírását, a mely azonban mégis többbe került valamenynyinél, a mennyiben egy ezer forintos alapítvány oklevelét tartalmazza, a melyet a jubileum alkalmából a jószívű szegedi nők a *Dugonics Irodalmi Társaságánál* kezdő írók javára deponáltak.

A kis Erdély határozottan nagy konkurrense ebben a kis Jókai-muzeumban az öreg Magyarországnak. Különösen *Sepsi-Szent-György* tett ki magáért. Kaszinójának albuma, a melynek egyszerű bordó plüskötése a legigénytelenebb, művészi nivó tekintetében egyedül áll. Gyárfás Jenő festőművész akvarelljei, a melyek a pergament lapokon Jókai nevezetesebb regényeinek főbb jeleneteit illusztrálják, remekül sikerültek. Kedves a sepsi-szent-györgyi Kisdedóvó Egyesület ajándéka is. Egy bonbonnière ez, a melyet a növendékek az erdélyrészi hegyek legérdekesebb ásványaiból szedtek és bámulatos harmóniával illesztettek össze. Az egyetlen aranybogyós ezüst babérkoszorút a sepsi-szent-györgyi *Nőegyesület* adta.

A *Leányok Lapja* olvasói tizenkét személyre való, magyaros stílusban kék-fehér pamuttal himézett asztalkészletet ajánlottak fel. A *Selmeczbányai Óvó-intézet* növendékei a Rózsák Szigete írójának felírással pompás albumot állítottak össze azokból a képekből, a melyekben, mint a múlt évben előadott kosztümös darabok előadói szerepeltek. A *győri Tanítóképző-intézet* piros plüsrámás albumán az egyik növendék akvarellben festette meg az intézet házát.

A városok és a megyék feliratai többé-kevésbbé egyformák; izléses egyszerűséggel vagy gazdag pompával kiállított albumok. Kiválik közülök *Pozsony*é, *Fiumé*é, a mely

olasz nyelven van írva és *Székesfehérváré*. Az első izlésességgével, a második fényűzésével, a harmadik érdekességével. Az utóbbi préselt maroquin bőrből készült tokban a város szépen czizellált czímerével, s az apró email-diszítéssel tűnik ki.

Bécsből a Concordián kívül még két egyesület küldött üdvözlő feliratot, a *Magyarok Egyesülete*, a melynek kék plüs tokba zárt üdvözlését az elnök, *Neugebauer* László írta alá és a *Gizella Nőegyesület*, a melynek üveg alá zárt albuma igen értékes emléktárgy. A *Történelmi Társulat* diplomája korhű barna bádoggal dobozban a régi okiratoknak minden, kiállításban és stilusban való eredetiségét teljesen utánozza a hamisítatlan kutyabőrön. A *Magyar Színész-egyesület* albuma Jókainak a fővárosban előadott összes színműveinek vastag, barna karton papirosán aranyosan nyomott színlapjait foglalja magában.

A közönség órákhosszat bámulta a gyönyörű emléktárgyakat, s alig tudott betelni velük.

Kilencz órakor zajos éljenzés hirdette, hogy Jókai megjött. Mindenki a nagy ajtó felé tódult s e percztől kezdve a költő az emberek sűrű tömegétől körülvéve járkált föl s alá a teremben. Mindenkiel kezét szorított s mindenkihez volt egy nyájas szava. Közben megnézte a kiállított emléktárgyakat s a halomszámra érkezett üdvözlő iratokat. Azután átvette virágait s azonnal rózsáncént kiosztotta a körülötte csoportosult fiatal lányok és menyecskék között.

Onnan a diszbe öltözött operába ment, a hol bál volt tiszteletére. A színpad háttérében emelvényen, délszaki növények között volt felállítva Jókai mellszobra, töle balra a lady patronessek páholya, jobbra a zenekar. A páholyokban együtt volt az arisztokrácia mesés pompában, míg a nézőtérén és a vele egymagasságra emelt színpadon a politika, az irodalom és a művészet legelőkelőbb alakjai fogták körül a jubilánst.

Ott volt a szó szoros értelmében egész Budapest. A sok

száz előkelő asszonyból csak néhányat: *Beniczkyné* Bajza Lenke, *Wekerle* Sándorné, *Szapáry* Gézáné, *Károlyi* Imréné, *Bethlen* Andrásné, *Aczél* Béláné, *Karácsonyi* Jenőné, *Festetich* Taszilóné, *Hunyady* Imréné s a mágnásvilágon kívül számos művésznő. A bál különben csak éjfél után kezdődhetett meg tánczczal, mikor a hihetetlenül sűrű sorok valamikép ritkulni kezdtek.

*

A Jókaihoz érkezett üdvözlő levelek és táviratok közül felemlítünk egy párat. *Stefánia főhercegnő* a következő kéziratot intézte Jókaihoz:

Kedves Jókai!

Közelgő írói örömnépe alkalmából legszívesebb üdv-kíváнатomnak, azon forró óhajtasommal adok kifejezést, hogy a Mindenható Önt nekünk még számos éven át teljes erőben és változatlan egészségben tartsa meg.

Kérem Önt, legyen meggyőződve e kívánataim őszinteségéről s fogadja egyúttal köszönetemet azon szívességeért, melylyel a védnökségem alatt álló Fehérkereszt-egylet javára tervezett ünnepély díszét, a kilátásba helyezett felolvasás által mindinkább emelni hajlandó.

Őszinte tisztelettel

jóakarója

Stefánia.

A felolvasás anyagi eredménye 1000 forint tiszta jövedelem volt, melyet Jókai még egy 1000 forinttal kiegészítve egy ágy alapítására fordított a Fehér Kereszt egyletnél.

Ferdinánd bolgár fejedelem a következő távirattal ke-reste fel a költőt: «Je vous envoie toutes mes félicitations m'associant, de coeur a l'enthousiasme national.» Le prince de Bulgarie. (Magyarul: Én is szívből járulok hozzá a nemzet lelkesüléséhez, midőn üdvözlétemet küldöm.)

Tisza Lajos gróf, elküldvén a király üzenetét, ezt a levelet írta:

Kedves barátom!

Kiváló örömökre szolgál, hogy legfelsőbb megbízásból nekem jutott a szerenese: ötvenéves írói jubileumod alkalmából Ő Felségének legkegyelmesebb jó kívánatait és az írói pályán kifejtett fényes működésedért való legmagasabb elismerését neked, a mellékelt hivatalos okmányban átadhatni.

Örömökre azonban lehangolólag hat azon körülmény, hogy hivatalos elfoglaltatásom folytán nem lehetek személyesen tanúja és részese a nemzeti ünnepnek.

A tollhoz kell tehát folyamodnom — melyet, sajnos, távolról sem forgatok oly mesterileg, mint te — hogy, halványan bár, kifejezést adjon azon régi barátságnak, őszinte tiszteletnek, melylyel irántad viseltetem.

A magyarok Istene tartson és áldjon meg.

Hived

Tisza Lajos.

Hohenlohe herczeg, ő felsége főudvarmestere Bécsből a következő táviratot adta fel:

Kérem fogadja szívesen az én és családom legmelegebb üdvkívánatait szép ünnepe alkalmából, melyet gondolatban önnel együtt ülünk meg.

Üdvözlő táviratok jöttek: Sonnenthal Adolfától, a bécsi burgszínház művésztől, Ebers Györgytől, Ernesto Brelich-től (Fiume), az Arany ember olasz fordítójától, Kállay Béni közös pénzügyminisztertől (Bécs), Zelenka püspöktől (Miskolcz), Jalava finn egyetemi tanártól (Helsingfors) s jóformán Európa minden részéből.

★

Bár egész Magyarország képviselve volt a január hatodikai ünnepen: előtte és utána majdnem *minden magyar város* szentelt egy napot Jókai dicsőítésére. Nemkülönben

a külföldi magyar egyesületek és társaskörök, a melyek dísz-üléssel, vagy a Jókai arczképének leleplezésével ünnepeltek a hazával.

Emlékezetes ünnep volt *Pápán*, a hol a *Jókai-kör* rendezett fényes dísz-ülést; *Pozsonyban*, a hol emléktáblát helyeztek el annak a háznak falába, a hol Jókai 1835—1837-ig tanuló éveit töltötte; *Oraviczán*, Jókai választókerületében, a hol az új színházat avatták fel a jubiláns darabjaival; *Temesvárt*, a hol a magyar nyelv terjesztő egyesület Jókai-társaságá alakult át.

Egész *Jókai-irodalom* keletkezett az ünneppel kapcsolatosan. A sajtó hónapokon keresztül foglalkozott Jókai-val; az ünnep napján pedig minden magyar lap vezércikkben és tárczában, versben és prózában zengte dicsőségét.

A sajtó megnyilatkozásában azonban nemcsak a lelkesedés és szeretet hangja keltett figyelmet, hanem az a leleményesség és szellem is, a melylyel egy-egy ujság Jókait ünnepelte.

A magyar ujságírói leleményességnek és szellemességnek valóban nem mindennapi példáiban gyönyörködhetett a fővárosi olvasó közönség.

Igy a *Magyar Hirlap* azzal lepte meg olvasóit, hogy Jókai jubileuma alkalmából 160 oldalra terjedő könyv alakjában jelent meg, melynek minden egyes jelentősebb közleménye Jókaira vonatkozott. E közlemények között igen érdekes az az eredeti ötlet, melylyel Jókai tíz híresebb regényének tárgyát fiatal írók novella alakjában kivonatossan megírták.

A *Budapesti Hirlap* is minden közleményében Jókai-val foglalkozott, fölelevenítette Csepreghy Ferencznek Jókaihoz írt versét s azt a szellemes ötletet produkálta, hogy Jókai leghíresebb regényeit reporteri stílusban írta meg,

mint megtörtént eseményeket. A sikerült irodalmi tréfa illusztrálására itt közöljük az «Arany ember» leírását.

AZ ARANYEMBER.

Szenzációs hírt olvasunk a Veszprémi F. Hírlapban, a melynek hitelességeért nem merünk jót állani. Azt írja ugyanis a nevezett újság, hogy Timár Mihály, az aranyember, beleesett a Balaton rianásába és befult a vízbe. A hír alkalmas arra, hogy a legszélesebb körökben keltsen érdeklődést, mert egy zseniális ember kalandos életpályájának szakadt vele vége. Levetinezi Timár Mihály volt az az egyszerű hajóács, a ki olyan rejtelmes módon gazdagodott meg, hogy csakhamar a legelőkelőbb magyar kereskedők egyike lett. Az elhunyról, a ki a komárommegyei kormánypárt egyik korifeusa volt, ellenzéki körökben valóságos legendákat suttogtak. Azt beszélték, hogy Ali Csorbadsinak, a titokzatosan elhalt török bégnek vagyonából lett urrá. Timár tettei is megerősítették e hitet, később ugyanis feleségül vette Ali Csorbadi leányát, Timeát, mint mondták, a halott kiengeszteléseül. Annál különösebb volt ez akkor, mert Timár állítólag bigamiát követett el. Hír szerint első feleségét a Duna egyik kis szigetén rejtette el, s ez magyarázta meg évenkénti titkos eltűnéseit. De mortuis nil, nisi bene. Nem feszegetjük a halott magánéletét, most egyszerűen azt konstatáljuk, hogy Timár a kereskedelmi téren nagy szolgálatot tett hazájának.

A késő éjjeli órákban a «V. F. Hírlap» e hírére két telegrammot kaptunk. Az egyik a «Bud. Corr.» félhivatalos értesítése, a mely a következő:

«Egy vidéki újság nyomán a fővárosi lapok is jelentették, hogy Timár Mihály a Balatonba fult. Mint illetékes oldalról jelenthetjük, ez a hír minden tényleges alapot nélkülöző rosszakarató koholmány. Timár Mihály, a komáromi szabadelvűpárt elnöke, fontos kereskedelmi misszióval keletre utazott. A Balatonból kifogott holttest, mint a rendőrorvosi bonczolás megállapította, egy Krisztyán Tódor nevű csavargóé, a ki betöréses lopásért már többször volt büntetve.»

Ennek a czáfolatnak részben igazat ad belgrádi tudósítónk távirata, a mely így hangzik: A szerb kormány ma adta meg

Ausztria-Magyarországgal egyetértve az engedélyt Timár Mihálynak, hogy az uratlan Senki-szigetén családjával együtt letelepedhessék.

A *Fővárosi Lapok* külön mellékletet adott ki *Jókai* czímmel, melyben Komócsy József, Abonyi Lajos, Zichy Géza gróf, Szász Gerő, Paulay Ede, Helfy Ignác, Gyarmathy Zsigáné s Ábrányi Emil versben és prózában hódolnak Jókai nagysága előtt.

A *Pesti Napló* azonkívül, hogy tárczában és vezércikkében foglalkozott Jókaival, igen érdekes részleteket közölt Jókai politikai szónoklataiból.

A *Pesti Hirlap* Jókairól szóló vezércikkén és tárczáján kívül «Jókai napja» czim alatt igen terjedelmes és tartalmas mellékletet adott, melyben Mikszáth Kálmán és mások Jókai sokoldalú tevékenységét jellemzik.

Érdekes alkalmi füzetet adott ki a jubileumra a *Magyar Szalon*, a melyben irodalmunk minden számottevő tagja elmond remniszczenziákat, apróságokat az atyamester-ről. Ebből közöljük a *Mikszáth* Kálmánét:

JÓKAI MINT KÉPVISELŐ.

Még csak évek előtt is gyakran lehetett látni a nagy író t a folyosó valamely csendes részében sétálni, hátra tett s keresztbe font kezekkel. A hátul keresztbe tett kezek a fejtörést jelezték nála. Ez azt jelentette, hogy beszédre készül. Csodálatos regényeinek meséit is ilyen hátra rakott kezekkel gondolta ki.

Jókai mindig egyformán öltözött. Egy sötét, hátul is gombos Ferencz József-kabát van rajta, sötét barna nadrág, tarka nyakkendő egy karneol kutyafej tűvel. Másforma ruhát soha senki se látott rajta, kivéve, ha frakkban vagy díszmagyarban van; ő maga sokat változott, a feje pedig épenséggel változik most is (hol kopaszon látjuk, hol dús hajjal), szakálla megderesedett, bajusza vesztett a hetykeségéből, de azért még mindig ruganyos, nyulánk, szinte deli alak, hanem most már évek hosszú

során át nem teszi keresztbe hátul a kezeit, azaz nem tart beszédeket.

Úgy tetszik, mégis asszony a politika. S mire megöregszik az ember, kiokosodik belőle is, ha csak nem olyan szerelmes valaki, mint Tisza Kálmán. Hajdan nemcsak igen gyakran beszélt, kivált a balközépi időkben, hanem a Hon-ban, mint vezérczikkíró s az Üstökös-ben felséges humorú Tallérossy Zebulonjával részt vett az aktuális politikai szóharcokban is; most hova-tovább mindinkább elhallgatott. Az Üstökös-sel elenyészett a jó öreg Zebulon, a ki a maga tót ravaszságával sokszor megmondta az igazat, a Hon-nal pedig végkép eltűnt a politizáló Jókai — teljesen visszatért a muzsákhöz. A Házba eljár ugyan, de beszédet nem tart többé, a tárgyalás menete nem érdekli, korrekturákat csinál a padban, vagy ábrándozva tarkabarka meséket sző az ellenzéki szónokok beszéde alatt, s mikor látja, hogy pártja (az a bizonyos erdő) feláll, ő is fölemelkedik velök gépiesen, s igen sokszor utólag kérdi a szomszédjait:

— Miről is van szó, kérlek?

Néha kimegy a folyosóra (bár nem levén szivaros, nem igen kívánja a folyosót) s éppen csak annyit tud a politikai eseményekből, melyek a kedélyeket momentán foglalkoztatják, a mennyit az ottani trécselésekből elméjében összefogdos.

A közönségben rendkívül szeretik hangoztatni mint egy röpke ragadós szót: «Jókai rosz politikus». Azaz, hogy Jókai ma már nem is politikus. Annaira nem az, hogy a lapok politikai rovatát is csak elvétve olvassa el. Az apró cselszövények, személyi surlódások, klubbeli fondorlatok éppenséggel nem érdeklik. Úgy él ő a politikában, mint egy igazi grand seigneur, a ki cseppet se törődik a háztartással, semmi gondja rá, hogy a szakácsok mit főznek, ő bizony bele nem tekint a konyhába és a fazékba, hanem csak a tálalásnál van, s legfeljebb akkor vág némely ételhez savanyú arcot, de az asztaltársak kedvéért ő is megeszi.

Jókai tehát már nem jár keresztbe tett kezekkel többé a folyosókon; köznapi dolgokról beszélget, leginkább a szőlőművelésről (a legbüszkébb a svábhgyi boraira), fölkeresi a karzaton valamelyik munkatársát, a kinek a regényfolytatást adja át (melyet otthon az ülés előtt megírt), azután a fiatalabb kollégákkal évelődik, a kiknek azonban már csak egy kis részét ismeri.

Egy-egy ötletke, egy aperçu, egy bonmot mindig van a táskájában. Szeretetreméltó, kedves, nyájas, nyílt, barátságos, egyszerű, szerény. Ő az egyetlen ember, a kinek nincsen egyetlen személyes ellensége sem. De hol is szerezte volna?

Arról épen semmi tudomással se látszik birni, hogy ő Magyarország egyik legnagyobb élő embere, ép oly félénk tisztelettel emelkedik fel egy-egy miniszter előtt, a ki kezét jó hozzá fogni, mint egy kéthónapos mameluk; a világért se tudna ülni maradni, ha egy a folyosón átmenő miniszter útközben megszólítja. Ez a felsőbbbség iránti tisztelete sok tréfás megjegyzés forrásául szolgál némelykor.

— Ha én neked volnék Mórícz bácsi — kötődnek vele — mind a nyolcz miniszternek meg kellene minden reggel kérdeznie tőlem, hogy érzem magam, mit álmodtam?

— Mit érnék vele? — felel — hogy nyolczszor kelljen elbeszélni az álmait reggelenként? Egyszer is sok, a míg leírom. Mert én minden éjjel tovább álmodom a munkában lévő regényeimet. Nem szoktam én hiába aludni, mint ti.

A parlamentben ma már semmi szerepet se akar vinni. A bizottságok közül egyikben sem vesz részt, csak a delegációkba jár még. Ha valamely csoportnál, a hol beszélgetni megállt, aktuális politikai kérdést feszegetnek, vagy kulisszatitkokat suttognak, szent ijedelemmel fut odébb: «Apaga satanas!»

Boldog, ha az ülésekről a végük előtt szökhet el, s ilyenkor ravasz körülmélynéssel oszon ki, megfigyelve egy olyan szerencsés pillanatot, a mikor a Perczel Béni héja-tekintete másfelé van fordulva.

De a wippnek csodálatos látást adott az isteni végzés. Van annak tán szeme a feje bubján is. Igen gyakran észreveszi a menekülőt.

— Ne méltóztassék bátyám elmenni, mert szavazás lesz.

A mire sóhajtva fordul meg a nagy író s mintha a gondviselés hallatná a maga szavát, néma megadással várja be a gyűlés végét.

— No, hála istennek — sóhajtja, mikor aztán csakugyan véget ér a dolog — s egy komfortáblin siet haza a «gyerekekhez», kik már nehezen várják a «Pápit». (Így nevezi a leánya és veje.)

A Pápi azután megebédelt otthon, ebéd után rászedi a szemét egy félórára s aztán újra odaül abba a karszékbe az íróasztala mellé, mely megrázkódik, mint a mesebeli csikó s viszi a gazdáját a csillagok, felhők közt azokba a bűvös tartományokba, melyekben olyan jók, olyan bölcsék és olyan elmések az emberek, — de a mint a vén óra elüti az ötöt, egyszerre csökönyös lesz a csikó és nem akar tovább indítani, a sokszínű csigák és kagylók elkezdnek fészkelődni a nagy üvegszekrényben, a kis aczél-eke, mely annyi termő barázdát szánt azon a fehér papiroson, akadozik, a fehér medve, a ki csak külső burkolatjában fekszik ott a padlón, rá-rákacsingat az üveg-szemével, mintha integetne, mintha küldözgetné.

Úgy-úgy. Az ötöt elütötte már. A pajtások most kezdenek gyülekezni a klubban a parthiehoz.

S a mint rajzanak fejében a regénybeli alakjai, a mint jönnek-mennek, látja közöttük ballagni nagy köpenyegében Nedeczky Istvánt is. Valami csodálatos telepatiával megérzi, hogy Sváb Károly a Sugárúton lépeget: épen a Petánovics előtt megy e perczben. A Tisza Kálmán kocsija pedig épen ebben a szent pillanatban robog be a klub udvarára.

Nosza, hamar pontot s Jókait is siet a tarok-parthiehoz. A skiz, az a csodálatos, gonosz skiz még a muzsáktól is el tudja szakítani!

Üdén, frissen érkeznek a partnerek, az örök csaták vívói. Tegnap fáradtan távoztak, győzve és legyőzve, ma már semmi nyoma a tegnapi ütközetnek, új harczot folytatni mind készek, semmi gyűröttség sincs egyikén sem.

Ez a legősibb parthie a klubban (melyet különben nemso-kára a Ferraris gyönyörű képén látni is fog a közönség). Jókait még meg sem áll a tanácskozáteremben (a konferenciákon csak rendkívüli események idejében szokott megjelenni), a miniszterelnöktől nincs semmi kárnivalója, a kulissza-titkokra nem kíváncsi, siet be gyorsan a szentélybe, a billiárd melletti szoba ismeretes szögletasztalához, hol nagy reményekkel és kedélyes fenyegetésekkel kezdődik meg a két óra hosszú tartó megütközés.

— Ma visszaveszem a tíz forintomat.

— Hát az én öt forintom? szólal fel a másik tegnapi vesztő.

Osztanak, kedélyeskednek, biztatják, szidják egymást.

— Azt hittem urakkal játszom, sóhajt fel Jókai egy-egy rosz vételnél.

— Nem voltál katona, haragítja Tisza, ha az első kártyánál megállapodik.

— Kontrázzuk meg a «ritmus-csinálót», kedélyeskedik Nedeczky.

Élénk örömjaj tör fel az asztalnál, ha Sváb Károlyt sikerült megbuktatniok.

— Nagy halott van!

A kibiczek egész raja üli körül az asztalt, hol a magyar közélet ilyen kiváló alakjai szórakoznak épen olyan vehemenciával, passzióval, mintha soha egyebet se csináltak volna a világon.

Megérkezvén aztán a «hora legalis» (a fél nyolcz), kimondatnak a tourok, összeszámíttatnak, beváltatnak a blokok s Jókai úgy, a mint jött, észrevétlenül siet el a termeken át a politizálók tömege közt a felső kabátjához.

De ha útközben elfogják is az ismerősök, nem gyötrik egyházpolitikai eszméikkel, hanem a legaktuálisabb kérdést intézik hozzá:

— Mennyit adtak?

— Megnyúztak, feleli mélabúsan s még egyszer megfenyegeti ökleivel a partnereit. — Rablók.

De a mikor ő nyer, diadalittasan dicsekszik kifelé menet:

— Lekaszaboltam szegényeket!

★

Az alkalmi kötetek és albumok közül megemlítjük a *nemzeti kiadás mintakötetét*, a melynek formája, papírja, nyomása ugyanaz volt, a mi a nemzeti díszkiadásé. A kötetet Jókai Mór fénymetszetben sokszorosított arcképe díszítette, továbbá facsimilében a jubiléusnak Eötvös Loránd báróhoz intézett levele, a melyben felhatalmazza a jubileum rendező nagybizottságot összes műveinek kiadására.

★

A külföldi sajtó is úgy irt Jókairól, mint a hogy csak kiválasztott nagy poétákról irnak. A jubileum ötletéből *Karagyorgyevics* Bozidór herczeg — Tolsztoj fordítója — *Jókai* egy novelláját fordította le szerb nyelvre s adta ki pompás elzevir kiadásban. *Horn* kisasszony a *Nouvelle Revue*-be nagyszabású tanulmányt irt az ünnepeltről. Ezenkívül egy kötet *Jókai* fordítást adott ki. *Wangh E.*, a *Szabadság a hó alatt* című regényét fordította angolra.

A jubileummal kapcsolatban érték továbbá Jókait a következő kitüntetések:

A *budapesti ügyvédi kamara* Jókait, a ki egykor kis ideig szintén prokátor volt, dísztagjává választotta. Az erről szóló jegyzőkönyvet egy küldöttség adta át a költőnek, a ki *Győry Elek* kamarai elnök üdvözlétére így válaszolt:

Kedves Barátaim! Tisztelt Kartársaim! A kitüntetés, melyre önök engem érdemesnek találtak, igazi büszkeséggel tölt el. Már mint gyermek, a szülei házban, tanultam az ügyvédi kart, az ügyvédi működést szeretni és tisztelni. Nemcsak én nyertem el az ügyvédi oklevelet, de az édes atyám is, az én drága jó apám, ügyvéd volt, az volt bátyám és az volt sógorom is. Azt, hogy az irodalom terére léptem, mit nem bántam meg soha, szintén egy ügyvédnek köszönöm: principálisomnak, Molnár Józsefnek, a vészbizottság 1849-iki elnökének, ki nem tudta túlélni hazája leveretését. Az ő irodájában használtam fel szabad óráimat irodalmi tevékenységre és a poros akták között mindig találtam magamnak annyi időt, hogy egyetlen szórakozásomnak és mulatságomnak, az irodalomnak is áldozhattam. Molnár volt az, ki első beszéleyemet elolvasta, ki buzdított és bátorított, ki a kiadókhoz beprotégált és ki előfizetőket gyűjtött számomra. Az ő ügyvédi irodájából léptem ki az irodalom birodalmába. Mint író is, úgy, mint önök ügyvédi működésükben, mindig csak az igazságot szolgáltam.

Az önök szíves megemlékezése már azért is jól esik szf-

vennek, mert jól tudom, hogy a magyar ügyvédi kar a hazai kultúra legkiválóbb előharczósa, a mely nélkül ez a nemzet széjjel hull.

A magyar ügyvédi kar belső fortifikációját képezi a nemzetnek s hogy ez a kar engem ismét kebelébe fogadott, azért én önöknek és megbízóiknak mindig hálával fogok tartozni.

A *Királyi Magyar Tudomány Egyetem* Jókait tiszteletbeli doktorrá avatta. A diplomát róla az egyetemi tanács és az egyetemi ifjak küldöttsége lakásán adta át a jubilánsnak. *Schnierer* Aladár rektor üdvözlő beszéde után a rektor és a jogkari dékán a szokásos doktori kézfogással az ifjuság éljenzése közben doktorrá fogadták Jókait. Az ünnepelt ezekkel a szavakkal hálálkodott :

Nagyságos rektor és dékán urak ! Készen voltam a legkomolyabban venni ezt a kitüntetést, mely a legmagasabb tekintélyt adja meg, a mi egy író boldoggá tehet. Készen voltam arra, hogy a szokásos szertartások közt leteszem az esküt. De önök oly kegyesek, hogy engemet itt, szerény lakásomban tiszteltek meg. Most az illenék, hogy a kandidátusok fehér ruhájába öltözködve, szerényen elhárítsam magamtól az érdemeket. De nem teszem, sőt őszintén bevallom, hogy e kitüntetésben lelkem legforróbb vágya teljesült.

A költői pálya nem a közönség szórakoztatása, nem saját magának a célja. A magyar regényírónak célja eszméket megvalósítani és irányeszmet adni a filozófiában, a szépirodában, a nemzeti és családi életben. Ime, itt van könyvtáram, melyben a klasszikusokon kívül csakis filozófiai, történelmi és természettudományi művek vannak. Ezek voltak a tanítóim. Életrajzíróim ugyan reám fogták, hogy a francia írókat utánoztam.

Nem utánzok én senkit, mert nem is tudok. A történelemből és filozófiából merítettem azt, a mi poézis. Nagy örömömre szolgál, hogy az Alma-mater fiává fogadtattam. Titulusra soha életemben nem vágyódtam, ha ez a gyöngém lett volna, fényes címek birtoklója lehetnék ; de arra igen, hogy doktorrá legyek. A doktori címet büszkén fogom viselni nevem előtt. Fogadják a megtisztelésért mély hálámat.

Az egvetemi tanács tagjainak üdvözlése után Jókai az ifjúsághoz intézett pár szót:

Kedves barátaim! Az ifjúság a nép óhajlásának kifejezése. Az öregek feladata létesíteni azt, a mi az óhajlásból teljesíthető. Örvendetes jelenség Magyarországon, hogy a tűzlelkű ifjúságnak és az öregségnek liberális szellemben való megnyilatkozása teljesen fedezi egymást. Vezessék önök Magyarország fiatalságát abban a hazafias szellemben, a melyben egykor mi öregek vezettük őt. Az Isten áldja meg önöket ifju barátaim.

A jubileum emlékére Jókai a következő alapítványokat tette: A *Magyar Tudományos Akadémiának* 2000 koronát, a *hírlapírói nyugdíjintézetnek* 2000 koronát, az *írói segélyegyletnek* 2000 koronát, a *Kisfaludy-társaságnak* 2000 koronát, a *Petőfi-társaságnak* 2000 koronát és a *képzőművészeti társaságnak* 2000 koronát, a *Fehér keresztgyűlet lelenczházának* 2000 koronát és a *László gyermekmenhelynek* 1000 koronát, tehát összesen 15,000 koronát.

Itt említjük meg azt is, hogy a jubileum öröme a százkötetes Jókai kiadásával megbízott *Révai Testvérek* 2000 forintot adományoztak a *Hírlapírók Nyugdíjintézetének* és 500 forintot a *Hírlapkiadók Egyesületének*.

Ez a története röviden a százkötetes nemzeti kiadásnak és a Jókai jubileumának. Felejtethetlen szép kulturális ünnep és páratlan irodalmi vállalkozás fogja maradandóvá tenni az 1894. esztendőt nemzetünk történetében. Irodalmi esemény még ennyire nem foglalkoztatta ezt az országot soha! Megmozdult az egész magyar társadalom, hogy legnagyobb poétáját ünnepelje s osszerakta forintjait és filléreit gazdagja és szegénye, hogy a legnagyobb magyar irodalmi vállalkozás megszülethessék.

Ma is még, a mikor a jubileum ünnepe már a históriáé, a százkötetes Jókai pedig a könyves polczoké: csodálattal és büszkeséggel emlékezünk a nemzeti lelkesedés ama fényes napjaira, mert általuk bizonyosodott be újra, hogy lobbanó hevületünk nagy időkben és nagy dolgokra nem puszta szalmaláng, hanem hasonlóan a napfényhez, ragyog és termékenyít.

A

JÓKAI-JUBILEUM

ALKALMÁVAL ÉRKEZETT

ÜDVÖZLETEKNEK,

DÍSZOKLEVELEKNEK ÉS AJÁNDÉKOKNAK

JEGYZÉKE.

Ő felsége legmagasabb elismerése és jó kívánata, aláírásával és miniszteri ellenjegyzéssel, a hivatalos lapban közzétéve.

Ő Felsége, a királyné üdvözlő távirata.

Ő Fensége, Stefánia özvegy trónörökösnő üdvözlő levele.

Ő Fensége, József főherczeg üdvözlő levele.

Ő Felsége, Sándor király által küldött Szent Száva rend nagykeresztje.

Ő Fensége, Coburg Ferdinand fejedelem üdvözlő távirata.

Gróf Tisza Lajos, Ő Felsége melletti miniszter üdvözlő levele.

Gróf Csáky Albin kultuszminiszter üdvözlő levele.

Báró Vay Miklós, a főrendiház elnökének üdvözlő levele.

Az országos szabadelvű pártklubtól. Br. Podmaniczky Frigyes.

Főváros díszpolgári oklevele.

Rauscher műépitész tervezete szerint Bachruch hazai műékszerész által készített tömör ezüst, gazdagon aranyozott rámban, melynek kivitelében remekül van egyesítve a régi magyar ötvösművészet a renaissance styllal; felül középen a fő- és székváros címere paizsban a Szent István koronával, alul a vértén 1843–1893. Két oldalon Jókai arczképei email festésben, az egyik 1843-ból való saját festménye után, a másik a mostani arczképe: mindkettő gyémántokkal körül kerítve; a ráma négy

oldalának oszlopain tizenhat filigran és zománcz művű paizson Jókai tizenhat regényének czíme bevésve; a négy sarkon négy boglár rózsza gyémántokkal, rubintokkal, smaragdokkal és igazgyöngyökkel ékesítve.

Vármegyék, városok, községek oklevelei és társulatok emlékjándékai.

Magyar hölgyek ajándéka.

A 82 úrhölgy által hímzett ugyanannyi négyszögméter nagyságú smyrna-szőnyeg.

Festő-művészek szekrénye, gothicus remekmű.

Schickedanz műépítész terve szerint készítette Fischhof. A képek és művészek névsorozata a következő 72 hazai művész rajzaival és festményeivel:

A magyar művészek Jókai Mórnak 1843—1893.

Andráskovics Tamás, «Krasznahorka» vízfestmény.	Frecskay László, tollrajz.
Baditz Ottó, ónrajz.	Horti Pál, ónrajz.
Barabás Miklós, «1848-ból» vízfestmény.	Ipolyi Sándor, ónrajz.
Basch Gyula, «Seynthia» szénrajz.	Istvánffy Gyula, «Jókai liget», tusrajz.
Benczúr Béla, tollrajz.	Jankovics Gyula, tollrajz.
Benczúr Gyula, vöröskréta rajz.	Jendrassik Jenő, vízfestmény.
Bihari Sándor, vízfestmény.	Kacziány Ödön «Alfonzine» szénrajz.
Brandl Gusztáv, «Mikor fészültek ugy-e nem téptelek» vízfestmény.	Keleti Gusztáv, «Badacsony fellett» vízfestmény.
Brodszky Sándor, olajfestmény.	Klein Miksa, «Timea» ónrajz.
Bruck Miksa, szénrajz.	Knopp Imre, «A tengerszemű hölgy», vöröskréta rajz.
Cserna Károly, gouache.	Kocsi Horváth Jolán, ónrajz.
Déri Kálmán, «Komaasszony tanácsa» vízfestmény.	Koroknyai Ottó, «Czigánybáró», vízfestmény.
Dörre Tivadar, «A két Trenk», gouache.	Kriesch Aladár, vízfestmény.
Dudits Andor, szénrajz.	László Fülöp, ónrajz.
Dux Zsigmond, tollrajz.	Lohr Ferencz, «Az aranyember» vízfestmény.
Ferraris Arthur, «Kártya partie» olajfestmény.	Löschinger Hedvig, vízfestmény.
	Mannheimer Gusztáv, gouache.
	Makai Philomena, tollrajz.

- Jakai Philomena, vízfestmény.
 Margitay Tihamér, ónrajz.
 Márk Lajos, «Kőszivű ember
 fiaiból — a narische Leni»
 vízfestmény.
 Markovics Iván, «Lőcsei fehér
 asszony» vízfestmény.
 Mesterházy Kálmán, kréta-
 rajz.
 Molnár Adél, olajfestmény.
 Molnár Géza, ónrajz.
 Molnár József, olajfestmény.
 Morelli Gusztáv, tollrajz.
 Munkácsy Mihály «Siralomház»
 szénrajz.
 Nadler Róbert, vízfestmény.
 Nagy Lázár, vízfestmény.
 Németh Bertalan, vízfestmény.
 Neogrády Antal, vízfestmény.
 Papp Henrik, «Az első dér» toll-
 rajz.
 Pataky László, gouache.
 Peske Géza, «Az arany ember-
 nek» vízfestmény.
 Rinyi Ede, tollrajz.
 Rippl Rónai Józsi, tollrajz.
 Roskovics Ignác, «Tisza Kál-
 mánné» tusrajz.
 Rubovics Márk, vízfestmény.
 Schickedanz Albert, tusrajz.
 Stetka Gyula, vízfestmény.
 Sorno Ferencz id., vízfestmény.
 Sorno Ferencz ifj., «Lőcse» víz-
 festmény.
 Strobenz Frigyes, «Magyar pa-
 raszt» vöröskréta rajz.
 Tahi Antal, vízfestmény.
 Telepi Károly, «Odvas kő» víz-
 festmény.
 Tölgyessy Artur, vízfestmény.
 Ujváry Ignác, «Fortunatus» szé-
 piarajz.
 Vágó Pál, szépiarajz.
 Vastagh György, id. szépiarajz.
 Vajda Zsigmond, krétarajz.
 Vajda Zsigmond, gouache.
 Vogel Ilona, «Tájkép» olajfest-
 mény.
 Zala György, szénrajz.
 Zichy Mihály, «Véres könyv. —
 A fegyvertelen» vízfestmény.
 Zilzer Antal, vízfestmény.

«Otthon» írók és művészek társulata által felajánlott arany
 írotoll.

Adria magy. kir. tengeri gőzhajózási társulat arany könyve.

Felső táblán rubintokkal, smaragdokkal és igaz gyöngyökkel
 kirakott vésett díszítés, középen zománczos jelvénye a társulat-
 nak, horgony A betűvel, felül a magyar korona, alul szalagon
 jelmondat «Hazának használj», alsó arany táblán Jókai nevét
 viselő tengeri gőzhajó kivésve; belül aquarell czímkép; Fiume
 látképe, érkező «Jókai» gőzössel; üdvözlő lap.

Aláírva: Gróf Szapáry István, Bélaváry Burchard Konrád,
 lovag Lederer Sándor, csetei Herzog Péter, Matlekovich Sándor,
 báró Molling, Pósch Gyula, Kohner Zsigmond, Simon Jakab,
 dr. Rosenberg Gyula, Kuranda, Szarvassy Sándor, Lánczy Leo.
 Zeyk A. József, Kupecz Ödön.

Bécsi «Concordia» irodalmi egylet díszokmánya.

Vörös plüsh albumban aranyozott, ezüst táblába bevésve:

«Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia, ernennt hiemit Herrn Moriz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltliteratur zu seinem Ehrenmitglied. — Wien, am 5. Jänner 1894. Warhanek, Präsident, I. Winternitz, Präsident-Stellvertreter, Edgar Spiegl, Obmann des akad. Comités, Dr. Leo Pribyl, Cassa-Verwalter, Dr. G. Kohn, Leopold Löbl, Schriftführer, Wilhelm Frey.

Történelmi társulat diplomája, kutyabőrre írva, latin szöveg-gel, Jókai czímer kezdőbetűjén, XVI. századbeli mintára, régi vörösréz capsulában. — Aláírva: Fr. Pulszky præses, Alexander Szilágyi secretarius, Julius Nagy notarius.

Strobl Alajos. Bronz szobor márvány talapzaton magyar munkást ábrázoló, pihenő állásban.

Zala György. Jókai mellszobra háromszoros nagyságban.

Athenaeum. «A gondolat», bronz szobor, Picaultól.

Budapesti vendéglősök. Ezüst billikom.

Petrozsényi casino. Allegorikus szoborcsoportozat, bányát ábrázoló.

Budapesti turista-egylet. Olajfestmény Spányitól, a Máriamakk-zárdát ábrázoló. Fráter György regényből.

Szepsi-Szent-Györgyi jótékony-nőegylet ezüst koszorúja.

Lőfkovics Arthur debreczeni ékszerész. Jókai-medallion, rubin és smaragddal ékítve, túllapján Pannonia zománczfestésű képével.

Ludvig János budapesti mézeskalácsos és viaszkmű nagyiparos Jókai arcképe kerettel, viaszkból.

József-falvai bukovinai csángó község. Népmunka, remek szőnyeg, hímzett kendőkkel.

Abauj-Tornamegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott kerettel, középén vármegye czímere: fenn koronás sas, paizson három arany, három vörös sáv, kék mezőben fehér galamb. — Okirat aláírva Makkai Fábián János alispán által.

Abrudbánya. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott kerettel, középén város czímere: griff két kalapáccsal markában. — Okirat aláírva: Boér Béla polgármester, Sturm Mihály jegyző.

Alsó-Fehér vármegye. Diszalbum, kék plüshbe kötve.

Okmány aláírva: Jankafalvi Csató János kir. tan. alispán és Hadikfalvi Török Bertalan főjegyző által. — 1893 okt. 28.

Arad város. Diszalbum, barna bőr, aranyozott keretben, monogrammal. — Okirat aláírva: Salacz Gyula kir. tan., polgármester és Institoris Kálmán főjegyző által. — 1893 máj. 10.

Arad város. Olhlével diszdobozban, vörös bársonyból.

Salacz Gyula kir. tan. polgármester, Institoris Kálmán főjegyző. — Decz. 4.

Bars vármegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, czímer középen: két templom közt harántfutó folyam. — Okirat aláírva Dombay Vilmos alispán által.

Baja város. Diszalbum, fehér bőrkötés, renaissance érczkerettel középen J. M. monogrammal. — Okirat aláírva dr. Hegedüs Aladár polgármester és Erdélyi Gyula főjegyző által. — 1893 máj. 25.

Békés megye. Diszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyozott keretben, középen vármegye czímere: ezüst paizs egyik felén kardfogó oroszlán, másikon három folyó zöld mezőben. — Dr. Fábry Sándor főjegyző. — Szept. 27.

Bajmok községe. Diszalbum, vörös brokátba kötve.

Aláírva Schossberger Elvira Olga, Révész Hugó, Ehrenreich Dezső, Budanovics Árpádné, Essers János káplán, Matkovich Bertalan plebános, Szakács Mátyás, Veréb Kornélia, Révész Ottó, Horovitz Náthán és Czeczilia által. — 1893 aug.

Békés-Gyula. Diszalbum, fehér bőr, zománczolt kerettel, középen városi czímer: fél paizson kardos oroszlán, más felén három folyó zöld mezőben. — Okirat aláírva Dr. Fábry Sándor főjegyző által.

Bihar vármegye. Diszalbum, sötétkék bőrkötés, középen ezüst, arany és aczél ornamentikával. — Okirat aláírva Szunyogh Péter alispán által. — 1893 decz. 20.

Biharudvari község. Diszalbum, barna bőrkötés, aczél, bronz és ezüst ékítményekkel. — Okirat aláírva Szőke Sámuel főbíró, Ötvös Károly jegyző és több előjárók által. 1893 nov. 15.

Besztercze-Naszód megye. Diszalbum, sötétvörös bőrbe kötve, középen himzett bársony. — Okirat aláírva: gr. Bethlen Pál főispán, gr. Lázár István alispán, Kuales Godofréd főjegyző. — 1893 december.

Csanád vármegye. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott díszítés, középen J. M. — Aláírva: dr. Meskó Sándor kir. tan. alispán. — 1893 nov. 20.

Cegléd. Diszalbum, vörös brokátbötés.

Aláírva Gubody Ferencz polgármester és Szalay Sándor főjegyző által. — 1893 máj. 13.

Debreczen. Diszalbum, sajtolt marokinkötés, zománczolt jelvényekkel, középen város czímere: legfent sugárzó nap, paizs-korona fölött lángok között lebegő phoenix, paizson agnus Dei,

lábaival két kitárt könyvön, fölötté egy pálmafa, zománcz festésben. Belül egész lapra írott diploma, régi miniatur festéssel. Aláírva: Simonffy Imre kir. tan. polgármester, Vértessy István főjegyző. — 1893 máj. 25.

Eperjes város. Diszalbum, vörösbarba marokinba kötve, aranyozott zománczos keretben, város czímerével. Felül griff, egyik markában kardra tűzött koronát, másikban három piros rózsát tartva, paizson négy szakaszba osztott oroszlán és kétfejű sas; oroszlán oszlopot tart, sas gyöngyvirágot. Belül huszonhat kép Eperjes városából és egy allegoria. Aláírva Fuhrman Andor polgármester, Kyss Géza főjegyző által.

Eger város. Diszalbum, barna bőr, vörös és kék bársony kötés, város czímerével: kigyó, egyszarvu és phoenix egy vár fölött. Okirat aláírva Grónay Sándor polgármester és Dálnoky János főjegyző által. — 1893 okt. 23.

Fehér vármegye. Diszalbum, sötétzöld bőrbe kötve, középen sárga plüsh. Középen megye czímere: Szent István király felajánlja koronáját a boldogságos szűz anyának, ország czímere előtt térdepelve. Aláírva Sárközy Aurél csász. és kir. kamarás alispán által.

Fiume. Diszalbum, barna bőrkötés, czímer: két egy irányba néző fekete sas, egy ömlő amphorára lépve, felül Szent István koronája, alul jelmondat «Indeficienter», belül olasz nyelven díszpolgári oklevél. Pelletich podesta, Francesco Polesi titkár.

Gyöngyös. Diszalbum, plüsh kötés monogrammal.

Okirat aláírva Balogh Gyula polgármester, Baltás Ferencz főjegyző által. — 1893 nov. 6.

Győr város. Oklevél pergamenen, művészi festésű kerettel, város czímerével, díszdobozban, barna bőrből; város czímere zománczczal: paizs egyik felében szt. Benedek, másikban várkaputorony, alatta három folyó vörös mezőben. — Zechmeister Károly polgármester, Kiss Ferencz főjegyző. — 1893 máj. 13.

Gyula város. Oklevél, barna bőr díszdobozban, pergamenre írva, város czímerével (boldogs. szűz anya glóriában). — Ruttkay Béla polgármester, Popovics Justin főjegyző. — Ápril 29.

Hajdú-Szoboszló. Diszalbum, barna bőrbe kötve, zománczos sarkokkal. — Okirat aláírva Túry Albert polgármester, Szívós Géza főjegyző által. — 1893 jun. 25.

Hódmezővásárhely. Diszalbum, kék bársonykötés, aranyos keretben, középen város czímere: vörös mezőben három nyilat markoló pánczélos kar, nap és félhold. — Dr. Baksa Lajos polgármester, Kmetyko József főjegyző. — 1893 nov. 22.

Hunyad vármegye. Diszalbum, vörös plüshbe kötve.

Aláírva Hollaky Arthur alispán által. — 1893 decz. 28.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye, diszalbum, zománczos díszítésű táblával, középen vármegye czímere: paizs felső része egyik felén ezüst tűzok, másikon kétfarkú arany oroszlán, félhold és csillag. Középső szakaszban három ezüst folyam, alsóban fehér lovon vágató vörös ruhás lovag kürttel, paizsszal. Oklevél díszes keretben. — Aláírva: Bagossy Károly főjegyző. — 1893 nov. 23.

Komárom megye. Diszalbum, vörös plüshbe kötve.

Okirat aláírva Ghyezy alispán által. — 1893 decz. 21.

Komárom város üdvözlete. Diszalbum, fakó bőrbe kötve, aranyozott kerettel, középen város czímere: hármastorony két csillaggal. Okirat elején aquarell initiale, mely a vár fokán levő márványszüzet mutatja. Aláírva: Tátray József polgármester, Domány János főjegyző. — 1893 decz. 19.

Kolozsvár. Diszalbum, barna bőrbe kötve, zománczott aranyos keretben, középett város czímere: hármastorony; belül művészi rajz, alvó oroszlánt ébresztő genius, «Salve» feliratot tartva. Három lapon régi miniatüre festmények és betűkben az okirat. Aláírva Albach Géza, kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző által.

Kolozs megye. Diszalbum, barna bőr és bársony, aranyos jelvényekkel. — Okirat aláírva Beldi Ákos főispán, Gyarmathy Miklós alispán, Bonis István főjegyző által. — 1893 nov. 30.

Kecskemét város. Diszalbum, fehér bőr tábla, zománczott ércszerettel, középen város czímere: felül remekművű Szent István koronája, paizsban vörös mezőben, hármastorony zöld halmon ágaskodó ezüst kecske. Okirat aláírva Lestár Péter polgármester és ifj. Bagi László főjegyző által. — 1893 ápril 24.

Krassó-Szörény megye. Diszalbum, tengerkék bőrbe kötve, középen biborszín bársony, aranyozott kerettel. Középen egyesült megyeczímerek. Elsőn balról Duna folyam hiddal, fenn nap és hold, jobbról vörös mezőben méhköpű, alul zöld erdő fanövő óriással. Másodikon felül tornyos vár ország czímerével, alatta folyam, lefelé fordult félholddal. — Okirat aláírva Litsek Béla alispán által. — 1894 jan. 4.

Kőszeg. Diszalbum, kék plüshbe kötve, középen város czímere, koronázott torony. — Okirat aláírva Tipka Felix polgármester, August János jegyző által. — 1893 decz. 22.

Kis-Kun-Félegyháza. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyos kerettel; középen város czímere: bástyatorony, kapujában álló

alabárdos vitéz, arany, zománcz és oxydált ezüst ékítés, függő pecsét. — Aláírva: dr. Zámbó Géza polgármester, Ulrich István főjegyző. — 1893 nov. 22.

Kisújszállás. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott jelvényekkel, városi czímer: pánczélos kar három buzakalászszal. — Okirat pergamenen, aláírva Gaal Vilmos polgármester és Imo Mihály főjegyző által. 1893 nov. 16.

Kis-Küküllő megye. Diszalbum, sárga bőrkötés, zománczolt sarkokkal, középen megye czímere: szőlőfürtöt tartó griff, aczél és aranyból. — Okirat aláírva Gál Domokos alispán által. — 1893. okt. 14.

Kassa. Diszdoboz, préselt marokin, belül okmányon város czímere: boldogságos szűz ölében paizs, azon fent három lilium, középen négy folyó vörös mezőben, fehér sas fele, alul liliumok, függő pecsét. — Münster Tivadar polgármester, Kozora Vincze főjegyző. — 1893 ápril 27.

Kézdivásárhely. Oklevél, kék selyem diszdobozban, pergamenen, művészi festésű antik minta szerinti kördíszítéssel, felül Jókai arczképével, alant a város látképével, város czímerével (szekeret hajtó férfi, szekéren három buzakalász), függő pecsét. — Szept. 29. Karatnai Bartók Károly polgármester, Varga József főjegyző.

Kis-Kun-Halas. Oklevél, diszdobozban, pergamenre írva, város czímerével (ország heroldja paizsszal, puzdrával, esatabárddal, tegezzel, lábainál három ezüst hal). — Dr. Tóth Kálmán polgármester, dr. Babó Mihály főjegyző.

Libetbánya. Diszalbum.

Aláírva Lehotzky Nándor bíró és Récesy Béla jegyző által. — 1894 jan. 6.

Löcse. Diszdoboz, vörös bársony. Belül művészi festményű díszítés. — Sümegy Kálmán polgármester, Fleischhakker Lajos főjegyző. — Ápril 19.

Losonc. Oklevél pergamenen, függő pecséttel, fehér bőr diszokban. — Török Zoltán polgármester, Draskovics Ede főjegyző. Decz. 13.

Maros-Torda megye. Diszalbum, fehér bőr és kék bársonyba kötve, zománczos aranyozott keretben, monogrammal. — Okirat aláírva Sándor László alispán és Décsa Elek főjegyző által. — 1893 decz. 23.

Mezőtúr város. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott, zománcz és filigrán keret. Középen város czímere: korona, lilium és rózsza, körirat: «Mezőtúr város közönsége Jókai Mórnak», függő pecsét.

- Okirat aláírva: Mészáros Aladár polgármester, Talán Gábor főjegyző. — 1893 nov. 21.
- Mármarosziget. Nagyméretű, diszalbum, bíborvörös bársonyban, függő pecséttel, belül okirat rajzokkal, initialékkal díszítve, középen város címere: félpaiszon bölényfő, másikon liliumok. Aláírva Mandics József polgármester és Darvai Béla főjegyző által.*
- Miskolc város. Diszalbum, vörös bőr, zománczolt sarkokkal, középen város címere, magyar férfi jobbában buzakalász, baljában szőlőfürt. — Okirat aláírva: Soltész Nagy Kálmán kir. tan. polgármester, Diószeghy György főjegyző.*
- Makó. Diszdoboz, kék bőrben, okmány pergamen, város címérével: két fehér galamb, kereszt kigyóval, függő pecsét. — Major Miklós polgármester, Bakos Ferencz. — 1893 máj. 8.*
- Nagykanizsa város. Diszalbum, táblája aranyozott ezüst rámaival, középen a város címere: koronás egyfejű fekete sas, csőrében cserfaág, egyik markában félhold, másikban cserfűzér. Az oklevél pergamenen aláírva: Babochay György polgármester és Lengyel Lajos főjegyző. — 1893 okt. 5.*
- Nagykőrös. Diszalbum, vörös bőrkötés, bronz és ezüst díszítés, középen J. M. — Aláírva: Kálmán polgármester és Molnár Geodeon főjegyző. — 1893 okt. 29.*
- Nagybánya. Diszdoboz, kívül két kalapács, diszoklevél művészirajzkerettel. — Turman Olivér polgármester, Gellért Endre főjegyző. — 1893 decz. 6.*
- Nagy-Kikinda. Diszalbum, tengerkék bőrkötés, aranyozott keretben, középen város címere: vörös szív fölött kardos kar, feltűzött fejjel. — Okirat aláírva Teveszky Kristóf polgármester és Angusztin Miklós főjegyző által. — 1893 nov. 27.*
- Nógrád vármegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, zománczos aranyozott kerettel, középen vármegye címere: páncélos vitéz, jobbában kard, baljában nemzeti címeres paizs. — Okirat aláírva Sczitovszky alispán által. — 1893 nov. 12.*
- Nagyvárad. Diszalbum, fekete kötés.*
Aláírva Sal Ferencz kir. tan. polgármester, Rácz Mihály főjegyző által. — 1893 nov. 9.
- Nyitra megye. Diszalbum.*
- Pécs város. Okirat, selyem diszdobozban, művészi festésű kerettel, város címerével, függő pecséttel. — Kardos Kálmán főispán, Aidinger János polgármester, Majoros főjegyző. — Máj. 17.*
- Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye. Diszalbum, aranyozott ezüst sarkokkal, középen koronát és országalmát tartó kétfarkú oroszlán, alsó mezőben kardot tartó magyar vitéz. — Aláírva Föld-*

váry Mihály alispán, Hajós József, Szivák Imre, Dalmady Győző, Tahy Lajos, Rudnay József küldöttségi tagok által. — 1893 november 29.

Pozsony város. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott antik zománczú rámában, középett a város czimere: hármás bástya-torony. Az okirat belül egyetlen nagy lap, régi mintázatu miniatur festéssel, középen a Jókai-család nemesi czímerével, oldalt a régi Pozsony látképével, kétfelől a város és ország czímereivel. — Aláírva Taller Pál h. polgármester és Brolly Tivadar főjegyző által.

Pápa város. Diszalbum, kék és vörös bársonykötés. Belül művészi aquarellekkel. — Osváth Dániel polgármester, Lampertli Lajos főjegyző.

Rimaszombat. Diszalbum, fehér bőrkötés.

Aláírva Szabó György polgármester, Nagy Ferencz főjegyző által. — 1893 ápril 20.

Sáros vármegye. Diszalbum, kék bőrkötésben, megye czímerével: hegyek és vizek közül kiemelkedő nemtő, koronát magasra emelve. — Okirat pergamenen aláírva Szinnyei Merse István alispán — 1893 nov. 6.

Selmeczbánya. Diszalbum.

Aláírva Ocsovszky Vilmos polgármester. — 1893 okt. 17.

Somogy megye. Okirat, diszdobozban, zöld plüsh, aranyos foglalat. — Maár Gyula alispán. — Nov. 23.

Sopron város. Diszalbum, vörös és fehér bőrbe kötve, aranyozott kerettel, középen J. M. név kezdőbetűkkel. Belül kezdő lap, barokk stilben festett allegoricus kép, felül két hölgyalak, egyik a Hétköznapokat, másik a Frater Györgyöt jegyzi fel, középen Jókai mellképe, a boltíven: «A világnak él, ki a hazának él», alább a város czimere, legalant Sopron mai látképe. — Okirat aláírva Fink János kir. tan. polgármester és Reichenhaller Béla főjegyző által.

Szathmár-Németi város. Diszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sarkokkal, középen város czimere: vártorony, pálmákkal, várkapun griff. — Aláírva Bösörményi Károly kir. tan. polgármester és Joó Gábor főjegyző által. — 1893 nov. 13.

Szabadka város. Tengerkék bőrkötés, táblája zománczozott ércz, almandin kövekkel, középen város czimere: felül a boldogságos szűz anyja és szent Anna képe, alul kardot fogó oroszlán: czímer fölött korona, függő pecsét. — Okirat pergamenlapon, aláírva Gyorgyevich polgármester, Vojnits Felix főjegyző által. 1893 szept. 14.

Szarvas város. Diszalbum, barnabőr és lilaszín plüshkötés, aranyos kerettel, monogrammal. — Melis György bíró, Danes Béla I. jegyző. — Nov. 28.

Szeged város. Diszalbum, világoskék bársony tábla, ezüst zománczos keretben, négy sarkán türkisekkel, középen város címere: felül koronás ezüst sisakos fő, azon fehér bárány; paizs egyik felén két fehér sáv, másikon kétfejű sas fele, markában jogarral, függő pecsét. — Oklevél aláírva Pálffy Ferencz polgármester és dr. Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.

Székes-Fehérvár. Diszdoboz, disznóbőr, ezüst foglalát, ezüst címér kívül, egyfelől város címere, másfelől a Jókai címér. — Havranek József polgármester, Tóth István főjegyző. 1893 ápril 27.

Szathmár-Németi. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyos és ezüst kerettel, középen ezüst paizson «Jókai Mórnak». — Aláírva Büszörményi Károly kir. tan. polgármester, Joó Gábor főjegyző által. — 1893 máj. 10.

Székeljudvarhely. Diszalbum, kék bársonykötés, aranyozott kerettel, középen S. U. monogramm zománczban. Belül okirat egész lapon, diplomaszzerűen művészi kivitelű miniatur festményekkel. — Aláírva Kassai Farkas Ignác polgármester, Pálffy Károly főjegyző által. — 1893 szept. 18.

Szombathely. Diszalbum.

Okirat aláírva dr. Török Sándor polgármester, Csedera Gyula aljegyző által. — 1893 okt. 31.

Szeged város. Diszalbum, testszín selyem boríték.

Okirat aláírva Pálffy Ferencz polgármester és Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.

Szilágy megye. Diszalbum, aranyos filigran kerettel, középen kettős címér. Jobbról kétfelé osztott paizson kalászt és szőlőfürtöt tartó kar, alatta iramszarvas, más felén három folyam vörös mezőben; zöld hegyen fehér fellegrvár. Balrul kétfarku oroszlán, és olajágot tartó galamb vörös paizsban. Zománczmunka. — Szikszay Lajos kir. tan. alispán. — Nov. 16.

Sepsi-Szt.-György. Diszalbum. Belül művészi aquarellekkel és válogatott jelmondatokkal. — Benedek János elnök, Darvas Lajos titkár.

Temesvár. Diszalbum, fehér bőrboríték, ezüst kerettel, négy szegletén ezüst dombortükrök, középen város címere, két ágaskodó fehér méntől tartva, bal szakaszában négy ezüst folyam vörös mezőben, jobban vártorony két keresztes lobogóval. Alul hét tornyú város, kék égen arany nap, ezüst félhold. Középen

kétfejű sas. — Aláírva Telbisz Károly polgármester, Gemi József főjegyző által. — 1893 jun. 28.

Tolna vármegye. Diszalbum, remek szép fényes antik bőrbe kötve, rococo díszítésekkel aranyozott ezüstműből, felső fölkében megye címere miniatúr festésben: Szent István király trónján ülve; alsó fölkében költészet múzsája festményben. — Okirat aláírva: Simoncsics Béla alispán. — 1893 május 30.

Torda-Aranyos vármegye. Okirat, díszdobozban aranyozott állvánnyal. — Gróf Bethlen Géza főispán, Rédiger Béla alispán, Nagy Olivér főjegyző. — Máj. 26.

Torontál megye. Okirat, 1000 frtos alapítvány Jókai Mór nevére, közművelődési célra. — Szamosujvári Némethy László alispán. — Szept. 4.

Torda város. Diszalbum, barna bőrkötés, zománczos sarkokkal, középen város címere: szent László király sziklahasadékon lovával átugratva. — Okirat aláírva Lászlófalvy Velics Ödön polgármester és Nesselfeld Miklós főjegyző által. — 1893 jun. 3.

Túrkeve. Diszalbum.

Ujvidék. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott zománczos kerettel, középen város címere: hármás bástyatorony, fölötté galamb olajággal, alatta zöld mező a Duna folyammal. — Okirat aláírva Flatt Victor főispán, Petry Popovich István polgármester és dr. Demeterovich Vladimir által. — 1893 nov. 18.

Ungvár. Diszalbum, fehér bőr, középen Jókai családi címere. Okirat aláírva Fincziczky Mihály polgármester, Eöry Elek főjegyző által. — 1893 ápril 15.

Vas vármegye. Díszdoboz, belül okirat, várm. jye címérével: koronán álló struccmadár. — Dr. Károly Antal kir. tan. alispán. 1893 decz. 4. — Kívül zománczolt monogrammm.

Veszprém. Diszalbum, fehér brokátkötés.

Aláírva Kovács Imre polgármester, Vikár Lajos főjegyző. — 1893 nov. 28.

Vizakna város. Oklevél zöld plüsh dobozban.

Szőcs József polgármester, Koncz Lajos jegyző. — Decz. 15.

Zenta város. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott és ezüst kerettel, czímpaizson város címere: zománczban paizsos magyar vitéz. — Boromisza János polgármester, Dudás János főjegyző.

Zilah. Diszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sarkokkal, középen J. M. Aláírva Péntek Farkas polgármester és Czeglény Miklós főjegyző által. — 1893 okt. 22.

Zala vármegye. Diszalbum, szederjes plüshbe kötve, aranyozott kerettel, középen sárga brokát, megye címérével: kék mezőben

korona, közepén fehér sávban egy nyílvevessző. — Okirat aláírva: Zala vármegye közönsége.

Zombor. Diszalbum, sárga bőrkötés, város címerével: hármastornyú bástya, egyik ablakából kék zászló, másiktól kardfogókar nyulik ki, kapu előtt két fegyveres vitéz. Független pecsét. — Aláírva Schlagger Gyula polgármester. — 1893 máj. 30.

Testületek, egyletek díszoklevelei.

Selmeczbánya városi óvoda növendékei. Diszalbum, képekkel. Orsz. magy. daláregyesület. Diszalbum, lilaszín plüshkötés, aranyos keret és czippaizszal.

Népnevelők budapesti egylete. Diszalbum, vörös plüsh és kékselyemkötés. Okmány díszes rajzzal. — Sántha Lajos elnök, Váradi Ármin titkár.

Tanítóképző intézet tanári testülete. Diszalbum, vörös plüshkötés, aranyozott keret és J. M. monogrammm. — Péterfy Sándor elnök, Nagy László főtitkár, Zirzen Janka, Thuránszky Irén, Kozcsa Tivadar, Komáromy Lajos.

Föv. III. ker. társaskör. Diszalbum, zöld bársony aranyozott keret és monogrammm J. M. — Gyulányi Adolf elnök, Hauzer Ferencz titkár.

Orsz. polg. iskolai tanárok egylete. Diszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret, monogrammm, belül művészi tollrajzú kezdőlap. Hahóthy Sándor elnök, Lád Károly alelnök, Vass Károly jegyző.

Az «Én Újságom» albuma. Fehér bőrkötés, aranyozott keret és miniatűr festés monogrammmal. Belül ezer gyermek fényképe, az «Én Újságom» olvasóié.

A kir. József műegyetem hallgatói. Diszalbum, aranyozott kereettel, monogrammm J. M. — Belül kezdőlap aquarell festménnyel, rózsák, nefelettsel. — Ifj. Schimanek Emil elnök, Korompay Frigyes s. e. elnök, Zboray János alelnök, Vay Sándor titkár. Összes tagok aláírásai.

Mária-Dorothea-egylet. Diszalbum, fehér brocatkötés, ezüst díszítéssel. — Gr. Csáky Albinné elnök, Bischitz Dávidné alelnök, Herich Károlyné alelnök, Tóth József alelnök, Zirzen Janka pénztárnok, Radnai Jenőné titkár, Lovag Falk Zsigmond ellenőr, Sebestyénne Stettina Ilona, Berta Flóra jegyző, Dorog-sághy Dénesné jegyző.

Országos színészegylet. Diszalbum, fekete bőrkötés.

Tartalma a Jókai Mór színműveiből megtartott díszelőadások

színlapgyűjteménye. Okirat pergamenen. — Hoffman László elnök, Bényei István irodaigazgató, Vedres Gyula titkár.

Hunyad megyei tanító-egylet. Diszokmány.

Boga Károly elnök, Borostyány Béláné alelnök, Sziklay Gyula titkár.

Gizella egylet Bécs. Diszalbum, barna, fényes bőrkötés, aranyozott ezüst díszítés és monogramm J. M.

Székesfehérvári Vörösmarty-kör. Diszalbum, kék bőr és bársonykötés, aranyozott és zománczolt keret, középen Jókai család címer. — Vértessy József igazgató, Czapáry László titkár.

Országos magyar iskola egyesület. Okirat, palatábla utánzása tokban. Belül tollrajzú kezdőlap — Mágócsy Károly elnök, dr. Buday József jegyző.

M. o. közp. Fröbel egylet. Diszalbum, himzett borítékkal.

Özv. Rosenzweig Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtan., Cseckel Győző titkár.

Assicurazione Generali Budapest. Diszalbum, vörös bársonykötés, filigran díszítés, Jókai-címer középen. — Aláírva Hegedüs Sándor, Rott József s több tag által.

Magyar általános takarékpénztár. Diszalbum, zöld plüshbe kötve, aranyos keretben, Jókai-címer középen, belül aquarellfestményű kezdőlap. — Aláírva Hegedüs Sándor elnök, Bekk Miksa, Besso Leipziger Vilmos, Frankl J., Beck, Rott József, Kronberger Lipót.

Assicurazioni Generali Trieste. Diszalbum, fehér bőrkötés, filigran díszítés. Jókai-címer zománcz festésben. — Aláírva Morpurgo, Besso s több igazgató-tag által. — Olasz és magyar szöveggel.

Mérnök- és építész-egylet. Diszalbum, faragott bőrtábla, allegoriás képpel, belül Kemárom látképe aquarell. Aláírva K. Lipthay Sándor elnök, Fittler Kamill titkár.

Segesvári Casino. Diszalbum.

Horváth László elnök, Balázs Imre jegyző. — 1893 nov. 20.

Nagy-Küküllői Tanító egyesület. Diszalbum.

Benedek Mihály elnök, Csulak Lajos titkár. — 1893 decz. 28.

Pozsonyi jogász ifjúság. Diszalbum, zöld bársony, aranyos díszítéssel. P. J. I. monogramm.

Gyermekbarát-egyesület. Diszalbum, kék bőrkötés, diszfestésű diploma. — Berecz Antal elnök, dr. Neumann Árminné, Hosszú Józsefné, Semler Sándorné.

Magyar Földrajzi Társaság. Diszalbum, vörös brocatkötés. Belül díszfestményű lap. — Dr. Erődy Béla elnök, Berecz Antal főtitkár.

Budapesti könyvkereskedő segédek egylete. Diszalbum, vadgalamszín brocatkötés. — Stokovszky Antal elnök, Wiesner Jakab titkár, Levitter Győző alelnök, Reich Bernát altitkár, Weinberg Gyula pénztárnok.

Szegszárdi Casino-egylet. Diszalbum, barna bőr, zománczos kerettel és paizsszal. — Fördös Vilmos elnök, Dicenty Géza jegyző.

Pápai Jókai-kör. Diszalbum, vörös plüshbe kötve, aranyozott szegletekkel. — Fenyvessy Ferencz elnök, dr. Kapossy Lucian titkár.

Főtvös-alap országos tanító-egylete. Diszalbum, fehér plüsh, nemzetiszín sávval, aranyos kerettel. Okirat három lapja művészi rajzokkal díszítve. — Péterfy Sándor elnök, Lakics Vendel, Luttenberger Ágost, Jenei József, Kurz Sámuel, Roller Mátyás, Sebestyén Gyula.

Nemzeti zenede. Diszalbum, testszín bőrkötés, aranyozott keretben, J. M. monogramm. — Gróf Zichy Géza elnök, Bartay Ede kir. tan. igazgató, Gerlőczy Károly alelnök, Vajdady Emil titkár. — 1893. decz. 17.

II. kerületi polgári kör. Diszalbum, vörös plüshkötés.

Delmedico Ágoston elnök, Herman Gyula jegyző. — 1894 jan. 6.

Magyarországi kereskedelmi utazók egyesülete. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott szegletek. — Guttman Ádám elnök, dr. Guttman Adolf titkár. — 1894 jan. 6.

Marosvásárhelyi ügyvédi kamara. Diszalbum, zöld plüshkötés, ezüst monogramm. J. M. — Csongvay Lajos elnök.

Újvidéki magyar Casino. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott zománczos díszítés és monogramm J. M. — Rohonyi Gyula elnök, Profuma Róbert titkár. — 1893 decz. 17.

Soproni irodalmi és művészi kör. Vörös plüshkötés, renaissance stílusú művészi festményű diploma. — Hoffmann Pál elnök, dr. Berényi Pál titkár.

Sáros megyei jótékony nőegylet. Diszalbum, vörös plüsh himnuszszel. — Kubinyi Albertné elnök, Krayzell Aurélné alelnök, Horváth Ödön titkár.

Budapesti hegyvidéki turista-egylet. Diszalbum, barna bőrkötés, külső lapon svábhelyi tájkép művészi festménye, belül aquarell. — Rákosfalvi Mérő János kir. tan. elnök.

Magyarországi tanítók orsz. bizottsága. Diszalbum, vörös bőr- és kék bársonykötés, ezüst sarkokkal, paizson monogram J. M. Lakits Vendel elnök, Szabó Bugáth László titkár.

Országos nőképző-egyesület. Diszalbum, vörös brocatkötés.

Özv. Veres Pálné elnök, özv. gr. Teleky Sándorné alelnök, özv. Majthényi Alajosné alelnök, Rudnay Józsefné alelnök, özv. Szathmáry Király Pálné ellenőr, özv. Gönczy Pálné pénztárnok és választmányi tagok.

Királyi Magyar Természettudományi Társulat. Diszalbum, barnavörös bőrkötés. — Szily Kálmán elnök, Lengyel Béla titkár.

Felső nép és polgári iskolai tanítók és tanítónők orsz. egylete.

Diszalbum, fehér brocatkötés. — Gyertyánffy István kir. tan. elnök, dr. Kiss Áron alelnök, dr. Kerékgyártó Elek alelnök, dr. Baló József titkár.

Pozsonyi Toldy kör. Diszalbum vörös bársony és fehér brocatkötés. — Dr. Schwamosky Victor elnök, Gődölle Gábor főjegyző.

Szegedi hölgyek alapítványi okirata. Diszalbum, brocatkötés, belül Jókai nevére alapítványi okirat 2000 koronáról, melynek kamatai négy évenként irodalmi munkálatokra tüzetnek ki. — Kemény Drucker Irma elnök, Szluháné Pataky Irma társelnök, Reökné Kelemen Ida társelnök, Babarcsi Erzsí titkár, Zákányi Pálffy Margit pénztárnok, Vass Zoltán titkár.

Szegedi Dugonics-Társaság. Diszalbum, barna bőrkötés.

Dr. Lata elnök, Békefy Antal főtítkár.

Orsz. középiskolai tanáregylet. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott ezüst paizsdíszszel. — Beöthy Zsolt elnök, Hofer Károly alelnök, Köpesdy Sándor alelnök.

Győri általános tanítóképző-intézet. Diszalbum, vörös plüsh és fehér selyemkötés, aquarell-festmények; mellékelve jelenetek Jókai regényeiből élő képek után, rájárában.

Budapesti lakatos, puskaműves, késes, sarkantyus, reszelővágó, láncz- és szerkovács, csattos, műszerész, kardműves és köszörűs ipartestület. Diszalbum, kék brocatkötés. — Jungfer Gyula elnök, Schmelhegger alelnök, Zombory Gyula jegyző.

Békés-Csabai polg. kör. Diszalbum, vörös plüshbe kötve, ezüst sarkokkal. — Ridovszky János elnök.

Magyar könyvkereskedők egylete. Diszalbum, barna bőrkötés, faragott díszítés, oxidált ezüst paizs, fenn szárnyas pegazus, alul könyv, bagoly és kigyó bot. — Hoffmann A. elnök, Emich Gusztáv alelnök, Benkő Gyula titkár.

Szentesi Casino-egylet.

Okirat. — Fekete Márton elnök.

Felvidéki magyar közmívelődési egyesület. Diszalbum, kék selyemkötés. — Dancs István alelnök, dr. Kostenszky Géza titkár.

Oraviczei Arany-kör. Diszalbum, barnakötés, aranyozott és ezüst díszítés, középen paizson J. M. monogramm. — Kruesz Ferencz esperes-plébános elnök, Flaschner Vilmos tanár jegyző. Decz. 10.

Miskolczi I. hadastyán-egyesület. Diszalbum.

Láng Károly parancsnok, Miskovich István elnök, Erdely Antal titkár.

Békés-Csabai Casino. Diszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel.

Varságh Béla elnök, Donner Lajos jegyző.

Lévai Casino. Diszalbum, kék brocatkötés.

Dr. Brach Ferencz elnök, Jaross Ferencz jegyző.

IX. kerületi kereskedelmi középiskola önképző köre. Diszalbum, vörös selyemkötés. — Schlinghoff Károly elnök, Pelikan Gyula, Friedmann Miksa.

Kisdednevelők orsz. egylete. Diszalbum, vörös bőrkötés.

Dr. Hagara Viktor elnök, Schneider János titkár.

Temesvári társaskör. Diszalbum, sárgabőr, monogrammal.

Csasznék József elnök, Schäffer Károly alelnök, Unterreiner Jakab titkár.

Liszt Ferencz-társaság. Diszalbum, vörös selyemkötés.

Fenyvessy Ferencz elnök, Szentirmay Elemér alelnök.

Nagykanizsai izrael. nőegyesület. Diszalbum, fehér selyemkötés.

Vidor Samuné elnök, Blau Pálné alelnök, Rosenfeld Lajos titkár, Sommer Sándorné pénztárnok.

Rudolf trónörökös-egyesület. Diszalbum, vörös bársonykötés.

Grünwald Bernát elnök.

Révkőmárami Casino. Diszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyos kerettel, monogrammal. — Szombathelyi Győző kir. tan. elnök, dr. Gaál Gyula jegyző.

Maticza szerbszka. Diszalbum, barna bőrkötés, ezüst filigran kerettel, négy szegletében zománcz festésű arczképek, belül diploma, díszrajzú kerettel. Szerb nyelven.

Brassói kereskedelmi és iparkamara. Diszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel. — Fabriczius elnök, Lázár Gerő alelnök, Gild alelnök, Jekelius titkár.

Budapesti Luther-társaság. Diszalbum, fehér bőrkötés, monogramm. — Zsilinszky Mihály elnök, Bachát Dániel alelnök, Horváth Sándor, Scholz Gusztáv titkár, Falvay Antal jegyző, Bexheft Ármán.

Budapesti Erzsébetvárosi Casino. Diszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret és czímpaizs. — Csikvári Jákó tisztt. elnök, dr. Csengeri János elnök, Roháry Antal főtitkár, Kocsis Ferencz titkár.

Halmi olvasóegylet.

Nagy József elnök, Vajda Gábor jegyző.

Bécsi magyar-egyesület. Diszdoboz, kék plüsh.

Neugebauer László elnök, Zápori Regenhart Ferencz alelnök, Lukács Sándor titkár.

Orsz. m. gazdasági egylet. Okirat, pergamenre írva.

Gróf Dessewffy Aurél elnök, Tolnay Lajos alelnök, gr. Andrássy Aladár alelnök.

Pesti izr. nőegylet. Okirat, vörös bársony, aranyos diszítésű diszdobozban. Jókai Mór alapítvány egy árva leány neveltetésére. — Bischitz Dávidné elnök, Herzl Antalné alelnök.

Beszterczebányai Társaskör. Okirat, diszdobozban.

Jeszenszky János elnök, Blanár Ödön titkár.

Szabadkai kereskedő ifjak. Okirat diszdobozban.

Stojkovics István alelnök, Komlós Ármin titkár.

Rudolf trónörökös jótékony-egylet. Okirat, diszdobozban.

Grünwald Bernát elnök.

Erdélyi magyar közművelődési egylet. Okirat, diszdobozban.

Gróf Bethlen Gábor elnök, Sándor József alelnök.

Terézvárosi polgári kör. Oklevél, diszdobozban.

Ráth Péter elnök, Dr. Rigócz Kálmán titkár.

Fischer Sámuel néptanító. Héber nyelven írt köszöntő vers.

Budai dalárda. Oklevél, diszdobozban, kőrajzú keretben.

Dr. Ország Sándor elnök, Rózsavölgyi Gyula alelnök, Jáhl Nándor jegyző.

Kolozsvári tudom. egyetemi kör. Okirat, diszdobozban.

Szenkovics Aurél elnök, Knörr Ferencz titkár.

Budapesti zeneművész-kör. Okirat, dobozban, művészi rajzzal.

Mihalovszky Ödön elnök, Kereszty István jegyző.

Orsz. magy. izr. tanító-egylet. Okirat, kék plüsh diszdobozban, Jókai nevét viselő ezer forintos alapítványnyal, magyar nyelvtanítás jutalmazására. — Kornfeld Gyula elnök, Reif Jakab alelnök, Csajági Béla alelnök, Morgenstern Jakab titkár.

Brassói magyar Casino. Oklevél, diszdobozban, fekete bőr, ezüst abroncsokkal és paizsszal, művészi tollrajzú kerettel, Brassó látképével. — Hamerman Pál elnök, Buslig József titkár.

Szathmár-Németi társaskör. Okirat, nemzeti szín brocat, diszdobozban, művészi rajzú keretben, Szathmár város látképével

és czímerével (várfokon két vitéz, két pálma, hármastornyú bástya). — Boross Bálint elnök. Ferenczy János jegyző.

Magyar-Óvári Kazinczy-kör. Oklevél, díszdobozban.

Szikszay Elemér elnök, ifj. Cathry Szalér jegyző.

Pozsonyi magy. közmívelődési egylet. Oklevél, díszdobozban, zöld bőrkötés. — Gróf Pálffy István elnök, dr. Németh Dezső jegyző.

Szatlmár megyei Széchenyi-társulat. Díszdoboz, kívül monogram. — Jandrasics János aligazgató.

Hódmezővásárhelyi Casino. Díszdoboz, kék bőrből, okirat-pergamén, körül kézrajzokkal. — Dr. Imre József elnök.

Terézvárosi Casino alapító okmánya 1000 koronás Jókai Mór nevét viselő alapítványról. — Hieronymi Károlyné elnök, Havas Károly elnök, Pucher Józsefné elnök, Radocza János, Tenczer Pál, dr. Feleki Béla, Pucher József, Róna Márk.

Orsovai magyar nyelvtanegylet.

Díszalbum. Pavlovics Miklós díszelnök.

Üdvözlő levelek.

Moson vármegye közönségétől. — Tóth Imre alispán.

Körmöcz szab. kir. és bányaváros közönségétől. — Chabada József polgármester, Szmethánovics József főjegyző.

Losonc r. t. város képviselő-testületétől. — Draskány Elek főjegyző.

Liptó megye közönségétől. — Liptó megye alispáni hivatalától.

Mármaros vármegye közönségétől. — Szaploneczai Miklós alispán, Szabó Sándor főjegyző.

Gömör-Kishont vármegye közönségétől. — Bornemiszsza László alispán.

Hajdu vármegye közönségének üdvözlőlevele. — Rásó Gyula kir. tanácsos, alispán.

Hont vármegye törvényhatósági bizottságától. — Hont vármegye közönsége nevében: Lestyánszky Sándor kir. tanácsos, alispán.

Szolnok-Doboka vármegye közönségétől. — Dr. Torma Miklós alispán.

Ugocsa vármegye közönsége nevében: Szentpály István alispán.

Díszpolgári oklevél Turkeve rendezett tanácsú város képviselő-testületétől. — Kiss Pujohn főjegyző, Kenéz Béla polgármester.

Baranya vármegye közönsége. — Alispán helyett: Sey Lajos.

„Gyermekekről Egyesület” választmányától. — Malcomes Gizella báróné, Földváry Mihály alelnökök, Dr. Ottam egyes. igazgató. Gelléri Miklós egyes. titkár.

- Ung vármegye törvényhatósági bizottsága által, a vármegye közönsége nevében:* Kende Péter alispán.
- Veszprém vármegye közönségétől.* — Véghelyi Dezső alispán.
- Deés város tanácsától.* — Akosfalvi Szilágyi Albert polgármester, Losonczy István főjegyző.
- Szepsi-Szent-György város közönsége.* — Kovács Bálint polgármester, ifj. Gödri Ferencz főjegyző.
- Nagy-Károlyból, a városi képviselő-testület megbízásából.* — Herey Abrahám főjegyző, Schusztarics polgármester.
- Magyar tisztviselők országos egyesülete.* — Rakovszky István elnök, Lintner Imre alelnök, Turóczy Adolf alelnök, Jankovich István igazgató.
- Nagyvárad Szigligeti-társaság nevében.* — Rádl Ödön elnök, K. Nagy Sándor főtítká.
- A «veszprémmegyei kör» Budapesten.* — dr. Eötvös Bálint elnök, Cseh Gyula jegyző.
- A budapesti ügyvédljelöltek és joggyakornokok köre.* — Dr. Bittó Gyula elnök, dr. Násza Károly titká.
- Petrozsényi Casino.* — Tallatschek Ferencz elnök, dr. Rosenberg Ignác titká.
- Az országos kisdudóvó-egyesület nevében:* Tisza Kálmánné elnök, Berzeviczy Albert másodelnök, Nagy Gábor titká, dr. Hegedüs István.
- A budapesti I. gyermekmenhely-egyesület.* — Gróf Károlyi Sándorné egyesületi elnök, Novák Lajos egyesületi titká.
- Budapest VII. kerület külső részének polgári köre.* — Dr. Hlatky József elnök, Lánbory Miksa titká.
- Ő esászári királyi felsége Erzsébet királyasszonyunk védnöksége alatt álló pesti első bölesőde-egylet.* — Gróf Károlyi Sándorné elnök, Novák Lajos titká.
- A budapesti építőmesterek, kőmíves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete.* — Pucher József elnök, Gunszt József jegyző.
- A Magyar-Ócári Széchenyi-kör igazgató-tanácsának megbízásából:* Balásy Árpád kir. tanácsos, elnök, Mezey Gyula titká.
- Budapesti hentes ipartestülettől.* — Pórszász Gyula elnök, Feszeli Béla jegyző.
- Stefánia fehérkereszt-egylet nevében.* — Tabódy József csász. és kir. kamarás, m. elnök.
- Árva vármegye üdvözlő irata.* — Id. Csillaghy József alispán.
- Nagy-Enyed.* — Kovács Gyula polgármester, Horváth József főjegyző.
- Zemplén vármegye.* — Matolay Etele alispán.
- Heves vármegye.* — Zalár József alispán.

Rimaszombat. — Szabó György polgármester.

Nyitra város képviselő-testületétől. — Kostyál Pál polgármester.

1893 július hó 7-én.

Veleg községe. — Aláírva minden gazda.

Temesvár-Józsefvárosi társaskör.

Aradi kereskedő ifjak köre. — Tedeschi Viktor elnök.

Beodrai iskolaszéki. — Nagy Kende elnök, Liska Ferencz jegyző.

Korpona. — Bujkovszky polgármester.

Istensegits községi csángó magyarok (Bukovinában). — László István plébános, Szöcs Jóska bíró, Szöcs Antal, Kilyén Ferencz, Lőrincz Mihály.

Hajdu-Böszörmény. — Somossy Béla polgármester, Gaál Bertalan jegyző.

Maros-Vásárhelyi ügyvédi kamara. — Csongvay Lajos elnök.

Szepes-Igló. — Dr. Kotz Gyula polgármester, Schivetz Gyula aljegyző.

Esztergom. — Dr. Hefcz Antal polgármester, Kollár Károly főjegyző.

Sátoralja-Újhely. — Ujfalusi Endre főbíró, Pataky Miklós főjegyző.

New-Yorki önképző-egylet. — Székely Miklós.

Esztercze város Erdély. — Pellion Márton polgármester, Kertli Jakab jegyző.

Szabolcs vármegye. — Miklós László alispán.

Brassó vármegye. — Maurer Mihály főispán, dr. Jekel Frigyes főjegyző.

Budapesti kereskedelmi akadémia. — Br. Kochmeister Frigyes elnök, Ghyczy Géza igazgató, Bricht Lipót titkár.

Budapesti szünidei gyermektelep-egyesület. — Gróf Teleki Géza elnök, dr. Dégen Gusztáv alelnök, Szabó József titkár.

Győri olvasó-egylettől. — Ellesberg N. elnök, dr. Németh Károly titkár.

A mátészalkai polgári kaszinótól. — Szalkai Gyula elnök.

Nagykőrösi ev. ref. főgymnázium tanári testülete. — Ádám Gerzson főgymn. igazgató.

A «Jó szív» egyesülettől. — Tisza Kálmánné, dr. Hajduska Emil titkár.

Pénzüntézeti tisztviselők országos egyesülete. — Wavry egyesületi elnök, Schuller Alajos egyes. alelnök, Sternfrál egyes. titkár.

A szegedi jótékony nőegylet. — Özv. Wöber Györgyné elnök, Szomolény Sándor titkár.

A budapesti arany- és ezüstműves, ékszerész, aranyverő és óratok készítő ipartestület előjárósága. — Zitterbarth Károly elnök, Parall Ferencz iparhatósági biztos, Tanyai Géza jegyző.

1. *komáromi evangélikus református egyház közönsége nevében.*
Konkoly Thege Béla főgondnok, Pap Gábor dunántuli ev. ref. püspök mint lelkész.
- A *budapesti ügyvédi kör tagjai nevében:* Dr. Szedenic János elnök, dr. Márkus Dezső titkár.
1. *«IV. kerületi társaskör».* — Hahóthy Sándor elnök, dr. Eulenberg Salamon titkár, dr. Donáth Fülöp jegyző.
1. *fővárosi szegény-gyermekkert-egylet alapítványi okmánya.*
Nagys. Jókai Mór úr nevére. — Br. Nikolics Fedorné elnökné, dr. Grósz Sándor elnök, Csillag Máté titkár.
1. *magyar gazdasszonyok országos egylete.* — Gróf Batthyány Gézáné pártfogó-védnök, Damjanics János özvegye egyleti elnök, Hollán Ernőné egyleti alelnök, Hegedüs Sándorné egyleti alelnök, gróf Pálffy-Daun Lipótné tanbizottsági elnök, Mayer György egyleti titkár.
- Gyulaférvár közönsége nevében:* Novák Ferencz polgármester, Ujvári Károly jegyző. 1893 december 1-én.
- Érsekújvár képviselő testületétől.* — Paulus Ignác polgármester, Kőszeghy Ferencz főjegyző. 1893 decz. 18-án.
- Borsod vármegye nevében:* Melczér Gyula alispán. — Miskolczon. 1893 decz. 11.
- Marosvásárhelyi Casinótól.* — Elekes Pál elnök, Molnár Albert titkár. 1893 decz. 3.
- Háromszék vármegye közönségétől.* — Tompa Mihály alispán. 1893 jun. 13.
- A *budapesti Katholikus körtől.* — Pintér Kálmán alelnök. 1893 decz. 17-én.
- Halas város képviselő testületétől.* — Dr. Tóth Kálmán polgármester. 1893 jul. 16.
- A *zirczi apáttól.* — Vajda Ödön zirczi apát. 1893 okt. 22.
- Zólyom vármegye közönségétől.* — Zsigray Károly alispán. Beszterczebányán, 1893 okt. 11-én.
- Bács-Bodrog megye közönsége nevében:* Schmausz Endre alispán. Zombor, 1893 decz. 19.
- Istenhegyi lakosok.* — Bertsik József orvos, Gotláb György vezetőtanító, Horn Vilmos állandó lakos, dr. Han Pál orvos s többen.
- Szilágy-Somlyói Casino-egylettől.* — Faragó Sándor elnök. 1893 decz. 31-én.
- H.-Nánási Casino-egylettől.* — Dr. Nagy Gábor egyleti elnök. 1893 decz. 17.
- Kivonat a szatmári ev. ref. egyházmegye tiszavidéki lelkészi körének Pangolán tartott értekezlete jegyzőkönyvéből.* — Béltékycs Albert elnök, Kovács Lajos jegyző.

Kolozsvári tud. egyetemi kör. — Knörr Ferencz főtitkár. 1893 decz. 15.

Bereg vármegye közönsége nevében: Jobszty Gyula alispán. Beregszász, 1893 decz. 19.

Budapesti ügyvédi kamara által. — Dr. Győry Elek elnök, dr. Nagy Dezső titkár, Reményi Antal, dr. Pap József.

A privigyei Casino 1893 jul. 9-diki jegyzőkönyvének kivonata. Sztancsek József egyl. jegyző, Gulyak Antal igazgató mint a választmány elnöke.

Nyitra város közönsége nevében: Kostyál Pál polgármester, Mérey Ágoston főjegyző. 1893 jul. 7-én.

Ezeken kívül vannak a számos jó barát, rokon, ismerős hölgyek kedves ajándékai, miket a megtisztelt élöszóval, vagy magánlevélben köszönt meg, himzett ingek, vánkások, asztalterítékek, borok, koszorúk, versek, emlékérmek.

*

Mindezen tárgyak rendezett elhelyezésére a jubileumi bizottság készítettett két nagy szekrényt Thék Endre műasztalos által rococo stýlben, melyek Jókai dolgozószobáját díszítik.

JÓKAI ÉLETRAJZA.

Teljes Jókai-biográfíáról ma még szó sem lehet. Az életrajz-író tolla alatt nőne az anyag, a melynek összehordásával máig sincsenek készen a Jókai biografusai. Mi itt csak id. Szinnyei József Jókai-biografiája nyomán, azoknak a nevezetesebb adatoknak egymásutánját adjuk, a melyekre föltétlenül szüksége van az olvasónak, hogy Jókait tökéletesen élvezhesse.

★

JÓKAI MÓR, Ásvay Jókay József hites ügyvédnek és Pulay Máriának fia, született 1825 február 18. (20-án keresztelték meg) Rév-Komáromban.

Szülei 1831-ben adták az elemi iskolába; 1832-ben már ugyanott az evangélikus református középiskolában a gymnasiumi declinisták sorába lépett és 1833-ban conjugista lett; mind a két osztályban Keresztési Barsi József volt a tanára.

1834—35-ben grammatista volt Sörös Lajos tanárkodása alatt. Jókaiiban korán jelentkezett az erős képzelődés. Ennek tulajdonítható ideges félénksége, mely egyebek között abban nyilvánult, hogy rettegett a nagy szakállú zsidóktól, a kutyáktól és különösen attól, hogy éivé eltemetik. Szülei nem eresztették el a háztól, pajtásai nem igen voltak; magában, bizarr játékokkal szeretett mulatni. Nagy hatást gyakorolt lelkére édesatyja, ki barátja volt az irodalomnak, színészetnek és maga is irogatott időtöltésből verseket s rajzolgatott,

festett, valamint édes anyja, ki jeles adomázó volt. Mindezeket a hajlamokat Jókai szüleitől örökölte.

1834-ben jelent meg első verse nyomtatásban, melyet Tóth Lőrincz fedezett föl.

1835-ben Pozsonyba adta öt atyja cserébe Zsigmondy Sámuel ágostai evangélikus lyceumi tanárhoz, a német szó megtanulása végett. Pozsonyban Schröer Tóbiás Godofréd volt a tanára, ki az akkori idők szelleme szerint szigorúan óvta az ifjakat a magyar beszédől és irodalomtól. A német nyelven kívül jól megtanult latinul és a görögbe is belekezdett; kitünő tanuló volt.

1837-ben hazatértekor már halálos betegen találta atyját és még abban az évben el is vesztette. A fájdalom ágyba döntötte a gyermekifjút és méltán féltették életét. Hálával emlékezik Jókai «áldott jó Eszter nényjére», a ki őt ápolta, mert ennek az ápolásnak köszöni, hogy életben maradt. Gymnasiumi tanulmányait szülővárosában folytatta. Tanárai közül nagy szeretettel és hálával emlékezik meg Vály Ferenczről, a ki később sógorává lett. Úgy jellemzi őt, mint puritán szigorúságú, sokoldalú, tudományosan képzett férfiút és jeles tanárt. Tőle tanult meg Jókai három év alatt francziául, angolul és olaszul; az ő vezetése alatt készítette retorikai (1837—38) és poetikai (1838—1839) feladatait. Jókainak télen-nyáron mindennap reggel öt órakor ott kellett lennie tanítója írószobájában és ezt úgy megszokta, hogy most is reggeli hat órakor kel fel és 10 órára elvégzi írni valóját. Az 1839—40. iskolai évben a logikai tanulmányokat ugyancsak a komáromi evangélikus református középiskolában végezte Vály vezetése mellett.

1841-ben a második bölcséleti osztályra, melyet akkor physikának neveztek, a pápai evangélikus református főiskolába küldte őt édes anyja. Jeles tanárai voltak, köztük a természettudós Tarczy Lajos, ki egyébként az irodalmi foglalkozásban is vezetője volt az ifjúságnak. A szerencsés véletlen több tehetséges kortárssal, többek

közt Kerkapoly Károlylyal, Petrich Somával, Kozma Sándorral és Petőfivel hozta össze; utóbbival szoros barátságot kötött. Jókai 11 tantárgyból mind a két fél-évben csupa kitünő osztályzatot kapott és az elsők között volt mint poéta is. Volt t. i. a főiskolában egy képzőtársulat, melynek tagjai hetenkinti üléseikben a beadott irodalmi műveket bírálták, a mit elfogadtak, azt a szerzők felolvasták és sajátkezűleg az érdemkönyvbe iktatták. 1841 november 21-én érdemkönyvbe írásra ítélték: Mi az? című lyrai költeményét; 1842-ben hasonló tisztesség érte: Az istenítélet című elbeszélését. Írt még több lyrai művet, 1842 július 26-án pedig egy arany jutalmat nyert Tűz és víz című elbeszélésével. Erős és gyakori mellfájás kínozte, meg volt róla győződve, hogy tüdővése van.

1842-ben, az iskolai év bevégeztével, hazament szüleihez. Levegőváltásra lévén szüksége, anyja Kecskemétre küldte őt jogot tanulni. Ez az alföldi város testére, lelkére egyaránt üdvösen hatott. «Itt lett belőlem ember! Itt lett belőlem magyar író», mondja visszaemlékezésében ő maga. Mellbaja teljesen megszűnt, szervezete megerősödött. Megismerte az igazi magyar népeletet, a nép-jellemet, a puszták világát. Kecskeméten a visszatért életkedv elég változatosakká tette napjait. Szorgalmasan tanult, de volt ideje színi előadásokat rendezni, játszani, rajzolni és festeni.

1842-ben, Kecskeméten írta a Zsidó fiút. A darab pályázatra lévén szánva, idegen kézzel kellett írva lennie. Petőfi mint színész 1843 január közepén Kecskemétre került s felkereste Jókait. A színészköltő sanyarú helyzetben volt, Jókai arra kérte őt, másolja le drámáját, gondolván, hogy majd tisztességes honoráriumot ad neki. Petőfi örömmel tette meg a baráti szolgálatot; a honoráriumot azonban nem fogadta el. Jókai tehát azzal fejezte ki háláját, hogy lefestette barátját olaj-miniatureban, violaszín sárga gombos frakkban. Petőfi nagyon meg-

őrült a kópének és később is szívesen mutogatta pesti barátjainak. (Ekkor festette bankházi Ács Pál arczképét is, mely a kecskeméti főiskola birtokában van.)

1843 márczius 8-án nyújtotta be Jókai darabját a Magyar Tudományos Akadémiához és október 31-én dícséretben részesült (a pályadíjat Obernyik Főúr és pór című drámája nyerte el).

1843 április elején Jókai elkísérte Petőfit Pestre s együtt ment vele Frankenburg lakására.

1844-ben, a jogi tanulmányok befejezése után, egy évig patvarián volt Asztalos István komáromi ügyvédnél, azután mint jurátus Molnár Józsefnek irodájába jutott Pesten. Javadalma volt szálláson kívül 6 frt egy hónapra. Petőfi már ekkor Pesten lakott és ünnepelt költő volt. Örömmel fogadta Jókait és büszkén mutatta be fiatal író társainak, a kik az Életképekben megjelent Nepean sziget után ismerték. Ekkor írta Petőfi Jókai Mórhoz című költeményét, mely a Pesti Divatlapban (1845. II. 37. sz. december 11-én) jelent meg.

1845-ben a nyári hónapokat Komáromban édesanyja körében tölté; a társaságot kerülve rendesen kora reggel ment ki szigeti kertjükbe s késő este tért haza; ott készült az ügyvédi censurára s írta a Hétköznapiak című regényét; olykor ellátogatott Orbán Gábor városi rajzmesterhez, hol olajba festett egy várat.

Az 1845—46. telet ismét Pesten töltötte, többnyire Petőfi, Lisznyay, Czakó, Pákh és Vahot Imre társaságában; ezen a télen Tompa Mihály is a társaságukhoz tartozott.

1846-ban letette a censurát, ügyvédi oklevelet nyert és egy pert is vitt, melyet szerencsésen megnyert. De az ügyvédi pályával csakhamar szakított. Eszménye, az irodalom, vonzotta őt ellenállhatatlanul és a lapokban egymást követték elbeszélései s mutatóványai regényéből.

1846-ban Frankenburg lapjánál vállalt foglalkozást, vezetvén a színházi rovatot; nemsokára azonban Hel-

meczy Jelenkoránál az ujdonságok rovatának vezetését vette át és itt működött három hónapig. Ugyanez év tavaszán Petőfi ösztönözésére a fiatal írói nemzedék legkiválóbb tagjai állást foglaltak a kiadók és szerkesztők ellen. Igéretet tettek egymásnak, hogy egy évig semmi-féle lapba nem írnak, hanem maguk fognak lapot alapítani, mely az ő irányukat képviselje. Tízen voltak az új irány hívei: Petőfi, Pálffy, Degré, Obernyik, Pákh, Bérczy, Tompa, Kerényi, Liszniai s Jókai. A kormány azonban nem adott engedélyt a «tízek»-nek lap kiadására. Frankenburg erre felszólította őket, hogy dolgozzanak újra lapjába; félévi szünet után, a társak felmentették egymást a fogadás alól és az egy Obernyiket kivéve, mindnyájan elfogadták a meghívást. Jókai leghathatósabban támogatta az Életképeket és dolgozatai tetemesen fokozták a lap népszerűségét.

1847 közepén Frankenburg az udvari kancelláriánál kapván hivatalt, Bécsbe költözött. Lapjának szerkesztését Jókainak adta át. Petőfi is ekkor tért Pestre (junius 14.) utazásaiból. Jókai naponként találkozott vele, szövetkeztek a lap érdekében; megnyerték Aranyt, Tompát és többeket munkatársakul. Petőfi nejevel november 4-én megérkezvén Pestre, a Dohány-utca 373. sz. Schiller-ház első emeletére költözött; e lakás egy előszobából és három utcai szobából állott; az egyiket, melynek a konyhán át külön bejárata volt, Jókainak adták ki (itt laktak együtt 1848 junius 12-ig). A közös ebédet az Aranyasból hozatták, bort egyikök sem ivott; az esték beszélgetéssel teltek el tea mellett.

1848 márczius 14-én az ellenzéki kör közgyűlést tartott, melyen az ifjuság, köztük Jókai is, elhatározta, hogy a reformokat 12 pont alakjában a királyhoz fölterjesztik. Este a Pilwax-kávéházban értesültek a márczius 13-iki bécsi forradalomról; ekkor már elhatározta az ifjuság, hogy a 12 pont érdekében nem petitionálni fog, hanem megadásukat követelni fogja.

1848 márczius 15-én Petőfi Vasvári Pállal és Bulyovszky Gyulával Jókaihoz ment, s nála a négy ifjú megegyezett a sajtó felszabadításában. Jókai és Bulyovszky proclamatiót szerkesztettek a 12 ponthoz. A proclamatio elkészülvén, nyolcz órakor az ifjak kávéházába értek. Itt Jókai szólt, felolvasta a proclamátiót és a 12 pontot. Az ujvilág-utczai orvosi egyetemhez érvén, beszóltak a tantermekbe; az ifjak az udvarra tódultak, hol Jókai székre állva, még egyszer elolvasta a proclamátiót és Petőfi elszavalta a Nemzeti dalt. Az ifjak vállalkozása magával ragadta a tömeget, mely zajosan követte őket a mérnöki egyetem felé. Jókai ismét felolvasta a proclamátiót és Petőfivel újból elszavaltatták a Nemzeti dalt. Ezután a Landerer és Heckenast-féle nyomdához indultak, mely a Hatvani-utczában a Horváth-házban volt. A proclamátiót és a Nemzeti dalt ki nyomatták. Ezalatt Jókai jelentette a történeteket a népnek. Fél 12 óra tájt a szabad sajtó első termékeit, a 12 pontot és a Nemzeti dalt Irinyi mutatta be a népnek és ezrenként osztották azokat szét. Délután a muzeum terén népgyűlés volt és innét a városház tanácskozó termébe tódult a nép, hol a többek közt Jókai is beszélt a nép nevében és erre a polgármester Szepessy Ferencz társaival együtt kijelentette csatlakozásukat s aláírta a 12 pontot. Rögtön választottak egy rendreügyelő választmányt, melynek Jókai is tagja lett. 1848 márczius 16-án Budán Tánicsicot a rab-írók kiszabadították és a nemzeti színházhoz vitték. Itt közkívánatra a Bánk bánt adták elő, a sokaság beözönlésére felbomlott az előadás, a zenekar a Rákóczy-indulót harsogtatta; a közönség a Marseillaisét követelte; majd Egressy a Nemzeti dalt szavalta el; annak eskütartalmú szavait a nép utána dörgé. A mikor Vasvári, Irinyi és Petőfi hiába csillapították a tömeget a nézőtérrel, Jókainak az a gondolata támadt, hogy felmegy a színpadra s onnan szól a néphez, és csakugyan felrohant. Ott találta Laborfalvi Rózát, a ki saját nemzeti

színű kokárdáját tűzte mellére. Így felékesítve, egyébként «térdig sárosan (egész nap esett az eső), karbonári köpönyegben, behorpadt czilindere mellett óriási veres tollal, oldalán jurátus karddal», lépett a közönség elé. Meghallgatták és a nép lecsendesedett: lelkesülten, de szépen, rendesen oszlott szét. Jókai a további eseményekben is folyvást élénk részt vett; nemcsak gyűlésekben, demonstrációkban, a nemzetőrségben, hanem lapjában is egész lélekkel szolgálta a szent ügyét. Az Életképek szinte politikai lappá alakult át. Mint igazi demokrata, nevének nemesi y-ját i-vel cserélte fel. Április 30-tól Petőfivel együtt szerkesztették a lapot, melynek mottója lett: Egyenlőség, szabadság, testvériség.

1848 szeptember 24-én Kossuth engedelmet kapott az országgyűléstől, hogy az Alföldön népfölkelést szervezzon. Az ifjúságból többen csatlakoztak hozzá, köztük Egressy Gábor, Csernátoni Lajos és Jókai mintegy testőrségképen esetleg, hogy ha kimerülne, felváltsák a beszédben. Kossuth elfogadta Rózsa Sándor folyamodását bűnbocsánatért, és a kegyelmet Jókai vitte meg a fogolynak. A bécsi forradalom kitörése után, október elején Kossuth Jókait és Csernátonit küldte Bécsbe, hogy a felkelőket segítségre szólítsák. Az Életképek befejezván pályafutását, Jókai készséggel fogadta Landerer és Heckenast meghívását, hogy újévkor a kormányhivatalba lépő Csen-gery helyett a Pesti Hirlap szerkesztését elvállalja; már december 3-án közölte programját, melynek lényege «Magyarhon független egységének biztosítása». Bécs megfélékezése után az osztrák hadsereg Pest ellen kezdett nyomulni; december 30-án a főváros lakossága a Gellért-hegy alatt hatalmas sánczokat emelt; többezeren dolgoztak a sánczokon rangkülönbség nélkül, férfiak és nők, köztük Jókai is nejével.

1849 január elsején, a moóri csata után, Jókai is Debreczenbe menekült nejével. Itt is hirlapírással tartotta fenn magát; február 22-én megindította az Esti

Lapokat, melyet az alkotmányos irány független képviselőjére alapított a radikálisok főorganuma, a Márczius Tizenötödike ellen. Midőn április 14-én az országgyűlés egyhangúlag mondotta ki a detronizálást, Jókai is radikálissá lett és már előbb (április 3-án) a respublica mellett nyilatkozott. A mint honvédeink Budavárát bevették, a kormány és az országgyűlés Pestre költözött: Jókai is ott adta ki az Esti lapokat és a Pesti Hirlap szerkesztését is átvette. Mind a két lapnak egyedüli törekvése a haza védelmére való buzdítás volt. A kormány egy hónap múlva azonban az osztrák és orosz hadak előnyomulása miatt Szegedre, onnan pedig Aradra tette székhelyét. Jókai is követte azt mindkét helyre. A világosi katasztrófa után menekülését Rákóczy János, Kossuth rokona és titkára mozdítá elő, a ki kocsit, lovat vett, felöltözött kocsisnak, felvette Jókait utasnak és vakmerően keresztül hajtott a szembe jövő orosz táboron. Gyulán találkozott ismét nejével és vele együtt menekült tovább a borsodi Bükk rengetegeibe. Tardonán, az erdős hegység elrejtett völgyi falujában, Csányi Béni földbirtokosnál vonta meg magát és itt élt, leginkább festéssel foglalkozva, ötödfél hónapig. Jókainénak sikerült egy Klapka-féle komáromi menedéklevelet szerezni, mely Jókai Mór, mint Klapka által kinevezett honvédhadnagy számára állíttatott ki s a melyet Szathmáry Zsigmond (Szigligeti testvére) honvédkapitány küldött el Jókainénak. Élete így meg volt mentve, de az óvatosság nem volt felesleges. Pestre csak később, Kovács János neve alatt Miskolczon szerzett útlevéllal tért vissza, s még itt is több hónapig részint neje lakásán, részint a budai hegyekben Adliczer vendéglőjében rejtőzött. Az irodalom férfaival szemben a katonai kormány kiméletes volt; azonban egy Hegyesi nevű magyar közvádoló 34 író, köztük Jókait is halálra jelölt ki; de Kossalkó János államügyész, terjedelmes emlékiratban megvédte őket, kimutatván, hogy az irodalom nem vezette a forradalmat, csupán visszhangja volt

a közérzésnek. Így volt lehetséges, hogy az 1850. irodalmi művek közt Jókai (Sajó álnév alatt) munkái is megjelenhettek, előbb a Szilágyi Sándor által szerkesztett Magyar Emléklapok, Pesti Röpirvek és Magyar Írók Füzetek-ben közölve.

1851-ben élénkebb irodalmi élet kezdődött, Jókai más: saját neve alatt dolgoztatott Vahot Imrével szövetkezve, kinek Remény című folyóiratába írt és félévig szerkesztő társa volt. Minthogy lapszerkesztésre nem kapott engedélyt, 1853—54-ben a Festetics Leo gróf alapította Délibábnak lett főmunkatársa és névtelenül szerkesztette is a lapot, melybe sokat írt.

1854-től Jókai tevékenységét jó részben az akkor megindult Vasárnapi Ujságnak szentelte; a lap eszméje is Jókaié volt, de szerkesztője nem lehetett, tehát főmunkatársa maradt. Jókai már ekkor igen népszerű volt a magyar irodalomban. A Hölgyfutár már 1854-ben megírta, hogy Jókai ekkorig 45 kötetet írt 611 ívvel.

1853 május elején Jókai meglátogatta Erdélyt és ott több hetet töltött.

1856 márczius 13-án halt meg édes anyja Komáromban, 66 éves korában.

1856-ban alapította a Nagy Tükör című humorisztikus képes folyóiratot.

1858 augusztus 21-én az első humorisztikus hetilapot, az Üstököst.

1858 december 15-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta (1861. december 20-án rendes tag lett és 1883. május 17-én tiszteletbeli, 1892-ben pedig igazgató-tag); a Kisfaludy-társaság 1860. július 15-én szintén tagjának választotta. A mint az összbírodalom kudarczai után a nemzet ismét felszólalhatott eltiport jogai mellett és megtagadott alkotmányáért, Jókai a politika terén is buzgó munkásságot fejtett ki.

Az 1861-iki országgyűlésen, mint a siklósi kerület kép-

viselője, a határozati párthoz csatlakozott, május 24-én mondott beszédével avatta fel magát parlamenti szónokká.

1858-tól a Magyar Sajtónak volt főmunkatársa s 1862-ben szerkesztését is átvette.

1863-ban maga alapította a Hon című nagy politikai napilapot. Alig állott fenn a Hon öt hétig, abban február 7-én Zichy Nándor gróftól Alapkérdéseink című cikk jelent meg, mely alkalmul szolgált Pálffy Móríczt helytartónak, hogy a sajtót megfélemlítse; perbe fogták a szerkesztőt is, meg az író is; február 17-én a katonai törvényszék meghozta az ítéletet; esendháborítás címén Jókait egy évi nehéz börtönre, vasban, nemessége s 1100 forint biztosíték elvesztésére, Zichy Nándort szintén egy évi nehéz börtönre vasban, továbbá grófi s kamarási méltósága elvesztésére ítélte. Április 23-án Jókai (pár léttel rá Zichy Nándor is) a budai József-kaszárnya kazamatájába vonultak be, fogságukat eltöltendő. Parancsnokuk Haymerle kapitány, a későbbi külügyminiszter öccse, igen elnéző volt a foglyok iránt; és egy hónap múlva Ő felsége kegyelméből visszanyerték szabadságukat.

1865-ben Jókai ismét a siklósi kerület mandátumával jelent meg az országgyűlésen.

1867 után is előkelő tagja volt a «balközép»-nek, benső barátja s híve Tisza Kálmánnak. Ugyanebben az évben alapította az «Igazmondó» című politikai napilapot, melyet 1879-ig szerkesztett.

1869-ben a budapest-terézvárosi kerületben megbuktatta Gorove István minisztert; 1872-ben azonban kisebbségben maradt ugyanott Radocza János deákparti jelölt ellenében. Ekkor a dárdai választó-kerület tisztelte meg őt bizalmával.

1874 február 18-tól márczius 4-ig Jókai Prágában és Berlinben volt, hol Bismarckot is meglátogatta.

1875-ben Jókai a balközépi párt kebelében a fúzió

érdekében felszólalt, miután az idők tanulságai meggyőzték róla, hogy a Deák Ferencz által teremtetten alapon biztosan áll Magyarország független államisága s ezentúl mint az új szabadelvű-párt tagja vett részt a törvényhozásban és dolgozott mint journalista. (Az 1875—78-iki országgyűlésen a budapest-józsefvárosi, az 1878—81-ikin az erdélyi Erzsébetváros, az 1881—84-ikin az illyefalvi kerület, 1884—92-ig Kassa város képviselője volt, 1892—1896-ra Krassó-Szörénymegye oraviczaiké kerületében választott meg és 1896-ban Karczagon kisebbségben maradt.)

1876-ban a Petőfi-Társaság elnöke lett. Ugyanabban az esztendőben Felső-Olaszországba utazott és ott két hetet töltött, hogy Egy az Isten című regényéhez tanulmányokat tegyen; augusztus 12-én erdélyi útjából visszatérve, Teleki Sándor grófhhoz rándult Koltóra, innét Nagybányára.

1876-ban a királytól a Szent István-rend kis keresztjét kapta.

1879 augusztusba esik vágvölgyi utazása.

1881 január 4-én érkezett a székelyekhez.

1882-ben lapja: a Hon a Csernátoni Ellenőrijével összeolvadt és belőlük Nemzet czímmel új kormánypárti lap lett. Ennek Jókai kezdettől fogva főszerkesztője. (Az Üstököstől 1880-ban vonult vissza.)

1883-ban tanulmányutat tett Lőcsén, Betlérén és egyebütt is Gömörmegyében.

1885-ben Rudolf trónörökössel jutott ismeretségbe. Ekkor indult meg t. i. Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben című vállalat, és a trónörökös Jókait bízta meg a magyar kiadás szerkesztésével és e munka gyakrabban hozta őt érintkezésbe a nagyrahivatott fejedelmi sarjjal. A királyfi váratlan halála mélyen lesújtotta s kegyeletének kifejezést adott az akadémiában fölötté május 5-én tartott beszédében.

1886 április 18-án egy napot töltött Boszniában a doboj-szimánházi vasut megnyitásánál.

1886 november 20-án vesztette el nejét és fájdalmára Olaszországban keresett vigaszt.

A magyar közélet, irodalom és társadalom megújuló ovációkkal ünnepelte a költőnek 50-ik és 60-ik születésnapját.

1894 január 6-án volt ötven éves írói jubileuma.

1897 január 23-án Ő felsége a főrendi-ház tagjává nevezte ki.

JÓKAI A MAGA IRODALMI MUNKÁSSÁGÁRÓL.*

Tavaly múlt negyven éve annak, hogy a legelső elbeszélésem az olvasóközönség elé került. A címe «Istenítélet». Pályamű volt: «egy» arany jutalmat nyert s megjelent a «Tavasza» című almanachban. Azóta nagyon sokat írtam: hogy mennyit? magam sem tudom megmondani. Körülbelül ilyenformán állnak az activáim. Az Athenæumnál van 66 kötet első kiadásbeli újabb munkám; a Franklin-társulatnál 112 régiebb, népszerű kiadásban; Pfeiffer István kiadónál (a most sajtó alatt levővel) 50, Révai testvérekénél 7, Stampfel Károlynál 6, Ráth Mórnál 2, Abafinál 1. Saját kiadásomban 7. Azonkívül 4 kötet költemény, 4 kötet színművek, 2 kötet Magyar nemzet története; az Üstökösben, Honban szórványosan megjelent mindenféle apróbb munkáimat adom ráadásba.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszem, hogy *negyven év szűz idő!*

Azután pedig micsoda negyven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek minden eszmejárása különbözik, elüt a másiktól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharcok korszakáig: a magyar insurrectióig. Apám maga is ott verekedett Győr alatt a francziákkal, mint nemesi hadnagy. Még én láttam azokat a nyugat-

* «Negyven év visszhangja» címmel írta Jókai ezt a tárczát, a mikor írói működésének negyvenéves jubileumát akarta a nemzet megülni.

marazott huszárfőstrázsamestereket, a kik egy elveszthetetlen golyóval a lábukban, s azokat a nagy vállalkozókat, a kik egy (nagyon is elveszthető) millióval a zsebükből jöttek haza a világháborúból; s hallgattam a történeteket, a mikben maguk is résztvettek, a «kend az Alvinczy?» adomáját (a sárkánytalan puskával), a «retirálj. Komáromig meg se állj!» gúnydalát, a mesés korszakot, a mikor Komáromban volt az udvar! Még láttam azt a csodaszép hölgyet, a kiről az «Aranyember» legendája szól; egykor császári kegytől fölemelve, aztán elfeledve, megvénülve. Még én találkoztam azokkal a mult századbéli senátorokkal, a kik a czopfot megtartották, csakhogy a nyakravalójukba kötve viselték. Még én ismertem azokat a magyar embereket, a kik az arcukat simára borotválták, de hozzákuruczöltözethen parádéztek. Hát azokat a polgárokat, a kik egyenruhában jártak, hogy az öltözetükről meg lehetett őket ismerni: ez a szabó, ez a molnár, ez a csizmadia, ez a takács!

Aztán még olvastam azokat a könyveket, a miket csak leírni volt szabad, de kinyomtatni nem; néhányat még most is tartogatok.

Talán el sem hiszik már, hogy ilyen korszak is volt valaha.

Jött helyébe a másik; az ébredés, az újjá alakulás kora. Táblabíró kornak csúfolják mai nap. *Pecsovicsokról* beszéltek és *Kubinszkyakról*. Két nagy tábor volt. Fegyvere, zászlója, vezére sok! Ütközeteik nagyok! — Úgy elmúltak, mint egy álom! A történetíró feljegyezte küzdelmeiket; de hova lettek azok a tarka képek, a mikben az élet nyilatkozott?

Szétfűtta őket a szabadságharcz: következett rohammal a forradalom, a népátalakító fordulat, a mesés harcok, a mámorító diadalok, a kétségbeesés; azután az elnyomtatás, a hősi ellenállás a néma türelemben, a világháborító reménykedés. Ezer ellentétes helyzet, indulat, fogalom: de a korszak minden eleme ugyanaz: ma hősök, holnap

földönfutók; ma a rémület szörnyetegei, holnap a nevet-ség karrikaturái; néprezetők, aztán rabok; nagy urak, aztán földönfutó koldusok; rablókalandorok, s népmesék hősei, a sorstól jobbra-balra forgatva; óriási katasztrófák-tól letiporva s megint fölelevenülve, egymással szembe-állítva. Egy lehetetlen korszak. Átélni is nehéz: átérezni még nehezebb.

Fátyol takarja már! — S most megint egy új «Maëlstrom» ragad bennünket magával; a mi egészen elválík attól a jeges tengertől, a mit hátrahagytunk; a sziklaktól, a forgatagoktól.

Ennek a négy különböző korszaknak minden eseménye, minden alakja átvonult a szemem előtt. Kicsiny pont voltam benne, de mindenütt ott voltam.

Jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadal útjaikon s futottam futó betyárokkal együtt úttalan pusztákon, mocsarak, erdők sűrűjében; ott voltam Bécs város és Budapest ostrománál, a bombatűz közepett, s a feldúlt Komárom romjai közt; s láttam a világot a fejemre szakadni Világosnál; ettem cigány bográcsából s királyi asztalok ezüst tálairól; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam bankelnök, a ki százezrekkal hajigálózik; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrend-szalag; megdobáltak koszorúval és sárral; hallottam magamat hivatni írókirálynak és Kossuthkutyának; huszonhárom esztendő s koromban egy év alatt csináltam forradalmat, háborúba mentem és megházasodtam; — egyiket se bántam meg...

És a míg ezt a földglobust, a minek Magyarország a neve, annyiszor körülkerültem, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást váltó kornak! élők és halottak nekem modellt álltak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatatlanok. Emlékkönyveimben annyi tárgy van följegyezve, hogy egy másik negyven év sem volna elég azokat mind feldolgozni.

De őszintén be kell azt vallanom, hogy segítségem is van. Maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi maga az ismeretlen jóbarát. Sok éven át az általam szerkesztett humoristikus lapot úgy szólván maga a közönség írta tele; s ezeken a lapokon van a magyar népelet minden rétegeiben s fázisaiban ismertetve. Azontúl jó barátjaim közé számíthattam olyan szellemi kincstárnak nevezhető nagy alakjait a magyar közéletnek, mint Deák Ferencz és Nyáry Pál, a kik élő krónikásai voltak a magyar világnak, a legalantabb rétegektől a legmagasabbakig. Én bennük az én porrá lett aranybányámat siratom.

Azonkívül, akármerre járok az országban, jóakaróim mindenütt elélem hozzák azokat a hagyományokat, történeteket, a mik a vidékhez vannak kötve; régiségbuváriok, történettudósok figyelmeztetnek a historiai események közé beszövődő regényes episodokra; nyomába igazítanak rejtélyes, titokszerű alakoknak; úgy hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közreműködés csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a figyelmét megragadta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet, fekete retket, kenyeret!» s csinált belőle egy nagyszabású oratoriumot. Én is csak egy akkordot kapok meg, egy végső katastrophát, s ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

Ez a mesterség pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat: utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszmém akad, vagy egy történelmi adatom, vagy egy lélektanilag megoldatlan eseményem az életből. Ez ötlet, véletlen, ajándék, lelet.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok munka, buvárkodás, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak; de még arra is rá kell előbb találni,

mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Annak a kornak a szokásait, hangulatát, fogalmait, uralkodó eszméit, divatját, néha még a nyelvét, kifejezéseit is át kell tanulmányozni; gyakran a történet helyszínét beutazni, tájak, viseletek rajzait felvenni, műhelyek titkait tanulmányozni, szaktudósoktól leckét venni, stb. stb.

Mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniuk a regénymese egész szövevényét. Itt már nem segít senki: egyedül a fantázia. Akkor belehelyezem magam az egyes alakoknak a kedélyhangulatába: iparkodom bennük élni. A gyilkosnak, az árulónak, a kéjencznek, a zsugorinak a lelki állapotját épen úgy a magamévá teszem, mint a szenvedőét, a kétségbeesettét, a haragos boszúállóét. Ilyenkor ha a családom tagja, vagy a legkedvesebb barátom háborgat is, rosztul esik; lehet, hogy akkor éppen zsarnoki kedvemben talál, indulatos vagyok, vagy érzékenyülök, a könnyekre fakadásig; vagy az egekben járok és gyönyörködöm. Egy ajtónyitás, s az egész hangulatnak vége van. Újra kell kezdeni. — Bele kell melegednem a tárgyamba: a nélkül is lehet ugyan írni, hidegen, kiszámítva; hanem olyan munka is az aztán. Lehet, hogy szabályszerűbb, de én azt akarom, hogy az olvasó érezze azt a meleget, a mi engem hevített.

Ülve soha sem gondolkozom, hanem járkálva. Előbb az egész hosszú regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legrészletesebb dialogokig (kivéve a leíró részeket). Ilyenkor a fantázia átveszi a memória szerepét s az egész munka úgy készen van a fejemben, hogy le tudnám diktálni. Hanem diktálni nem szeretek; mikor dolgozom, nem akarok emberi arcot látni. Mikor aztán leülök, akkor egyszerre megírok egy nyomtatott ívet; de megeskik, hogy kettőt is, egy szó kitörlés, igazítás nélkül. S hogy valósággal a képzelet pótolta az emlékezetet, bizonyítja az, hogy egy év múlva már úgy olvashatom a regényemet, mint valami idegen munkát, nem tudom, mi van benne, s na-

gyon kíváncsi vagyok rá, hogy a regényhősöm hogy fog li-gázolni abból a hinárból, a mibe belelovagolt?

Ha hibásak a regényalakjaim, az a hibájuk, hogy nem látom őket; mert bennük vagyok. Ha kívülről mintáznám őket, lehet, hogy jobb lábon állnának; — de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javíthatom. Vénebb leszek, de okosabb nem. Így kell azt a közönségnek elfogadni, a hogy megvan negyven esztendő óta.

Nem tartom semmi érdemnek, hogy sokat dolgoztam: nem követelek érte se a jelenkortól, se az utókortól semmit, még azt sem, hogy olvassák. Magamnak írtam; gyönyörűségem volt benne. Ez volt a világom, életemnek titka, utamnak vezetője, nagy bajokban vigasztalóm, balsors csapásai között védelmezőm, jobb idők reményét, megnyugvást, új erőt új küzdelmekhez ez adott, ez az íróasztal; elvesztett vagyont ez adott vissza, rámtámadó ellenségeket ez vert vissza; az életet újra kezdeni ez buzdított. Negyven éve beszélgetünk egymással, s még mindig van egymásnak valami mondani valónk. Sok jó volt, a mit szerettem ezen a világon, sok elmúlt már belőle: a többit itt kell hagynom. Megnyugszom benne. Hanem hogy az íróasztalomat itt kell hagynom: azt sajnálom.

S ha már ennyire mentem az emlék-szellőztetésben, hadd mondjam el azt is, hogy lettem én regényíróvá.

Előrebocsátom, hogy fatalista vagyok, omenekben, præ-destinatióban hiszek: a földöntúli világ, az életentúli élet, az érzékektől felfoghatatlan lények befolyása sorsunkra, meggyőződés nálam. Egész életemen át annyi rendkívüli csoda által szabadultam meg magam kereste veszélyekből, hogy egészen theosophistává lettem.

Maga a családomnak a czimere is egy kész regény. Ütközet volt a magyar király és a török vezér között. Egy fiatal zászlótartó felfedezi a királynak, hogy a spanyol tüzérek meg vannak vesztegetve az ozmanoktól: szándékosan rosszul lőnek. «Lőjj te jobban!» mond neki a király.

Erre a zászlótartó odalép az ágyúhoz, czélbaveszi a török vezér sátorát s úgy odatalál a szakállas golyóval, hogy a vezér halva terül el. Ez mind le van festve a czimerpaizsunkon: a zászlótartó az ágyúval a veres mezőben, alatta a török tábor a félholdas sátoraival, a vezér a közép-sátorban: csak egy fiatal hajadon hiányzik még (az én praesuntiv ősanýám), a ki a koszorút a hős zászlótartó fejére feltegye, s kész a regény.

Ezt hallottam én elbeszélni, mikor még nagyon kicsi gyerek voltam, az édes apámtól. Neki is voltak költői, művészi hajlamai. Emlékezem azokra a jó vastag papirosra írt verses könyveire, a mikhez igen jellemzően rajzolt és kiszínezett alakok is voltak festve. Meg volt neki Blumauer travestalt Aeneise is, saját rajzaival illusztrálva; s milyen szépeket tudott nekem mesélni a «Szalonna várról», — «Csalóka Péterről», — «Hüvelyesik Palkóról» — a «farkas komáról», — meg a «jövendőmondó czigányasszony»-ról az insurrectio alatt! — Hanem a hivatala egészen mostohatalaj volt a költői és művészi hajlamokra. Ügyvéd volt és a városi árvavagyon pénztárnoka. Ezekhez az ellentéte kell a poézisnek: s nála az is megvolt. A rendszerető pontosság.

Visszaemlékezem rá, hogy egyszer kis gyermekkoromban felvitt magával az apám a városházára, a hol a hivatala volt, s megmutogatta a nagy vasládákat, a mik mesterséges zárakkal nyíltak fel, s azokban azt a sok mindenféle csillogó és penészes pénzt. Egy hivatalnoktársa is jelen volt, az ellenőr. Egy gömbölyű fatányérban álltak a legkisebb ezüst pénzek, ötkrajczárosok. «No, végy el belőle magadnak egyet!» monda az ellenőr. Szép fényes újveretű pénzek voltak. — «Nem szabad, az a másé» mondam. «Igen, de én a helyett egy ócska ötöst teszek vissza a magam zsebéből», biztatott a jószívű gyermekbarát. Erre aztán bátorságot vettem magamnak egy ötöst kiszemelni a sok közül. De nagyon égette én nekem az az ötös a markomat. Mégis csak olyan pénz ez, a mi az én apám

gondviselésére van bízva. Mikor senki se nézett oda, visszatettem az ötöst a tálkába. Mikor az apám halálával a számadásait és a pénztárt átvették: öt krajczárral többet találtak benne a kimutatásnál. Ez az én visszalopott ötkrajczárom volt. És én annak az ösömnek a *véres kezére*, a ki egy török basát ölt meg, nem vagyok büszke; de az apámnak a *tiszta kezére* az vagyok.

Milyen angyali élet volt annál a mi házuknál! Soha sem hallott ott egy haragos szó. Testvéreim szerették egymást, engemet még jobban. Mikor kis gyerek voltam, iskolába mentem, Eszter nénémnek a házajtóból utánam kellett addig nézni, míg az iskola kapuján befordulok. Nagyon félénk voltam. Három tárgya volt különösen félelmem fantáziájának. Azok a nagyszakállú zsidók, — azután a veszett kutyák — és az élve eltemtetés. Ez az utóbbi rém annyira üldözött, hogy egy kis papírra felírva szüntelen a derekamra kötve hordoztam a *végrendeletemet*, (8 éves gyerek), a miben arra kérem az anyámat, hogy ha meghalok, ne temetessen el felboncsolás nélkül. — Leghamarabb kibékültem a zsidókkal: az élve eltemtetéstől nem rettegek, halva se temetnek már el engem! hanem a kutyáktól még most is félek s bot nélkül nem járok az utcán.

Az elemi iskolában volt egy kedves tanítóm, Székely János; lecke után sokszor ott tartott s mesélt nekem régi szép adomákat Mátyás királyról, Mária Theresia udvari bolondjáról, találós meséket, a mik közül egyre emlékezem: «az elseje mindig *fur*; a vége, *lány* előtt csipked s szür: ha kitalálsz is furcsa, ha nem találod is «furcsa». Ez aztán arra buzdított, hogy én is csináljak találós mesét: még pedig versben. Az első siker arra buzdított, hogy még merészebb kísérletet tegyek. Volt egy utcán járó bolond a városban, a ki mindig azt kiabálta, hogy «urak a papok!» (nem is volt egészen bolond). Erről írtam verset. Egyszer odafenn járt Komáromban Tóth Lőrincz, akkor éppen a tudós akadémiától pályakoszorúzott költő, (Komá-

rom a poéták hazája); meglátta az én két versemet, elhozta Pestre, kiadatta az egyiket a Regélőben, a másikat a Társalkodóban, alányomtatva az egész nevem praedicatumostól, az életkorommal együtt: kilencz éves. — Ez volt a fátumom. Ezzel el voltam jegyezve a muzsának. El volt döntve, hogy nem lesz belőlem se szolgabíró, se vicefiscalis. — Még egy másik műzsának a nyomai is keresztezték az útat, a festészeté: tollrajzaim közül egy, a mit 14 éves koromban rajzoltam, szintén a nyilvánosságnak lett átadva (Tóth Ferencz, ref. superintendens arczképe) s sok olajfestményű arczkép heverhet még, ha emlékezik még rájuk valaki, tőlem, a világban; hanem ez nem volt komoly szenvedély.

Tíz éves koromban a szülőim *cserébe adtak*. Kedves patriarchalis szokás volt ez; két család összebeszélt: az egyik lakott Pozsonyban, a másik Komáromban; az egyiknek a gyermekei nem tudtak magyarul, a másiké németül: kicserélték őket. Családi gond, jó iskola egyforma mind a két helyütt. Pozsonyban Zsigmondy tanár fiai és leányai voltak az én testvéreimnek és nekem a helyetteseim Komáromban. Nekünk is, azoknak is, mindenikünknek volt így egy «édes anyja», meg egy «liebe mutter»-je. Úgy tekintettük egymást, mintha testvérek volnánk. Az akkori tanrendszer mellett már a 11 éves gyermekeknek kellett tanulni a poezist, prosodiát, természetesen latinul, ornata syntaxist! Aztán meg a kegyetlen görög nyelvet. De mind hasznát vehetni annak!

Mikor Pozsonyból hazakerültem, már akkor az én feledhetetlen jó apámat halálos betegen találtam. Még abban az évben meg kellett ismernem azt a megmérhetetlen nagy fájdalmat, a mi az árvaságra jutás. Ez anyyira összetörte a lelkemet, hogy halálos beteg lettem utána. Csak áldott jó Eszter néném ápolásának köszönhetem, hogy megmaradtam. Itt hozta elém (ismét) a sors azt a férfit, a kinek befolyása egész életemre kihatott, Vály Ferenczet. Előbb tanárom volt. Később sógorom lett, ki nénémet

elvette. Puritán szigoruságú ember volt. Sok oldalú tudományos műveltséggel bírt. Nem csak azt tanította, s nem csak azokban a tanórákban, a mik kötelezett tantárgyak és órák voltak, hanem mindenfélét, a mi az életben hasznos, a mi a műveltséget kiegészíti. Reggeltől estig foglalkozott a lélekműveléssel. Senki sem sokallta meg. Úgy tudott tanítani, hogy az gyönyörűség volt. Egy évben előszedte velem a gymnasium könyvtárából a nagy incunabulákat, s azokból készítettett velem tanulmányokat, s három év alatt megtanított francziául, angolul és olaszul. Igaz, hogy mindennap télen-nyáron öt órakor reggel már ott kellett lennem az ő írószobájában: de azt meg is szoktam, úgy hogy most is mindig hajnalban kelek fel s tíz óráig dolgozom: mikor más ember felkel, már akkor én elvégeztem s járok a publicum officium után.

Ez alatt mindennapi gyakorlataim voltak a rhetorica és poézis feladványai; de azok (hála Istennek!) mind elégték a padláson Komárom bombáztatása alatt; nem kell rettegnem, hogy valaha kinyomtatják.

Tizenhét éves koromban a pápai főiskolába küldött el szeretett jó anyám, a hol akkor kitűnő tanári kar volt: Tarczy, Bocsor, Stettner; mind elsőrendű tudományos capacitások, a kiknek az előadásait nem «muszáj»-ból hallgattuk, hanem a tudvágytól hevített ifjú lélek vonzódásával. És miután (ismét) a sors olyan kortársak közé hozott, a kiknek a szelleme versenytérre kényszerített. Ott voltak Kerkapolyi, Petőfi, Petrich Soma, Gondol Gábor, Bárany Gusztáv, Bathó Bálint, Gaál Péter; mind nevek, a miknek a betűi maig is fényesek. Ott volt «Képző-társasága» a fiataalságnak, a hol hetenkint irodalmi műveket olvastunk fel, azokat bírálatra kiadtuk, a bírálatokat is felolvastuk; ebben az évben egy «Tavas» című almanachot is szerkesztettünk s akadt rá kiadónk: ebben jelent meg az *első elbeszélésem*.

Ekkor tele voltam egészségtelen képzelődéssel. A miket láttam, csupa világfájdalom, embergyűlölet, sentimentalis

érzelgés; rendkívüli, hihetetlen esetek hajhászása; a mihez járult még az is, hogy testileg is sokat szenvedtem. Folyvást fájt a mellem: elhitettem magammal, hogy tüdővészben vagyok. Jó anyám azt hitte, hogy a pápai éles levegő és meszes víz a bajom, s elküldött az áldott levegőjű alföldre, Kecskemétre, a jogi tanfolyamra. Áldott legyen érte! Mert itt lett belőlem ember; e derék tősgyökeres magyar városban: és különösen itt lett belőlem magyar író. Itt ismertem meg az igazi népeletet, a maga kifoghatatlan változatosságában; a néphumort, a puszták világát, egész írói működésemmek az alaphangulatát itt sajátítottam el, s a mellett testileg is megerősödtem: elmúlt rólam a mellbaj, a világfájdalmas bolondságok, új vért, új szívet kaptam, és kedvet a munkához. — Tizennyolcz éves voltam, mikor az első drámámat írtam Kecskeméten, a minek a czíme «Zsidó fiu» (tárgya: Fortunatus Imre, II. Lajos pénzügyére). Ezt a művet Petőfi másolta le, minthogy pályamű volt, idegen kéz írásának kellett lenni; s az akadémiai pályázaton *dicséretet* nyert e drámám, sőt öt szavazat közül kettő: Vörösmarty és Bajza, a száz aranyos pályadíjra ajánlotta azt. A munkának természetesen nagy hibái voltak. Vörösmarty és Bajza atyai szeretettel hívtak oda magukhoz és nem restelltek naphosszant fáradozni velem, hogy ezeket a hibákat kiigazítani segítsék. (Ugyan ki tenné ezt meg a mai világban fiatal íróval?) Utoljára azt mondtam: «Irok én ennél jobbat, menjen ez a semmiségbe!» S a «Zsidó fiu» soha sem jelent meg. Most már sajnálom, hogy elpusztítottam. Azt tudom, hogy jó jambusokban volt írva. A tárgyat később feldolgoztam «Fortunatus» czím alatt novellának.*

Tizenkilencz éves koromban írtam az első regényemet, a «*Hétköznapiak*»-at. Az egész kecskeméti visszaemlékezés; zabolátlan fantázia szüleménye; de itt-ott olyan

* Azóta Gyulai Pál barátságos utánjárása mellett az elveszettnek vélt kézirat kezemhez jutott.

leírásokkal, hogy most nem tudnék hasonlót írni. Ezt Hartleben adta ki, Nagy Ignác ajánlatára, igen tisztességes tiszteletdíj mellett. — Azontúl aztán nem kellett nekem többet a prókátorság. Maga a principálisom, a derék Molnár József ajánlotta Heckenastnak kiadásra a két első kötet novellámat: «*Vadon virágai*» cím alatt. Azok közül az *első* novella, «*Sonkolyi Gergely*», hat kiadást ért meg, s angolra is lett fordítva (Hungarian sketches. Mr. Stuart).

Húsz éves koromban már állandóul Pesten laktam s tagja voltam a Petőfi által tervezett «*tízek társaságának*», melynek irodalmi missiója volt; de nem kezdett hozzá.

Petőfi befolyása nagy tényező volt pályám kezdetén. Az ő fényes sikerei buzdítottak engem is. Bámulói voltunk mind a ketten a francia romantikusoknak, azután Shakespearenek, Byronnak, Shelleynek; — első műveimen észrevehető a Hugo Viktor és Sue Jenő bálványozása; csak a humorisztikus munkáknál érvényesül valami önállóság. Kerestem a rendkívüliségeket, a soha meg nem történteket. Ambitióm volt, olyan helyeken járni, a hol még pegazus patkója nyomot nem hagyott.

Ekkor szólított fel Frankenburg az általa kiadott «*Életképek*» szerkesztésének átvételére. Huszonkét éves voltam. Nem a magam érdeme, hanem a közreműködött író-társaké, hogy bátran elmondhatom, miszerint annál becsebb évfolyamai magyar szépirodalmi lapnak nem voltak, talán nem is lesznek. Olyan irodalmi csillagzatok, mint Petőfi, Arany, Vörösmarty, Tompa egyszerre, egymás mellett, körülvéve Jósika, Gyulai, Szász, Lévy, és annyi más ifju tehetségtől. Hanem engem a lapszerkesztés elszibbasztott. Költő és szerkesztő egyszerre nem lehet valaki. Lehet, de rossz lesz, vagy az egyik, vagy mind a kettő.

Jöttek aztán az 1848-iki martiusi napok.

Akkor kezdtem lenni huszonhárom esztendőös.

Hogy mit csináltunk ezeken a napokon, az más lapon

van megírva; annyi bizonyos, hogy a forradalom egész más irányt adott az eddigi költői működésnek.

Engem is ragadott magával Petőfi, mint Phætont a világgyújtogató napszekér.

Szerencsémre, hogy (ismét) a sors összevezetett ugyanekkor egész életemnek jó nemtőjével, a feleségemmel: akkor még Laborfalvy Rózával.

Maga is egy rendkívüli tehetség: az előadó művészetben párját nem találó alak; erős, önálló lélek; a mellett széles tanulmánynyal, ismeretgazdagsággal megáldva, akarata aczél, hanem a szíve arany.

A mi életemben sikernek nevezhető, annak legnagyobb részét neki köszönhetem.

Nem beszélek életem regényéről, a minek ő volt vezérfénye, s azt hálával kell elismernem; a ki elolvassa *Politikai divatok* czimű regényemet, ott a főalakban sokszor ráösmérhet. Hogy keresett fel bujdosásomban, hogy szabadított meg ezer veszély közül, hogy jött velem fényes életmódból hosszú nyomort, üldözést, halál-rettegést viselni a szabadságharcz alatt? ez mind az *embert* illeti csak; de hogy mi befolyást gyakorolt egész irodalmi működésem irányzatára, arról műveimnek egész sorozata beszél. A mi láng van bennük, az az ő szikrájánál gyúlt meg. Egy írónak a kedély az, a mi az eső és napsugár a kertésznek: mesterség, üvegház pótolja mind a kettőt; de a zamatot csak amaz adja meg. S ezt a kedélyt köszönhetem az asszonyoknak.

Annak, hogy olyan sokat dolgozom, az egyik oka az is, hogy szeretek otthon lenni.

S hogy még egyet megvalljak, még a bírálóim legelsőjét is tisztelem az én asszonyomban. Az ő ítélete nekem oraculum.

És én egyáltalában nagyon tisztelem a bírálókat. Köszönöm, ha velem foglalkoznak, s tanulok tőlük. Petőfi mindig becézett, annak minden nagyon jó volt, a mit írok. Ez elrontja a fogat. A kritika keserű, de gyógyít.

Sokat köszönök Gyulainak, még többet Aranyinak és Keménynek, a kik, ha nem nyilvánosan is, de magánhasználatra szánt bírálataikban olykor kegyetlenül bántak velem, s nagyon jól tettek vele.

Azonban az író hiába dicsekedik Apolló kegyeivel, ha a főszemély nincs az oldala mellett: a kiadó. Horatius Flaccus idejében Mæcenas, atavis edite regibus! Én professionatus író vagyok negyven év óta. Szépirodalmi munkáim jövedelméből élek, tisztességesen, jogosult igényeimnek megfelelő módon. A kik ebben segédkezet nyújtanak, a kik a közönség részvétét számomra fentartják, terjesztik, méltók rá, hogy hálás emlékezettel chronologiai sorban felemlitem őket. Magyar kiadóim voltak: Hartleben Adolf, Heckenast Gusztáv, Emich Gusztáv, Müller Adolf, az Athenæum, a Franklin-Társulat, Pfeiffer Nándor és István, Ráth Mór, Révai testvérek, Stampfel Károly, Abafi — és a Nemzeti Színház. Munkáimból magyar nyelven mintegy két millió kötet számra menőt terjesztettek el.*

De a mit még kevésbbé hagyhatok felemlítés nélkül, ez azon külföldi kiadók és fordítók megbecsülhetlen barátsága, a melylyel ők egy ilyen kis «anonym» nemzet troglodyth írójának a műveit a földrészünket lakozó minden nemzet nyelvén megismertetni törekedtek. Angol, német, francia, hollandi, dán, svéd, lengyel, orosz, finn, spanyol,

* Ebbe csak az önálló munkáim vannak beleértve, azokon kívül vannak az általam szerkesztett hírlapokban megjelent munkálataim. Életképek 1847—48. III kötet; ugyanaz 1876. I k. Esti Lapok I kötet. Délibáb 1863—64. III k. Nagy Tükör 1857. I k. Űstökös 1858—1880-ig. XXIII k. Magyar Sajtó 1862. I k. Hon 1863—1882-ig XL k. Igazmondó IV k. Kakas Márton albuma II kötet; összesen hetvenkilencz kötet: meg a politikai röpiratok, a miknek se a számára, se a címére nem emlékezem.

A regényeim közül legtöbb példányszámban adták ki a «Kárpáti Zoltán»-t (13,000), azután a «Magyar Nábob»-ot (12,000), a miben az a különös, hogy az előbbi ennek az utóbbinak a *folytatása*.

cseh, román, szerb, szláv, horvát és török nyelven megjelent műveimnek kiadói, átültetői, megbíráói sorából alig tudom kiválasztani azokat, a kiknek legtöbb hálával tartozom: Wallner, Janke Ottó, Braun von Wiesbaden, Schmidt Julian, Uhlbach, Jalava, Patterson, de Gerando Antónia grófnő, Stuart M. grófnő, Callier A. grófnő, Hemgren Károly, Axel Damkier, Jovancics, Kertbeny Károly, Dux Adolf, Kárffy, Silberstein, Geist, Schwarz Armin, Weisz Julian, Helfy I., Brelich E., Pock Waczláv, Sasváry, Erödy, Lindau Pál, Fleischer Richard, Karpeles, Heigel s a jelen művem kiadója, a magyar nemzettel annyira rokonszenvező, Kárpátainkat évenként meglátogató Prochaska, tescheni könyvkiadó. — Tisztelet annak, a kit megillet. A jó fordító és a jó kiadó az írónak az, a mi a *szárny* a madárnak. Egy *«toll»* még nem röpit el.

A magyar tudományos akadémiának az elismerését is hálás köszönettel kell felemlítenem, mely nekem a levelezőtagságot 1850-ben, úgy szólván, előlegezte; mert még ekkor mindössze hat kötet munkám volt csak a közönség előtt: a «Csataképeket a forradalomból» ebben az évben irtam. Az akkori rémuralom alatt a magyar tudományos akadémiának sem volt szabad közgyűlést tartania: én tehát olyanformán lettem tudóstársasági taggá, hogy az *akadémiai igazgató-tanács ajánlatára* az akkori *katonai főparancsnokság által neveztettem ki*, (a hogy ezt a kiállított diplomám bizonyítja). Nem hiszem, hogy a kerek földön volna még valaki, a ki hasonló úton jutott a halhatatlanok sorába! Csak 1859-ben jutottam be újra rendes tagnak megválasztás útján.

És mostan, legvégül, hadd szóljak rólatok, leghívebb munkatársaim, segítőim, gyámolítóm: *édes szép zöld fáim!* a kiket ültettem, magjáról neveltem, ójtva idomítottam: égneek emelkedő földi társak. Ti tudjátok, mennyit suttogtatok nekem? mennyi gondolatot hullattatok alá virágaitokkal? hányszor kerestem nálatok eszmét, felüdülést? mennyi álmot, ábrándot árnyékoltatok be? egész

világ üldözése ellen hogy rejtettetek el? szívnek nehéz háborgásait hogy csendesítettétek el? Ha egyszer valaki idejön, azt kérdeni, miért tudtam többet dolgozni nyáron, mint télen, mondjátok el neki, hogy ti is ott voltatok akkor.

A szabad természet volt az én sokatírásomnak legfőbb, legmélyebb titka!

Írtam Budapesten, 1883 május 29-én.

Jókai Mór.

ÖNÉLETIRÁSOM.

(Tíz évvel később.)

A legtekintélyesebb newyorki folyóirat, The Forum szerkesztősége szőlított fel, fölöttébb lekötelező modorban önéletírásom adatainak közlésére.

Megvallom, hogy én ezt a legnehezebb feladatnak találok egy íróra nézve; mert az életírás nem szorítkozhatik a száraz adatok összeállítására: annak át kell szövötni úgy az elismeréssel, mint a megrovással. S az első még nehezebb, mint a második magára az íróra nézve.

Azonban egy bevégezett életpálya végén lehető mind a kettő: a mikor az író úgy beszélhet már magáról, mint egy objectumról.

Ez évben (febr. 18-án) töltöttem be hetvenedik esztendőmet. Tavaly, szintén az év elején ünnepeltem az ötvenedik évfordulóját irodalmi működésemmek.

Hetven éves koromban egy új hazát, egy új nemzetet, egy új családot és egy új irodalmat látok magam körül és nem érzem magamat benne idegennek és kívénültnek: én folyton együtt maradtam a megújulókkal; az új a régiből támadt s én együtt fejlődtem vele; ott maradtam a közepében, otthon vagyok benne: hozzájuk tartozom. S én tudom most is viselni a munka terhét, élvezni az örömeiket, daczolni a szenvedésekkel, s remélni a jövőben. Minden este úgy hajtom álmra a fejemet, mint a ki a számadásait végkép befejezte, s minden reggel úgy kelek fel, mint a ki előtt még évtizedek feladatai állnak.

Tavaly megtartott írói jubileumom alkalmával kétszáz vármegye, város és társulat választott meg díszpolgárává,

az egyetem doktorává. A számomra beküldött albumok és diplomák, művészi és industrialis tekintetben is egy ritka érdekes múzeumot képeznek : mondhatnám egy unicumot. Először azért, mert Magyarországon kívül egy kontinensi államnak sincsenek önkormányzattal bíró municipiumai, a kik íróiknak díszpolgári kitüntetésekét osztthassanak ; másodsor, mert az író is ritkaság, a ki ötven esztendei folytonos munkássággal erre alkalmat szolgáltatson.

E félszázados munkásságról ismét egy egész megtelt könyvtár tanuskodik, a mi írószobám dekorációját képezi. Műveimnek első rendes kiadásai háromszázötven kötetet számítanak, kiadói szeszély szerint kisebb-nagyobb formátumokban bekötve. Azután a népszerű kiadások. Kiegészítik a gyűjteményt az idegen nyelvre lefordított munkák. Azok között kétszáz kötetre megy a német kiadás ; ezen túl legtöbb a svéd, azután az angol, a francia, lengyel, olasz, hollandi, dán, finn, cseh, orosz, szerb, horvát és tót. Tizennégy nemzet nyelvébe lettek átültetve. Sikernek kell neveznem, hogy annyi művelt nemzet érdeklődött műveim nyomán nemzetem élete, viszontagságai iránt s tanulta megismerni hazám viszonyait, népe alakjait, jellemrajzát és művelődési stádiumait.

Most megszorítja még e könyvtárt összes munkáimnak jubiláris kiadása, mely száz kötetben, kétezer nagy alakú iven fogja csupán szépirodalmi munkáimat a közönség kezébe juttatni. Történelmi és politikai műveim, nyilvános beszédeim, valamint a gyűjteményes művekben megjelent dolgozataim nem foglaltatnak benne. Eddigelé harmincz kötet lett kinyomtatva s még négy év kell rá, hogy az egész elkészüljön. Magam dolgozom át az egészet : a számos hibákat kiigazítom s a nagyobb műveket jegyzetekkel látom el.

Megvallom, hogy jobb szerettem volna összes munkáimat elébb a kritika rostáján átvetni s azoknak egy részét megsemmisíteni. Különösen azokat, a mik nem a magyar történelemből és társadalomból vannak véve ; (kivételt csak

a keleti tárgyú műveimre tennék, a miket hasonló szeretettel írtam, mint a saját hazámra vonatkozókat); azután azokat, a melyek egy túlszigázott fantázia alkotásai, meg az alkalmi munkákat; de abban állapodtam meg, hogy azt később egy avatottabb kéz könnyebben megteheti, mikor már nekem nem fáj.

Azt is sikernek kell neveznem, hogy a míg a rendezőbizottság ez összes műveim kiadásánál ezer megrendelőre számított, (a mi egy 400 márkába kerülő munkánál igen merész számításnak tetszett): mostanáig egy év lefolyta alatt több mint négyezer példányra történt megrendelés; a mi a magyar nyelv elterjedésének korlátolt voltához arányítva, rendkívüli eredménynek mondható.

Megkezdem az életírást.

Jómódu nemesi családból származtam: atyám neve volt Ásvai Jókay József. Az y-grec a név végén nemesi privilegium volt, valaminthogy vármegyei hivatalt csak nemesek viselhettek. Atyám azonban nem maradt az apai háznál «a kis urak» ősi gazdálkodását folytatni; hanem arra a szokatlan pályára lépett, melyen az egyéni tehetség szerzi meg az életmódot. Jogot végzett, ügyvéddé lett s e hivatása mellett városi hivatalt töltött be: a mit úgy hívtak, hogy «árvák atyja». Halála után a számadása alatt levő pénztárak az utolsó fillérig rendben találtattak. Én büszkébb vagyok az apám tiszta kezére, ki rám a polgári becsületet hagyta örökségül, mint az ősapám véres kezére, a ki harci érdemeiért a nemesi czímerünket szerezte.

Már gyermekkoromban hajlamokat árultam el a festészethez és költészethez: eléggé jól talált arczképeket rajzoltam és festettem ismerősökről és városi kitünőségekről, később nagy előszeretettel szép hölgyekről miniatűrben; saját gyermekkori arczképem (tükörből festve) most is megvan nálam. Kilencz éves koromban két versem jelent meg a hirlapokban.

De azért nem helyes adat az, mintha én előbb festői életpályára készültem volna, s később tértem volna át a

költőire. Az én ifjúkoromban se a festést, se a költést nem tekintették életpályának: mind a kettő «nobel passio» volt, a mi az embernek nimbust ígért, de betevő falatot nem. Honoráriumot senki sem fizetett s kész munkát csak úgy adhatott ki a költő, ha mæcenást kapott, a ki dedicatio fejében fedezte a nyomtatás költségét. A könyvét azután kioszthatta az ismerőseinek; ha pedig megtörtént az az eset, hogy egy piktornak festményért pénzt adtak, úgy az bizonyosan boltezímer volt.

Hanem a helyett készültem én is, mint minden jól tanuló gentry ifjú, a jogi pályára. Mindig első eminens voltam a klasszisban minden exact tudományból, s mielőtt egy irodalmi munkám megjelent volna, már ki volt hirdetve az ügyvédi diplomám a komáromi vármegyeházán.

Az irodalommal foglalkozás még akkor csak élvezet-számba ment nálam.

A legelső regény, melyet olvastam, Scott Walter Ivanhoeja volt magyar fordításban. Németül már akkor tudtam jól: Pozsonyban tanultam meg, mint cseregyerek. (Az a szép szokás volt akkor, hogy a pozsonyi német családok komáromi magyar családokkal kicserélték a gyerekeket, fiút fiúért, leányt leányért egy pár esztendőre: ez volt a legjobb tanrendszer a nyelvtanulásra.) Én azonban előszeretettel viseltetem az angol és francia költők iránt. Tizenöt-tizenhat éves koromban megtanultam angolul és francziául grammatikából nyelvmester nélkül, — hogy Boz Dickenst és Coopert olvashassam eredetiben. A francziák közül első volt Hugo Victor, a kit megkedveltem. Boznak még akkor csak egy regénye volt nálunk kapható: a «Pickwick-klubb». Coopertől az «Utolsó Mohikánok», Hugótól «Bug Jargal» és «Han D'Izland». Ezekhez jött később Sue Eugen, kinek exotikus regényei (többek közt a «Női kékszakáll»), végzetes szuggesztíóval voltak a fantáziámra. Dumast legkésőbb ismertem meg a Trois musquetaires-ből. A mint azonban Shakespeare több művét megszerezhettem: Lear királyt, III. Rikhardot, ez az

olvasmány végképen holdkórosává tett a nagy irodalmi planétának. Jogász voltam a kecskeméti kollégiumban, Petőfi pedig színész egy ott letelepült vándortársulatnál. Neki is jelent már meg két verse a lapokban. Együtt álmodtunk elérhetlen dicsőségről és a mellett tanultunk angolul, francziául. Megtettük azt, hogy lefordítottuk Lear királyt és aztán rábirtuk a kecskeméti közönséget, hogy Shakespeare darabjára a színházat megtöltse és tapsoljon. Lear királynak! — Az a túlvilági mámor, a mit a fölsége; szellemóriás ihlete támasztott agyamban, mentheti azt a vakmerőséget, hogy én, a tizenhét éves gyerek, egy dráma írására vállalkozzam (mindjárt a legmagasabban kezdve); megírtam a «Zsidó fiú» című szomorújátékot, melynek hőse «Emericus Fortunatus» II. Lajos király kincstárnoka s azt beküldtem a magyar tudós akadémia drámai pályázatára. És a tudós akadémia ezt az én első művet dicsérettel tüntette ki, sőt a pályabírák kisebbsége (Vörösmarty, Bajza) a száz aranyos jutalomra ajánlotta.

Ezzel alá volt írva a vérszerződésemm annak az édes ördögnek, a kit úgy hívnak, hogy «poézis», a ki elvisz bennünket abba az örökké égő lángba, a mely folyvást éget, de soha el nem hamvaszt. Az ügyvédi diplomámnak soha hasznát nem vettem: egy pöröm volt, azt meg is nyertem; azon időben az ügyvédnek magának kellett exequálni az alperest. Azt már nem követtem el.

Ettől fogva tudtam, hogy nem lesz belőlem más, mint író.

Negyven évig azt hittem, (a hogy meg is írtam a «Negyven év viszhangja»-ban), hogy ez a legelső munkám elveszett. Az ötvenedik évben azonban az én szintén ötven évet jubiláló kedves barátom és kritikuszom: Gyulai Pál (az is ritka kegyelme és nagy adománya a sorsnak, hogy egy ötven évig író egy ötven évig kritikust tisztelhessen maga előtt!) addig kutatott az akadémia levéltárában, míg rátalált az elveszettnek hitt első drámámra s most már az is ki van nyomatva a műveim próbakötetébe.

Hiszen rossz dráma a «Zsidó fiú», tele vakmerő képtelenségekkel; de vannak benne gondolatvillámok, a minőkre most nem volnék képes, és van egy merész emberi eszme, a mi a korszellemet félszázaddal megelőzte, egy elnyomott faj szenvedéseinek égrekiáltása.

Az első siker új ösztönt adott: én fölfelé szédültem. A dráma után következett a regény. Tizennyolcz, tizenkilencz éves voltam, a midőn megírtam első regényemet, a «Hétköznapi»-at. — Ez is tele van hibákkal; de én az összes munkáim kiadásában semmit sem igazítottam rajta. Azok a hibák is az én eredetiségeim, hozzám tartoznak. Én az első művemben senkit sem utánoztam azon nagy regényírók közül, kiknek műveit bámultam. Tévedtem, botorkáltam az úton; de az az út a saját magamtörte csapás volt.

Később aztán írtam rosszabbakat is, olyan genreben, mely idegen befolyásra vall. Első novella-gyűjteményeimből sok excentricus fantázia működik, túlesigázott életnézetekkel: a mik közül ismét kiválik egy-egy való életből kikapott eredeti magyar kép, minő a «Sonkolyi Gergely» elbeszélésem, mely angolra is lefordíttatott Stuart grófnő által.

Az első regényem megjelenése után életpálya lett rám nézve az irodalom. Voltak már kiadók, a kik tisztességes honorariumot fizettek egy kezdő magyar írónak, a kinek nyelvén nem is értettek. Németek voltak. Hartleben, Heckenast. Dicséretreméltó derék emberek. Szorgalmas írónak meg lehetett élni, mellékfoglalkozás nélkül is. Én már huszonegy éves koromban egy szépirodalmi lap szerkesztésével bizattam meg, a mi abban az időben nem volt olyan rendes hivatás, mint most. Lapot csak a kormány engedélyével lehetett kiadni. Az akkori dikasterialis kormánynak pedig az volt a nézete, hogy a politikában divópartok szerint, melyekből csak kettő volt: 1. liberális, 2. conservativ, elég mindegyiknek egy organum; harmadiknak aztán egy neutrális. Ezek mellé függelékek szin-

tén csak három szépirodalmi lapra adtak engedélyt, hasonló irányzattal. A hogy a conservatív párt politikai lapjának satellese volt az aristocrata Honderű, a neutrális táblabíró világ organumának a Pesti Divatlap: úgy csatlakozott a liberalis reformok közlönyéhez a demokrata Életképek, s a milyen harcok folytak amazok között a politika magas régióiban, nem kevesebb erélylyel küzdöttek emezek az æsthetica, poézis és társadalmi élet mezején. Én a liberális irányzatú szépirodalmi lapnak, az «Életképek»-nek lettem a szerkesztője. Ebbe a lapba dolgoztak a magyar költővilág legkiválóbb matadorai. Különösen az ifjú nemzedék s annak vezérszelleme, Petőfi, kivel a legbensőbb barátság fűzött össze évek óta.

Majd elkövetkezett az egész Európára nézve új korszakalkotó 1848-ik év, mely különösen Magyarországon az egész eddigi társadalmi és politikai viszonyok helyett merőben újakat teremtett.

Ezideig Magyarországon kizárólag a félmilliónyi nemesiség képezte a nemzetet. A többi jobbagy volt: ez viselte az adó terhét, ez adta a hadsereghez az ujoneczokat, a nemes csak háboru idején fogott fegyvert; az országgyűlést a nemesség követei alkották: az összes polgárság egy szavazattal volt képviselve; a kormány nem volt felelős, nála volt a hatalom, a mit a censura útján még a szellem fölött is gyakorolt.

Ezen elavult rendszer ellen küzdött az új nemzedék, melynek programját képezte a történelmi nevezetességű «pesti tizenkét pont», melyekben a jobbagyság felszabadítása, a nemesi előjogok eltörlése, közteherviselés, sajtószabadság, jogegyenlőség követeltetett, felelős kormány és képviseleti országgyűlés mellett.

Nekem adatott a sorstól a szerencse, hogy márczius 15-ikén a köztéren a polgárok előtt e tizenkét pontot felolvashassam, Petőfivel együtt, ki ugyanekkor a «Talpra magyar!» költeményét elszavalta. Ezt úgy neveztük, hogy «forradalom».

A merész kezdeményezést teljes siker követte. A pesti pontokat magáévá tette az egész nemzet, elfogadta a pozsonyi országgyűlés, szentesíté a korona; a magyar nemesség önként lemondott nemesi előjogairól, (ezen lemondás jelzéseül hagytam én el a nemesi y-grec-et nevemből) s felszabadította a jobbágyságot s ez által a közöshazaszeretetet tüzeben egygyé-olvasztá az egész magyar nemzetet.

Ezzel ismét egy új kötött pálya lett elém rajzolva a sorstól: a politika útja, melyen a költői működéssel párhuzamosan haladtam mind ez ideig; a szabadságot, az emberiséget, a felvilágosodást, a haladást szolgáltam hiven.

Ugyanez évben magánéletem is határozott fordulathoz ért. A márcziusi napok diadalmámora összehozott azzal az alakkal, a ki hosszú éltemen át jótékony befolyással volt kedélyemre, valóságos jó fátumom nemtője. A szinpadon szónokolva a forradalom néptömegéhez, találkoztam a drámai művészet legmagasabb alakjával, Laborfalvy Rózával: megszerettük egymást és egybekeltünk.

Nemsokára kitört a reactio által felidézett ellenforradalom, mely a magyar nemzetet és szabadságot végpusztulással fenyegette. A magyar nemzet e szabadságharcban csodáit mutatta fel a vitézségnek és honszeretetnek. A felszabadult nép kaszával és szuronyynyal sietett hazáját és szabadságát védeni, s a bilincseitől menekült sajtó a szellem lángfegyvereivel intézte a harcot, s a magyar honvédsereg diadalmaskodott a reactio zsoldos táborá fölött. Petőfi elesett a csatatéren. Én egész Világosig kísértem a szabadságharc vezéreit, minden viharokon keresztül: Debreczenben politikai lapot szerkesztettem, Esti Lapok czime alatt, mely a «magyar girondistáknak» nevezhető országgyűlési pártnak az organuma volt, melynek vezérei voltak: Nyáry Pál, Almásy Pál, Kazinczy Gábor, politikai elvük: harcolni a végső erőfeszítésig Magyarország szabadságáért és alkotmányáért, de nem a trón megdön-

téseért, előre látva, hogy az ellenkező politika ellenünk idézi az orosz nagyhatalmat. E politikai irány hazafias volt és becsületes; — hanem háládatlan. A reactio nem tett különbséget szabadságharczosok és forradalmárok között. A magyar szabadságharcz leveretése után az orosz hadsereg által a Magyarország fölött úrrá lett osztrák rémuralom épen úgy halálra keresett engem is, mint a többi politikai szereplőket. A vértörvényszékek uralma alatt nyártól télig ott rejtőztem a Bükk erdőségei között, s meg szabadulásomat a veszthelytől nőmnek köszönhetem, ki a művésznő és feleség látnoki szellemétől vezetve, azt a módját találta ki számomra a védelemnek, hogy Komárom várának Klapka által történt átadásakor az én nevemet is beiratta a kapituláló sereg hadnagyai sorába, s az így szerzett menedéklevéllel felkeresett a borsodi rengeteg közepett. De még azután is egy évig rejtőzve kellett maradnom; mert az osztrák menedéklevél biztosította ugyan a fejemet a halálítélet ellen, de nem a lábaimat az ellen, hogy engem is úgy, mint a többieket (például Podmaniczky Frigyes) besorozzanak közkatonának az osztrák hadseregbe s elmasiroztassanak Lombardiába.

Nevem ki volt törölve az irodalomból két évig. Jókai Mór nem létezett. De azért tollam nem nyugodott. Egy szerencsétlen emlékű folyóvíznek a nevét választottam magamnak írói álnévként «Sajó». (Ezt a nevet csak kutyának szokták adni.) És ezen név alatt írtam a «Forradalmi és csataképeket». Szabadságtól és honszeretettől lángoló, keserűségkeltő elbeszélések hosszú sorozatát.

S ez volt a kezdete írói jellemem új átalakulásának.

Elhagytam a beteges fantázia agyrémeit, s a hozzájuk illő bombasztos irályt: törekedtem az élet igaz alakjait megtalálni, s olyan nyelven írni, a minőn a nép beszél; legnagyobb sikernek tartva azt a palócz parasztnő mondását, a ki egy elbeszélésemre azt véleményezte, hogy «hisz így én is tudnék írni!»

A szépirodalmi lapok a szabadságharcz után mind

tönkrementek. Egyáltalában minden költészeti productio el volt sekélyesedve. A közönségben el volt zsibbadva a kedv az olvasáshoz, a költőkben a kedv a lelkesedéshez.

Ismét én kísértettem meg egy szépirodalmi lap (a Délibáb) szerkesztését. Saját nevem alatt nem kaptam rá engedélyt: a nemzeti színház igazgatója, gróf Festetich Leo kölcsönözte oda a magáét. A mint aztán Festetich megszűnt intendáns lenni, az én Délibábomnak is meg kellett szűnni. Ekkor Heckenast Gusztáv nyomdatulajdonos indított meg egy új vállalatot: az első illusztrált magyar heti lapot, «Vasárnapi Ujság» cím alatt, (mely mind e mai időkig kedvencz olvasmánya a magyar közönségnek). A kiadó engem szólított fel ennek a szerkesztésére. Az én nevem azonban még folyvást a proscribáltak tábláján állt az osztrák kormány előtt. De nemcsak az enyém, hanem valamennyi magyar íróé. A felelős szerkesztő (gerant) minőségét senkinek sem adták meg. Jó szerencsére volt egy írotársunk, a ki makacs betegség miatt az egész 48/49-iki korszakot a gräfenbergi gyógyintézetben töltötte és így nem lehetett a szabadságharczban kompromittálva: Pákh Albert, ezt neveztettük ki felelős szerkesztőnek; de a ki még ezután is hosszú időkig a gräfenbergi gyógyintézetben maradt. Ennek a firmája alatt szerkesztettem én ezt a nagyhamar népszerűvé vált képes folyóiratot, melyben magam «Kakas Márton» név alatt írtam a humorisztikus heti szemlét. Volt a V. U.-nak olyan évfolyama, melyben 12 ezer volt az előfizetőinek száma. Ez volt a török-orosz-angol-francia-olasz keleti háboru alatt.

Ezen időközben írtam én az erdélyi fejedelmi és a török uralom alatti történelmi regényeimet: a török regényeket és a Véres Könyv című keleti novelláimat. De nyomban utánuk a Magyar Nábob és Kárpáthy Zoltán című regényeimet, melyek nekem magamnak legrokonszenvesebbek.

Később kezdtem hozzá a «Magyar dekameronhoz», mely száz novellát tartalmaz a legtarkázottabb tartalommal.

E közben drámákat is írtam, a mik között a Dalma,

Dózsa György, Szigetvári vértanuk hatással voltak a közönségre. A költészet nimbuszába burkolt hazaszeretet és szabadság eszméi megtalálták a fogékony kebleket. A színpad volt a parlament helyettesítője.

Ekkor ismét egy új vállalatot kezdeményeztem. Az első magyar karikatúrákkal illusztrált humorisztikus lapot «Üstökös» cím alatt.

A kezdeményezés nehéz volt: se humorisztikus író, se karikatura rajzoló hozzá. Magamnak kellett kezdetben írnom is, rajzolnom is, később segített maga a közönség. Azóta a magyar humor magas fokra fejlődött mind irodalmi, mind művészi tekintetben; de azért az Üstökösnek első évfolyamai becsesek maradnak, melyekben a szöveget is, a képeket is maga a közönség hordta össze: jellemezve magát a magyar népeletet.

A csörgő-sipka alatt harcoltak a koreszmék. Tizenkét évfolyama e humoros lapnak élő képét örökíti meg a kort jellemző eszméknek és észjárásnak. Ebben is egy új álnév alatt működtem, mint Tallérossy Zebulon.

Ugyanebben a lapban kezdeményeztem én a nemzeti öltözet viselését (1860-ban), mint eleven tiltakozást az ellenemzetietlenítés ellen; a mi az egész országot magával ragadta, s éveken át fentartotta magát.

A következő évben fordulat állt be a politikában. Akorona megkísértette az alkotmányos élet helyreállítását Magyarországon. A kísérlet eredménytelenül végződött. Az európai concertben megbukott az absolut kormányzat. Helyébe lépett a szerencsétlen kétbalkezü Schmerling kísérlete egy theoreticus összalkotmányynyal, mely egy összmonarchiát tervezett német alapon. Ez a kísérlet Magyarországon még az absolutizmusnál is nagyobb resensusra talált. Az ellenálló nemzeti párt ekkor egy nagy politikai lapot alapított meg, s annak kiadásával és szerkesztésével engemet bizott meg, mint a ki a 61-iki országgyűlésen tartott képviselői programbeszéddel bizalmát megnyertem. A lap czime volt «A Hon». Nagy hatás-

sal indult meg, a mit a kormány azzal gondolt megakadályozhatni, hogy engemet és munkatársamat Zichy Nándor grófot, egyikét a magyar aristocratia legkiválóbb championjainak haditörvényszék elé állíttatott (egy akademikus vezérczikk miatt) s elítéltetett egy évi nehéz vasban töltendő fogságra. A fogság nagyobb részét az uralkodó kegyelme elengedte, s a Hon továbbra is a szabadelvű ellenzék közlönye maradt, az én vezetésem, de más szerkesztő felelőssége alatt, míg Schmerling bukása után ismét visszanyertem a szerkesztői állást s vezettem a Hont hazafias irányban a bal-közép politikája értelmében, míg Tisza Kálmán kormányra jutásával a lap is a kormányt támogató fuzionált szabadelvű párt organumává lett (most Nemzet). Ez alatt folyvást tagja voltam a képviselőháznak tíz országgyűlésen keresztül s tevékeny részt vettem a törvényhozás tanácskozásaiban. Mint szónokot is szívesen meghallgattak.

És e közben megírtam 350 kötet költői munkát különböző czím alatt, 3937 ív terjedelemmel, mely most is szaporodik. A lapokban elszórt apróbb munkálataimat nem számítom közé.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszem, hogy ötven év nagy idő!

Aztán micsoda ötven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek egész észjárása elüt a másiktól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharcok korszakáig, melyben a magyar insurrectió is szerepelt. Még én ismertem annak a kornak a szereplőit; a nyugalmazott huszár őrnagyoktól kezdve a czopfos szenátorokig, s a fejedelmi kegytől fölemelt és aztán elfelejtett szép asszonyokig: azt az egész társadalmat, melyben a ruházataról meg lehetett ismerni mindenkit: ez a nemes, ez a molnár, ez a takács, ez a szekeres gazda, ez magyar, ez német. Costume volt divat helyett. Apám hadnagy volt az insurrectióban.

Még én a magyar életet visszatükröző tiltott könyvek-ből lopkodtam ismereteimet, miket kinyomatni nem volt szabad, apáink leírva adták tovább; nehányat most is tartogatok belőlük; magáról az országgyűlésről is csak irott lapok útján lehetett értesülni.

Aztán megérttem az ébredés, az ujjaalakulás korszakát, a hol a lángeszme harczolt a kőkemény valóság ellen; «virrad! haladjunk!» jelszó alatt.

És az arra következett szabadságharcz is magával sodort, hol felemelt, hol letiport. Vezettem és vitettem benne. Végigéltem egy nemzet ujjászületését, a mesés harczokat, a mámorító diadalokat, a kétségbeesett elbukást, a szívós ellenállást, a világháborító reménykedést.

Láttam az ezerféle ellentétes helyzetet, indulatot, fogalmat; a mai nap hőseit, kik holnap földönfutók, a rémület szörnyetegeit a nevetség karikaturáivá torzulva; koldussá lett nagy urakat; rablókat, mint népmesék hőseit.

És most ismerem az új korszakot, új jelszavaival, tágult látkörével, felmagasult céljaival, reális eszközeivel, ideáljainak megtartása mellett.

Egy ily mozgalmas életpálya mellett, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást felváltó korszakoknak! Élők és halottak nekem modellt álltak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatlanok.

Azt mondják rólam, hogy mint regényíró ideálista vagyok. Vádnak nem volna megszégyenítő, de nem fogadhatom el. Hogy rendkívüli alakokat, szokatlan helyzeteket rajzolok: az nem teszi sem a tárgyat, sem az egyént lehetetlenné. Én azokkal együtt éltem, s a mi exorbitans fantáziának látszik, az visszaemlékező tapasztalat többnyire.

Én jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalútjaikon s futottam, vesztett csaták után, futó betyárok vezetése mellett, úttalan mocsarakon, pusztákon keresztül. Ott voltam Bécs város és Buda ostrománál a bombák tüzijátéka közepett, s láttam egy rombadőlt világot fejemre szakadni Világosnál. Részt vettem egy elnyomott nemzet

lálálveszélyes conspiratióiban, s részesültem a koronás király legkegyelmesebb kitüntetéseiben; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam komoly vállalatok szerencsés igazgatója. Viseltem a sors minden csapását, s élveztem minden kedvezését; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrendszalag; hullott a fejemre a dicsőítés arany virágpora s a rágalom assa foetidája. Voltam szeretve és voltam gyűlölve, mint talán senki más. S a saját életem színének keresztül kell rémleni a munkáimon. S a míg ezt a furcsa földglobust, a minek Magyarország a neve, s mely a külvilág előtt oly ismeretlen, mint a hold tulsó oldala, keresztül-kasul jártam — (hol kergetve, hol hivogatva, hol meg a magam gyönyörűségére) mennyi alakjával kellett megismerkednem a népeletnek; mennyi drámát láttam, a mi valóság volt; mennyi különöséget, mely nemzeti sajátságot képviselt és mennyire meg kellett győződnöm arról, hogy fajomnak és a civilizált társadalomnak alaplelkülete a becsület, az emberszeretet, az igazság. S a mi ezzel ellenkezik, az kivétel. Én is megtalálom a rútat, a rosszat a közéletben, fel is mutatom, de nem csinállok az árnyékból alapszint, nem használom célnak az eszközt, nem veszem ethicának a pessimizmust. Lehet-e engem ezért idealistának szidalmazni? A nyomort én is gyógyítandónak hirdetem, de nem hiresztelem kétségbeejtően gyógyíthatatlannak.

Hogy tárgyaimból nem tudok kifogyni, abban segítségemre van maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi egy-egy ismeretlen jó barát. Két élő kronikája volt a magyar közéletnek: Deák Ferencz és Nyáry Pál; azokat én jó barátaim, mondom inkább protektoraim közé számítottam, tőlük nyertem sok adatot, a mit munkáimbán felhasználtam. Magyarországon a vidék tele van anekdotákkal s a mező népdalokkal.

És akármerre járok az országban, jó akaróim (s mint

regényírónak minden párt jóakaróm, még a legtúlzóbb nemzetiségiek is) mindenütt élém hozzák azokat a hagyományokat, a mik vidékükhöz vannak kötve; régiségbúvárok, történettudósok figyelmeztetnek a történelmi emlékek közül kivillanó epizódokra; nyomába igazítanak rejtélyes titokszerű eseményeknek, rábízva a lélektani kutatást úgy, hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közremunkálás csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a zeneérzékét megkapta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet: fekete retket, kenyeret». S csinált belőle egy nagyszabásu oratoriumot. Én is csak egy accordot kapok meg, egy vég-katasztrófát. S ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

De hadd emlékezzem meg méltó hálával költői munkásságom legerősebb támaszáról, a könyvtáramról.

Munkáimnak nagyobbik fele magyar tárgyú, s ebből ismét tetemes részt foglalnak el a történelmi regények és elbeszélések, melyek a régi pogány magyarok korszakától kezdve, átvonódnak az első keresztyénség, Kálmán király, a tatárpusztítás, a Dózsa pórlázadás, a török-uralom, az erdélyi fejedelmi udvar, a Zrinyiek, a Tököly és Rákóczy szabadság-harcok, a törökök kiűzetése, Rákóczy fiai, Mária Thérézia, II. József, a magyar insurrekció és napoleoni hadjárat eseményein keresztül, egész az 1848—49-iki szabadságharcig.

A régi Magyarországot bejárta a fantáziám a Kárpátokon kezdve, a Székelyföldön, a magyar tengerparton, a pusztákon, mocsarakon, a várakon keresztül, a bányákig és a névtelen Dunaszigetig s aztán átszáguldozta a kerek földet: elbeszéléseim játszanak a tengereken és azok szigetein, Észak és Délamerikában, a régi és új Egyiptomban, a csásarak Rómájában s a forradalmi Rómában, Párisban, Londonban, Szent-Pétervárott (itt különös előszeretettel), Lengyelországban; azután az orosz sivatagokon, Szibériában, Kamcsatkában. Törökország története, kelet meséi, Sztam-

bul, nagy tért foglalnak el regényeimben, hozzájárul a Krim, a Kaukázus; tovább Perzsia, Palmyra, Afghanisztán, China, az Amur vidék, Ázsia pompás városai, majd Syria, a régi Palesztina; visszatért Sicilia, az egész olasz paradicsom, Raguza, Bosznia; aztán Poroszország, megállapodva a régi Bécsben. Azonkívül még szárnyára eresztve uratlan, léttelen régiókba; az elsüllyedt világrészbe, Oczeániába, az eltemetett Leaotungba, a hozzájárulhatatlan északi polus alá, s a jövő század álmországaiba, sőt a pliocene özönvízelőtti világába.

Annyi esze azonban már van a fantáziának, hogy saját szárnyain kívül felhasználja a rendelkezésére álló gőzerőt, sőt a hol meredek az út, az öszvér hátára sem áttal felülni. Ennyi történelmi és tájleirási művet pusztá képzetből nem lehet, nem «szabad» előteremteni.

Az én könyvtáram egyike a (magán kézben lévő) legbecsesebb gyűjteményeknek, a melyben minden nevezetes útleírás, néprajzi, természettudományi mű a legdiszesebb illusztrált kiadásokban fellelhető s legbecsesebbek közt azok az egérrágta régi krónikák. Ezek az én kalauzaim a multak történetében s a széles nagy világban. Nincs olyan elrejtett völgye a földnek, olyan tájék, olyan vegetatio, a mit könyveimből ne ismernék. De hát ehhez tanulni is kell sokat. Először is a saját anyanyelvemen kívül teljesen el kellett sajátítanom a latin, angol, francia, német nyelvet; azután az olasz, szláv, görög nyelvben annyira vinnem, hogy szótár segélyével eligazodjam benne, a saját nemzet történetét és a világhistóriát keresztül tanulmányoznom, a természetrajzot erősen kultiválnom, (a növényeket névszerint mind ismerem, csigák dolgában egyikét a legszebb gyűjteményeknek bírom), a mellett a modern társadalom irányeszméivel: a technika vívmányaival, a csodatermő korszellem hódításaival, a politikai eseményekkel folyvást ismeretségben maradnom. Mint a hogy az akrobatának mindennap kell gyakorolni az izmait: úgy kell nekem folyton fejleszteni az ismereteimet könyvekből és

lapokból. A napi sajtó maga egy nagy iskola, melyből a regényírónak egy leczkét sem szabad elmulasztani.

Bevett fogalom az elmetehetséget három minőségre szétválasztani: *judicium*, *memoria*, *fantazia*. Sőt ezek még ellentétbe is hozatnak; a kinek erős a *fantaziája*, annak gyöngé a *memoriája*, vagy megfordítva. Az én tapasztalatom szerint a regényírónál együtt kell dolgozni mind a háromnak. Különben tündérmeséket teremtünk. Ebből a fajtából is található műveim közt elég, talán több is a kelleténél. Hanem ennek is meg van a közönsége, a melynek számára érdemes írni. Nálunk különösen még a naiv kedélyek nem fogyatkoznak el, s a magyar gyermekvilág egy nagy olvasóközönséget képez.

A regényírás mestersége pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat, utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszme érik meg agyamban, vagy egy történelmi adatra találok, vagy lélektanilag megoldatlan esemény merül fel előttem. Ez mind ötlet, adomány, lelet: mint a csigahalásznál a gyöngy.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok fej-törés, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak, a melyben a történet játszik; de azt megválasztani már az ítélőtehetség dolga, mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Bayardból Don Quixote lesz. A megfelelő korszak szokásait, fogalmait, hangulatát, uralkodó eszméit, külső divatját, néha még a kifejezéseit is át kell tanulmányozni; többször a történet színhelyét beutazni, tájképek, népviseletek rajzait felvenni, műhelyek technikai titkait ellesni és a többi.

A mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már együtt működik a képzelet az emlékezettel. Én ekkor odahelyezem magam az egyes alakoknak a lelki világába: bennük élek. Magamévá teszem mindegyiknek a kedélyhangulatát. S ez nem jár mindig gyönyörűséggel:

vannak emberi indulatok, a mik lelki egyéniséggel antarcice ellenkeznek; a kéjencz, a gyilkos, a fősvény, a zsarnok, a szívtelen kedélyhangulatának szuggerálása fájdalommal jár; a kétségbeesett öngyilkos idegzavara kínozt, az atheista ridegsége borzaszt; de nem tudok másképp írni s a képzelt alakok szenvedése könnyre fakaszt. Ezért föltétlen magányra van szükségem, mikor kigondolom a regényemet. Rendesen járkálva dolgozom, ezért tudok többet és jobbat írni nyáron künn a fák alatt, mint télen a falak között. Előbb az egész regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legutolsó dialogig, s mikor már leülök írni, akkor oly sebesen írok, hogy egy szótörítés sem fordul elő a papíron. Munkáimnak egész tömegét sajátkezüleg irtam; (valaki kiszámította: 72 millió betűt) s most is ugyanolyan mákszemnyi gömbölyű betűkből áll az írásom, a miken nem látszik a kéz reszketése. A mit írok, azt mind érzem. De a velem egyidejű korból vett regényeim alakjai mind élő emberek, s ha rendkívüliek is, de valóságosak.

Lehet, hogyha nem így csinálnám a regényeket, hanem úgy, mint a szerencsésebb mesterek, a kik nem benne élnek az alakjaik meséjében, hanem maguk előtt látják azokat s kívülről mintázzák őket, akkor alakjaim jobb lábon állnának; de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javíthatom. Vénebb leszek, de bölsebb nem. Így kell a közönségnek elfogadni — hibáimmal együtt.

Most még egy munka áll előttem, a mivel szeretném aztán írói pályámat befejezni. Egy magyar «Nibelungen-énekén» dolgozom már évek óta, s soká fog tartani, míg elkészülök vele, ha testi, lelki erőm kitart. Árpád honalapításának történetét akarom költői tollal megírni, melyben egybeolvad a történelem a mondakörrel. Elenyészett fogalmak, a miket érthetővé kell tenni; tündérek meséje, melyben a tündérek igazi alakokul jelennek meg, s a mese valósággá válik. Formája a költeménynek regény, drámai alakzattal s lírai lendülettel; a regényben a

modern irodalom nyelve, verselésben, prozodiában; a drámában az a nyelv, az az észjárás, az a fogalom, a mely ezer év előtt az ősök sajátja lehetett. Természetesen nem a búcsúztató «Laatiatue feleim zumtukhel mic wogmuc» mintájára, a mi nem az ősnylvet, csak az ő ortografiát jelzi; a magyar kiejtés ezer év előtt is csak az lehetett, a mi most, a népdalokból elsajátított versformákkal, a tájszólásokból összegyűjtött kifejezésekkel, százakra menő szavakkal, miket szótáraink nem jegyeztek fel, de a melyek ismerősek, a néptől használtatnak; egy új szónak, egy mostani eszmének nem lehet azok közé vegyülni és mégis teljesen kifejezni a legegyszerűbb szavakkal a gondolatokat, úgy, hogy az olvasó ne találjon bennük keresettséget, eredetiséghajászatot. És aztán az egésznek, mikor minden basreliefjeiben ki lesz faragva, egy nagy ethikai és állami eszmének a megtestesülését kell felmutatni. Ha elkészülhetnek vele úgy, a hogy képzeletemben látom, akkor aztán Isten kezébe hajtom le a fejemet.

Magánéletemről a következőket tartom följegyzendőeknek. Kora gyermekségemtől kezdve mindig a legjobb családi életet láttam magam körül. Otthon mindenki szerette egymást: szülőim, testvéreim engemet valamennyien és én is őket. Soha egy zokszó nem hangzott a házuknál. És a hová idegen helyre kerültem, mindenütt valódi puritán szokások, jellemes, derék emberek álltak előttem. A pozsonyi, pápai, keeskeméti házigazdáimnak családjai-val úgy összerokonultam, hogy ivadékaik késő korukig testvérüknek néztek. Nagy szerencsém volt, hogy kitűnő tanáraink voltak; és még nagyobb, hogy kortársaim, kikkel az iskolában versenyezni kellett, fényes tehetségű és nagy szorgalmú ifjak: közülök támadt egy pénzügy-miniszter, miniszteri tanácsos, három országgyűlési képviselő, két kuriai bíró, egy alispán, egy híres mérnök, az első artézi kútfúró, kitűnő lelkészek, tudományos akadémia tagjai, tanárok, egy híres festő, és egy Petőfi! Egy hosszú sor a hir kandidátusaiból. Az volt az olympi ver-

seny! Prédáló úrfi, korhely czimbora még példának sem volt közöttünk, önképző társaságokat alakítottunk, a hol a klasszikusok és romantikusok remekeit s a magunk irodalmi zsengeit felolvastuk, az elsőbbséget essayvel, az utóbbiakat bírálattal kísérve, a lancaster-nevelési rendszer mintájára egymást tanítottuk, ki mihez értett, éneke, zenére, rajzolásra, tornára és kardvívásra. Bort nem ismertem húsz éves koromig, s asszonyt nem, míg meg nem házasodtam; én a nőmhöz egész szívet vittem.

Nőm elsőrendű művésznő volt a nemzeti színháznál: a magasabb dráma személyesítője, ki a shakespearei darabokban Lady Macbethet, Cleopatrát, Volumniát játszta. Szobortermet, classicus szépségű arcz, csodálatos beszélő nagy szemekkel; hangja mély, lágy és erőteljes, minden indulatkifejezésre képes; szavalása tiszta és érzésteli. Az angol-amerikai Rosciussal, Ira Aldridgesal együtt játszott a pesti színpadon, az Macbethet, ő a Ladyt, és játszta Rachel jelenlétében Lecouvreur Adriennet, egyik estén a nagy francia művésznő, másik estén ő.

És művészete mellett a legegyszerűbb háziasszony volt, minden rigolyák nélkül; lelke művelt, a hazai és külföldi irodalmat jól ismerte. Szíve tiszta volt és jó. Emberszerető a szegények iránt, független és büszke a nagyokkal és gazdagokkal szemben. Irántam, csak mint költő iránt volt szigorú, munkáimat megbírált, s a mit ő megjegyzett, az reám nézve orákulum volt.

Hogyan szabadított meg forradalmi bujdosásomból, azt fentebb megemlítém, és aztán hosszú életen át hány-szor éreztette velem önfeláldozó jóságát nehéz napjaimban; s nekem sok nehéz napom volt, a miknek emlékét nem fogom megörökíteni, legyenek megbocsátva azoknak a jó barátaimnak, a kik azokat okozták. Eltakarja az árnyékot azoknak a «jobb» barátaimnak az emléke, a kik élettemnek napos oldalát képezik. (Tisza Kálmán.)

Legjobb barátom volt maga a magyar közönség, mely nagy kegyével gondtalan étellel jutalmazott; a király

kitüntetett a Szent-István-rend s az írói és művészi érdem adományozásával, a kormányférfiak barátságukkal, a nemzet a képviselői állással, a magyar tudományos akadémia négy izbeni választással, a tudományegyetem doktori promoteálással, városok, társulatok disztagsággal, intézetek jövedelmező állásokkal; kiadóim műveim elterjesztésével, ifjú íróársaim és a művészek szeretetükkel. Ha ma elhagynám a földi világot, csak azt tudnám referálni annak a másik világ népének, hogy ez az elhagyott nagyon szép világ volt.

Azon fényes alakok között, a kik életem égének első csillagait képezték, elsőik közé jegyezhetem dicsőséges királyunkat és királynénkat, József főherczeget és mindnyájunk közös fájó emlékét, Rudolf trónörököst és Stefániát. A csillagászok találnak az égen olyan foltot, melyen a legerősebb távcsővel sem lehet találni legkisebb csillagot; azt úgy hívják, hogy «szénüreg». Arról az üres foltról a «mi» csillagunk futott le.

Harmincznyolcz esztendeig éltem nőmmel háborítatlan családi életet. Most már csak arczképei vesznek körül, s csak álmaimban jelen meg előttem. De sokszor megjelen. Mindig ugyanaz.

Hanem azért nem állok egyedül. A hozzám való jó indulat átöröklött gyermekeinkre: egy leányom, egy vőm, egy kis csevegő unokám. Rokonszenves alakok mind. Eszük, szivük hozzámvaló. Művészi lelkek, kikben nemes nagyravágyás lángol s viszi előre, magasra.

A fának csak a koronája törött le: a sarjak virágoznak a törzs körül.

Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliográfiája.

Ebbe a jegyzékbe Jókainak összes művei (hírlapi cikkei, tárczái, költeményei, alkalmi dolgozatai) föl vannak véve, még pedig a megjelenés évének sorrendjében és azon újság vagy folyóirat megjelölésével, a melyben a közlemény első ízben megjelent. A melyik címnél nincs valamely folyóirat megnevezve, az önálló könyvalakú kiadás.

Ezen könyvészeti összeállítás Id. Szinnyei Józsefnek «Magyar Írók» cz. művében foglalt adatok alapján készült.

1834.

Gyermekkori vers, Társalkodó.

1839.

Egy adomá, Regélő.

1844.

Románcz, Pesti Divatlap.

Az arany és az ember, K., Pesti Divatlap.

Hármas kín, K., Pesti Divatlap.

1845.

Az ingorány oáza, mutatvány, Pesti Divatlap.

Csodák, mutatvány, Pesti Divatlap.

Kártya, elbeszélés, Pesti Divatlap.

Marcze Zäre, elbeszélés, Pesti Divatlap.

Istenítélet, Tavasz.

Nepean sziget. Életképek.

A fukar régperezei, Életképek.

1846.

A nyomorék naplója, Pesti Divatlap.

A gonosz lélek, Pesti Divatlap.
Házasságok desperációból,
Pesti Divatlap.

A csavargó, mutatvány, Életképek.

Sonkolji Gergely. Elbeszélés.
Életképek.

Hétköznapiok. Regény. 2 kötet.
(8-r. 187, 176 l.) Pest, Hartleben C. A.

1847.

A remete hagyománya, Pesti Divatlap.

A bűntárs, elbeszélés, Életképek.
A serfőző, elbeszélés, Életképek.

Irodalmi levelek. Életképek.

Az aegyiptusi rózsa, elbeszélés,
Életképek.

Mi hír Budán? Életképek.

Hírlapi kaesák, Életképek.
Hölgy salon, Életképek.
Keselyő Péter, Életképek.
Adamante, Életképek.
Czakó Zsigmond emléke, Életképek.
Nemzeti Színház, Életképek.
Budapesti Napló című rovat
 január 1-től december 31-ig,
 Jelenkor.

1848.

Forradalom vér nélkül, Életképek.
Nyílt szavak honunk fiatalságához, Életképek.
Nőszabadság, Életképek.
A napok hangulata, Életképek.
Déli báb, Életképek.
A világhírű Martinovics-összeesküvés részletei, Életképek.
Hyppona romjai, Életképek.
Egy római polgárnő, Életképek.
Pillanatnyi fényül némely sötétebb helyekre, Életképek.
Charivari, Életképek.
A forradalom költészete, Életképek.
Congrev rakéták, Életképek.
Fiatalság, Életképek.
Pesti polgárság, Életképek.
Nép, Életképek.
Nemesség és táblabírák, Életképek.
Diplomatikus barometrumok, Életképek.
Az utolsó fejedelem, Életképek.
Hol leszünk két év múlva? vagy három eskolléga Szibériában, Életképek.
Szomorú napok, I—VII. cikk. Életképek.

Szegény király, Életképek.
Nem szeretem a sápadt arcokat, Életképek.
Bizalmi hőmérő, Életképek.
Keserű hangok, Életképek.
A forradalom metempsychosisa, Életképek.
Pan Jelasics, hősköltemény, Életképek.
Budapesti napló című rovat
 márczius 16-ig, Jelenkor.
Az átkozott ház, Unió zsebkönyv.
Az üstökös útja, Országgyűlési Emlék.
Vadon virágai. Novellák. 2 kötet.
 (Kis 8-r. 238, 212 l.) Pest,
 Heckenast Gusztáv.

1849.

Magyarhon népei, vezérczikk, Közlöny.
Windischgrätz több proklamatiói, vezérczikk, Közlöny.
Fel munkára, vezérczikk, Közlöny.
Nem csalódunk, vezérczikk, Közlöny.
Bár csak örökké . . . Vezérczikk, Közlöny.
A ezirakodás nem nagy mesterség, Esti Lapok.
Nagy napok előperceit éljük, Esti Lapok.
Magyarország boldog leend, Esti Lapok.
Mi lesz belőlünk? Esti Lapok.
Miért küzdünk? Esti Lapok.
Pro memoria, Esti Lapok.
Martius 15, Esti Lapok.
Orosz interventio, Esti Lapok.
Szerkesztői nyilatkozat, Esti Lapok.

Habsburgház, Esti Lapok.
1848-iki törvény, Esti Lapok.
Politikai horoszkop, Esti Lapok.
Respublika, Esti Lapok.
Békepárt, Esti Lapok.
Kaputosok, Esti Lapok.
Kérdeztem egykor . . . Esti Lapok.
Aristokraták és demokraták, Esti Lapok.
Odiozus elnevezések, Esti Lapok.
Egyike a legfúlhasgatóbb . . . Esti Lapok.
Flectere si nequco, Esti Lapok.
Nekünk az új alkotmány . . . Esti Lapok.
Az április 20-iki ülés, Esti Lapok.
Klapka levele, Esti Lapok.
Pesti levelek, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, Esti Lapok.
Kedves Tancsics komám, Esti Lapok.
A király felesége, Esti Lapok.
Megint Tancsics, Esti Lapok.
A huszárkáplár, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, I., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, II., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, I. stb., Charivari.
Levelek Debreczenbe, II., Charivari.

1850.

A gyémántos miniser, Magyar Emléklapok.
Az ércz leány, Magyar Emléklapok.
A tarczali hadnagy, Magyar Emléklapok.

A fránya hadnagy, elbeszélés, Magyar Emléklapok.
F—y Béla, Magyar Emléklapok.
Székhely asszony, Magyar Emléklapok.
II., Magyar Emléklapok.
Szenttamási György, Magyar Emléklapok.
A vérontás angyala, elbeszélés, Magyar Irók Füzetei.
Egy hóhér 1849-ből, Magyar Irók Füzetei.
Bujdosó tanyája, naplótöredék, Magyar Irók füzetei.
Csonka ritéz, Magyar Irók Füzeteti.
Az eltűnt leányok, Magyar Irók Füzeteti.
Egy poetariselt ember levele, Pesti Röpívek.
Az erdők leánya, Pesti Röpívek.
Sic vos non vobis, Pesti Röpívek.
Egy haláltitélet, Pesti Röpívek.
A munkácsi rab, Reguly-Album.
Széchenyi feltámadása, Kazinczy-ünnep emléklapja.
Forradalmi és csataképek (Sajótól). 2 kötet. (8-r. 147, 169 l.) Pest. Heckenast Gusztáv.

1851.

A láthatatlan csillag, Losonezi Phönix.
Rozgonyi Cecília, Losonezi Phönix.
Másik haza, Romemlékek.
A népdalok hőse, Remény.
Soliman álma, Remény.
Béldi Pál, Remény.
Egy lakoma a hunn királynál, Remény.

Tsong Nu, Remény.

*Koronát szerelemért, Nagy-
enyedi Album.*

*Egy halálítélet, Magyar Hirlap.
Vándoroljatok ki! Magyar Hir-
lap.*

*Erdély aranykora, regény, Pesti
Napló.*

*Az utolsó tengeristen, Pesti
Napló.*

Kelet királynője, Pesti Napló.

Kalóz király, Pesti Napló.

A varchoniták, Pesti Napló.

Fortunatus Imre, Pesti Napló.

A kétszaru ember, Pesti Napló.

*Egy bujdosó naplója. Novellák.
(8-r. 212 l.) Pest, Geibel Ármin.*

1852.

*Jókai felségfolyamodása, Pesti
Napló. (1896. 228. sz.)*

Shirin, novella, Értesítő.

*Az örmény és családja, Hölgy-
futár.*

Egy bukott angyal, Hölgyfutár.

*Mahizet, lappon ösmonda, Mül-
ler Gyula Nagy Naptára.*

*Hangok a vihar után. Novellák.
(8-r. 163, 209 l.) Pest, Emich
és Eisenfels.*

*Erdély aranykora. Regény. 2 kö-
tet. (8-r. 236, 225 l.) Pest,
Emich Gusztáv.*

*A kétszaru ember. Históriai
beszély. (8-r. 182 l.) Pest,
Emich és Eisenfels.*

1853.

Carinus, elbeszélés, Pesti Napló.

*Egy magyar nábob, regény,
Pesti Napló.*

*Egy komondor naplója, Müller
Gyula Nagy Naptára.*

*Petki Farkas leányai, elbeszé-
lés, Délibáb.*

*Magyar népvilág, apró regék,
I—III. Délibáb.*

*Úti levelek: Nagyvárad, Kolozs-
vár, Berzencz, Kelementelke,
homoród-almási barlang és
Szent-Anna tava, Délibáb.*

A nagyenyedi két fűzfa, Délibáb.

*A háromszéki leányok, Délibáb.
Papagályom emlékiratai, Déli-
báb.*

*Egy agg színész naplójából,
Délibáb.*

Halil Patrona, Délibáb.

*Perozes, Jókai Országos Nagy
Naptára.*

*A szökevény, Jókai Országos
Nagy Naptára.*

*Egy ünnepnap a Svábhegyen,
Jókai Országos Nagy Nap-
tára.*

*A nagyidai nóta, Jókai Orszá-
gos Nagy Naptára.*

*Kivonatok egy nevezetes kül-
földi gazdasági tanácsos jegy-
zeteiből, Jókai Országos Nagy
Naptára.*

*Találmányok, Jókai Országos
Nagy Naptára.*

*A hold és a nap, Jókai Orszá-
gos Nagy Naptára.*

*A magnetismus, Jókai Országos
Nagy Naptára.*

*Bacsó Tamás, elbeszélés, Jókai
Országos Nagy Naptára.*

*A játékos, Jókai Országos Nagy
Naptára.*

*Különös kvalifikáció, Jókai Or-
szágos Nagy Naptára,*

*Ötven adoma és életkép, Jókai
Országos Nagy Naptára.*

Igen száraz adatok egy humor-

dús fölolvashoz, Szépirodalmi Lapok.

Szent-Anna tava, Magyarország és Erdély képekben.

Törökvilág Magyarországon.

Regény. 3 kötet. (8-r. 204, 253, 195 l.) Pest, Müller Gyula.

Egy magyar nábob. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 149, 163, 155, 114 l.) Pest, Emich Gusztáv.

1854.

Kárpáthy Zoltán, regény, Pesti Napló.

A janicsárok végnapjai, Délibáb.

A janicsárok végnapjai regény folytatása, Hölgyfutár.

Manlius Sinister, dráma, Hölgyfutár.

Holtak harsza, regék I—VIII., Hölgyfutár.

Az utolsó csatár, Müller Gyula Nagy Naptára.

Férj és jegyes, vígjáték, Jókai Országos Nagy Naptára.

A Hargita, székely népmonda, Jókai Országos Nagy Naptára.

Anecdóták, Jókai Országos Nagy Naptára.

Az utolsó cigányország, Vasárnapi Ujság.

Magyar költők sorsa, Vasárnapi Ujság.

A hosszú álom, Vasárnapi Ujság.

Hinni és nem hinni, Vasárnapi Ujság.

Történeti rajzok, Vasárnapi Ujság.

A székelyek, Vasárnapi Ujság.

Az amazon, Vasárnapi Ujság.
Fejedelmi párba, Vasárnapi Ujság.

Egy pár szó Szontagh Gusztáv úrhoz, Vasárnapi Ujság.

Az avar vezér, Vasárnapi Ujság.

Könyres Kálmán, Vasárnapi Ujság.

A koldus gyermek, Vasárnapi Ujság.

Dsem herezeg, Divatesarnok.

A hazajáró lélek, Magyar Nép Könyve.

Janicsárok végnapjai. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 204, 253, 195 l.) Pest, Müller Gyula.

Erdélyi képek. Novellák. 2 kötet. (Kis 8-r. 127, 160 l.) Pest, Emich Gusztáv.

Kárpáthy Zoltán. Regény. 4 kötet. (8-r. 160, 136, 160, 96 l.) Pest, Emich Gusztáv.

A magyar nemzet története. (Nagy 8-r. 352 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Török mozgalnak 1733-ban. Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 192, 170 l.) Pest, Számwald Gyula.

1855.

A bajadere, mutatóvány, Hölgyfutár.

Az ér kezdetén, Vasárnapi Ujság.

Az akhtiari fogoly, Vasárnapi Ujság.

Emlékezzünk régiekről: Táncvigalom stb. Vasárnapi Ujság.

Szóráltás a daluló fölött, Vasárnapi Ujság.

Vörösmarty Mihály, Vasárnapi Ujság.

Valahány ház, annyi szokás,
Vasárnapi Ujság.
A szegedi vésznapiok, Vasárnapi
Ujság.
Gonosz háznak gonosz vége,
Vasárnapi Ujság.
Egy népnevelő, Vasárnapi Ujság.
A karácsonyi dolgozó, Vasár-
napi Ujság.
Tábornok és asztralszellem,
Divatesarnok.
A veszélyes sakkjáték, Divat-
csarnok.
A kötél áztatva jó, Magyar Nép
Könyve.
A tengerszem tündére, Magyar
Hölgyek Naptára.
Thorlatierna, Laczikonyha.
Czigánynő, Család Könyve.
Véres könyv. Csataképek a jelen-
 kori háborúból. 3 kötet. (Kis
 8-r. 225, 162, 190 l.) Pest,
 Heckenast Gusztáv.
A magyar előidőkből. Novellák.
 (Kis 8-r. 342 l.) Pest, Hecke-
 nast Gusztáv.
Tarka élet. 2 kötet. (Nagy 8-r.
 160, 160 l.) Pest, Landerer
 és Heckenast.

1856.

A régi jó táblalábák, regény,
 Pesti Napló.
Szomorú napok, regény, Pesti
 Napló.
*Válasz a Hölgyfutár szerkesz-
 tőjének,* Pesti Napló.
Nemzeti haladásunk, Vasárnapi
 Ujság.
A nőházadás, Vasárnapi Ujság.
*Egy nevezetes gazda homunk-
 ban,* Vasárnapi Ujság.
A koldus veréb, Vas. Ujság.

*Hogyan mulat a magyar nép
 piros pünkösdi napján,* Vasár-
 napi Ujság.
Vörösmarty laka Nyéken, Va-
 sárnapi Ujság.
Feltámadunk, Vasárnapi Ujság.
Fekete világ, Vasárnapi Ujság.
*Felszólítás a pecsétezimer-ma-
 gyarázatok végett,* Vasárnapi
 Ujság.
A rézpataki lelkesz, Vasárnapi
 Ujság.
Melyiket a kilencz közül? Vasár-
 napi Ujság.
Adjuuk számot, Vasárnapi Uj-
 ság.
Petőfi Sándor, Vasárnapi Ujság.
Kukás Márton levelei, harmincz-
 egy cikk. Vasárnapi Ujság.
A mohácsi veszedelem, ballada,
 Vasárnapi Ujság.
Kínese Abdul és gyára Iszám,
 Budapesti Visszhang.
Thonuzoba, ősmagyar regé,
 Magyar Hölgyek Naptára.
Bokáczius kalandjai, Nemzeti
 Képes Naptár.
Oceánia. Egy elsüllyedt világ-
 rész története. (8-r. 177 l.)
 Pest, Heckenast Gusztáv.
Délirágok. 2 kötet. (Kis 8-r. 224
 103 l. Pest, Emich Gusztáv.
Árnyképek. Novellák. 2 kötet
 (8-r. 199, 176 l.) Pest, Emich
 Gusztáv.
Szomorú napok. Regény. 2 kö-
 tet. (Kis 8-r. 144, 150.) Pest,
 Emich Gusztáv.
A magyar nép adomái. (Kis 8-r.
 272 l.) Pest, Heckenast G.
A legvitézebb huszár. Történeti
 rajz, tizenöt képpel. (16-r.)
 Pest, Heckenast Gusztáv.

A régi jó táblabírák. Regény.
4 kötet. (Kis 8-r. 148, 140,
142, 122 l.) Pest. Emich
Gusztáv.

1857.

Az elátkozott család, regény,
Pesti Napló.

Végszó, Pesti Napló.

Jókai válasza Gyulainak, Pesti
Napló.

Az első alopkö, Vasárnapi Ujság.

Az aradi vérnap, Vasárnapi
Ujság.

*Magyar színészet a legrégibb
időkben,* Vasárnapi Ujság.

Szigligeti Ede, Vasárnapi Ujság.

*Népszokások a magyar színé-
szek országából,* Vasárnapi
Ujság.

Az istenhegyi székelyleány, Va-
sárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz
ezikk, Vasárnapi Ujság.

A gyémánthírály, Nemzeti Ké-
pes Nagy Naptár.

A világ vége, Délibáb Naptár.

*A hold, egy sensitiv hölgy nap-
lójából,* Sárosy, Az én album-
mom.

Politikai körút gyulog, Nagy
Tükör.

Jaska és Jakso, Nagy Tükör.
Diplomatia, Nagy Tükör.

Baromtörténetek, Nagy Tükör.

Koldusnő asszonyosság, Nagy
Tükör.

Ez a világ sorja, Nagy Tükör.

Kutyahistóriák, Nagy Tükör.

Kiliameron, ezer novella, Nagy
Tükör.

Szaladj, szaladj, jön a billog,
K., Nagy Tükör.

A megölt ország, Színházi
Naptár.

Új dekameron: Az én galam-
bom nem vált porrá, Nővilág.

Új dekameron: A halálfős ál-
arez, Nővilág.

Új dekameron: A tündérpalota,
Nővilág.

Új dekameron: Valdivia, Nő-
világ.

Új dekameron: Bolívar, Nő-
világ.

A hősök könyecéből: Dobozy és
neje, Magyar Sajtó.

Debreczeni krónikákból: A
struczmadár, Magyar Sajtó.

*Hogyan lett Dull Mátyás uram-
ból Rácz János?* Magyar
Sajtó.

Korán elszűlt pisztoly, Magyar
Sajtó.

A magyar irodalom missziója,
Magyar Sajtó.

*Eötvös Nővérek ezimű regényé-
nek ismertetése,* Magyar Sajtó.

*A nemzeti színházi pályázatok
felől,* Magyar Sajtó.

Színi kritikák, Magyar Sajtó.

*Prolog a miskolci színház
megnyitásakor,* Magyar Sajtó.

*Ajánló levél Tóth József cik-
kéhez,* Magyar Sajtó.

Jordaki feje, Szépirodalmi Köz-
löny.

Novellák. (12-r. 129 l.) Pest,
Beimel J. és Kozma Vazul.

Néprilág. Elbeszélések. 2 kötet.
(8-r. 188, 215 l.) Pest, Hecke-
nast Gusztáv.

1858.

Sylbester-éjszakák. Hölgyfutár.
Újév napján. Vasárnapi Ujság.

Szent László, Vasárnapi Ujság.
Lendvay Márton, necrolog, Vasárnapi Ujság.

A regényes Tempevölgye, Vasárnapi Ujság.

Vatha lázadása, Vasárnapi Ujság.

A peregrinus, Vasárnapi Ujság.
More patrio, regényes kőborlások Erdélyben, Vasárnapi Ujság.

A tatárfutás után, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, huszonnyolcz czikk, Vas. Ujság.

Farsang bolondjai, Vasárnapi Ujság.

Húsvéti piros tojások, Vasárnapi Ujság.

Mi van a föld alatt? Nővilág.
Történetek egy ócska kastélyban, Nővilág.

Egy kis feleselés Gyulaival, Magyar Sajtó.

Felfordult világ, regény, Magyar Sajtó.

Szombati tárcza: politikai körút a nagyvilágban, Magyar Sajtó.

Violenta, Szépirodalmi Közlöny.

Mátyás király fája, rege, Nemzeti Színházi Naptár.

Bizebán, Remény.

Magyarázatok a dalidóhoz, Napkelet.

Bürgözdí bácsi esíntevései, Üstökös.

Kakas Márton költeményei és levelei, Üstökös.

Exotikus történetek, Üstökös.

Négy óra egy vulkán fenekén, Üstökös.

Az áruló gyűrű, Szépirodalmi Album.

Regék.

Az elátkozott család, Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 182, 201 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Jókai Mór dekameronja. Száz novella. 10 kötet. (Kis 8-r. 158, 158, 160, 160, 160, 175, 148, 173, 183. l.) — Pest, Heckenast Gusztáv.

1859.

Az utolsó budai basa, Vasárnapi Ujság.

Irinyi József, necrolog, Vasárnapi Ujság.

Az első koronázás Magyarországon, Vasárnapi Ujság.

Giskra hadai, Vasárnapi Ujság.

Szent László diadala a kunokon, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz czikk, Vasárnapi Ujság.

A magyar divat, K., Üstökös.

Első az etiquette, Üstökös.

Krónikás adomák és apró czikkek.

Kakas Márton naptára.

1860.

Még egy esőket, Vasárnapi Ujság.

Benzerade szerelme, Vasárnapi Ujság.

Egy női szó, Vasárnapi Ujság.

A magyar néphumorról, Vasárnapi Ujság.

Széchenyi megszűnt élni, Vasárnapi Ujság.

Kurbán bég, Vasárnapi Ujság.

Egy család drámája, Vasárnapi Ujság.

Korona és kard, Vasárnapi Ujság.

Imre király elfogja lázadó öcsését, Endrét, Vasárnapi Ujság.
A főváros gyásza az ország halottjaiért, Vasárnapi Ujság.
Az első testvérharcok, Vasárnapi Ujság.

Árpád honfoglaló csatái, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, tizen-nyolecz czikk, Vasárnapi Ujság.

A három Csák, históriás álom, Üstökös.

A szerelem és a kis kutya, Üstökös.

A huszti beteglátogatók, Üstökös.

Kakas Márton emléklapjaiból, Üstökös.

Ama bizonyos csizmadia beszégetései a feleségével, Üstökös.

Mit tudnak a nők? Családi Kör.

A kuruczvilág után, Szépirodalmi Figyelő.

A gyujtogató, Szigeti-Album.

Bábel, K., Kisfaludy-Társaság Évlapjai.

Fulkó lovag, Emich Gusztáv Nagy Naptára.

A magyar néphumorról, Magyar Akadémiai Értesítő.

Kakas Márton naptára.

Kakas Márton tolltára. Versek, levelek, stb. 2 kötet. (Kis 8-r. 160, 160 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Szegénygazdagok. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 185, 169, 140, 196 l.) Pest, Emich Gusztáv.

Színművek (Szigetvári vértanúk, Könyves Kálmán, Dózsa György, Manlius Sinister,

Dalma és Murányi hölgy). 3 kötet. (Kis 8-r. 192, 192, 179 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1861.

A pesti Nemzeti Színház ügyében teendő vizsgálatra kiküldött bizottmány jelentése, Hölgyfutár.

A budai népszínház megnyitására, K., Hölgyfutár.

Teleki László meghalt, Vasárnapi Ujság.

Széchenyi feltámadása, Vasárnapi Ujság.

Életem legszomorúbb napja, Vasárnapi Ujság.

Smaragdok és zafírok, Vasárnapi Ujság.

A debreczeni kastély, I., Vasárnapi Ujság.

Egy katolikus papól, Vasárnapi Ujság.

A Thököly-emlékünnap Ujvidéken, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, hat czikk, Vasárnapi Ujság.

Igazi cigánypeticezió, Vasárnapi Ujság.

Beszéd a képviselőházban, Vasárnapi Ujság.

Visszaemlékezések 1849-re, Magyar Sajtó.

Érdemrendek kiosztása Debreczenben, Üstökös.

Böles tanácsbírák, Üstökös.

Egy vers története, Üstökös.

A sánta koldus, Üstökös.

Országgyűlési Napló, Üstökös.

Tallérosy Zebulon levelei Mindenváró Ádámhoz, Üstökös.

Ha az ember híressé lesz, Üstökös.

A felirati javaslatról, Toldy István, Magyar politikai szónoklat kézikönyve.

Kakas Márton naptára.

Országgyűlési beszéd (8-r. 15 l.)

Pest, Lampel Róbert.

Jókai és báró Podmaniczky Frigyes beszédei. (8-r. 20 l.) Pest, Wodianer F.

1862.

Az új földesúr, regény, Pesti Napló.

Nemzet szózata, prolog, Hölgyfutár.

1862!? Vasárnapi Ujság.

A debreczeni kastély, II., Vasárnapi Ujság.

Miért láttál, Vasárnapi Ujság.

A villámjárta, Vasárnapi Ujság.

Silvester és utolsó percze, Vasárnapi Ujság.

Bábel, K., Vasárnapi Ujság.

A nemtő szózata, K., Vasárnapi Ujság.

Nemzeti eledleink, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton tervelei, öt czikk, Vasárnapi Ujság.

Beszéljünk már egyszer világosan, Magyar Sajtó.

Egy kis gyanakodás, Magyar Sajtó.

Ismét a Vojvodina ügye, Magyar Sajtó.

A magyar klerus, Magyar Sajtó.

Szellőztetések, Magyar Sajtó.

Kényszerített magyarázat, Magyar Sajtó.

Egy szerény kísérlet, Magyar Sajtó.

Kecskeméti Aurél úrnak, Magyar Sajtó.

Az ellentétek fölhasználása, Magyar Sajtó.

A birodalom alkotmányos rendezése magyar fölfogás szerint, Magyar Sajtó.

Egy régi baj, Magyar Sajtó.

A mai nap története, tíz czikk, Magyar Sajtó.

Egy szegény asszony története, Szépirodalmi Figyelő.

Prolog a budai népszínház megnyitására, Thália.

Kakas Márton naptára.

Kakas Márton politikai költeményei. (Kis 8-r. 254 l.)

Politikai divatok. 4 kötet. (Kis 8-r. 192, 169, 184, 149 l.) Pest, Ráth Mór.

Téli zöld. Elbeszélések az ifjuság számára. (4-r. 376 l.)

Ifjuság Könyvesháza.

1863.

Az én dolgom a Pesti Naplónál, Pesti Napló.

Miranda, Vasárnapi Ujság.

Egy lengyel történet, Vasárnapi Ujság.

A kalifa papucsa, Vasárnapi Ujság.

A míg a termő rügyből körte lesz, Vasárnapi Ujság.

Hol születnek a regények, Üstökös.

Száz év múlva. Üstökös.

Csodabogarak, Üstökös.

Emina, beszély, Üstökös.

Egy kritikus álmai, Üstökös.

Salamon kibékülése Szent Lászlóval. Emich Gusztáv Nagy Naptára.

A fehér lap, beszélyek, Emich Gusztáv Nagy Naptára.

A kardvas és a villám, Részvét
Könyve.

Milyenek a nők? Koszorú.

Gyümölcsészet, Falusi Gazda.

A «Hon» első olvasóihoz, A Hon.

Politikai divatok, regény, A Hon.

Színi kritikák, három czikk,
A Hon.

Helyzetünkről, A Hon.

A «Függetlennek», A Hon.

A Független pártja, A Hon.

Mi mindent tudna tenni a magyar ember, ha sokat járna Bécsbe? A Hon.

Azokhoz, a kik bennünket szeretnek megijeszteni, A Hon.

Január 31-én, A Hon.

Kakas Márton naptára.

Az új földesúr. Regény. 3 kötet.

(Kis 8-r. 154, 178, 161 l.) Pest,
Emich Gusztáv.

Szécsenl alatt. Elbeszélések.

2 kötet egyben. (Kis 8-r. 374 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Felfordult világ. Humorisztikus papírszeletek. 2 kötet. (Kis

8-r. 180, 115 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1864.

Megyeri emléke, K., Hölgyfutár.

A hittagadó, Vasárnapi Ujság.

A vakmerő, Vasárnapi Ujság.

Ádám apánk első hűtlensége,
Üstökös.

Juida, novella, Üstökös.

Az ikés ígék áldozatja. Üstökös.

Egy csók, egy szó, Üstökös.

A hivatalviselő hölgyek, vigjáték, Üstökös.

Tudtán kívül férj, Üstökös.

Színházi publikumfogás fürdőn,
Üstökös.

Fredegonda, Koszorú.

Lucretia, Koszorú.

Hétköznapi fecsegések, K., A
Hon.

A jótékony úrnői bazár, A Hon.

Műkedvelői előadás, A Hon.

A rabnő, A Hon.

Kazinczy Gábormeghalt, A Hon.

Színi kritikák, A Hon.

Az úrnő, A Hon.

Válaszok Vadnai Károlynak.
A Hon.

A szerb Beszeda, A Hon.

1865.

Nevezetes férfiak, negyven czikk,
Üstökös.

Prolog a debreczeni színház megnyitására, Üstökös.

Toaszt ifj. Emich Gusztáv és Tormay Lenke menyegzőjén,
Üstökös.

Jókai első és utolsó pöre, Üstökös.

Mire megvénülünk, Regény,
A Hon.

Színi kritikák, A Hon.

A magyar journalistika a napi kérdésekben, A Hon.

Tizenegy vezérezik, A Hon.

Restauratio vagy retablirozás?
A Hon.

Levelek Tisza Kálmánhoz, A
Hon.

Mi a legfőbb nehézség? A Hon.

Egy kényes kérdésre kénytelen válasz, A Hon.

A cancellar a provizoriumról,
A Hon.

Az erdélyi emlékirat, A Hon.

Kaiserfeld beszéde, A Hon.

Nyílt levél Kemény Zsigmondhoz, A Hon.

Jegyzet Mocsáry Lajos cikkéhez, A Hon.
Kemény Zsigmond a megyéről, A Hon.
Az erdélyi országgyűlés, A Hon.
Tamulások Kemény Zsigmond észrevételeivel, A Hon.
Két hang «intra muros», utómegjegyzés, A Hon.
A szeptember 20-iki manifestum, A Hon.
A «verwirkt» és «sistirt», A Hon.
A sajtó, a tanácsterem és a könyvpiaç, A Hon.
A pestmegyei barátságos értekeztet, A Hon.
A közhangulat körülményei, A Hon.
Milyen phasisai lesznek a jövő országgyűlésnek, A Hon.
Nyilatkozvány a siklós-kerületi választó közönséghez, A Hon.
E hét eseményei, A Hon.
Választási izgalmak, A Hon.
Kényes kérdések, A Hon.
Az uralkodói trónbeszéd, A Hon.
A szünnapok alatt, A Hon.
Az elmúlt évről, A Hon.
Két menyegző, Regélő.
Fáy András, Hazánk és a Külföld.
Hajnik Pál, Hazánk és a Külföld.
Kazinczy Gábor, Hazánk és a Külföld.
Madách Imre, Hazánk és a Külföld.
Szalay László, Hazánk és a Külföld.
Chinchilla herezeg, Hazánk és a Külföld.
Kerüld a szépet, Hazánk és a Külföld.

Milyenek a nők? Elbeszélések. 2 kötet. (Kis 8-r. 207, 200 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Milyenek a férfiak? Elbeszélések. (Kis 8-r. 194 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Mire megrénülünk? Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 204, 168, 178, 156 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Kakas Márton albuma. 2 kötet. (123, 120 l.) Pest, Emich Gusztáv.

1866.

Visszatekintés 1865-re, A Hon.
Egy napirenden lévő kérdés felőli javaslat, A Hon.
A kérdések kérdése, A Hon.
Az országgyűlés nevezetesebb momentumai, A Hon.
A válaszfelirati javaslat, A Hon.
Egy kis históriai helyreigazítás, A Hon.
A második válaszfelirat, A Hon.
Nem leszünk Epimetheusok, A Hon.
Jelen válság és a magyarországi kérdés, A Hon.
Mit szóljon a magyar nemzet? A Hon.
Mire kellene hát az a Reichsrath most? A Hon.
Mit hozhat egy háború előtti congressus? A Hon.
Sikertelen munkák, A Hon.
Inségi aggodalmak és megnyugtató kísérletek, A Hon.
Hová juttatta az államot az egyseges német politika, A Hon.
Kilencez vezérezikk, A Hon.
A sajtó és a cenzúra Magyarországon, A Hon.

Somsich Pálnak, A Hon.
Egy szónok, a ki «el nem áll»,
A Hon.

Baróthy Ilona, Hazánk és a
Külföld.

A mostoha meséi, Hazánk és a
Külföld.

1867.

Jósika Miklós emlékezete, Kis-
faludy-Társaság Évlapjai.

Szerelem bolondjai, Emich
Gusztáv Nagy Naptára.

Huszonhat vezérczikk, A Hon.
A hadkiegészítési pátenis ügyé-
ben indítványozott felirata a
képviseletéhez, A Hon.

Emlékbeszéd báró Jósika Miklós
felett, A Hon.

Hideg vérrrel, de jó szándékkal,
A Hon.

A február 17-iki leirat, A Hon.

A «Concordia» elnökéhez tartott
beszéde, A Hon.

Még egyszer de profundis, A
Hon.

Néhány szó a szélső baloldali
indítványáról, A Hon.

A magyar «úr» Amerikában,
A Hon.

És még egyszer de profundis,
A Hon.

Tisztelt külmunkatársainkhoz,
A Hon.

A szabad sajtó, A Hon.

Füme???

Martius 15-ike, A Hon.

Indítvány az akadémiai pályá-
zatok ügyében, A Hon.

A cseh országgyűlés, A Hon.

Ezer év, K., A Hon.

A politika a 'malom' alatt,
A Hon.

Egy ember, a ki nem akar ko-
ronázni, A Hon.

Petőfi???

Kossuth Deákhoz, A Hon.

A koronázás után, A Hon.

A honvédek központi gyűlése
Pesten, A Hon.

Néhány szó a Pesti Naplóhoz,
A Hon.

Balaton-Füred, A Hon.

Kivel szövetkezzünk? A Hon.

Az ungvári képviselőválasztás,
A Hon.

Magyarországnak, a Pesti
Naplónak, A Hon.

Türr megérkezett Pestre, A
Hon.

Rövid üdvözlés, A Hon.

Egy igen szerény kérdés a Pesti
Hírnökhöz, A Hon.

A multakra vetett fátyol, A Hon.

Jókai válasza Görgeinek, A Hon.

A pécsi választás, A Hon.

Ifjú honfitársainkhoz, A Hon.

Türr altábornagy levelezése.
A Hon.

Négy szem közt Bőszörményi
Lászlónak, A Hon.

A hosszúhajú hölgy, Hazánk és
a Külföld.

Egy magyar honvéd, Igaz-
mondó.

Gressák József mint uranyásó
Ausztráliában, Igazmondó.

Még sem lesz belőle tekintetes
asszony, Igazmondó.

Adatok a magyar szabadság-
harcz kisebb történetéből,
Igazmondó.

A magyar nép adomái, (Kis
S-r. 320 l.) Pest, Heckenast
Gusztáv.

1868.

- A szerelem bolondjai, regény,*
A Hon.
- Harminezhet vezérezik.* A Hon.
- Az ellenzék kormányképessége,*
A Hon.
- A segítő a szükségben,* A Hon.
- Lássuk mi lesz belőle,* A Hon.
- Azok a szegény honvédek,* A Hon.
- A magyar királyné Budapesten,*
A Hon.
- Nyílt levél a belügyminiszterhez,* A Hon.
- Válasz Vay Lászlónak,* A Hon.
- Válasz a Pesti Napló M. ezikkre,*
A Hon.
- Még egyszer a Szegfi-ügy,* A Hon.
- Nyílt levél Tisza Kálmánhoz,*
A Hon.
- Perczel körútja,* A Hon.
- Szabó Jánoshoz,* A Hon.
- Jókai beszéde siklósi választóihoz,* A Hon.
- Ludvigh János barátomnak,*
A Hon.
- A király igazat ad az ellenzéknek,* A Hon.
- A Nép Zászlója szerkesztőjének,*
A Hon.
- Napoleon herczeg Budapesten,*
A Hon.
- Megyünk-e vagy állunk?* A Hon.
- Merre menjünk?* A Hon.
- Non quid iuris, nec quid consilii: sed quid personar,*
A Hon.
- Schmerling és miink,* A Hon.
- A baloldali delegátusok lemondása,* A Hon.
- A nemzetiségi viták a képviselőházban,* A Hon.
- A honvédség újjászületése,* A Hon.
- Az országgyűlés befejezése,* A Hon.
- Előfizetési felhívás,* A Hon.
- Jókai választóihoz a baloldali működéséről,* A Hon.
- A hercsmegyei határozat,* A Hon.
- Benn és kőm,* A Hon.
- Jókai beszéde választóihoz,* Igazmondó.
- Jókai beszéde a képviselőház július 25-iki ülésén,* Igazmondó.
- Jókai köszönő levele,* Igazmondó.
- A fekete sereg,* Igazmondó.
- Azok a szegény honvédek,* Igazmondó.
- Mi az a munkáskéz,* Igazmondó.
- A tizenegyedik,* Igazmondó.
- Megjegyzés Kossuth Ferencz levelére,* Igazmondó.
- A nemzeti becsületérzéshez,* Igazmondó.
- Három vezérezik,* Igazmondó.
- Egy dal, «Kossuth Lajos azt üzent» keletkezésének története,* Kossuth-Album.
- A honvédek 1848-ban,* Honvéd-Világ.
- A két hízó, tréfás versezet,* Népiskolai Könyvtár.
- A munkáról és a munkás kezeikről,* Munkások Ujsága.
- Virradóra. Legújabb novellák.*
4 kötet. (8-r. 184, 188, 163, 126 l.) Pest, Emich Gusztáv.
- Szerelem bolondjai. Regény.*
4 kötet. (Kis 8-r. 158, 189, 158, 189 l.) Pest, Athenæum.

1869.

A köszívű ember fiai, regény,
A Hon.

*Jókai beszéde a pestrárosi ellen-
zéki értekezleten*, A Hon.

*Jókai beszéde terézvárosi vá-
lasztóihoz*, A Hon.

Tizennyolcz vezérezik, A Hon.

*Jókai beszéde a pestrárosi vá-
lasztók összejövetelére*, A Hon.

*A mohácsi balpárti választó-
kerületi központi bizottmány
kérdéseire felelet*, A Hon.

A Hon tisztelt munkatársaihoz,
A Hon.

Jókai beszéde választóihoz, A
Hon.

Gyermekkori életéből, A Hon.

Nyilatkozat, A Hon.

*Siklósi választókerületi elvtár-
sáimhoz*, A Hon.

Jókai beszéde a választás után,
A Hon.

Az új földfelosztás, A Hon.

Egy tisztességes eszköz, A Hon.

A királyi trónbeszéd, A Hon.

*Jókai pohárköszöntője a május
4-iki banketten*, A Hon.

Öt válaszfelirati javaslat, A
Hon.

*A bírálóbizottságok igazságszol-
gáltatása*, A Hon.

A július 3-iki országos ülés,
A Hon.

Magyarország önálló pénzügye,
A Hon.

Egy pár szó az ellenzékről,
A Hon.

Nyilatkozat és helyreigazítás,
A Hon.

A dalmatiai lázadás, A Hon.

Felvilágosítás, A Hon.

*Észrevétel Szilágyi Virgil leve-
lére*, A Hon.

Jókai Mór a királynénál, Igaz-
mondó.

*Az Irányi-Horvát Boldizsár-féle
ügy*, Igazmondó.

*Beszéd június 26-án a képviselő-
házban*, Igazmondó.

*Jókai interpellációja a bank-
ügyben*, Igazmondó.

Jókai beszéde a Pesti Népkörben.
Igazmondó.

Mit akar az ellenzék? (12-r.
16 l.) Pest, Athenæum.

A malom alatt, (16-r. 79 l.) Pest,
Corvina-társaság.

*Beszéde a pest-terézvárosi vá-
lasztókhoz*. (Kis 8-r. 14 l.)
Pest, Athenæum.

A köszívű ember fiai. Regény.
6 kötet. (Kis 8-r, 162, 169,
162, 148, 192, 134 l.) Pest
Athenæum.

1870.

Vértanúk emléke, K., Üstökös.

A szellem meghamisítása, Kis-
faludy-Társaság Évlapjai.

Fekete gyémántok, regény, A
Hon.

*Magyarország belpolitikája az
elmúlt évben*, A Hon.

*Néhány szó a betűszedői stri-
keről*, A Hon.

Az országházból, A Hon.

Ötvenkét vezérezik, A Hon.

*Észrevételek Horn Ede nyilat-
kozványára*, A Hon.

A II-ik és VI-ik osztály, A Hon.

Batthyány temetése napján,
A Hon.

Honvédek és honvédkemház, A
Hon.

Két barátomhoz, A Hon.
 Politikai tanulságok, A Hon.
 Majd meglássuk, A Hon.
 A nemzeti gyűlöletesinálók ellen,
 A Hon.
 Ki bukott meg? A Hon.
 Palikao és Kuhn, A Hon.
 Egy nevezetes nyilatkozata Bis-
 marcknak, A Hon.
 A háború mint absurdum, A
 Hon.
 Nostradamus jóslatai, A Hon.
 Qui est Lambert? A Hon.
 Belügyek!!! A Hon.
 Szíves kérelem, A Hon.
 A sajtókukac monologja, A Hon.
 Archimedesi pontok, A Hon.
 Xantus gyűjteménye a Muzeum-
 ban, A Hon.
 Petőfi ismeretlen költeményéhez;
 levél Várady Antalhoz. A Hon.
 Jókai megjegyzése, A Hon.
 A miniszterelnöknek, Igaz-
 mondó.
 Jókai beszéde a honvérdnyugdíj
 mellett, Igazmondó.
 Ludvig János, necrolog, Igaz-
 mondó.
 Belügyek, Igazmondó.
 A fekete gyémántok. Regény.
 5 kötet. (Kis 8-r. 181, 175, 143,
 171, 165 l.) Pest, Athenæum.

1871.

A magyar Faust, népmonda
 Hatvani professorról, Kis-
 faludy-Társaság Évtapjai.
 A csigák regénye, Üstökös.
 Milyen demokraták vagyunk
 mi? Üstökös.
 A Jakli, természethistóriai rajz,
 Üstökös.

Eppur si muove! És mégis
 mozog a föld! Regény, A
 Hon.
 Kilencz vezércikk, A Hon.
 Egy léghajós, kit Amerikába
 vert át a szél, A Hon.
 A szavazás után, A Hon.
 Észrevételek Csáky Gyula gróf
 vezércikkére, A Hon.
 A béke hírnökei, A Hon.
 A reactió? A Hon.
 Jókai levele a baloldali kör
 elnökéhez, A Hon.
 Pletykázzunk egy kicsit, A Hon.
 Nyáry Pál meghalt, A Hon.
 Nyáry Pál emléke, A Hon.
 Jókai észrevétele Horn ezikkére,
 A Hon.
 Még egyszer a delegatiók kér-
 dése, A Hon.
 Nyílt levél a Hon szerkesztőségi
 tagjaihoz, A Hon.
 Az ellenzéki pártok egyesülése,
 A Hon.
 Öt év alatt, A Hon.
 Quid nunc? A Hon.
 Kormányválságok, A Hon.
 Andrássy mint külügyminiszter,
 A Hon.
 A nyitrai események alkalmá-
 ból, A Hon.
 «Vasuti politikánk» czikk ki-
 igazítása, A Hon.
 Andrássy első külügyminiszteri
 lépései, A Hon.
 Felelősség és adott szó, A Hon.
 A nagy vasuti szerződés, A Hon.
 A budgetvitához, A Hon.
 Budapest jövője, A Hon.
 Párbaj az Istennel. Regényes
 korrajz. Igazmondó.
 Milyen demokraták vagyunk
 mi? Igazmondó.

Jókai beszéde február 25-én,
 Igazmondó.
Neerolog és búcsúszózat Nyáry
 Pál felett, Igazmondó.
 Jókai levele a baloldali kör
 elnökéhez, Igazmondó.
 Jókai levele a kolozsváriakhoz,
 Igazmondó.
 A megyékről, Igazmondó.
 Ne súlydjünk, Igazmondó.
 A siami ikrek, politikai satyra,
 Igazmondó.
 Kossuth a cseh kérdésről, Igaz-
 mondó.
 Andrássy Gyula első külügy-
 miniszteri lépései, Igazmondó.
 A budgetvitához, Igazmondó.
 Vezérezikkek, Igazmondó.
 Jókai kolozsvári toasztja, Buda-
 pesti Közlöny.
 Beszéd a hivatalos lap tartal-
 máról, Budapesti Közlöny.
 Salamon nyilatkozata, Buda-
 pesti Közlöny.
 Kakas Márton humorisztikus
 levelei. 2 rész egy kötetben.
 (Kis S-r. 160, 160 l.) Pest,
 Heckenast Gusztáv.

1872.

Az én színpadi életem, Üstökös.
 Az én színpadi életem, Igaz-
 mondó.
 Az én kortársaim, Kisfaludy-
 Társaság Évlapjai.
 Jósika Miklós mint barát, Üstö-
 kös.
 Az arany ember, regény, A Hon.
 A középpárt, A Hon.
 Az én színpadi életem, A Hon.
 Tizenegy vezérezik, A Hon.
 Fáklyásmenet alkalmával mon-
 dott beszéde, A Hon.

A többség, A Hon.
 Jókai képviselő jelentése Pest-
 Terézváros választópolgárai-
 hoz, A Hon.
 Jókai programmbeszéde válasz-
 tóihoz, A Hon.
 A balpárt agendája, A Hon.
 Jókai választói körében mondott
 beszéde, A Hon.
 A választás után, A Hon.
 Nyílt levél Törs Kálmánhoz, A
 Hon.
 Mit Rebellen unterhandeln wir
 nieht, A Hon.
 Az osztrák Nemzeti Bank pin-
 czéi, A Hon.
 A bécsi arzenalban, A Hon.
 A válság, A Hon.
 A véres kenyér, Igazmondó.
 A választás után, Igazmondó.
 Jókai beszéde Pozsonyban, Igaz-
 mondó.
 A bécsi arzenál, Igazmondó.
 Jókai beszéde a képviselőház-
 ban a főváros rendezéséről
 szóló törvényjavaslat ellen,
 Igazmondó.
 Parlamentarismus? Igazmondó.
 Ki felelős a história előtt? Igaz-
 mondó.
 A loyaltás, Igazmondó.
 A véres kenyér. Egy ifjú hős
 naplója, Igazmondó.
 Föld felett és víz alatt. Regény-
 kék. (Kis S-r. 283 l.) Pest,
 Athenæum.
 Ha az ellenzék többségre jut.
 Programmbeszéd. (Kis S-r.
 16 l.) Pest, Athenæum.
 A baloldal igazi reformpárt.
 Képviselői jelentés. (S-r. 43 l.)
 Pest, Athenæum.
 Eppure si muove! És mégis

mozog a föld! Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 198, 198, 184, 192, 228, 188 l.) Pest, Athenæum.
A jövő század regénye. 9 kötet. (Kis 8-r. 188, 182, 139, 184, 193, 160, 154, 155, 130 l.) Pest, Athenæum.
Jókai Mór válogatott beszélei. 2 kötet. Pest, Heckenast Gusztáv.
A véres kenyér. Egy ifjú hős naplója. (Kis 8-r. 87 l.) Pest, Athenæum.

1873.

Bernát Gazsi a mennyországban. K., Üstökös.
1848 márczius 15, Üstökös.
Utolsó napjai a fürdőidénynek, Üstökös.
A jövő század regénye, regény, A Hon.
Petőfi, A Hon.
Bernát Gáspár, A Hon.
III. Napoleon és Magyarország, A Hon.
Liszt hangversenye, A Hon.
Deák Ferencz czáfolata és utószó, A Hon.
1848 martius 15, A Hon.
A nemzeti színházról, A Hon.
A Leszámitoló Bankról, A Hon.
Három vezérczikk, A Hon.
Lehet-e pártfuzió? A Hon.
Selbst ist der Mann, A Hon.
A trónralépés haszonöccses ünnepéye, A Hon.
«Az államnak élni kell», A Hon.
Quid nunc? A Hon.
A királyi estélyen, A Hon.
A mi válságunk, A Hon.
Az anygalarezzü démon, Igazmondó.

Petőfi, Igazmondó.
Bécsi nemzetközi kiállítás, Igazmondó.
Mit várunk a balközéptől? Igazmondó.
Megtámadóinkhoz, Igazmondó.
Az államnak élni kell, Igazmondó.
A trónralépés 25 éves ünnepéye, Igazmondó.
A mi válságunk, Igazmondó.
Irodalmi statisztika, Igazmondó.
Ősapánk, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Kis dekameron. A serdülő ifjúság számára. (8-r. 370 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Az arany ember. Regény. 5 kötet. (Kis 8-r. 191, 186, 175, 141, 146 l.) Pest, Athenæum.
Két menyegző. (Kis 8-r. 188 l.) Pest, Athenæum.
Chinchilla herczeg. (Kis 8-r. 184 l.) Pest, Athenæum.
A fránya hadnagy. (Kis 8-r. 163 l.) Pest, Athenæum.
Fekete sereg. (Kis 8-r. 126 l.) Pest, Athenæum.

1874.

Az utolsó vers és az utolsó golyó; Zeyk Domokos halála, Vasárnapi Ujság.
Prolog a székesfehérvári színház megnyitására, Vasárnapi Ujság.
Nem vagytok halva ti hősök K., Vasárnapi Ujság.
A legelső gőzhajó Magyarországon, Vasárnapi Ujság.
A löporos látogatók, Vasárnapi Ujság.

De mi lesz a feltámadás után?

Vasárnapi Ujság.

A jól nevelt ifjú, Vasárnapi Ujság.

A hochbreitensteini uralkodó herceg, Vasárnapi Ujság.

Kit tetszik keresni? Vasárnapi Ujság.

Hogy lett Miklós öcséből szakács? Vasárnapi Ujság.

Holt költő szerelme, K., Vasárnapi Ujság.

Egy föltétel alatt, Vasárnapi Ujság.

Hol van Sas Pál? Vasárnapi Ujság.

Mindent látni sem jó. Vasárnapi Ujság.

Egy ember, a ki mindent tud, regény, Vasárnapi Ujság.

Böles bolondságok, tizenöt czikk, Vasárnapi Ujság.

Petőfi mint színész, Vasárnapi Ujság.

Az ítélet utolsó napja: utóhang a jövő század regényéhez, A Hon.

Hot vezérezik, A Hon.

Ila egy koalíciós ministerium fog alakulni, A Hon.

A befagyott Balaton, A Hon.

Az ölelkező várromok, A Hon.

Azok a sok kereszték, A Hon.

A bécsi bőrcén, A Hon.

A Reichsrathban, A Hon.

A bécsi hírlapokról, A Hon.

Bismarcknál, A Hon.

Prága, A Hon.

Berlin, A Hon.

Német irodalmi viszonyok, A Hon.

A német írók otthon, A Hon.

A berlini magyarok, A Hon.

Még egy coalitio, A Hon.

Jókai válasza Simonyi Ernőnek, A Hon.

A Bitto-Ghjezy-Bartal miniszterium, A Hon.

Tizennégy vezérezik, A Hon.

A sérthetlen lorag, A Hon.

Kiki a maga helyén, A Hon.

Ki hogy tudja, A Hon.

A főherceg és a fuvaros, A Hon.

A gutai petitio, A Hon.

A félkrajczáros pör, A Hon.

A «tens asszony», A Hon.

A színház macskájával egy rangban, A Hon.

Egy sajtóhiba, A Hon.

Még egyszer arról a bizonyos orról, A Hon.

Az a bizonyos dolog, A Hon.

A Bacchus-szobor, A Hon.

Az arany mondás, A Hon.

Taps, füttty és hagyimakoszorú, A Hon.

A vesztélyes titok, A Hon.

Petőfi mint színész, A Hon.

Az osztrák-porosz tűzérpróbához, A Hon.

Még egyszer az adófölemelés kérdéséhez, A Hon.

Kossuth levele után, A Hon.

Sobri Jóska elfogatása, A Hon.

Egy magyar festő mint utazó, A Hon.

Nem ragytok halva ti hősök! K., A Hon.

Az aradi vértanúk huszonöt éves emléke, K., A Hon.

A Bravalla-mező hölgyei, Igazmondó.

Zafirek, Igazmondó.

Holt költő szerelme, K., Igazmondó.

A philolog szerelme, parodia, K., Igazmondó.
A bankkérdésről, Igazmondó.
Isaszeg és hősei 1849 április 6-án, Igazmondó.
A szegénység útja. (Kis 8-r. 151 l.) Pest, Athenæum.
Egy ember, a ki mindent tud. (Kis 8-r. 175 l.) Athenæum.

1875.

A zsolczeni hős, Vasárnapi Ujság.
A Balaton rólegényei, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
Egész az északi pólusig, regény, Üstökös.
A debreczeni lunatikus, Üstökös.
Ne hagyd magad, Üstökös.
A ecsedi láphan, Üstökös.
A bambuki nótárusné, Üstökös.
A bátorság próbája, Üstökös.
Petőfi-ébresztő, K., Üstökös.
Enyém, tied, övé, regény, A Hon.
A balközép hétfői értekezlete, A Hon.
Vezérezlik, A Hon.
A «nullák», A Hon.
Az 1848—49. honvédek ügye, A Hon.
Márczius 15-én, A Hon.
Az élet komédiásai, regény, A Hon.
Nyílt levél Bakay Nándornak, A Hon.
Szabadelvűség, szabadság, A Hon.
Észrevételek Bakay Nándornak, A Hon.
Jókai beszéde a szentesi és hódmezővásárhelyi választókhoz, A Hon.
Jókai programbeszéde a Józsefvárosban, A Hon.

Jégvihar a Svábhegyen, A Hon.
Balaton-Füred, július 10, A Hon.
Deák Ferencznél, A Hon.
A mi saját magunkon mulik, A Hon.
A magyar delegatióból, A Hon.
Az Uchatius-ágyúk között, A Hon.
A szavazógép a delegációban, A Hon.
Lőpróba aczélloncz-ágyúinkkal a Steinfeldén, A Hon.
Horn Ede, A Hon.
A balközép a költségvetési vitában, Igazmondó.
Tisza Kálmán a királynál, Igazmondó.
Vértanúk emléke: Török, Gálfi, Horváth K., Igazmondó.
Frettwell, Igazmondó.
Az «Igazmondó» programja, Igazmondó.
Az ezerkettedik éjszaka, Igazmondó.
Miért nincsen vörös könyv? Igazmondó.
Az új miniszterelnök, Igazmondó.
Az a híres zászló, Igazmondó.
Enyim, tied, övé. Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 163, 151, 152, 150, 154, 138 l.) Budapest, Athenæum.
Emlékeim. 2 kötet. (Kis 8-r. 273, 307 l.) Budapest, Ráth Mór.
Jókai forradalom alatt írt művei. (Nagy 8-r. 274 l.) Budapest, Athenæum.
Jókai Mór elbeszélő költeményei és satyrái. (Kis 8-r. 332 l.) Budapest Athenæum.

1876

Deák Ferencz temetése előtt,

A Hon.

Tánczestély József főherczegnél,

A Hon.

Tóth Ede, A Hon.*Tizenegy vezérczikk,* A Hon.*Nyílt levél a választókhoz,* A Hon.*Andrássy külügyi politikája,*

A Hon.

A magyar politika mint európai politika, A Hon.*Az ifjúság tüntetéséről,* A Hon.*Ülések végeztével,* A Hon.*Petőfi összes költeményeinek ismertetése,* A Hon.*Atlantis,* Igazmondó.*Egy elsúlygyt világrész története,* Igazmondó.*Jókai válasza a Józsefváros küldöttségének,* Igazmondó.*Deák Ferencz,* necrolog, Igazmondó.*Borotvaélen tánczolunk,* Igazmondó.*Tánczestély József főherczegnél,* Igazmondó.*Ne hagyjuk magunkat,* Igazmondó.*Akkor és most,* Igazmondó.*Nyílt levél a választókhoz,* Igazmondó.*Szenttamási György.* Elbeszélés. Igazmondó.*A szamosújvári fegyencztelep,* Igazmondó.*Az osztrákok és a kiegyezés,* Igazmondó.*Ülések végeztével,* Igazmondó.*Vezérczikk,* Igazmondó.*Az utolsó eszménykép,* K., Életképek.*Milton,* dráma, Életképek.*Feredzse,* Életképek.*Medzsidée,* Életképek.*Utazás a harangokkal együtt,* Életképek.*Rendkívüli nők: Örült Johanna,* Életképek.*Rendkívüli nők: Xara,* Életképek.*Rendkívüli nők: Zatime,* Életképek.*Rendkívüli nők: Hormosane,* Életképek.*Rendkívüli nők: Artemisia,* Életképek.*Excusé.* Humoros elbeszélés. Életképek.*Hajdan, most és valaha,* Életképek.*Apró monographia: Az emberkerülők tanyája,* Életképek.*A rémnapi,* Életképek.*Az emberszeretők tanyája,* Életképek.*A Parnassus,* Életképek.*A nagy nap,* Életképek.*A szőlőművelő vandálok,* Életképek.*Uti táskából: A szamosújvári fegyencztelep,* Életképek.*Teleky Sándor,* Életképek.*Koltó,* Életképek.*Egy európai muzeum,* Életképek.*Petőfi Koltón,* Életképek.*A megénekelt cigány,* Életképek.*Pila Anikó,* Életképek.*Kakas fogta farkast,* Életképek.*Kisfaludy Sándor új szobra,* Életképek.*Balatonfüredi levelek,* Életképek.

Báró Sina életéből, Életképek.
Az utolsó eszménykép, emléke-
zés Petőfire, K., Életképek.
Szép Mikhál, regény, Életké-
pek.

Jegyzetek a Szép Mikhálhoz,
Életképek,

A debreczeni lunatikus. (8-r.
141 l.) Budapest. Athenæum.

Egész az északi pólusig. Regény.
2 kötet. (8-r. 155, 174 l.)
Budapest, Athenæum.

Az élet komédiásai. Regény.
7 kötet. (8-r. 202, 189, 191,
159, 155, 157, 155 l.) Buda-
pest, Athenæum.

1877.

Ne nyúlj hozzám, elbeszélés,
Vasárnapi Ujság.

Úti táskából: A szentbenedeki
várkastély, Vasárnapi Ujság.

Úti táskából: A leányka-kő,
Vasárnapi Ujság.

Muszka rajzok: Nagy urak bo-
szúja, Üstökös.

Muszka rajzok: Szép Febrónia
mulatságai, Üstökös.

Muszka rajzok: A ezár, a ki
boszút áll, Üstökös.

A tűzvas próba, ballada, Üstö-
kös.

A király és bolondja, ballada,
Üstökös.

Amirani, elbeszélés, Üstökös.
Hogyan kezdik és hogyan vég-
zik, Üstökös.

A három karácsonyfa, Üstökös.
Egy az Isten, regény, A Hon.
Tizenhárom vezérezik, A Hon.
Lakoma a tisztelt ház elnöke-
nél, A Hon.

Az ál-báró, A Hon.

Phantasmagoria, K., A Hon.

Apotheosis, a Várszínházban a
töröksebesültekjára, A Hon.

Néhány jóakarató szó, A Hon.

A plernai hősök, K., A Hon.

Ördögsáncz, A Hon.

Görög tűz, elbeszélések. A Hon.

A kiegyezésről, Igazmondó.

A muszkák arany ágyúgolyói,
Igazmondó.

A helyzetről, Igazmondó.

A zólyomiak, Igazmondó.

Egy szent nő, Athenæum Nagy
Képes Naptára.

Ne nyúlj hozzám, elbeszélés,
Életképek.

Petőfi-ébresztő, K., Életképek.
Elnöki megnyitóbeszéd a Petőfi-

Társaság megnyitó közgyű-
lésén, Petőfi-Társaság Lapja.

Solferinonál, Petőfi-Társaság
Lapja.

Egy az Isten. Regény. 6 kötet.
(8-r. 182, 183, 182, 171, 191,
131 l.) Budapest, Athenæum.

Névtelen vár. Történelmi re-
gény. 3 kötet. (8-r. 240, 320,
250 l.) Budapest, Pfeiffer
Ferdinánd.

Szép Mikhál. Regény. 3 kötet.
(Kis 8-r. 174, 170, 150 l.)
Budapest, Athenæum.

Milton. Dráma. (8-r. 99 l.) Buda-
pest, Pfeiffer Ferdinánd.

1878.

Tisztelt ház, karzat és buffet,
Üstökös.

Mahadi, Üstökös.

Jedikulai rab, Üstökös.

A nyulak históriája, Üstökös.

Boszniai huszárkaland. Üstökös.

*Hogyan ontottam én a réremet
 Franciaországért? Üstökös.
 A hazatért, Üstökös.
 Az angol, Üstökös.
 Az utolsó kaczaj, Üstökös.
 Egy hírhedett kalandor, regény,
 A Hon.
 Mondjuk ki az igazat, A Hon.
 Három vezérezik, A Hon.
 Beszámoló beszél a józsefvárosi
 választókhoz. A Hon.
 Józsefvárosi választóimhoz, A
 Hon.
 Jókai beszéde a képriselőház
 február 8-iki ülésén, Igaz-
 mondő.
 Az utolsó mór királyok, Igaz-
 mondő.
 Mondjuk ki az igazat, Igaz-
 mondő.
 Programmbeszéd a józsefvárosi
 választókhoz, Igazmondő.
 Egy dal keletkezésének törté-
 nete, Igazmondő.
 Rendkívüli nők: Agatha, Xara,
 Zatime stb, Igazmondő.
 Bosznia és Hercegovina, Igaz-
 mondő.
 Ki mit akar, Igazmondő.
 A fátyol, Athenæum Nagy Ké-
 pes Naptára.
 Előki megnyitóbeszéd a Petőfi-
 Társaság közgyűlésén, Petőfi-
 Társaság Lapja.
 Az életből ellesve. Beszélyek.
 3 kötet. (8-r. 186, 197, 186 l.)
 Budapest, Athenæum.
 Egy asszonyi hajszál. Törté-
 nelmi regényvázlat. (8-r. 252
 l.) Budapest, Pfeiffer Ferd.
 Észak honából. Muszka rajzok.
 (Kis 8-r. 179 l.) Budapest,
 Aigner Lajos.*

*Görög tűz. Elbeszélések. 3 kö-
 tet. (8-r. 179, 188. 202 l.)
 Budapest, Athenæum.
 Jókai Mór programmbeszéde.
 (8-r. 31 l.) Budapest, Athe-
 næum.
 Mondjuk ki az igazat. (Kis 8-r.
 45 l.) Budapest, Pfeiffer Fer-
 dinánd.*

1879.

*Hogy született, hogy dajkáltuk,
 Vasárnapi Ujság.
 Petőfi és ellenségei, Üstökös.
 Rab Ráby, történelmi befejezés,
 Üstökös.
 Feladvány jogászok számára,
 Üstökös.
 Jón a deres, Üstökös.
 Min kezdődik a magyar diplo-
 mácia, Üstökös.
 Rab Ráby, regény, Üstökös.
 Szabadság a hó alatt, regény,
 A Hon.
 A szegedi rész, A Hon.
 A szegedi életmentők, A Hon.
 A költő, K., A Hon.
 Jókai toasztja, A Hon.
 Csöndes évek, A Hon.
 A magyar nyelv a népiskolá-
 ban, A Hon.
 Chateau Palugyay. A Hon.
 Szeged, A Hon.
 A corruptió-ügy a hírlapokban,
 A Hon.
 A Petőfi-megjelenések rejtélyé-
 nek megoldása, A Hon.
 A magyar nyelv a király há-
 zánál, A Hon.
 Petőfi és ellenségei, A Hon.
 Petőfi érzékének kérdése, A
 Hon.*

Albumsorok három albumba,
A Hon.
A második ülésszak, A Hon.
Andrássy ismét itthon, A Hon.
Jókai levele Arany Jánoshoz,
A Hon.
*A párbaj a magyar irodalom-
ban régiebb időkben,* A Hon.
*Maguk ketten! Adalék a Petőfi-
korszakhoz,* Koszoru.
A látható Isten, Koszoru.
Fölhívás előfizetésre, Magyar
Népvilág.
A bölcső, K., Magyar Népvilág.
A csendes évek története, Ma-
gyar Népvilág.
A dagói torony, Magy. Népvilág.
A magyar kisbirtokosokhoz.
Magyar Népvilág.
A hazajáró lelkek, Magyar Népvilág.
*Jókai levele Frankenburg Adolf-
hoz,* Pesti Hirlap.
*Jókai levele a bécsi egyetem
német-osztrák olvasó-köréhez,*
Pesti Hirlap.
Jókai bécsi pohárköszöntése,
Pesti Hirlap.
Eötvös József, K., Pesti Hirlap.
*Egy hírhedett kalandor a XVII.
századból.* Regényes korrajz.
3 kötet. (8-r. 186, 188, 167 l.)
Budapest, Athenæum.
Hős Pálffy. Drámai jelenetek.
(8-r. 39 l.) Budapest, Pfeiffer
Ferdinánd.
Bab Ráby. Regény. 3 kötet.
(318, 239, 149 l.) Pozsony,
Stampfel Károly.
*Szabadság a hó alatt, vagy a
zöld könyv.* Regény. 4 kötet.
(8-r. 191, 197, 175, 264 l.)
Budapest, Athenæum.

*A magyar világból. Magyar
Ifjuság Könyvesháza.*

1880.

*Egy nap Arany Jánosnál, Va-
sárnapi Ujság.*
*Az írói jog tulajdonának elévü-
léséről és Petőfiről,* Vasárnapi
Ujság.
*Levél dr. Fenyvessy Ferencz-
hez,* Vasárnapi Ujság.
Mártius 15-ike Bécsben, Üstökös.
Az én legkedvesebb cenzorom,
Üstökös.
Asszonyt kísér, Istent kísért,
regény, Üstökös.
Interjú, Üstökös.
Petőfi jellemzéséhez, Üstökös.
Nefélsz Pista, adomázás, Üstö-
kös.
Szeged feltámadása, K., Üstö-
kös.
*Visszaemlékezések a jó Wenck-
heim Bélára,* Üstökös.
*Az első Lendvay Márton emlé-
kére,* K., Üstökös.
A kik kétszer halnak meg, re-
gény, I., A Hon.
Őt vezérezik, A Hon.
Reportereink fantáziája, A Hon.
*A párbajügy és az utcai za-
vargások,* A Hon.
Hát mi feltámadunk-e még?
A Hon.
Petőfi István, necrolog, A Hon.
*A ki még a királyon kívül vi-
selte Szent István koronáját,*
A Hon.
Széchenyi, a szobor, A Hon.
Orlai Petrich Soma, A Hon.
*Az első magyar irodalom pár-
toló társulathoz,* A Hon.
A Petőfi-életrajzhoz, A Hon.

Az első Arany, A Hon.
Reminiscentiák arról az átkozott német nyelvről, A Hon.
Látogatás a Helikonon, A Hon.
Zichy Mihály és Jókai, A Hon.
A drága karácsonyi kalács, szájhagyomány, A Hon.
Ne bántsd a magyart! drámai jelenetek, Koszoru.
A Széchenyi-szobor, Magy. Népv.
Kamoensz, Magyar Népvilág.
Az egyhuszasos lány, Magyar Népvilág.
Az orgyilkos, Magyar Népvilág.
Levél Fenyvessy Ferenczhez, Magyar Népvilág.
Felhívás előfizetésre, Magyar Népvilág.
Mátyás király és a szegény varga, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde a budget-törvényjavaslat felett, Magyar Népvilág.
Jókai levele Fenyvessy Ferenczhez, Pesti Hirlap.
Jókai beszéde a költségvetési ügyben. (S-r. 30 l.) Budapest, Athenæum.
A török világból. 3 kötet. (Kis S-r. 79, 72, 84 l.) Pozsony, Stampfel Károly.
Bacsó Tamás. Egy bukott angyal. (Kis S-r. 88 l.) Pozsony, Stampfel Károly.

1881.

Az utolsó prolog, a pápai színház megnyitására, Vas. Ujság.
A kik kétszer halnak meg, regény, II., A Hon.
A «Ma», regény, A Hon.
Jókai beszéde a kaszinó Széchenyi-lakomáján, A Hon.

Jókai saját írói pályájáról, A Hon.
Jókai beszéde a váczai szabadelvű párt értekezletén, Magyar Népvilág.
Jókai programbeszéde Ilyefalván, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde Tisza Kálmánról Sepsi-Szent-Györgyön, Magyar Népvilág.
Prolog a fiumei városi színházban, Magyar Népvilág.
Saját írói pályájáról, Magyar Népvilág.
Az utolsó prolog, a pápai színház megnyitási ünnepén, Magyar Népvilág.
Üdv Fiuménak, prolog, Pesti Hirlap.
Jókai önéletírása, Pesti Hirlap.
A kik kétszer halnak meg. Regény. 4 kötet. (Kis S-r. 186, 169, 181, 119 l.) Budapest, Athenæum.
Páter Péter. Regény. (Kis S-r. 217 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Jókai beszéde a váczai szabadelvű párt értekezletén. (4-r. 7 l.) Budapest, Athenæum.

1882.

Szeretve mind a vérpadig, regény, A Hon.
Deliancsa, Koszoru.
Petőfi emléksobránál, emlékbeszéd, Koszoru.
II. Rákóczy Ferencz emléke, Pesti Hirlap.
Petőfi emléksobránál, Pesti Hirlap.
Az életből ellesve, végnélküli cikksorozat, Nemzet.

- A pánszlávok földjén, rejtelmes*
história, Nemzet.
- Balaton-Füred és a Balaton*
jövője, Nemzet.
- Az életből: A miskolci szűz*,
Nemzet.
- A social-demokratia Európában*
és Észak-Amerikában, Nemz.
- Bátrányos vár*, történeti regény,
Nemzet.
- Mire megvénülünk?* Nemzet.
- Mikor az embernek miúgyan*
gondolatja, Nemzet.
- Egy karácsonyest a bolondok*
házában, Nemzet.
- Asszonyt kísér, Istent kísért.*
Regény. (Kis 8-r. 187 l.) Buda-
pest, Aigner Lajos.
- Targallyak. Beszélyek.* (8-r. 312
l.) Budapest, Athenæum.
- Szeretve mind a vérpadiig.* Tör-
téneti regény. 5 kötet. (8-r.
186, 192, 208, 180, 227 l.)
Budapest, Athenæum.
- Egy játékos, a ki nyer.* Regény.
2 kötet. (8-r. 183, 213 l.)
Budapest, Révai Testvérek.
- A ma.* Regény. 3 kötet. (Kis
8-r. 168, 193, 102 l.) Buda-
pest, Athenæum.
- Mátyás diák és Bente úr.* (Kis
8-r.) «Jó könyvek». Budapest,
Révai Testvérek.
- Mátyás király és a szegény*
varga. (Kis 8-r.) «Jó Köny-
vek». Budapest, Révai Test-
vérek.

1883.

- A kőszegi hősök*, Képes Családi
Lapok.
- Jókai felköszöntője Belléren*,
Pesti Hírlap.

- Negyven év visszhangja*, Pesti
Hírlap.
- Fejedelem és Fra Diavolo*, Pesti
Hírlap.
- A Damokosok*, regényes törté-
net, Nemzet.
- Bátrányosvár a trónörökös fő-
hercegi párnál*, Nemzet.
- Mikor Haynald a kálvinisták-
nak prédikál*, Nemzet.
- A koldusok királya*, K., Nemzet.
- A pénz betegségei*, elbeszélés,
Nemzet.
- Oroszlánhűség*, elbeszélő költe-
mény, Nemzet.
- Negyven év visszhangja*, Nemzet.
- Ishia*, K., Nemzet.
- A király a pusztán*, Nemzet.
- Történelmi kommentár a lőcsei*
fehér asszonyhoz, Nemzet.
- Szafti*, elbeszélés, Székely Nem-
zet.
- Jókai háromszeki beszédei*, Szé-
kely Nemzet.
- Puskás Kalári.* (Kis 8-r.) «Jó
Könyvek». Budapest, Révai
Testvérek.
- Oroszlánhűség.* (Kis 8-r.) «Jó
Könyvek». Budapest, Révai
Testvérek.
- A pénz betegségei.* Elbeszélés.
(Kis 8-r. 64 l.) Budapest, Grill
Károly.
- A bátrányos vár.* Történeti re-
gény. 2 kötet. (8-r. 170, 205
l.) Budapest, Athenæum.
- A Damokosok.* Regényes törté-
net. 2 kötet. (Kis 8-r. 181,
186 l.) Budapest, Athenæum.

1884.

- Alcsuthról*, Vasárnapi Ujság.
- Fejedelem és Fra Diavolo*,

Athenæum Nagy Képes Nap-
tára.

Hogyan lettem én filozemitává?
Pesti Hirlap.

A löcei fehér asszony, történeti
regény, Nemzet.

Jókai nyilatkozata társadalmi
regényeinek hőseiről, Nemzet.

Jókai pohárköszöntője Kassán,
Nemzet.

A trónörökös irodalmi vállala-
táról, Nemzet.

Hogyan lettem én filozemitává?
Nemzet.

Jókai válasza a trónörökös
könyve ügyében, Nemzet.

Romano csibakero sziklaribe,
Nemzet.

Villámvonat szekerén, Nemzet.

Beszél a budget-törvényjavaslat
fölött. (8-r. 24 l.) Budapest,
Athenæum.

Negyven év visszhangja. (Kis
8-r. 38 l.) Budapest, Franklin-
Társulat.)

Minden poklokon keresztül.
Történeti regény. 2 kötet.
(8-r. 191, 175 l.) Budapest,
Révai Testvérek.

Magyarország története a nép-
iskolák részére. (8-r. 79 l.)
Budapest, Révai Testvérek.

Magyar föld. (8-r. 109 l.) Buda-
pest, Kilián Frigyes.

1885.

Prolog a temesvári színház meg-
nyitására, Vasárnapi Ujság.
Királyéknál, -Vasárnapi Ujság.
Gyermekkor két vers, Vasár-
nap Ujság.

Prolog a temesvári színház

megnyitó ünnepére, Pesti
Hirlap.

A kis királyok, regény, Nemzet.
Milyen a török nép? Nemzet.

Tisza Kálmán tíz éves miniszter-
elnöki ünnepén, Nemzet.

Verescsagin és Irányi, Nemzet.

Alcsuth, a tündérlak Magyar-
honban, Magyar Szalon.

1848 márcz. 15, Magyar Szalon.

A löcei fehér asszony. Regény.
5 kötet. (8-r. 226, 178, 198,
181, 135 l.) Budapest, Révai
Testvérek.

Az arany ember. Dráma. (Kis
8-r. 262). Budapest, Révai
Testvérek.

A ezigánybáró. Regény. (8-r.
166 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.

1886.

A Jókai tágabb hazája. Az
ifjabb nemzedék számára,
Vasárnapi Ujság.

Lidérczfény, Vasárnapi Ujság.

Előszó a pozsonyi színház meg-
nyitására, Vasárnapi Ujság.

A trónörökös otthon, Vasárnapi
Ujság.

Három márványfej, regény,
Nemzet.

Egy ember, a ki nem akar adós
maradni, Nemzet.

Rudolf trónörökösénél, Nemzet.

Egy nap Boszniában, Nemzet.

Lidérczfények, K., Nemzet.

A lissai tengeri ütközetből,
Nemzet.

A kis királyok. Regény. 5 kö-
tet. (8-r. 198, 202, 112, 333,
174 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.

Fekete gyémántok. Dráma. (Kis 8-r. 170 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Életemből. Igaz történetek. Örök emlékek. Humor. Utleírás. 3 kötet. (8-r. 407, 356, 258 l.) Budapest, Ráth Mór.

Még egy csokrot. Elbeszélések. (8-r. 280 l.) Budapest, Athenæum.

1887.

Mátyás király forrása, Vasárnapi Ujság.

Olympi verseny, K., Vasárnapi Ujság.

Magyar családélet, Vasárnapi Ujság.

Utazás egy sírdomb körül, Nemzet.

Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.

Levél Paulay Edéhez, Nemzet.

A kántorné királyi palástja, Nemzet.

Az első szereptanulás, Nemzet.

Olympi verseny, ábrándkép, Nemzet.

Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.

Jókai félszázados irodalmi munkásságáról, Nemzet.

Levél az újságíró reporterhez, Nemzet.

A Magláy-család. A ki holta után áll boszút. (8-r. 168 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Keresd a szived. Dráma. (Kis 8-r. 180 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Három márványfej. Regény. 3 kötet. (8-r. 211, 236, 187 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Olympi verseny. Ábrándkép a budapesti Nemzeti Színház

ötven éves fennállásának ünnepére. (8-r. 29 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Gróf Benyovszky Móricz életrajza. 2 kötet. (Nagy 8-r. 413, 310 l.) Budapest, Ráth Mór.

1888.

A világlátott fiú, Vasárnapi Ujság.

Az igazi «Jó szív» Vasárnapi Ujság.

Tiszamenti élet, Vasárnapi Ujság.

Emléksorok, Képes Családi Lapok.

A Guta, Herkó Páter meg a kis borbély, Képes Családi Lapok.

A lélekidomár, regény, Nemzet.

Márczius 15-ike negyven év múlva! Nemzet.

Nyílt szavak honunk fiatalsgához, Nemzet.

Huszonöt év múlva, Nemzet.

Az ifjúsághoz, Nemzet.

Világszép leányok, népszínműrészlet.

Vialis levelek: Az árvíz utáni táj, Nemzet.

Vialis levelek: Deák Ferencz-adoma, Nemzet.

A tengerszemű hölgy, regény, Nemzet.

Barak Hageb asszonyai, Mikszáth Almanachja.

A családélet, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.

Az új korszak, folytatása a Habsburg-házbeli királyok korának, Osztr.-Magy. Monarchia Írásban és Képben.

A magyar nép, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.

Jocus és Momus. Adomák. (8-r. 188 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Lenézi fráter. Regény. (8-r. 150 1.) Budapest, Révai Testvérek.

1889.

A rosszul osztott testvérek. Vasárnapi Ujság.

Corcin Mátyás király, Vasárnapi Ujság.

Rudolf trónörökös, necrolog, Nemzet.

Andrássy Gyula gróf, necrolog, Nemzet.

Jókai emlékeszéde Rudolf trónörökös felett, Nemzet.

A Hortobágy, Nemzet.

Egy sarkert, Nemzet.

Gazdag szegények, regény, Nemzet.

A pusztai rózsá. A «lélekidomár»-ból, Mikszáth Almanachja.

A ki a szívét a homlokán hordja, regény, Budapesti Hirlap.

Utazás egy sírdomb körül. (Nagy 4-r. 199 1.) Budapest, Révai Testvérek.

A lélekidomár. Regény. 5 kötet. (8-r. 205, 161, 173, 159, 188 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Szemelvények Jókai Mór műveiből. (16-r.) Budapest, Lampel Róbert.

1890.

A jószívű ember, vigjáték, Vasárnapi Ujság.

Kassári Dániel, regény, Képes Családi Lapok.

Kétszer kettő négy, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

Elisanne, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

A kajmános hölgy, Pesti Hirlap.

Levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez, Pesti Hirlap.

A kit nem engednek meghalni, Pesti Hirlap.

A királyleány babái, Pesti Hirlap.

Thespis kordéja vagy a földönjáró csillagok, színjáték, Pesti Hirlap.

Földönjáró csillagok, drámai prolog, Pesti Hirlap.

Majmuna, az álomtündér, Pesti Hirlap.

A leaotungi emberkek, Pesti Hirlap.

Hogy jutottam én a leaotungi emberkekhez, Pesti Hirlap.

Levél Mikszáth Kálmánhoz, Pesti Hirlap.

Szent Antal generális. Pesti Hirlap.

Valami furcsaság, Pesti Hirlap.

Nincsen ördög, regény, Nemzet.

Magam magamról, Nemzet.

Volt, van és lesz, Nemzet.

Tisztelenlő és tiszteletes, nyelvtudományi értekezés, Nemzet.

Szegedinecz Péro viselt dolgai, Mikszáth Almanachja.

A tengerszemű hölgy. Regény. 3 kötet. (8-r. 179, 151, 161 1.)

Budapest, Révai Testvérek.

Gazdag szegények. Regény. 2 kötet. (8-r. 226, 240 1.)

Budapest, Révai Testvérek.

A ki a szívét a homlokán hordja. Rege, regény és való. (8-r. 182 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Thespis kordéja, vagy a földön

járó csillagok. (S-r. 112 l.)
Budapest, Légrádi Testvérek.

1891.

Vén emberek nyara, Vasárnapi
Ujság.

A kis király beszélő babája,
Vasárnapi Ujság.

A legdrágább öltöny, Pesti
Hirlap.

Petőfi eszmecsírái, Pesti Hirlap.

Álmodál, Pesti Hirlap.

Az aradi hősnők, vigjáték, Pesti
Hirlap.

Báró Kemény fogságban, Pesti
Hirlap.

A budapesti samaritanusok,
Pesti Hirlap.

Tengeren a magyar, Pesti Hir-
lap.

A nértelen társaság, Pesti Hir-
lap.

*Én és a százezer forint, hogy
kerülünk mi össze,* Pesti
Hirlap.

A két poluson, Pesti Hirlap.

Pulvis et umbra sumus. Pesti
Hirlap.

A magyar thea, életkép, Pesti
Hirlap.

A fekete vér, regény, Pesti
Hirlap.

Az új szölvész, a «nekropolisz»,
Pesti Hirlap.

Hányféle a becsület, Pesti Hir-
lap.

Az én bírói hivatalom, Pesti
Hirlap.

Lesz-e háború? Pesti Hirlap.

Bécsi dolgok, Pesti Hirlap.

A királyné és a majom, Pesti
Hirlap.

Petőfi eszmecsírái, Nemzet.

Rákóczy fia, regény, Nemzet.
Királyhymnus, Nemzet.

Komárom, Nemzet.

*Brazíl Heliogabálné asszony
férje,* Nemzet.

A béke, életkép, Nemzet.

Csel-csal, elbeszélés, Mikszáth
Almanachja.

Tiszamenti élet, Osztrák-Magyar
Monarchia Írásban és Képpen.

A pesti síkság, bevezetés, Osz-
trák-Magyar Monarchia Írás-
ban és Képpen.

A rímhalász, Pesti Hirlap Nap-
tára.

Napraforgók. Újabb elbeszélé-
sek. 2 kötet. (S-r. 196, 186 l.)
Budapest, Révai Testvérek.

Nincsen ördög. Regény. 2 kötet.
(S-r. 178, 212 l.) Budapest,
Légrádi Testvérek.

1892.

Házasság éhségből, Vas. Ujság.
A koronázás örömnünepén,
Vasárnapi Ujság.

Ilonca, Athenæum Nagy Képes
Naptára.

Női honvédhadnagy. Képes Csa-
ládi Lapok.

A Feszty-féle körkép, Képes
Családi Lapok.

*Jókai levele a komáromi választó-
polgárokhoz,* Pesti Hirlap.

Az a rongyos 739,000 forint,
Pesti Hirlap.

Petőfi könyve, Pesti Hirlap.

*Rudolf trónörökös verse Magyar-
országról,* Pesti Hirlap.

Mátyás-ugrás napja, Pesti Hir-
lap.

A szatyor, életkép a mult idők-
ből, Pesti Hirlap.

A női honvédhadnagy, Pesti Hirlap.
Amándrucz-király, Pesti Hirlap.
A hét nemes, Pesti Hirlap.
«Csináljunk magunknak egy jó napot», Pesti Hirlap,
Sárga rózsá, regény, Pesti Hirlap.
A művészek ünnepe az árvai inségesek fölsegítésére, Pesti Hirlap.
A királykoronázás, Pesti Hirlap.
Madártárlatból, Pesti Hirlap.
Deák Ferencz a koronázás napján, Pesti Hirlap.
Vipera a Svábhegyen, Pesti Hirlap.
A Feszty-féle körkép, Pesti Hirlap.
Szép lövés volt! Pesti Hirlap.
A két Trenk, történeti regény, Pesti Hirlap.
Prolog az erdélyi magyar színiézés százéves jubileumára, Pesti Hirlap.
Mink szegény tótok, Pesti Hirlap.
Fráter György, regény, Nemzet.
Baross Gábor, necrolog, Nemzet.
Ferencz József király huszonöt éves uralkodása, Nemzet.
Az alsóuthi örömmünnep, Nemzet.
A glóriás hölgy, Mikszáth Almannachja.
Első utam Bécsben, Reform-Naptár.
Iróci életemből, Magyar Szellemi Élet.
Előszó Petőfi összes költeményeihez.
A fekete vér, Regény. 2 kötet. (8-r. 158, 142 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Rákóczy fia, Regény. 3 kötet (8-r. 161, 227, 238 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Meséskönyv, (Nagy 8-r. 393 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Diákok regénye, «És mégis mozog a föld» című regényből átdolgozta Bródy Sándor. (Kis 8-r. 306 l.) Budapest, Singer és Wolfner.
Rozgonyi Cecília, Az ellenséges koponyák. (16-r.) Pozsony, Stampfel Károly.
A cseregyermek, (16-r. 43 l.) Berger Miksa.

1893.

Nazli Hânem egyiptomi hercegnő, Vasárnapi Ujság.
Jókai levele anyjához, Vasárnapi Ujság.
Askrlje - dlniczai kariatidák, Athenæum Nagy Képes Naptára.
A faggyugyertya, Képes Családi Lapok.
Jókai vallomásai, Képes Családi Lapok.
Trenk Frigyes, regény, Pesti Hirlap.
A varázsing, Pesti Hirlap.
A királynő nyárfaresszeje, Pesti Hirlap.
Az első temetkezés s első feltámadás, Pesti Hirlap.
József főherczeg pálmáskertje, Pesti Hirlap.
Hatvanhárom év előtti diétái referáda, Pesti Hirlap.
A hol sok ember van s a hol senki sincs, Pesti Hirlap.
Tizenhárom levél Génúából, Pesti Hirlap.

Levél Csernátonyhoz, Pesti Hirlap.
Jókai parókája, 1871-ből, Pesti Hirlap.
A bécsujhelyi katonai akadémiában, Pesti Hirlap.
Fiume, K., Pesti Hirlap,
A «cinipsz», Pesti Hirlap.
Az én iskolatársaim, visszaemlékezés, Pesti Hirlap.
Közhasznú felriasztás, Pesti Hirlap.
A magyar kalendáriumosoknak barátságos figyelmeztetés, Pesti Hirlap.
A «Magyar nábob» megköltése, Pesti Hirlap.
A háromszínű kandur, Pesti Hirlap.
A zálog, elbeszélés, Pesti Hirlap.
A varázsing, Nemzet.
Rút leányok mentvéra, Nemzet.
Kráó, regény, Nemzet.
Jókai és a «Zsidó fiú», Nemzet.
Jókai vallomása, levél, Nemzet.
Egy nevezetes csók, emlékirataimból, Nemzet.
Huszonnégy év előtt, Nemzet.
A halberstadti Ádám, Mikszáth Almanachja.
Budapest, bevezetés, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.
Budapesti élet, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.
Jókai levelei Petőfihez, Petőfi-Muzeum.
A zálog, Ország-Világ.
A Balaton völgyényei, Ország-Világ.
A három királyné, elbeszélés, Ország-Világ.
Imetullah, operaszöveg, Hazánk.

Házasság éhségből és egyéb elbeszélések. (8-r. 163 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Vén emberek nyara és egyéb elbeszélések. (8-r. 193 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Kétszer kettő négy és egyéb elbeszélések. (8-r. 215 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Sárga rózsá. Regény. (8-r. 167 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Fráter György. Regény. 5 kötet. (8-r. 186, 183, 222, 235, 283 l.) Budapest, Révai Testvérek.
A két Trenk. Történeti regény. 2 kötet. (8-r. 176, 208 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Színművek. 3 kötet. (16-r. 580, 521, 571 l.) Budapest, Franklin-Társulat.

1894.

A nagy ellenség, Vas. Ujság.
Levél b. Eötvös Lorándhoz, Vasárnapi Ujság.
A kuglof, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Hogy kezdődött ez a dolog, visszaemlékezések, Képes Családi Lapok.
Kossuthról, Képes Családi Lapok.
A Margitszigetről, Képes Családi Lapok.
Koronás gyermekek, regényes korrajz, Pesti Hirlap.
Jókai és a szerzői jog, Pesti Hirlap.
A halál után, Pesti Hirlap.
Egy kis falsum, Pesti Hirlap.
Ugyan értsünk tréfát, Pesti Hirlap.

A régi boldog újságírók, Pesti Hirlap.
A három királyok csillaga, Pesti Hirlap.
Köszönet és kérelem, Pesti Hirlap.
Valóságos köszönet, Pesti Hirlap.
Újabb hálás köszönet, Pesti Hirlap.
*Miért nem ismerik az én neve-
met külföldön*, Pesti Hirlap.
*Egy újabb nyavalya és annak
gyógymódja*, Pesti Hirlap.
A Margitszigetről, Pesti Hirlap.
Csodák, Pesti Hirlap.
Magneta, regény, Pesti Hirlap.
A mi királynénk, Pesti Hir-
lap.
Utóhang a politikai divatokhoz,
Pesti Hirlap.
Tégy jót! regény, Nemzet.
*Jókai beszéde a nemzeti ünne-
pen*, Nemzet.
Kossuth Lajos, necrolog, Nemzet.
A halál után, egy férj víziói,
Nemzet.
*Beszéd Kossuth Lajos ravata-
lánál*, Nemzet.
A zálog, elbeszélés, Mikszáth
Almanachja.
*Egy régi adoma, mely mindig
új marad*, Ország-Világ.
*Alkalmi kötet Jókai írói műkö-
désének ötvenedik évi fordú-
lójára. 1894 január 6.* (8-r.
318 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.
A gyermek. Elbeszélés. (16-r.
43 l.) Budapest, Lampel Ró-
bert.
Magyar nemzeti vértanúk. (8-r.
99 l.) Budapest, Franklin-
Társulat.

1895.

De kár megvénülni, regény,
Pesti Hirlap.
Gróf Zichy Nándor és a Hon,
Nemzet.
Egy topolczai választás, Nemzet.
Keresztény-e vagy keresztyén?
Nemzet.
*Hat nagy magyar történelmi
festmény Bécsben*, Nemzet.
Jókai önéletírása, Nemzet.
*Magyarország millenniumáról
és kiállításáról*, Nemzet.
A kedves László, necrolog,
Nemzet.
*Beszéd az interparlamentáris
kongresszuson*, Nemzet.
A történelmi tarokkparti, Nemzet.
*A magyar vér a munkás szíri-
ben*, Nemzet.
*Egy régi adoma, mely mindig
új marad.* Mikszáth Alma-
nachja.
A hármás párbaj, Ország-Világ.
Az iskolamesterek a háborúban,
Néptanítók Lapja.
Magneta. Regény. (8-r. 136 l.)
Budapest, Révai Testvérek.
Trenk Frigyes. Regény. (8-r.
116 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.
A Krádó. Regény. (8-r. 131 l.)
Budapest, Révai Testvérek.
Tégy jót! Regény 4 szakaszban,
(8-r. 176 l.) Budapest, Révai
Testvérek.

1896.

A két életű, Vasárnapi Ujság.
A Szábhely és kábelvasút, Va-
sárnapi Ujság.
Mi a cynikus? Pesti Hirlap.

Jókai statisztikai jegyzetei, Vasárnapi Ujság.
Daliás új nemzedék, Pesti Hirlap.
Naplóm lapjaiból, Pesti Hirlap.
Etetés, itatás, Pesti Hirlap.
Anapikérdésekről, Pesti Hirlap.
Vészkiáltás! A szőlő legújabb veszedelme, Pesti Hirlap.
Cochyllis, ambignella, szőlőmoly, Pesti Hirlap.
Védekezés a szőlőmoly ellen, Pesti Hirlap.
Bulletin, Pesti Hirlap.
Coccus vitis, Pesti Hirlap.
A thanaton, Pesti Hirlap.
Azok a kertészek, Pesti Hirlap.
A kalapemelgetésről, Pesti Hirlap.
A Konti contra Káldy-ügy, Pesti Hirlap.
Egy szerény indítvány, Pesti Hirlap.
Külföldi publicista a magyar parlamentről, Pesti Hirlap.
Super eodem, levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez, Pesti Hirlap.
A vaskapu és az aranykapu, Pesti Hirlap.
Az albumlegyező, Pesti Hirlap.
A gellérthegy paradicsom, Pesti Hirlap.
Mauthner Ödön pavillonja és a magnemesítés, Pesti Hirlap.
Nyílt ajánlat Ugron Gáborhoz egy kormánypárti képviselőtől, Pesti Hirlap.
Komámasszony orvosság, Pesti Hirlap.
A legerősebb fej, Pesti Hirlap.
Jókai mint népdalénekes, Pesti Hirlap.

Az új ezredév első napja, Nemzet.
Hozsanna! Az ezredéves Magyarország, Nemzet.
A költő joga, Nemzet.
Erős várunk nekünk a tudomány, Nemzet.
Az én gyermekkori játszótársam, Nemzet.
Jókai levele a szerkesztőhöz, Nemzet.
A króta kérdése, Nemzet.
Jókai képviselőjelölt előrajza a karczagi választókhoz, Nemzet.
Jókai levele Papp Sándorhoz, Nemzet.
Jókai levele Endrődy Sándorhoz, Nemzet.
Levél a főszerkesztőhöz, Nemzet.
Jókai toasztja deczember 11-én, Budapesti Hirlap.
Miért férget a gyümölcsünk, A Kert.
Előszó Kéry Gyula, Blaha Lujza életéhez, (4-r. 190 l.) Rózsa-völgyi és Társa.
De kár megrénülni! Regény. (8-r. 354 l.) Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
Kertészgazdászati jegyzetek. (Kis 8-r. 80 l.) Budapest, Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
Budapestnek emlékül. Budapest versekben. (Kis 8-r. 28 l.) Budapest, Grill Károly.

1897.

Az asztalos családja, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
Tallérosy Zebulon levele az

- «Üstökös» szerkesztőjéhez,
Üstökös.
- A barátfalvi levita, regény,
Pesti Hirlap.
- Jókai levele Bartók Lajoshoz,
Pesti Hirlap.
- Astral szellemek, Pesti Hirlap.
- Kérelem, Pesti Hirlap.
- A méltóságos főrendek között,
Pesti Hirlap.
- Honnan jön az «abzug»? Pesti
Hirlap.
- Az ágyú mint háború-lehetetlen-
nítő, Pesti Hirlap.
- A párisi katasztrófa tanulságai,
Pesti Hirlap.
- A mi klubjaink, Pesti Hirlap.
- Még egyszer Helrila, Pesti
Hirlap.
- Eltévesztett életpálya, Pesti
Hirlap.
- Még egy jubileum és egy álom-
látás, Pesti Hirlap.
- Petőfőről, Pesti Hirlap.
- Jókai levele Goda Bélához,
Pesti Hirlap.
- Petőfi iszákossága, Pesti Hirlap.
- Jókai levele Mészáros Károly-
hoz, Pesti Hirlap.
- Az el nem mondott válasz,
Pesti Hirlap.
- Az ellenmondások manója, az
első pénteki levél a szerkesz-
tőhöz, Nemzet.
- Második pénteki levél a szer-
kesztőhöz, Nemzet.
- Még egy új színház, Nemzet.
- Magyar írók honoráriumai a
külföldön, Nemzet.
- A mi arcaepagunk, Nemzet.
- Az európai pestis, Nemzet.
- József főherczeg leveléről, Nem-
zet.
- Levél Josipovich Gézához, Nem-
zet.
- A Gellért-hegyi czitadella, Nem-
zet.
- Abbazia, dr. Szegő gyermek-
sanatoriuma, Nemzet.
- Hypparata, monolog, Nemzet.
- Márczius tizenötödike, Nemzet.
- Az új sajtó - rendszabályzat,
Nemzet.
- Az «Adria», Nemzet.
- Az összeférhetlenségről, Nemzet.
- Színházaink, Nemzet.
- Embermentő találmány, Nem-
zet.
- A kuruti rektor, Nemzet.
- Puliszka és dicsőség, Nemzet.
- A legalsó tízezer beesülete,
Nemzet.
- A magyar insurrectio emlék-
szobra, Nemzet.
- Levél dr. Herezegh Mihályhoz,
Nemzet.
- Papirrongyok. (Naplómból),
Nemzet.
- Milyen demokraták vagyunk
mi? Magyar Hirlap.
- Solitudo, Magyar Hirlap.
- A nemzetiszín sipka, Magyar
Hirlap.
- A győri ütközet emléke, Magyar
Hirlap.
- A nazarénusok nálam, Magyar
Hirlap.
- Miért kétszerkettő a négy? Ma-
gyar Hirlap.
- Ne hagyd magad és egyéb el-
beszélések. (8-r. 148 l.) Buda-
pest, Athenæum.
- Ezernyolekszáznegyvennyolcz.
(Nagy 4-r. 476 l.) Budapest,
Révai Testvérek Irod. Int.
Részv. Társ.

1898.

Tallérossy Zebulon levelei Mindenváró Ádámmal és vissza, Magyar Hirlap.

A márcziusi fiatalság, Magyar Hirlap.

Petőfi- emlékek 1848—49- ból, Magyar Hirlap.

Elmult évek, Magyar Hirlap.

Őreg ember nem vén ember, képzelt regény, Magyar Hirlap.

Levente, történeti drámai költemény, Magyar Hirlap.

Helvita. Dráma öt felvonásban. (16-r. 110 l.) Budapest, Lampel Róbert. (Magyar könyvtár.)

Megölték a királynénkat, Magyar Hirlap.

A fekete vér, Dráma (Magyar könyvtár) Lampel.

Gyász orgiák, Magyar Hirlap.

A Henczi ügyről Magyar Hirlap.

Előszó Jókai Mór műveinek amerikai kiadásához.

JÓKAI MÓR ÖSSZES MŰVEI JUBILÁRIS
NEMZETI DÍSZKIADÁSA ELŐFIZETŐINEK NÉVJEGYZÉKE.

a) *Amateur kiadás.*

(Japán papíron husz példányban nyomtatott.)

1. *I. Ferencz József Ő cs. és kir. Felsége.*
  2. *Erzsébet királyné Ő cs. és kir. Felsége.*
  3. *Eötvös Loránd br.*
  4. *Eszterházy Miklós gr.*
  5. *Jókai Mór dr.*
  6. *Szajbely Gyula.*
  7. *Székely Ferencz.*
  8. *Ernyei Gyula.*
  9. *Révai Mór.*
  10. *Hirsch Lipót.*
  11. *Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye.*
  12. *Szeged sz. kir. város.*
  13. *Debreczen sz. kir. város.*
  14. *Képviselőház könyvtára Budapest.*
  15. *Nemzeti Casino Budapest.*
  16. *Révai Testvérek Budapest.*
- Készleten maradt négy példány.

★

b) *Nemzeti díszkiadás (nagy 8-rét) és nemzeti kiadás
(kisebb 8-rét).★*

- **József főherczeg Ő cs. és kir. Fensége. 3 példány.*
- **Károly Lajos főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
- **Lipót Salvator főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
- **Mária Terézia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
- **Stefánia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
- **Ferencz Salvator fhg. és Mária Valeria főhgnő
Ő cs. és kir. Fensége.*
- **Ferdinánd bolgár fejedelem O kir. Fensége.*

★

* A ★-al jelöltek a nemzeti díszkiadás 200 forintos előfizetői, kik a munkát megindítása előtt rendelték meg és a 100,000 forintos nemzeti tiszteletdíjat létesítették.

Abauj-Torna megye.

<i>Acél Gyula, dr.</i>	<i>Kiss Endre</i>	<i>Schalkház Lipót</i>
* <i>Andrejkorits Sándor</i>	<i>Klimkovics Elemérné</i>	<i>Schaller Ernő</i>
<i>Balogh Antal</i>	<i>Hadadi Kovácsy Béla</i>	<i>Soltész Jenő</i>
* <i>Szendrey Balogh Istv. és</i> <i>neje Szilágyi Kutinka</i>	<i>Külkei Gyula</i>	<i>Sudý K. János</i>
<i>Bauernebel Szilárd ifj.</i>	<i>László Miksa</i>	<i>Szontágh Sándor</i>
* <i>Benedek Ferencz</i>	* <i>Loosz József</i>	<i>Vanka Ferencz</i>
<i>Berzáczy Mihály</i>	<i>Máriássy Zoltán</i>	* <i>Vay Tihamér gr.</i>
<i>Body Pál</i>	<i>Megela Antal</i>	<i>Widder József</i>
* <i>Bombelles Lajos, gr.</i>	<i>Meisels Alfons</i>	* <i>Zábráczky József</i>
* <i>Bubics Zsigmond</i>	<i>Mokry Sámuel</i>	* <i>Abauj-Torna megye</i>
<i>Buza József</i>	<i>Molnár Lipót</i>	* <i>Kassa sz. kir. város</i>
<i>Desseurffy Géza</i>	<i>Mühlfluss Miksa dr.</i>	* <i>Társalgási egyesület, Kassa</i>
<i>Egey Gyula</i>	<i>Münster Tivadar, ifj.</i>	* <i>Magy. kir. áll. főreálisk.</i> <i>ifj. könyvt. Kassa</i>
<i>Fábián Lajos</i>	<i>Nagy Géza dr.</i>	* <i>Magy. kir. posta és táv.</i> <i>igazg. Kassa</i>
<i>Falvay Béla</i>	<i>Nyulász Jánosné, dr.</i>	* <i>Társas kör Kassa</i>
<i>Fényes Soma, dr.</i>	<i>Paksy Józsefné</i>	<i>Premontrei kanonokr.</i>
* <i>Forgách József</i>	<i>Pausz Béla</i>	<i>kassai főgymnásiumá-</i> <i>nak ifj. önképzőköre</i>
<i>M. Forgon Lajos</i>	<i>Péchy András</i>	* <i>Milit. Wissenschaftl.</i>
<i>Glancz Gyula, dr.</i>	<i>Piliszy Aladár</i>	<i>Verein és Casino Kassa</i>
<i>Grün Lajos, dr.</i>	<i>Piller Miklós</i>	<i>Gazdasági ifj. Olvasókör</i> <i>Kassa</i>
<i>Gerlóczy Géza</i>	* <i>Kassai Polinszky Emil</i>	<i>Prem. Gymn. ifj. könyv.</i> <i>tár Kassa</i>
<i>Jankó Miklós</i>	<i>Pongrácz Gyula</i>	* <i>Abauj-Szepesi Casino.</i>
<i>Kail Antal, dr.</i>	<i>Puky Pál</i>	
<i>Keczer László, dr.</i>	<i>Putnoky Sándor</i>	
<i>Kepes Lina</i>	<i>Radovits Ferencz</i>	
	<i>Rombauer Sándor</i>	
	<i>Schäfer M.</i>	

Alsó-Fehér megye.

<i>Ajtai Viktor</i>	* <i>Kaufmann Gyula</i>	* <i>Gyulafehérvár sz. k. r.</i>
* <i>özv. Baruch Gyuláné és</i> <i>Mendel Manó</i>	<i>G. Képes Ferencz</i>	* <i>Kölcson könyvtár M.-</i> <i>Ujvár</i>
<i>Binder József</i>	<i>Kiss Károly</i>	* <i>Nagy-Enyed r. t. város</i>
<i>Diamant Sámuel</i>	* <i>Lenk Lajos</i>	* <i>N.-enyedi Bethlen főisk.</i> <i>ifj. egyesület</i>
<i>Ebergényi Sándor</i>	<i>Posch Albert</i>	* <i>Ref. Bethlen-Collegium</i> <i>könyvt. Nagy-Enyed</i>
<i>Fürst Lajos</i>	<i>Sebesi Zsigmond</i>	* <i>Nagyenyedi Casino</i>
* <i>Gáspár János</i>	<i>Simonffy Alajos</i>	* <i>Nagyenyedi polg. olv. e.</i>
<i>Incz Antal</i>	<i>Tookos Sándor</i>	* <i>Tishti Casino Ózd</i>
<i>Jancsó Sámuel</i>	<i>Tormay Gyula</i>	* <i>Vizakna r. t. város</i>
<i>Janky Kálmán</i>	<i>Törzs Gyula</i>	
<i>Janky Lajos</i>	<i>Versényi Károly</i>	
<i>Kálnoky Imre</i>	* <i>Alsó-Fehér megye</i>	
	* <i>Abrudbánya r. t. város</i>	

Arad megye.

<i>Andrényi Károly</i>	* <i>Kornoy Károly</i>	<i>Szigethy Elek</i>
<i>Aschauer Mátyás</i>	<i>Kosztolányi Béla</i>	<i>Szlovák János</i>
<i>Balázs József</i>	<i>Kövér Gábor</i>	<i>Szmolinszky Károly</i>
* <i>Barkassy Kálmán</i>	<i>Kripp József</i>	<i>Szöke Dezső</i>
<i>Baross László</i>	* <i>Kristyory János</i>	<i>Takács Gyula</i>
<i>Barth Gyula</i>	<i>Kriván János</i>	<i>Török Árpád</i>
<i>Basa Lajos</i>	<i>Laczay István</i>	<i>Turay János</i>
<i>Berger & Balla</i>	<i>Lengyel Sándor dr.</i>	<i>Turtsányi Dezső</i>
<i>Blau Mór és fia</i>	* <i>Löffler Mórné özv.</i>	<i>Urhegyi Alajos</i>
<i>Bolyás János</i>	<i>Lukács Gyuláné</i>	<i>Vajda Lajosné</i>
<i>Borsós Géza</i>	<i>Madarász Géza</i>	<i>Vas Sándor dr.</i>
<i>Braun Fülöp</i>	<i>Mann Vilmos</i>	* <i>Végh Aurél</i>
<i>Braun Jakab</i>	<i>Marossy Miklós</i>	<i>Verhos Nándor</i>
<i>Csikós Mihály</i>	<i>Mészáros Gábor, dr.</i>	<i>Vesztmann Gyula</i>
<i>Czégka Zdenko, dr.</i>	* <i>Molnár Imre</i>	* <i>Arad megye</i>
<i>Dobó Kálmán</i>	<i>Nachnébl Ödön</i>	* <i>Arad sz. k. város</i>
<i>Fehér Sámuel</i>	<i>Neumann Mihály dr.</i>	* <i>Aradi ker. ifj. közm. köre</i>
<i>Földes Kelemen</i>	* <i>Neumann Testvérek</i>	* — <i>polgári takarékpénzt.</i>
<i>Gebhardt István</i>	<i>Pálffy Győző</i>	* — <i>megyei takarékp.</i>
<i>Gutsjahr Mihály</i>	* <i>Péterffy Antal</i>	* — <i>csanádi gazd. tak. -p.</i>
<i>Hamvas Károly dr.</i>	<i>Popp József E.</i>	* — <i>ipar és népbank</i>
<i>Hirschler Jakab</i>	<i>Popp Vilmos</i>	* — <i>Casino-egylet</i>
<i>Hofbauer Lajos</i>	<i>Purgly Jánosné ifj.</i>	* — <i>Kir. főgymn. ifj. kvt.</i>
<i>Honisch L. István</i>	<i>Rajla Péter</i>	* — <i>Kölcsény-egyesület</i>
* <i>Tivadari Imre Sándor</i>	<i>Razel István</i>	* — <i>Keresk. és iparkam.</i>
<i>Issekntz László dr.</i>	<i>Récsey Miklós</i>	* <i>Aradi Casino-egyl. tagj.</i>
<i>Kárász Elemér</i>	<i>Réthy Viktor</i>	* <i>Kisjenő erdőhegyi kaszinó</i>
<i>Kelemen János</i>	* <i>Rozsnyay Mátyás</i>	<i>egylet</i>
<i>Kerpel Izsó</i>	<i>Sánka Vilmos</i>	<i>Olvasó kör N.-Halmagy</i>
* <i>Kintzig Jánosné</i>	<i>Seidner Miklós</i>	* <i>Radnai Casino-egylet</i>
<i>Kiss Ferencz</i>	<i>Szathmáry Géza</i>	<i>Társaskör Uj szent Anna</i>
* <i>Konopy Kálmán</i>	<i>Szatmáry Géza</i>	

Árva megye.

<i>Csillaghy József ifj.</i>	* <i>Magyar társaskör Alsó- lenfalvi gróf Thurzó</i>
<i>Hilberth Rezső</i>	<i>Kubin György ivadéka)</i>
<i>Vojnár Tamás</i>	* <i>Árva közbirtokossági Kir. kath. gymn. tan.</i>
* <i>Árva megye</i>	<i>uradalom (néhai Beth- könyvt. Trsztena</i>

Bács-Bodrog megye.

* <i>Abrasits Antal</i>	<i>Balaton Gyula dr.</i>	<i>Braun Károly dr.</i>
* <i>Acsády Béla</i>	<i>Baloghy Ernő dr.</i>	<i>Brenner József dr.</i>
* <i>Álföldi Gedeon dr.</i>	* <i>Békeffy Károly dr.</i>	<i>Bruck Nándor</i>
<i>Araniczky Athanáz</i>	<i>Berecz Károly</i>	* <i>Buchwald Samu</i>

- Donoszlovits Vilmos dr. *Pejacsevich Pál gr.
 Duchon János dr. Pekló Béla
 Dungyerszky M. Ged. Pinterovits Jenő
 *Engisch Frigyes *Pirý József
 *Ernst József és Bernát Pisztora József
 *Fernbach Antal Podmaniczky Endre br.
 *Fernbach Bálint Récsy Ede dr.
 Fernbach Lajos *Reisner Lajosné szül.
 Fischhof Zsigmond dr. Milassin Irma
 Fischl Manó dr. *Reschner György
 *Flatt Viktor Rosenstock Márton
 *Gaiger A. Mór Rottler József
 *Gál Péter Sárkány János dr.
 *Gertinger Pál dr. *Schäffer Mór
 Grigorevits Péter Schieck Rezső
 *Hadzsy János dr. Schön Ödön
 Hailbrunn Artur dr. Schwarz Márton
 Hajdu Dezső dr. Stein Adolf dr.
 Hankovszky Béla Stenger László
 *Hiersch Tivadar Szabó József dr.
 Hosszu Vazul Szász Ottó
 Ivánkovics Pál dr. Széchenyi Emil gr.
 Jójórt János *Szekfü György
 Kakas János *Szilassi Kornél
 Kirschbaum Lajos *Szlávy János
 Kiss Gyula Thurszky Zsiga dr.
 Kleiner Gyula *Törley Gyula
 Korbai Pál Tripolszky Béla
 König Soma dr. Tripolszky Gyula ifj.
 Kuszli Béla Trischler Károly
 Laczkovics Károly Ungár Rózsa
 Ledniczky Ipoly Vargay Ferencz
 *Lichtschein Gyula *Városhy Károly
 Löbl Zsigmond *Vasdényei Géza
 Matkovics Béla Vermes Károly
 *Matkovich József Vojnits István
 *Megyánszky Sebőné Vojnich Lajos dr.
 Méry Sándor dr. Vojta Antal
 Michlitsch József Wagner Károly dr.
 Mihályi János ifj. *Weinberger Lajos
 Mikosevics Kanut Weitzenfeld Lajos
 *Milkó Izidor dr. Wenetianer Sándor
 Molnár Béla Wiegandt Artur
 Nyíraty Jánosné dr. Zombory László
 *Papp László Zombory József dr.
 Papp Pogány Endre *Bács-Bodrog m. 2 pld.
- *Adai ifjusági kör
 *Casino Bács-Almás
 *Polgári Casino Apatin
 *Apatini Casino egyesület
 *Baja sz. kir. város
 *Bajai takarékpénztár
 *— keresk. Casino
 *— Casino
 *— ipartestület
 Olvasó kör Bezdán
 *Csantavér község
 *Casino egylet Cservenka
 Község Bács-Feketehegy
 *Bács-kulai népkör
 *Polg. olvasó egylet Kula
 *Ó-Becse község
 *Ó-Becsei keresk. kör
 *Casino Ó-Kanizsa
 *Palánkai Casino-egylet
 *Szabadka sz. kir. város
 2 pld.
 *Szabadkai t.-pénztár és
 népbank
 *Izraelita hitközség Sza-
 badka
 *Nemz. Casino Szabadka
 *Szabadkai kereskedő ifj.
 társulata
 *Olvasó-egyl. Uj-Verbász
 *Ujvidék sz. kir. város
 3 pld.
 *Szerb Maticza irod. társ.
 Ujvidék
 *Ujvidéki takarékpénztár
 *Magyar Casino Ujvidék
 *Zenta r. t. város
 *Zentai ip. ifj. önk. köre
 *— Casino-egylet
 *— gazdakör
 *Zombor sz. kir. város
 *Ker. középiskola Zombor
 *Magyar olv.-kör Zombor
 *Bács-Bodrog vármegyei
 községi és körjegyzők e.
 Zombor

Baranya megye.

<i>Antal György</i>	<i>Littke József ifj.</i>	<i>Sudár Gyula</i>
* <i>Antal Margit</i>	<i>Littke Lenczi</i>	<i>Szautner Gusztáv</i>
* <i>Turonyi Biedermann R.</i>	<i>Loeszl Jenő dr.</i>	* <i>Taussig Zsigmond</i>
<i>Bittó Béla</i>	* <i>Majláth György gr.</i>	<i>Urszinyi Pál</i>
<i>Csukás Zoltán</i>	<i>Medgyessy Béla dr.</i>	* <i>Wachauer Károlyné</i>
* <i>Czirer József ifj.</i>	<i>Nagy Jenő</i>	* <i>Wertheimer Jakab</i>
<i>Egedy Sándor</i>	<i>Orbán Márton</i>	* <i>Baranya megye 3 pld.</i>
<i>Fábry Zsigmond</i>	<i>Philipp Ferencz dr.</i>	<i>Jegyzőség Izsész</i>
<i>Füzesséry József</i>	* <i>Pozsonyi László</i>	* <i>Mohács község</i>
<i>Halász Géza</i>	<i>Rátky Béla dr.</i>	* <i>Pécs sz. kir. város</i>
<i>Kautz Adolf dr.</i>	<i>Roth László dr.</i>	* <i>Pécsi takarékpénztár</i>
<i>Kelemen Mózes dr.</i>	* <i>Rüll János dr.</i>	*— <i>ker. és iparkamara</i>
<i>Kisaszondy József</i>	* <i>Schmidt Boldizsár</i>	*— <i>M. k. 8. honv. husz.</i>
<i>Kleszár Lajos</i>	<i>Scholtz István</i>	<i>ezr. par.</i>
<i>Komáromy B. István</i>	<i>Schütz Ferencz</i>	*— <i>M. k. 19. honv. gy.</i>
<i>Lechner Viktor</i>	* <i>Simonkovits Mihály</i>	<i>ezr. tiszti könyvt.</i>
<i>Lenkei Lajos</i>	<i>Stein Henrik dr.</i>	*— <i>nemz. casino-egyl.</i>

Bars megye.

<i>Balássy József</i>	<i>Persay Ferencz dr.</i>	* <i>Bars megye</i>
<i>Boleman Árpád</i>	<i>Pollák Gyula</i>	* <i>Bars m. Casino-egylet</i>
<i>Heine Alfréd</i>	<i>Reichmann Sándor</i>	<i>Ar.-Maroth</i>
<i>Juth Endre</i>	<i>Schwarz Izidor</i>	* <i>Körmöczbánya sz. k. v.</i>
* <i>Kelecsényi Rafael</i>	* <i>Simonyi Béla</i>	* <i>Léva r. t. város</i>
* <i>Kosztolányi Aurél</i>	<i>Szabó Erzsike, Zsory</i>	* <i>Lévai Casino</i>
<i>Majláth István ifj.</i>	<i>Györgyné</i>	* <i>Casino-egyes. Zsarnóc</i>
<i>Nedeczky Vincze</i>	<i>Szajbely Árpádné</i>	

Békés megye.

<i>Achim Károly</i>	<i>Csasz Lajos</i>	<i>Kovács Gyula</i>
* <i>Almássy Dénes gr.</i>	<i>Czitó Sándor</i>	<i>Kovács János</i>
<i>Mecs-Balogh Ferencz</i>	<i>Décsey József</i>	<i>Környey Zoltán</i>
* <i>Szendrey Balogh Samu</i>	<i>Dobay Ferencz</i>	<i>Kunos József</i>
<i>Batizy Endre</i>	<i>Fejér László</i>	<i>Lacsny István</i>
* <i>Beliczey István</i>	<i>Fischer Salamon</i>	<i>Lakatos Károly</i>
<i>Berthóty Károly</i>	<i>Hinger Tivadar</i>	<i>Manheimer Arnold</i>
<i>Bíró Benedek</i>	<i>Horváth Gyula</i>	<i>Maros György</i>
* <i>Bodoky Kálmán</i>	<i>Horváth Károly</i>	<i>Medveczky József</i>
<i>Bodoky Mihály</i>	<i>Edvi Illés Dezső</i>	<i>Menyhárt Zsigmond</i>
<i>Bodoky Zoltán dr.</i>	<i>Jakab Sándor</i>	<i>Mikolay Mihály</i>
<i>Bolza Pál gr.</i>	<i>Kállay Ödön</i>	<i>Nagy Elemér dr.</i>
<i>Borsóthy Géza</i>	<i>Kerényi Soma dr.</i>	<i>Nagy Jenő</i>
<i>Bugyis Andor</i>	<i>Keresztes Ferencz</i>	<i>Piltz Endre</i>
<i>Csánki Béla</i>	<i>Korcsok János</i>	<i>Piltz Márton ifj.</i>

*Ponyiczky Máté	Weisz Miksa	*Központi Casinó Gyoma
Sal Gyula	Weisz Mór	Felsőrészi olvkr. Gyoma
Serly Győző	Willim István	*Orosházi takarékpénztár
Steiner Zsigmond dr.	*Zöldy János dr.	*Polgári olvasó kör Oros-
Stolcz József	*Békés megye 3 pld.	háza
Suk Dezső	Reform. tanítói szak-	*Casinó Orosháza
Szalay József dr.	könyvtár Békés	*Kereskedelmi csarnok
*Szegedy Kálmán dr.	*Békési Casino	Orosháza
*Szekács István	*Polg. Casinó Bánfalva	Iparosíffak önk. egylete
Szell István	*Békés-Csabai Casino-e.	Orosháza
Terényi Lajos	*— polgári kör	*Szarvas község
Tevan Adolf	Ker. ifj. egyes. B.-Csaba	*— takarékpénztár
Thuróczy Endre	*Újvárosi olvasó egyes.	*— ág. ev. főgimn. tanári
*Verner László	Békés-Gyula	lára és tanulósága
Wagner József	M. kir. gyulai 2. honvéd	*Szeghalmi polg. olv. c.
Walter Ferencz	gyalog ezred t.-könyvt.	*— Casinó

Bereg megye.

Balajthy Mór	Kiszely Aladár	Nyemcsik Imre
Csatlós Elek	Komjáthy Pál	Rosenfeld Bernát dr.
Friedrich Vilmos	Kotzba Nándor	Török Gyula
Grósz Jenőné	Lőrincz Ignác	*Bereg megye
Hrabos Kyrosz	Moskovits Károly	*Munkács r. t. város
Janka Sándor	Murczkó Gyula	— Honv. tiszti könyvtár
Kaul Jakab	*Nemes József	*— polg. Casinó

Besztercze-Naszód megye.

*Bethlen Pál gr.	Kubinyi László	*Besztercze-Naszód m.
Bodó Kálmán	Storch G. Gusztáv	2 pld.
*Jeszenszky Sándor	Váradi Hajnal Géza dr.	*Beszterczei kör
Klatrobecz Géza	Wagner Frigyes	

Bihar megye.

Agácsi Norbert	*Nagy-Bölöny József	*Groszmann Mór dr.
*Andrényi Lajos	*Bölöni Sándor	György László
*Balásházy Bertalan	*Buzás Kálmán	Hegedűs Rezső
Balogh László ifj.	Csanády Jenő	*Hegyessy Márton
*Baranyi László	Czajlik György dr.	Huzella M.
Baranyi Menyhért	Diószegi Mihály	Jakab Rezső
Benedek Vilmos dr.	Eisele Etelka	*Janky József
Benedek Zoltán	Fisch Lajos	Kassay Kálmán dr.
Berger Arnold	Fleischer Ignác	Kenéz Sándor
*Bernáth Margit	Fleischhacker Gyula	Klobusitzky Géza
Bethlen Aladárné gr.	Géczy István	Kohn Lipót
Bozsik Lajos	*Grosz Anna	*Kollárszky István

- Kolozsváry Béla dr.
 *Kornhauser Antal
 *Korniss Károly gr.
 *Kurcz Gusztáv
 Laszky Ármin
 Lazarovits Gábor
 Lédig Dezső
 Leel Össy Albert
 Leidl Henrik
 Linter Ákos
 Madari István
 Major Gyula
 *Markovits Kálmán
 Medzihradsky Miksa
 Mezei Ödön
 *Miklóssy Ferencz
 Miskolczy Barnabás
 Morvay Tihamérné
 *Nagy Márton
 Pellér Ferencz
 Rác Gyula
- *Rádl Ödön
 Réthy Kálmán
 *Rimanóczy Kálmán
 *Schlauch Lőrincz
 *Schwartz Ferencz
 *Schwartz Margit
 Skuteczky Emil
 Somogyi Géza
 Stern Sándor
 *Sternthal Arthur
 Sternthal Béla
 Szalay Simon
 *Széchenyi Jenő
 Szirmay Vilmos dr.
 Szlávay József
 Tapfer Márton
 Terdényi Olivér
 Tóth Gyula
 Török Gyula
 Várszeghy Lajosné özv.
 Vitályos Lajos
- Wallerstein Mátyás
 *Bihar megye
 *Bihar Udvari község
 *Csökmői olvasó-kör
 *Ér-Köbölkút község
 *Olvasó-egylet Margitta
 *Nagy Szalonta község
 *Nagyszalontai Casino
 *Nagyvárad sz. kir. város
 3 pld.
 *Biharmegyei keresk. ip.
 és termény hitelbank
 *Nagyvárad tak.-pénzt.
 *Kereskedő ifjak egylete
 Nagy-Várad
 *Biharmegyei Casino
 N.-Várad
 *Nagy-Várad *Magyar
 Király» kávéház asz-
 taltársaság
 *Casino Székelyhid

Borsod megye.

- Bajza István
 Blechner Adolf
 Bródy Lajos új.
 Csallóközi Jenő
 Cserey Gyula
 Csizik János
 *Debreczeni Gábor
 Dick Hugó
 Dobos József dr.
 Engel Ignác
 Fábry Árpádné dr.
 Fodor Pál dr.
 Frankfurter Sándor dr.
 *Gálffy Ignác
 Görgy László
 Grünfeld Ödön
 Gulyás Benő
 Győry József
 Hoffmann Erzsébet
 *Horváth Lajos
 Hubay József
 *Jesze István
 Juricskay Boldizsár
 Kállai Kállay Manó
- Kauschill Gusztáv
 *Kiszely István
 Kissházy Gyuláné
 Klein Vilmos
 Komjáthy János
 Kőrössy Dániel
 *Kun Kálmán
 Lesiczky Kelemen
 Leszkay Károly
 Lusztig Jakab dr.
 Markó László dr.
 *Matkovich Albertné özv.
 Matun József
 *Matuskovich János és
 neje Mária
 Menner Richárd
 *Molnár Gyula dr. és
 neje szül. Polnis Ilona
 *Orczy Gyula
 Otrokocsy Végh Dani új.
 Péchy László
 *Petró József
 *Popper József dr.
 Prázay János
- *Rác György dr.
 *Radvánszky Béla
 *Radvány István
 Ragályi Béla
 Robicsék Adolf dr.
 Rosenberg Lajos dr.
 Sággy hadnagy
 Schwartz József dr.
 Schwartz Mór
 Schweitzer Bernát
 Soltész Károly dr.
 *Soltész Nagy Kálmán
 *Sztarmay Király Pálné
 Szendeffy Károly
 Szikszay Ferencz
 *Szirmay Alfréd gr.
 Szombathy János
 *Tamkó Károly dr.
 Terény Lajos
 Ternovics Ödön
 Vajda Adolf dr.
 Varajthy István
 *Vay Béla br.
 Wattau Cornél

Weisz József	*Keresk. és polg. iskola	*Miskolczi ízr. nők
Wezler Miksa	Miskolcz	*— nemzeti Casinó
*Borsod megye	*Miskolczi tak.-pénzt.	*Borsod-Miskolczi Club
*Vasgyári Casino Diós-	*— tak.-egylet	*Polgári egylet Miskolcz
Győr	*— hitelintézet	*Nádasdi gyári t. Casinó
*Miskolcz r. t. város	*Ip. ífj. önképző és olv.	Olvásó egylet Nádasd
Felső-Borsodi ev. ref.	közműv.-egylet Mis-	
tanító-egylet	kolcz	

Brassó megye.

Czinege István	*Rombauer Tivadar	*Brassó magyar Casinó
Fein Ármin	Wolff Aladár	*— m. kir. 24. honv. gy.
Harsányi István	*Brassó megye	ezr. tiszti könyvtára
Komoróczy Miklós	*— sz. kir. város	*Emke hétfalusi köre
Lázár Ottó	*— áll. kereskedelmi aka-	Csernátfalú
*Nehrer Gyula	démia	

Csanád megye.

Institoris Elemér	*Molnár Ede	*Thomka Gyula
Iritz Manó dr.	Nágel Vilmos ífj.	*Csanád megye
Kerényi Vilmos	Ott Károly ífj.	*Keresk. egylete Makó
Kiss Vilmos	Pöppel Gyula	*Makói Casinó
Kövér Béla	Riesz Béla	— iparos olvasó kör
*Lonovits József	Schambach Emil ífj.	*Nagylaki t.-pénzt. r.-t.
Mályusz György	*Steiner Simon dr.	*— polg. olvasókör
Molnár Albert	Temesváry Pálné	

Csongrád megye.

Albertényi Antal	Cserő Ede dr.	Gerle Imre dr.
*Aniszfeld Endre dr.	*Csonka Pál	Gunszt Lajos
Apró István	*Draskoczy Lajosné id.,	Győri Antal
*Back Ernő bégavári	szül. Nagy Clementina	Halmi Mór
Bácsy István	Droppa Károly	Hankisz Károlyné ö.-j.
Csernáné Baghy Ilkaözv.	*Ecséri Lajos dr.	Hódi Mózes dr.
Balassa Ármin dr.	*Eisenstädter Nándor és	*Holczner Adolf
Balogh Géza	Róbert	Jászay Géza
*Bányai József	Falta Marczel dr.	*Jerney Zoltón
Barcsay Károly	*Faragó Gyula	*Joó Károly
Bécsi Sándor	Farkas Mihály	Kalmár Istvánné ö.v.
*Beregi József dr.	Fellmeier Sándor	*Károlyi Zsófia gróf és
*Beregi Lajos	Felsenburg Lipót	Károlyi Nandin Berck-
Bergentheil Mór	Flesch Mihály	told Lipótné
Biedl Samu	Filo Tihamér dr.	Kelemen Dezső dr.
Biró Kálmán	Gaál Dániel	*Kelemen István
Csernovics Agenor	*Kesserűné Gerenday I.	*Keleti Adolf

- *Kiss Gyula
Korda Sándor
Kovács János
- *Kovács Rozina és Vilma
Kováts Károly
Kozák Györgyné özv.
Krausz József dr.
Kulisits István
László Gyula
Leinczinger Gyuláné
- *Lichtenberg Mór
Lichtenegger Gyula
Magyar Elek
Mátéffy Ferencz dr.
Mátéffy Pál dr.
Matók István
Mikecz Ödön dr.
- *Milkó Sándorné és V.-né
füssi Molnár Sándor
Müller Ferencz dr.
Kristó Nagy Antal
- *sarkadi Nagy Antal
dombrádi Nagy Gyula
Nagy Sándor dr.
Németh Lajos
Németh Pál
Nigriny Zoltán
Nyáry János
Oláh Sándor
- *Ormódy Béla
Papp Andor
Papp László
Pépa János
Pick Mór
Rigó Endre dr.
Simák Ferencz
Sohlya Gyula
Steinberger Simon
Szallay I. József
Székely Mihály dr.
- *Szél Ákos
*Széll Gyula
Szénásy György
*Szobotka Vilmos
*Tajthy Ferencz
*Tasnádi Imre
Torma István
Vajda Henrik
Valpeck Lajos
*Veress Károly
Vetó Lajos Endre dr.
V. Vitalis Béla
Zehery Lajos
*Zsoltos Ferencz
*Zsótér Andor
*Csongrád megye 2 pld.
*Csongrád község
II.-M.-Vásárh. sz. k. v. — városi polg. leányisk.
- *Hódmezővásárh. Casinó
egylet
*— gazd. egylet
*— takarékpénztár
*— Ker. ifj. társulata
*— ev. r. tan. főgymn. kvt.
*— ev. r. főgymn. ifj. kvt.
*— term. és gab.-csarnok
*— Iparegylet
*— ev. ref. tanító-egyes.
Szeged város közönsége
2 pld.
*— Dugonics-társaság
*Szeged-Csongrádi tak.-
pénztár
*Szegedi Casinó
*— m. k. II. honvéd ker.
tisztikara
*M. k. államvas. szegedi
üzletvez.
*Szegedi keresk. és ipark.
*Jókai-jubileum szegedi
végreh.-bizottsága
8 pld.
*Szentosi Casinó-egylet
*— polg. olvasó kör
*— városi főgymnasium
*— 48-as néphör

Csik megye

- Almássy Zsigmond
*Balási Lajos
Bocskor Domokos
Czifra János
Fülöp József
- Kracsorszky Gyula
Merza Vilmos
Szabó Lajos
Széchy Károly
Székely Károly
- Szinnyei Ágost
*Csik megye
*Gy.-Szt.-Miklós község
*— keresk. kör
*Gyergyó-Tölgyesi olv.-k.

Esztergom megye.

- Etter Gyula
Faragó Károly
Gorzó Nándor
György Emőd dr.
Horacek Gyula dr.
- *Kollár Mihály
Magurányi József
Meszéna Lajos
Pfalcz József
*Pór Antal
- Rátz Mózes
Szalay Béla
Véghelyi Ödön
*Esztergom sz. kir. város
*— Casinó

Fejér megye.

Altmann Nándor	*Kempelen Imre	*Csurgói ref. gymn. kotr.
Babay Kálmán	Kolonits Ferencz	*— Casinó
Bányay Vincze	Löwinger Mór ifj.	*Polg. kör Ercsi
Baron Izsó	Löwy Jenő	*Kápolnás-Nyéki segély-
Bartóky Mariska	Lukáts Jenő	egylet
Borsodi Vilmos	Makay Béla	*Olv. kör Nádasd-Ladány
*Czirák Antal gr.	Molnár József	*Sárkereszturi kölcs. nép-
Décsy György	Nagy Lajos	segélyző egylet mint
*Dietrich Szilárd	Polónyi Jenő	szövetkezet
*Fehér Ipoly	Rohrmann Ágoston	*Székesfehérvár sz. k. v.
Festetich Bruno gr.	Schlamadinger J. dr.	*Zirczi cistert. r. kath.
Fortwangler Ferencz	Szammer Imre	főgymn. Székesfehér-
Görgey Vincze	Szekér István	vár. 2 pld.
*Grünfeld Jakab	Szallai Gyula	*Székesfehérvári Vörös-
Günsberg Mór	Szóllósy Gyula	marty-kör
Havas Béla	Tautl Lajos	*Fehér megyei tak.-pénzt.
Heumann József dr.	Trencsény János	*Sz.-fehérvári tak.-pénzt.
Hirschhorn Sándor	Vértessy János	*— tóvárosi olv. kör
Juraszek János	*Fejér megye	*— áll. főreálisk. ifj.
Kalmár Ödön	*Alcsuthi segélyegyl. hiv.	könyvtár.
*Kégl György	*Bicskei tak.-pénzt.	*— pinczér egylet

Fogaras megye.

Foris Richárd	Urányi Aladárné	*Olvasó-kör Fogaras
Kincses Kristófné özv.	Várady Géza	*Fogarasi áll. polg. és
Korács Gábor	*Fogaras megye	keresk. középisk. ifjak
Köntzei Károly	*Takarékp. r. t. Bethlen	könyvt.

Gömör megye.

Benedikty Kálmán	Lintner Géza	Vajda Ferdinánd örök
Bronts Viktor	Manczel József	Zajáts János
*Ebeczky Rózi	Marikowszky I.-né özv.	*Gömör-Kis Hont megye
Gömöry Bertalan	Mészáros István dr.	*Dobsina r. t. város
*Hanvay Zoltán	Müller Lajos	*Közép keresked. iskola
Herégi János	Nádassy János	Nagy-Röcze
Hevessy László ifj.	*Póka Gyula	*Pelsőczy társaskör
baranyai Horváth S.	Somogyi Géza	*Egyenlőségi kör Putnok
Horváth Zoltán	Szabó Erzsike	*Rimaszombat r. t. város
*Höusch Anna	Szénássy Béla	*— takarékpénztár
Járdánházy Dénes	Szentpétery Árpád	*— Casinó
Kovács Akos	*Thomka László	*— polg. olvasó-kör
Kozlanskák Sámuel	barátosi Tóth Gyula	*Sujó-Gömöri ev. polgári
Krausz Gyula dr.	Urszinyi Zsigmond	fiúiskola
Lengyel György		

Győr megye.

<i>Bleuer Viktor</i>	<i>Laszberg Rezső gr.</i>	<i>*Győr sz. kir. város</i>
<i>Fekete Gyula</i>	<i>Németh Elek</i>	<i>*Győri főreáliskola</i>
<i>Gold Jakab</i>	<i>Neubauer Gyula</i>	<i>*— Lloyd r.-t.</i>
<i>*Horváth Kálmán</i>	<i>*Popper Helén</i>	<i>*— ügyvédi kamara</i>
<i>*Jedlik Ányos dr.</i>	<i>Szendrői Mór</i>	<i>*— olvasó-egylet</i>
<i>*Kálóczy Lajosné</i>	<i>Ticsinszky Károly</i>	<i>*— takarékpénztár</i>
<i>Kayos Balázs</i>	<i>Vukailovich Z. Vilmos</i>	<i>*— kath. főgymn. ifj.</i>
<i>Kiss Mihály</i>	<i>*Győr megye</i>	<i>könyvtára</i>

Hajdu megye.

<i>Alexi Sándor</i>	<i>Füleky Pál</i>	<i>*Pap Ferencz</i>
<i>Altmann Béla dr.</i>	<i>Füzy Kálmán</i>	<i>Piacsek Sándor</i>
<i>*Ármos Bálint</i>	<i>Geréby Fülöpné</i>	<i>*Polgár Jenő</i>
<i>Babolchay Béla</i>	<i>Glück Géza dr.</i>	<i>Reichard Manó dr.</i>
<i>Bácsy Imre</i>	<i>Gondos Gyula</i>	<i>Rosenberg Albertné</i>
<i>Bakóczy János</i>	<i>Harsányi Pál</i>	<i>Rosenthal Sándor</i>
<i>Balás Ödön</i>	<i>Haty Kálmán</i>	<i>Rótschnek Emil dr.</i>
<i>Balogh István</i>	<i>Hollaender Dezső dr.</i>	<i>*Sajó György</i>
<i>Balogh László</i>	<i>*Horváth Kálmán</i>	<i>Schachtner Géza</i>
<i>Bartha Béla dr.</i>	<i>Hütter Károly dr.</i>	<i>Schesztauber János</i>
<i>Beke Károly</i>	<i>Igmándy József</i>	<i>Schuk József</i>
<i>Berger Andor dr.</i>	<i>Irinyi István dr.</i>	<i>Steiner Gyula</i>
<i>Berger Jenő</i>	<i>Irsay Miklós</i>	<i>Szabó Lajos</i>
<i>Bernáth Miklós</i>	<i>Kabay György</i>	<i>Szabó Miklós</i>
<i>Bíró Mór</i>	<i>Kálmánchelyi Kálmán</i>	<i>Szent-Királyi Tivadar</i>
<i>Borsányi Viktorné özv.</i>	<i>*Káposztás János</i>	<i>Szikszay Gyula</i>
<i>Bosznay István</i>	<i>Kardos Samu dr.</i>	<i>Szolnoky Gerzson</i>
<i>Bosznay Károly</i>	<i>Kaszanyitzky Andor</i>	<i>Szopek Gábor dr.</i>
<i>Burger Menyhért dr.</i>	<i>Kohn Lipót</i>	<i>Szöllőssy Jánosné özv.</i>
<i>Chylinszky György lov.</i>	<i>Kontsek Géza</i>	<i>Szöllőssi Sándor</i>
<i>Csanády Ferencz</i>	<i>Kontsek Kornél</i>	<i>Sztachó István</i>
<i>*Csanak József</i>	<i>Kovács Ferencz dr.</i>	<i>Tar Gyula</i>
<i>*Csanak József ifj.</i>	<i>László Imre</i>	<i>Taróczy Antal</i>
<i>Csiffy Katalin</i>	<i>*Löfkovits Arthur</i>	<i>Tóth István</i>
<i>Csiha Elek</i>	<i>Magoss György dr.</i>	<i>Tóth Sámuel</i>
<i>Czeglédy Mihály dr.</i>	<i>Meszlényi Lajos</i>	<i>Ujfalussy Józsefné dr.</i>
<i>Drumár János</i>	<i>Molnár Ferencz</i>	<i>Unterberger Ignác</i>
<i>Farkas Lehel</i>	<i>Moskovics Miksa dr.</i>	<i>Várady Géza</i>
<i>Fejér Ferencz dr.</i>	<i>Muraközy László</i>	<i>Varga Emil dr.</i>
<i>Fischbein Ignác</i>	<i>Nagy Elek</i>	<i>Varga József</i>
<i>Forrai Ernő</i>	<i>Nagy Dániel</i>	<i>Weisz Vilmos</i>
<i>Fried Leó</i>	<i>Nagy Imre</i>	<i>Weisz Zsigmond</i>
<i>Fuchs Jenő</i>	<i>Nyegrus Gyula</i>	<i>Weszely Jenő</i>
<i>Fuchs Samu</i>	<i>Oznitz Endre</i>	<i>*Wolafka Nándor</i>
<i>Führer Andor</i>	<i>Papp Antal</i>	<i>*Hajdu megye</i>

*Balmaz újváros község	*Debreczeni róm. kath. algymn. tan. könyvtár	*Polgári Casino Hajdu-Böszörmény
*Debreczeni ref. Colleg.	*— Csokonay-kör	*Hajdu-Hadház község
*— I. takarékpénztár	*— függetlenségi kör	*Casinó Hajdu-Nánás
*— István gőzmalom társ.	*— áll. főreáliskola	*Hajdu Szoboszló r. t. v.
*— Casinó	*— Jogász- és tisztv. kar	*Hajdu megyei t.-pénzt.
*— m. kir. II. honv. h. ezred tisztikara	Ev. ref. felsőbb leányisk.	Hajdu-Szoboszló
*— m. kir. III. honv. gy. ezred tisztikara	*Hajdu Böszörmény r. t. város	*Casinó H.-Szoboszló
		*P.-Ladányi társas-kör

Háromszék megye.

Balogh Vendel dr.	Morvay Béla	*Háromszék megyei kézdi jár. jegyzői kör Dálnok
II. Bathó János	Morvay István dr.	*Olvasóegylet Hárombük
*Bogdán Arthur	*Pótsa József	*Kovácsnai Casino
Brachfeld L. Arnold	Solmossy István dr.	Birtokoss. Málnás-fürdő
*Cseh Károly dr.	Szentiványi Árpád dr.	*S.-Szt.-Györgyr. t. város
Csoboth János	Szacsavay Gyula dr.	*— ev. ref. székely Mikó-főgymn.
Daday Vilmos dr.	Tóth József dr.	*— Háromszéki t.-pénzt.
*Domokos Dénes	Zágoni Erzsébet	*— Háromszék m. gazd. szövetkezet
Demes Péter	*Háromszék megye	*— Casino
Felsner József	*A.-Csernátoni olv.-egyl.	
Gazda Gyula	*Gazd. felső népisk. tan-terület Baróth	
Gergely István		
*Hollaky Attila		

Heves megye.

Alföldy Mór	Heringh Kálmán	Sonnenschein Jenő
Békefy Lajos dr.	Kanitz Gyula dr.	Szentivány József
*Beőkőnyi Viktor	*Kintzly Béla	Szokolay Lajos
*Bernáth Ignác	Klein Miksa ifj.	Timon Tihamér György
Bolla János	Kolozsváry József	Tóth Gyula
Cséka János	Kreith Gyula gr.	Ungár Ignác
Csik Imre	*Lápcsey Józsefné	Vécei Hermin
Csillag Mór dr.	Makra Géza	*Heves megye
Csütörtök Arnold dr.	Orosz Tibor	*Eger r. t. város
Czingell László	PácZ Ferenc	*Egri Casino
Danilovits Pálné dr.	Polátschek Jenő	*— Casinó Jókai-ünnep rendező-bizottsága
Fábián Ignác	Preszler Ármán dr.	*Gyöngyös r. t. város
Farkas Kálmán dr.	*Quintus Józsefné özv.	*Gyöngyösi társad. kör
Fáy György	Reviczky Rudolf	*— keresk. csarnok
*Fáy József	Ringer Ede	*— Casino egylet
Fülöp Zoltán	Róth Gyula	*Olvasó egylet Heves
Gebhardt Márton	*Samassa József dr.	
Grünbaum József	Schüller Zsigmond	

Hont megye.

<i>Bárdossy Antal</i>	<i>Niesner József</i>	<i>*Selmecz-Bélabánya sz. kir. város</i>
<i>*Braunmüller Sándor</i>	<i>*Radvánszky János br.</i>	<i>*Selmeczi m. k. dohány-gyár szivargyártási o.</i>
<i>Gaál Lajos</i>	<i>*Schenek Gyula</i>	<i>M. kir. bányász és erd. akad. Selmeczványa</i>
<i>Halász Ferencz</i>	<i>Soltész Istrán dr.</i>	<i>*Magy. olva-ó társulat Selmeczványa</i>
<i>Imre Ferencz</i>	<i>*Szartorisz Ferencz</i>	
<i>*Ivánka István</i>	<i>Sztancsay Miklós</i>	
<i>Köszeghy András</i>	<i>Szoboda János</i>	
<i>*László Sándor</i>	<i>Totovics Kálmán</i>	
<i>Myskovszky Emil</i>	<i>*Hont vm. Cas. Ipolyság</i>	

Hunyad megye.

<i>Adler Ármin</i>	<i>Rotter Jolán</i>	<i>*Magyar Casino Hátszeg Olvasó egyesület K.-bánya r. Urikányvölgyi bánya r. társaság Lupény</i>
<i>Bíró József</i>	<i>Rozgonyi Viktor</i>	<i>*Casino Petrozsény</i>
<i>Bock Hermann</i>	<i>Stojkovits Sándor</i>	<i>Piski telepi polg. olvasó kör</i>
<i>B. Brázovay Zoltán</i>	<i>Szabó Edmund</i>	<i>*Szászvárosi m. polg. olv. egyesület</i>
<i>Dobay Ferencz</i>	<i>Szöllősy Lajosné</i>	<i>*— Ev. ref. Kun Collegium</i>
<i>Jakab Géza</i>	<i>Werner Samuel</i>	
<i>Kerpely Lajos</i>	<i>*Hunyad megye</i>	
<i>Kohn Samu</i>	<i>*Áll. főreálisk. ifj. önk. köre Déva</i>	
<i>Naláczy Ákosné</i>	<i>*Dévai nemzeti Casino</i>	
<i>Petco Valér</i>	<i>*Hunyadmegyei tanító-testület Déva</i>	
<i>Petrovich Ferencz</i>	<i>Erzs. leányisk. Hátszeg</i>	
<i>Pick Samu</i>		
<i>Richter Viktor</i>		

J.-N.-K.-Szolnok megye.

<i>*Ádám Imre</i>	<i>Dala Károly</i>	<i>Kiss Ernőné</i>
<i>*Ádám Sándor dr.</i>	<i>Dosa József</i>	<i>Klein Mór</i>
<i>Alt Miksa</i>	<i>Dudás József</i>	<i>Koczka Istrán</i>
<i>*Baghi Inréné</i>	<i>Ehrlich Adolf</i>	<i>Krasznay Gábor dr.</i>
<i>Balogh Sándor</i>	<i>Farkas Béla</i>	<i>Krausz Lajos dr.</i>
<i>*Bárczay Gyula</i>	<i>Fiedler Róza</i>	<i>Kunay Imre</i>
<i>Bátorkeszy Béla dr.</i>	<i>Fischmann Ignác</i>	<i>Lázár József</i>
<i>Békefi Gyula dr.</i>	<i>Gombkötő Géza</i>	<i>Lipthay György</i>
<i>*Beniczky Margit és I.</i>	<i>Greksza János</i>	<i>Lukács Andor</i>
<i>Bentsik László</i>	<i>Grünhut Ferencz dr.</i>	<i>Lukács Imre dr.</i>
<i>Bodogh Zsigmond</i>	<i>Haasz Adolf dr.</i>	<i>Makay József</i>
<i>Bodj Antal</i>	<i>Hay Lajos dr.</i>	<i>Mészáros Gyula dr.</i>
<i>Buchelt Gusztáv</i>	<i>Hay Miksa</i>	<i>Nádas Gyula</i>
<i>Csathó Lajos</i>	<i>*Hellebronth Istránné</i>	<i>Nagy Pál dr.</i>
<i>Csávás János</i>	<i>*Horthy István és neje</i>	<i>Nagy Sándor ifj.</i>
<i>*Csikós Balázs</i>	<i>Horváth Dezső</i>	<i>Nánássy János</i>
<i>Czappán József</i>	<i>Istvánfy Gyula dr.</i>	<i>Némedy János</i>
<i>Dabis Antal dr.</i>	<i>Jakucs Gábor</i>	<i>Neuberger Márk dr.</i>

- Orosz Miklós
Pádár Mátyás ifj.
bogdi Papp János
Pászthy Jenő
Pekker István ifj.
Pethes Pál
Petrovay György
Ruttkay Aladár
Schwertner Imre
Somogyi József
Soós József
Stein Vilmos
*Strassburger Oli
Szabó Kálmán
Szegedi László
*Székly Péter
Szemerédy János
Szolcsányi János
- Szücs Sándor dr.
*Várady Lukács
Varga István
Vidinszky László
Vogl Antal
Weisz Emil
Wigner Ignác
Wisnyák Alajos
Zoványi Jenő
Zöldy János
*Jász-N.-Kun-Szolnok m.
*Casino-egyes. Jászapáti
*Jászberény r. t. város
*Uri Casino Jászberény
*Casino-egylet J.-K.-Ér
*Jászládány község
*Karczag r. t. város
*Kis-Ujszállás r. t. város
- *Kis-Ujszállás N.-Kuns.
*— Casino [t.-pénzt.
*Kunhegyes község
*Mezőtúr r. t. város
*— takarékpénztár
*— közp. olvasó-egy'et
*— főgymn. ifj. könyvt.
*Külső-Szolnok m. tak.-p.
*J.-N.-K.-Szolnok megy.
mezőgazd. hit. int. és
tak.-pénztár r.-t.
*Tiszavidéki hitelint. és
takarékpénztár r.-t.
*Tisza-Roffi Casino
*Török-Sz.-Miklós község
*— takarékpénztár
*Turkeve r. t. város
*— Casino

Kis-Küküllő megye.

- *Árkossy Gyula dr.
Benkő Dénes
Bornemissza János br.
Csutó Gábor
- *Dersy Leontina
Horváth Ákos
Láday István
Ugrai Gábor
- Vitályos Géza
Zumbler Domonkos
*Olvasó és társaskör D.-
Szent-Márton

Komárom megye.

- Alföldy Győző
Asztalos Béla
Berzeviczy Zsigmond
*Csetke Béla
Dávidházy János
Erdélyi Pál
Gandernak Frigyes
*Hittrich József
*Hofstetter József
*Holzmann Mór
Kirchner Gyula
*Kovács Arisztid
*Kézdy-Vásárhelyi Imre
Luka Sándor
- Mikos Nándor ifj.
*Pap Gábor
*Köröskényi Paulovics D.
Puhr János
*Pulay Géza
Schmidlhauer Lajos
Seregélyes Ferencz
Szili János dr.
*Szombathelyi Győző
*Konkoly Thege Béla
Konkoly Thege Lajos
Vály László
Vaszary Dezső
Wallner Endre
- Zechmeister Sándor
*Komárom megye
*Gesztesi járási takarékpénztár Kisbér
*Ménies-intézeti Casino Kisbér
*Komárom sz. kir. város
*— vidéki tak.-pénztár
*— I. tak.-pénzt.
*— izz. hitközs. előljárói
*— Casino
*Révkomáromi ev. ref. e.
13. honv. gy.-ezr. IX.
zászlóalj Tata-Tóváros

Kolozs megye.

- Apáthy István dr.
Barcza Dániel
Bogdán Péter dr.
- bessenyei Bőjtke Bened.
Csűrös József
Ferenczy Vilmos
- *Gámán Zsigmond
Geng Ákos
Gibbon Albert 3 pld.

Grün Lipót	Posoni Gábor dr.	* Wass Albert gr.
Guttmann Béla	Poszler Gyula	* Kolozs megye
Héya Endre	Poszler K. József	* Kalotaszegi tak.-pénzt.
Horváth Ferencz	Radnóthy Dezső	Bánffy-Hunyad
Huszár János	Reich Ernő	* Magy. kir. gazd. tan-
Huszár Lajos dr.	Remenyik Lajos	intézet K.-Monostor
Jakabházy Zsigmond dr.	Richtzeit Artur	* Kolozsvár sz. kir. város
Jancsó Lajos	Sándor Imre	2 pld.
Kahán Sámuel	Schandl Emil dr.	* Kolozsvári ker. ak. ifj.
Kunfi Pál	* Schilling Rudolf	könyvt.
Kükemezey Árpád	Simak Lajos	* E. M. K. E. Kolozsvár
Macserél Virgil	* Szabó Dénes dr.	* Erdélyi muzeum-egylet
Mannsberg Sándor br.	* Szász Domokos	Kolozsvár
Marinka Kálmán	Székelly Sándor	* Casino Kolozsvár
Matskási Pál	Szilágyi Károly	* M. kir. kolozsvári VI.
* Molnár Sándor	Szokolay István	honv. ker. tiszt. kara
* Mózsai Attiláné	Szőcs Ákos	* Kolozsvári unit. főtan.
* Mucsy Ilona és Amália	Tamáty István dr.	könyvtára
Nagy Kálmán	Temesváry Gerőné	* Áll. tanítóképző int. önk.
Nemes Károly	Tokaji László	köre Kolozsvár
Páll Béla	* Udránszky László dr.	* Kolozsvári keresked. és
Pigetty Lajos	* Vadona János	iparkamara
Pohl Gyula	Végh Ferencz	* Kolozsvári kör

Krassó-Szörény megye.

Babics Dániel	Homoky Ferencz dr.	* prikrájai Sussich Károly
Balogh Miksa	Hönsch Árpád	Talajdy Zoltán dr.
Biró Béla	Jóczits Milorád dr.	Trippon Sándor
Bozsenik Béla	Kovács Lajos	belényesi Várady Gy.
Bugát Pál	Mészáros J. György	Wigh János
Eibner József	* Nagy Ödön	Wittich Sándor
Fitz Pál dr.	Nagy Sándor dr.	Zakariás Ferencz
Fülöp Béla	Neufeld Dezső	* Polg. fuisk. ifj. könyr-
Garlathy István	* Párty Lajos	tára Oravicza
Iléjja Mihály	Regenhardt Pál	M. kir. 8. honvéd gy.-
* Hirschl Béla	Sebők Ernő	ezred tisztikara

Liptó megye.

Demuth Gusztáv	Platthy Zsigmond	* L.-Szt.-Miklósi magyar
Fischer Károly	* M. társalg. kör Liptó-	társ. kör
Horánszky István	Rózsahegy	
Krcsméry József		

Máramaros megye.

Balázs Lajos	Bogdán Géza	Enyedi Alajos
Balogh Péter	Csoma Jancsó Ilona	Erdő Imre

*Fehér Zsigmond
Ferenczy Lajos
Gödrössy László

*Groedel Ármin és Me-
lania
Heller Zsigmond dr.
Huber Ödön

*Kovássy Ákos és neje sz.
Derzsy Irma
Kökényesdy Mihály dr.
Krajnyák Antal dr.

Mihalló Pálné
Páll Manó
Papp Simon

Pap Tibor dr.
Sándor Ágoston
Spanyol Géza

*Szabó Aurél
Szabó Elemér
Szkiba Józsefné
Török Gábor
Ujhely Pál

Vajna Dániel
Várady Gábor
Weinberger Sándor

*Mármaros megye tiszti
segéd és kezelő sze-
mélyzete

*Husztai Casino
— polgári olvasó egyesület
*Mármaros-Sziget sz. kir.
város 2 pld.

Maros-Torda megye.

Balla Attila
Bürger Albert
Csorba Miklós
Desbordes Viktor
Eitel Rezső
Flesch Adolf
Fried Farkas dr.
Gerbert Emilné özv.
Hofbauer Aurél

Petri Rezső
Sebestyén Miklós dr.
*Sellyei és Szt.-Lászlói
Tholnay Regináld
Veress Árpád
Wittich József
*Maros-Torda megye
*Ev. ref. egyházmegyei
papi könyvt. Görgény

*Maros-Vásárhely sz. k. v.
*Maros-Torda megye ált.
tanítótest. közp. könyvt.
Maros-Vásárhely
*M.-Vásárhelyi Marosi
unit. egyházkör lelkészi
és tanítói kvt.
*— Casino-egyl.
*— kir. táblabírói kara

Moson megye.

*Batthyány József gr.
borosjenői Jeney Artur
Jurcek Géza
Klaber József

Pogány József
Szirmay Jenő
Zaicz Gusztáv
*Moson megye

*Gazd. akad. «Kazinczy-
egyesület» Magyar-Óvár
*Széchenyi-kör M.-Óvár
*Lébeny község

Nagy-Küküllő megye.

Hirscheinstein Gyula
Pásztor József
Toldalagi Samu gr.

*N.-Küküllő megy. ált.
tanítói egyesület Se-
gesvár

*Segesvári magyar Ca-
sinó

Nógrád megye.

*Bauer Miksa
Berzeviczy Béla
*Borbély Lajos
Bruck J. Gyula dr.
*Butler Malvin br.
*Fáy Albert és neje
Foglár Géza
*Gömöry Elek dr.
Haffner Ferencz

Hammermüller József
Huszár Antalné
Löwy Hermann
Löwy Izidor
Markovits Lajos
Nagy Miklós
Nemessányi Gyula
Pap János
Pick Mór dr.

Pitrolffy Réla
Plichta Soma dr.
Pongrácz György
Révész Dezső dr.
Rubint Károlyné özv.
Sándor Zoltán
Schneller Ignác dr.
Seyfert Danó
Somló Gyula

- *Szmezsányi Emil
 *Szontágh Pál
 *Wohl Hermann
 Zajázt István
 *Nógrád megye
 *B.-Gyarmati tak.-pénzt. jáni rasmű részr.-társ. csény
- *Nógrád megyei népbank munkás és felügyelő
 Losoncz személyzet olv.-egylete
 *Losonczy tak. és hitelb. *Aczélgyári tisztí Casino
 *— Casino Salgótarján
 *R.-Murány-Salgó-tar- *Szécsényi Casino Szé-

Nyitra megye.

- *Apponyi Lajos gr.
 Barcs Béla
 *Barsi Jenő dr.
 *Bende Imre
 Csacsakó László
 *Engel József
 *Erdődy Ferencz gr.
 Farkas Ferencz
 Glega Rezső
 Guth Jenő dr.
 Hajdu András
 *Jezsenszky Gézáné
 *Károlyi Alajosné özv. gr.
 Kenessey Kálmán
 Kiss Jenő
 Kostyál Pál ifj.
 Koszoru Lajos
 *Kozmovszky Ödön
 Kratochvilla Antal
 Kubinyi Rafael
 Lutonszky Géza
 Mankoviczky József
 Marton Miklós
- Mattyok Gyula
 Mezner Vilmos
 Moró Béla
 Nevéry Sándor
 Ozorai József dr.
 Pálmay Dezső István
 Petro István
 Polónyi József dr.
 Rohács János
 Sándor Jenőné
 Schmidt Adolf ifj.
 Schönberger Vilmos
 Schuch Zsófia
 Szmda Antonia
 *Thaly István
 *Thuroczy Károly dr.
 *Uzovits Pál
 *Vagyon István
 Vajda Mihály
 Vanek Vilmos
 *Weisz Pál br.
 Willinek Kamill
 *Nyitra megye
- *Érsekújvár r. t. város
 *— tak.-pénzt.
 *Galgóczi polg. iskola
 *— tak.-pénzt.
 *— Casino-egylet
 Magyar társaskör Miara
 *Felvidéki magy. közm.
 egyes. Nyitra várm.
 választmánya
 Felvidéki magyar közm.
 egylet Nyitra
 *Nyitra megyei víró és
 torna egylet
 *Nyitra-Zsámbokrétí tp.
 *Pöstyéni fürdő-bérlet
 fürdői könyvtára
 *Casino Privigye
 *Szakolcza sz. kir. város
 *Szeniczi m. k. áll. polg.
 iskola
 *— takarékpénztár
 *— magyar társaskör
 *Vág-sellyei Casino-egyl.

Pest-Pilis-Solt megye.

- *Aba Lehel barantali
 Abelsberg Lajos
 Abonyi Andor
 Adler Imre
 *Adler Lajos
 *Adler Mór
 Adolf Sebestyén dr.
 Ajtai Albert
 Albach Géza
 *Algyai Jenő
 Almásy Antal
 Ambrózy Béla
 *Ammann Géza
- Anderlick Emma
 Andorffy Péter
 *Andrássovich Béla
 *Andrássy Aladár gr.
 *Andrássy Gyula gr.
 *Andrássy Tivadar gr.
 Andreánszky Jenő dr.
 Angyal József
 *Antal Gyula dr.
 Antal János dr.
 Apáthy I. tván
 *Apponyi Albert gr.
 Arany Sándor
- *Arányi Miksa dr.
 Arányi Vilmos
 *Árkay Kálmán dr. és
 neje Schwachhoffer
 Linka
 Arnoul Kálmán
 *Atzél Béla br.
 Bácskay Miklós ifj.
 *Bácker József dr.
 Bádonyi Mihály
 Báhr Vilmos
 Baintner Ernő
 Bakits Sándor

- Balás Béla dr.
 Balás János
 Balásy Antal
 *Balázs Ignác
 *Balázs Mór
 *Bálint Sándor
 Balkay Béla dr.
 Balla Jakab
 Balog Károly
 Balog Ödön
 Balogh Pál
 Bánd Lajos dr.
 *Bánffy Dezső br.
 Bánki Donát
 Baráth Zoltán
 Barcza Adolf
 Bárczay Gyula dr.
 Bárdos József
 *Barkassy Géza
 Barna Fülöp dr.
 Barna Ignác dr.
 Barna Sándor
 *Baross Gyula dr. és neje
 Hermína
 *Baross Pálné
 Bartha József
 Bartos Jenő
 Baruch Sámuel
 Baschtjr Teréz
 *Baumann Antal
 Baumann Mór
 *Baumgarten Károly
 Beck Ignác
 Beck Jenő Gyula
 *Beimel Sándor
 *Beliczay Béla
 Benczák János dr.
 *Benczur Dénes dr.
 *Benczur Gyula
 Benecsek Gyula
 Benedek Oszkár
 Benedict Miksa
 Bengyer Nándor
 Benkő Nándor
 Benkő Sándor
 Beöthy László
 *Berczik Árpádné
 Berényi Antal
- Beretvás Endre
 Beretvás Mátyás
 Beretvás Péter
 Berger Márkus
 Bergsmann Adolf
 Berkovits Jenő
 Berkovits Lázár dr.
 Bernáth József
 Bernthaler Adolf
 *Bertalan Lajosné
 *Bethlen András gr.
 Bethlen Miklós gr.
 *Bezerédj Viktor
 Biasini Domokosné
 Bíró Bertalan
 Bíró István
 Bíró Zsuzsika
 *Bischitz Dávid
 Bischitz Károly
 *Bischitz Lajos
 *Bischitz Mór
 *Bittó István
 *Blaskovich Sándor
 Blau Gyula
 Bleyer Péter
 Blitz Ármin
 Blitz Géza
 Blitz Marczell
 Bloch Adolf
 Boday Jenő
 Bodroghy Imre
 Boglár Frigyes
 Bokimiczky Ödön
 *Bohus Pál ifj.
 Bokor József ifj.
 Boleman Aladár
 Balla Ferencz
 Bornemissza Bertalan
 Borszéký Soma
 Brandt Adolf
 Braun Kálmán
 Brauner Nándor
 *Brázay Kálmán
 Brázay Zoltán
 Brehm Károly
 Breitner Lipót
 Brestyánszky Ödön
- Bródy Sándor
 Bródy Sándor dr.
 *Bródy Zsigmond
 Bruchsteiner Rezső
 Bruck Manó
 Brucknüller Ferencz
 Bruckner Antal
 *Brüll Ármin
 *Brüll Ármin ig.
 *domonyi Brüll Miksáné
 Brüll Oskár
 Brummel József
 Brunner Ferencz
 Buchbinder Ármin
 *Bucsányi Lajos
 Buday Aladár Elemér
 Budinszky Károlyné
 *bélavári Burchard K.
 Burdács Rezsőné
 Burger Gusztáv
 *Busbach Péter
 Butykay Elemér
 Buza Barna
 Buzay Béla
 Chudorszky Mórész dr.
 *Crouy Chanel Endre gr.
 Csajághy István
 *Csáky Albin gr.
 Csáky Ármin
 *Csáky Kálmán gr.
 *Csányi Ágoston
 *Császka György 2 pld.
 Cseh Béla
 *Csekonits Endre gr.
 *Csekonits Ján.-né özv. gr.
 *Cselley Pál
 Csemiczky Pál
 Csepcesényi Etelka
 *Csernátoni Lajos
 *Csiszér Tömöry Clarisse
 *Csorba Béla
 Czéntner Józ.-né dr. özv.
 Czinner Márton
 Czírhegyi Sándor
 *Dániel Ernő br. és neje
 Danis Lajos dr.
 Darányi Ignác dr.
 *Darázsi Albert dr.

<i>Darilek Henrik</i>	<i>Facsima Béla</i>	<i>Forrai Lajos</i>
<i>Darvas Károly</i>	<i>Faludi Károly</i>	* <i>Forster Gyula</i>
<i>Dávid Károly és fia</i>	* <i>V. Faragó Ambrus</i>	* <i>Forster Kálmán</i>
<i>Deák Tamás</i>	<i>Faragó János</i>	<i>Franck Rezső</i>
<i>Décsy Gyula ifj.</i>	* <i>Farkas Elek inárcsi</i>	* <i>Francsek Imre</i>
* <i>Dekány Mihály</i>	<i>Farkas Gyula</i>	* <i>Frankl József</i>
<i>Delej Izidor</i>	<i>Farkas János</i>	<i>Freud Miksa</i>
<i>Denjanovich Emil dr.</i>	* <i>Farkas Ödön</i>	<i>Freund Ármin dr.</i>
<i>Depold Lajos</i>	* <i>Fazekas Ágost</i>	<i>Fried Adolf</i>
* <i>Detrich Zsigmondné</i>	<i>Fazekas Dániel dr.</i>	<i>Fried Mihály</i>
<i>Deutsch M. Ármin</i>	<i>Féder Vilmos dr.</i>	<i>Friedeczky Timót ifj.</i>
<i>Deutsch Fülöp</i>	<i>Fejér Miksa</i>	<i>Friedl József</i>
* <i>Deutsch Ignác és fia</i>	<i>Fejős Dezső</i>	<i>Friedländer Imre</i>
* <i>Deutsch Jakab</i>	<i>Fejős Dezső</i>	<i>Friedländer Manó dr.</i>
* <i>Deutsch József ifj.</i>	* <i>Fekete Lajosné szül.</i>	<i>Friedmann Lajos</i>
<i>Deutsch József</i>	<i>Szalay Georgina</i>	<i>Frisch Jakab</i>
* <i>Deutsch Károly</i>	<i>Feldmann Gyula dr.</i>	<i>Fritsch István</i>
* <i>Deutsch Sándor</i>	<i>Feldmann Izidor dr.</i>	<i>Fröhlich Pál dr.</i>
* <i>Deutsch Samu</i>	<i>Fellner Dávid</i>	<i>Fuchs Ármin</i>
<i>Diamant Mór</i>	<i>Fellner Gyula</i>	<i>Fuchs József dr.</i>
<i>Dittler Ferencz</i>	<i>Ferenczy Gyula</i>	<i>Fuchs Kálmán</i>
<i>Dittrich Nándor</i>	* <i>Festetich Tassilo gr.</i>	<i>Führer Mór</i>
<i>Dobák Emil</i>	<i>Feszeli Ferencz</i>	<i>Fülbier Béla</i>
<i>Dobos István</i>	<i>Feszty Béla</i>	<i>Fülöp Alfréd</i>
<i>Dömötör Béla dr.</i>	* <i>Feszty Gyula</i>	<i>Fürst Izidor</i>
<i>Dömötör Pál</i>	<i>Fischer Emil</i>	* <i>Fürst Jakab</i>
* <i>Dömötör Sándor</i>	<i>Fischer Gyula</i>	<i>Fürst Lázár</i>
<i>Dörfner Antal</i>	* <i>Fischer József</i>	* <i>Futaki Gyula</i>
<i>Drucker Viktor dr.</i>	<i>Fischer József</i>	<i>Gaál István</i>
<i>Eggenberger Alajos</i>	<i>Fischer Manó</i>	<i>Gabel Vilmos</i>
<i>Egler Oszkár</i>	<i>Fischer Zsigmond dr.</i>	<i>Gabory József</i>
<i>Egyény József</i>	* <i>Fischhoff Vilmos dr.</i>	<i>Gaizler Béla</i>
* <i>Ehrlich Mózes</i>	<i>Fleischl Róbert</i>	* <i>Gajzágó Salamon és neje</i>
<i>Eisenberger Ferencz</i>	<i>Fleischmann József</i>	<i>Gallasi Gyula</i>
<i>Eisner Jenő</i>	* <i>Fleischmann M.</i>	<i>Galovits Viktor dr.</i>
* <i>Eissen Ede</i>	<i>Fleissig Adolfné özv.</i>	<i>Gamentzy Márton</i>
<i>Elfer Dávid</i>	<i>Fodor Béla</i>	* <i>Garai Károly</i>
* <i>Emich Gusztáv</i>	<i>Fodor Béla</i>	<i>Gárdonyi Henrik</i>
* <i>Emmer Kornél dr.</i>	<i>Fodor József</i>	<i>Gáspár B.</i>
<i>Emrényi Árpád id.</i>	<i>Fodor Károly</i>	<i>Grauer Vilmos dr.</i>
* <i>Engel Pál</i>	* <i>Földváry Elemér</i>	<i>Geguss Béla</i>
* <i>Eötvös Károly</i>	<i>Földváry Mihály ifj.</i>	<i>Geiger Jakab</i>
<i>Erdélyi Géza</i>	* <i>Földváry Miklós</i>	<i>Gelb Zsigmond</i>
<i>Erdey Gyula dr.</i>	<i>Fölsinger Ferencz</i>	* <i>Gerbeaud Emil</i>
* <i>Erkel Ödön</i>	* <i>Forinyák Gyula</i>	<i>Gerde Ödön</i>
<i>Ernst Kálmán</i>	<i>Formagyi Győző dr.</i>	<i>Geréby Imre</i>
* <i>Evva Lajos</i>	<i>Formagyi Imre</i>	<i>Gergelyi István</i>
<i>Faber Lipót</i>	* <i>Forray Henrik</i>	<i>Gerlóczy Béla</i>

- *Gerlóczy Zsigmond dr.
 Gerő Miklós
 *Giczey Samu
 Giréth Károly
 Glasel Frigyes
 Glaubitz Flora br.
 Glück Artur
 *Glück Frigyes
 Goitein Zsigmond
 *Goldberger Berthold
 Goldmann Andor
 Goldmann Lipót
 Goldner Zsigmond
 Goldschmied Bernát
 Goldzieher Emil
 Gollovitz Mihály
 Gonda Lajos
 Göndöcs István
 Göndöcs József
 Görgey Gyula
 *Gorove Jánosné
 *Gorove László
 *Goszleth István
 Gottdiener Samu
 *Gottfried Ludwig
 Gottlieb József
 *Gráff Pál János
 Greiner Béla
 Grill Rikhard
 *Gróf Móricz
 Grosz Jenő
 Groszberger Ernő
 Grossmann János
 Grossmann Lipót
 Grottenegg József gr.
 *Grötschel Imre
 Gruber Nándor dr.
 Grün Manó dr.
 *Grüner Dávid
 Grüner Mór
 Grünfeld Margit
 Grünhut Béla
 Grünhut Edéné
 Grünsberg Bertalan
 *Grunwald és társa Leip-
 ziger Vilmos
 *Gundel János
 Güns Ártur
 Gunszt Miklós
 *Guoth Sándor
 Guthi József
 Guttmann Károly
 Gyérey Richárd
 *Gyertyánfy István
 *György Aladár
 *Györgyei Illés
 *Györgyei Kálmán
 *Györgyei Miklós
 *Haas Fülöp és fiai
 Habeszer Károly
 *Hadik Barkóczy E. gr.
 Háhn Béla dr.
 *Hainiss Géza dr. és neje
 Hajós Béla
 Halasy Elemér
 Halász Henrik
 Halászy Géza
 Halbauer Kálmán
 Hamray Gyula
 Hanák Adolf
 Hanák Lajos
 Hann Lajos
 *Harkányi Frigyes
 *Harkányi Károly
 Harmati Ede
 Harsányi Gáspár dr.
 Hartmann Elek dr.
 *Hartyán Imre
 Hauszner József
 Havas Hugó
 gömöri Havas Pál
 Havass Sándor
 Havasy Ártur
 *Hazay István
 *Hecht Emil
 Hegedüs Dienes
 Hegedüs Gyula dr.
 Káli Hegedüs József dr.
 *Hegedüs Sándor
 *Heidelberg V. Lipót
 *Heinrich Ferencz
 Heinrich Rezső
 Hele Ferencz
 Heller Gyula
 Hellsinger István
 Herczegh Zsigmond
 Herczföld Samu dr.
 *Herczfelder Jenő
 Hermann Béla
 Herodek István
 Herschmanek Gyula
 Hertzka Alfréd
 Herz Ignác id.
 Herzl Leo
 *Hetényi Mór
 Heumann Rudolf dr.
 *Hieronymi Károly
 Hilian Jenő dr.
 Hinzinger Gusztáv
 Hirsch Gyula ifj.
 Hirsch Henrik
 Hirsch László
 Hirsch Ottó
 *Hirsch Sándor
 Hirschbein Lajos
 Hirschler Imre
 Hirschmann Tivadar
 Hody Imre
 *Hoffmann Alfréd
 Hoffmann Artur dr.
 Hoffmann Imre
 *Hoffmann S. V.
 Holczér József
 *Hollán Ernő
 Holló Mihály
 Hollós Ödön
 Holzner Sándor
 *Holzwarth György
 Homássy Edéné
 Homonay Szilárd ifj.
 Horánszky Bertalan
 Horánszky Lajos
 Hörl Sándor
 Hortl Rudolf
 Horváth Árpád
 Horváth Döme
 *Horváth Géza
 Horváth György
 Horváth Gyula
 *palóczi Horváth István
 és neje sz. Katona Nona
 Hoselütz Arthur
 Huber Elemér
 Hubert Fülöp dr.

- Hudacsek József dr.
 Hujdits Károly
 Humayer József
 *Hunyadi László gr.
 Husz József
 Hürös Iván
 *Huzella Elek
 *Ihász Lajos
 Illy György
 Illyés Endre
 Iritz Ferencz
 *Irsay György és neje
 Isoz E.
 Istvánffy Antal
 *Ivánka Imre
 *Jahn József
 Jakabb Béla
 *Jakabfalvy Gyula
 Jámbory Lajos
 Janik Imre
 *Jankovich Gézáné
 Jány József
 Jármai Gyula
 *Jármay Gusztáv
 *Jármay Gyula dr.
 Jármy Béla
 *Jellinek Henrik haraszi
 Jellinek Ignác dr.
 Jiraszek Nándorné
 *Jászai Jókai Móricz
 *Jósika Sámuel br.
 Kaiser Sándor
 Kajlinger Mihályné özv.
 Kálai Mór
 *Kállai Gyula
 *Kallós János
 *Kálmán Géza
 Kalmár Károly
 Kálnoky Henrik
 *Kammer Ernő
 *Kammermayer K.-né
 özvegy
 Kanitz Ignác és fiai
 Kapeller Ferencz
 Kapus Béla
 *Karátsonyi László
 Kardos Frida
 Karkis István
 *Károlyi Gy.-né özv. gr.
 Károlyi Henrik
 *Károlyi Csekonics Mar-
 git grófnő
 *Károlyi Tiborné gr.
 *Karsay Albert
 *Nagysepcsenyi Kaszay
 István
 Kasztreiner Mór
 Kátay Lajos
 Kattler Bernát
 Kaufmann József
 Kautz Gyula dr. ifj.
 Kazinczy Lajos
 Kecskeméti Antal
 *Kelemen Kajetánné
 Kellermann Lipót
 *Kellner János
 Kellner Miksa
 *Kende Kanut
 Képesy József dr.
 Keppich Gézáné
 Kerner István
 Kertész Józsefné
 *Kétly K. dr. és neje
 Kilianek Ferencz
 *Kintzly Gyula
 Kirschner Sándor
 Kiss Áron dr.
 Kiss Antal ifj.
 Kiss Bertalan
 Kis Jenő
 *Kiss József
 *Kiss Károly csávási
 Kisfaludy Pál
 Klein Izidor
 Klein Gyula
 Klein Simon
 *Kleiner Ármin
 Klekner Mihály
 Klemens Antal
 Klobusitzky János
 *Klug Nándor dr.
 Kmetykó József dr.
 *Kobek István
 Kochanovszky István
 Kohlmann János
 Kohn Arnold
 Kohn Emil
 Köhn Jakab
 *Köhner Adolf dr.
 *Köhner Ágoston
 *Köhner Henrik
 *Köhner Zsigmond
 *Kölber Alajos
 Koller Károly
 *Kollerich Géza
 Kondor Mihály
 Königsegg Fidele né gr.
 Koós Ármin
 Kopp Miksa
 *Korányi Frigyes dr.
 Korein Béla
 *Koritsánszky János
 Körmendy Ödön
 Korniss Emil dr.
 Környei Izidor
 Kőrösmezey Gusztáv
 Körösy Albert
 magyar Kossa Sámuel
 Kossuth Ágoston
 Kosztka Antal dr.
 Kótay Antal
 *Kovács Sebestyén A.
 Kovács Alajos
 Kovács Arnold
 *Kovács Ferencz
 feleszi Kovács Gáspár
 Kovács Gyula
 Kovács István
 Kovács Istvánné
 Kovács Jenő
 Kovács Jenő
 Kovács József dr.
 *Kovács József
 Kovács Lajos
 Kovács Manó
 *Kövér Kálmán dr.
 Középesy Béla
 Kraitz Károly
 *Králtiz Béla
 *Kramer J.
 *Kramer Samu
 Krasánszky Henrik
 Kratochvilla Sándor
 Krausz Arnold

- Krausz Janka
 *Krausz Mayer megyeri
 Krausz Sándor
 Krenedits Ferencz
 Krenedits Géza
 Kriszbahe, Károly
 *Krizsán Miksa
 Kronits Mirko
 Krumpholz Mihály ifj.
 Kubinyi Andor
 Kucsera József
 Kugler József
 Kugler Sándor
 Kuhn Nándor
 Kühnel Károly
 Kulcsár Ferencz
 Kun Nándor
 Kunos Ignác dr.
 *Kuranda Emil
 Kurtz Sándor
 Kytka Ernő
 *Laczkó Antal dr. ifj.
 *Lampel Róbert
 *Lánczy Leo
 Lang Árpád
 *Láng Lajos dr.
 *Láng László
 Lányi Emil
 László Frigyes dr.
 László Lajos
 László Lajos
 Laszner Gusztáv
 *Latinovits János
 *Latinovits Gábor
 Lázár György
 *Lechner Ágost dr.
 *Lederer Ede
 Lederer Ignác
 *Lederer Sándor lovag
 Leidenfrost László
 Leitner Armin
 Leitner Ilona
 Leitner Károly Rezső
 Lelkes Sándor
 Lengvári Ferencz
 Lengyel Antal
 Lesták Ödönne
 *kisteleki Léva Henrik
- Lévai József
 Libál Lajosné
 *Lipthay Béla br.
 Liptay József
 Liptay Lajos
 Liszer Lipót
 *Liszka Jenő
 *Lobkovitz Rezső heg.
 Löbl Vilmos
 Lorber Béla
 Losert Ferencz
 Losonczy György
 Lövit Emilné
 *Löw Károly
 *Lövy Adolf
 Lövy Henrik
 *szobbi Luczenbacher J.
 *Lukács Béla
 Lukács Bella
 Lukács Dániel
 Lukács István
 Lukács József
 Lukács Gyula
 Lukács Mihályné
 *Luppa Péter, Svetožár
 és Vidor
 Máday Aladár
 Máday Lajos
 *Madarassy Pál
 Mády Gyula dr.
 Magasiner Lajos
 Magyar Ede
 *Magyar Mór
 Maison Lajos
 Majerszky Vilmos
 *Makai Emil
 Mamusich Pál
 *Mandel Pál dr.
 Már Zoltán ifj.
 Marcskényi Emil
 *Margó Tiradar dr.
 Marikowszky Kálmán
 Mark Sándor
 Márkus Imre
 *Marky István
 *Marsovszky Lajos
 Martin István
 Márton Adolf dr.
- Márton Ödön dr.
 Mártonffy Imre
 Máthé Lajos
 Matkovich Tivadar
 *Matlekovits Sándor
 Matuska Ferencz
 *Matuska Péter
 Máty János
 Maurer Vilmos
 *Mauthner Ödön
 Meduna Géza
 Meisner Nándorné özv.
 Melczer Károly
 Melleki Ferencz
 Meller Lajos
 Menczer Béla
 *Merényi József
 Merkl Adolf ifj.
 Meskó Márton
 *Mészáros Károly dr.
 Mezey Árpád
 *Mezey Gyula
 Mezey László dr.
 *Mezey Mór dr.
 *Migazzi Vilmos gr.
 Mihálffy Vilmos
 Mihály Ferencz
 Miklós Elek
 *Miklós Gyula id.
 *Miklós Ödön
 *Mikszáth Kálmán
 Milvius Imre
 Miskey F. Béla
 Mogyorósi Aladár
 Moldorán Lajos
 Molnár Albert dr.
 Molnár Elemér
 Molnár Emi
 Molnár József
 Molnár Károly dr.
 Molterer Antal
 Monostori Károly
 Moricz Vinczéné özv.
 Morvay Istvánné
 Morvay Jenő
 Moser János
 Moskovitz Jónás
 Müller Henrik

- *Müller Kálmán dr.
 *Müller Lajos
 *Münnich Aurél dr.
 *Nádasdy Ferencz gr.
 *Nagy Dezső dr.
   Nagy Elemér
 *szotyori Nagy János és
   Nagy Károly
 *Nagy József dr.
   Nagy Pál
   Nagy Sándor
   Nagyfalussy Gyula
 *Nákó Kálmán gr.
   Námessy János
   Nánássy Dezső
 *Natter Ferencz
 *nedeczzi Nedeczky Rezső
   Nemecsek Gyula dr.
   Németh György
   Németh Sándorné
   Németh Zsigmond
   Neufeld Mór
   Neumann Albert
   Neumann Károly
   Neurath Tódor
 *Neuschloss Emil
   Ney Imre
   Nierschy Tivadar
 *Nikolics Fedor
 *Nopcsa Ferencz br.
   Novák Ferencz
   Nyáry József
   Nyáry László
   Nyilas Antal
   Nyisztor Sándor
   Nyulászky Géza
   Oberschall Viktor ifj.
   Oberschall Zoltán
   Oblatt Márkus
 *Odesealchi Gyuláné hg.
 *Oláh Nánássy József
   Ónody A. dr.
 *Orczy Andor br.
 *Orczy Béla br.
   Ormos Adolf
 *Ország Sándor dr.
   Orth Gyula
- Osváth Albert
 Oszvald Elza
 Óváry István
 Paál Elemér
 Paál István
 Paczka László
 Palásthy Géza
 Pálffy Ferencz
 *Pallaricini Ede őrgróf
 Papp György
 Pásztory Dezső
 Pásztory János
 Pataky Andorné
 Pataki Katicza
 Patrubány Olivér
 *Pauer Imre dr.
   Paul Mór
 *Pauler Gyula dr.
 *Paulheim József
   Paulovits János dr.
   Paulovits Viktor
   Pech Kálmán
   Peér Gyula
   Pekáry Ferenczné
   Péntek Ferencz
   Pesty István
   Pethe Csongor
   Petőcz Béláné özv.
   Petrányi János
   Petró János
 *Petrovich László
   Petrovits Pál
 *Pfeiffer Ferdinánd
 *Pfeiffer Ignác
   Pfeifer Ignác
 *ikvai Pfeiffer Mátyás
   Philippe Orosdi
   Pichler Győző
   Pick Salamon
 *Pilaszanovits József
   roglaticzai
   Pilcz Károly
   Pingiczer István
   Pitzek János
   Pivány Jenő
   Piványi Ernő
   Planer Béla
   Pláner Jenő
- Pocsy György
 Podmaniczky Á.-né br.
 *Podmaniczky Géza br.
 *Podmaniczky Lev. br.
   Pogács Cornél
   Polgár Gyula
 *Pollitzer Ármin
   Pollák Adolf
   Pollák József
   Pollák Manó
   Pollák Náthán
   Polónyi Dezső
   Pongrácz Elemér
   De Ponty Nándor
   Popovits Gyula
 *Popovics Jenő
 *Popper István
   Popper Mór dr.
 *Pösch Gyula
   Pösch József
   Pozspischil Károly
   Pozsgay Tivadar
   Preisach Izidor dr.
   Pribék Imre
   Prinner Vilmos
 *Prókászka Ferencz
 *Prónay Dezső br.
 *Pucher József
 *Pulszky Ágost
   Rácz Károly
 *Radanovits Iszáné
   Radó Lajos
   Rajz Béla
   Rákóczy Lajos
   Rákossy Gyula
 *Rakovszky Géza
 *Rakovszky István
   Rappensberger Andor
   Raskó Géza
 *Rédl Béla br.
 *Redlich, Ornstein és
   Spitzer
   Reichenfeld Lipót
   Reik Ferencz dr.
   Reiner Vilmos
 *Reiner Zsigmond
 *Reinle Ignác
   Rémi Gyula

- Réthey Lajos
 Réthy Ákos
 *Révai Lajos dr.
 *Révai Ödön
 *Révai Samu
 *Révész Adolf
 Révész Béla dr.
 Révész Lipót
 *Reviczky Ambrus
 Rayd Ferencz lovag
 Riedt Sándor
 *Riegersperger Ferencz
 Riesz Zsigmond
 *Rigler József Ede
 Rimánóczy Lajos
 *Robitsek József dr.
 *Röck István
 *Rohonczy Gedeon
 *Rohrer László
 Róna A. Antal
 Róna Lajos
 Rónai Izsó
 Rónai Miksa dr.
 Rosenfeld Manó
 *Rosenberg Gyula dr.
 Rosenberg Jenőné dr.
 *Röser Miklós
 Rosmayer Ferencz
 Roth Alfréd dr.
 Roth Sándor
 Rothbart József dr.
 *Rothberger Jakab
 *Rott József
 Rötzer József
 Royko János
 Rozsa Mihály
 *Rozsnyai Károly és neje
 *Rudnyánszky Béla dr.
 Rudnyánszky Jenő
 Rumbach Pius
 Ruzicska Ödön
 Ryll Viktor
 Saád József
 Saenger Gyula
 Sajó Aladár
 *alapi Salamon Aladár
 Salzer Oszkár
 Sámson Tibor Sándor
- *Sárscsvits Betti
 *Sárkány József
 *Sárközy László
 Sarlay János
 Sas Ármin
 *Saxlehner Andrásné özv.
 Schaffer Mihály
 Schäfer Adolf
 Schell Zsigmond
 Scher Ferencz
 Schiff Fülöp
 Schiffer Alajos
 Schillán József
 Schüller Vilmos
 Schlesinger Irma
 Schlesinger Mór
 Schlesinger Richárd
 *Schlesinger és Pollakovits
 Schmieder János
 Schmiederer János
 Schneider Alajos dr.
 Schneider Bertalan
 Schneider János dr.
 Schober Géza
 Schodl Ádám
 Schön Mór
 Schöntag Lipót
 Schönviczky Aladár
 *Schossberger Henrik
 *Schossberger Zsigm. br.
 *Schottola Ernő
 *Schreiber Ignác
 Schulemann Anna
 *Schüler Frigyes
 *Schultz Vilmos
 Schusztek Dezső
 *Schwartz Ábrahámné
 Schwarcz Ármin
 Schwarz Ede dr.
 Schwarcz Felix Ferencz
 *Schwartz Ignáczné
 Schwarz Jenő
 Schwarz Lajos
 Schwarz Salamon
 *Schweiger Adolf
 *Schweiger Márton
 Schweiger Mór
- Schweiger Tivadar
 Sebestyén Artur
 Sebestyén Ignác
 Seidner Etelka
 Selevér Józsefné
 *Semsei László dr.
 Sibirik György
 Siletti Fortunato
 Sillye Géza
 Simak Márton
 Simig Károly
 *Simon Jakab
 Simon József
 Simon Mihály
 Siráky Béla
 *Sivirszky Antal
 Skrilecz Mihály
 M. Solarszky Gusztáv
 Somogyi Béla dr.
 Somogyi Ede
 Somogyi Gyula
 *Somogyi Nándor
 *Somogyi Rudolf
 *hollósy Somogyi Zs.-né
 Sonnenfeld Andor dr.
 Sonnenschein Géza
 Spanraft Ágost
 Splényi Ödön br.
 Sréter Ferencz
 Stebő Gábor
 *Steiger Gyula
 *Steindl Imre
 Steiner Ferencz
 *Steiner József
 *Steiner József dr.
 Steiner Lajos
 Steiner Mária
 Steiner Miksa
 Steiner Simon
 Stempien Lajos
 *Stephán János
 *Sternthal Adolf
 Stern Ármin
 *Stern Gusztáv
 Stern Lajos
 Stern Miksa
 Stern Salamon dr.
 *Stern Simon

- Stiberth Lothár
 * Streliszky Sándor
 Strem Tódor dr.
 Strobentz Rezső
 Sturcz István
 Sugár Sándor
 * Suhayda István dr.
 Sulyok Kálmán
 * Sváb Károly
 * Sváb Sándor ifj.
 Szabó Ákos
 * Szabó Antal
 * Szabó Fanny
 Szabó Gyula
 * Szabó János gelléri
 Szabó József
 Szacsray Gyula
 Szalády Géza
 Szalay Béla dr.
 Szántó Frigyes
 Szánthó Gyula
 Szántó Jenő
 * Szapáry Gyula gr.
 Szapáry Pista gr.
 Szármay Béla dr.
 * Szécsi Ferencz dr.
 * Széchényi Gyula gr.
 Szedenics Zoltán dr.
 Szegfi Alfréd
 Székely Elek
 Székely Endre
 Székely Henrikné özv.
 Székely Ignác
 * Székely Miksa dr.
 Székely E. Miksa
 * Szélényi Aladár dr.
 Szélényi Béla
 Szelestey Károly
 Széll Ignác
 Széll Zoltán
 Szemere Leo
 Szende Amigel
 Szendrő Hermann
 * Szeniczey Ödön
 Sente Pál
 Szentpétery József
 Szeőcs Ferencz dr.
 * Szepessy Gyula
- * Szepessy Lajos
 Szerényi Árpád
 Szervátny Imre dr.
 * Szeffert Ede
 Sziberth István
 Sziklay Jenő
 * Szilágyi Dezső
 * Szilágyi Lajos
 * Szilassy Aladár és neje
 Szimély József
 Szincsák Mihály
 * Szinnyei József id.
 Szirmay Ignác dr.
 Szirmay István dr.
 Szivos Gyula
 Szkurka István
 Szlatényi Valér dr.
 * Szlávy József
 * Szmracsányi Pál
 Szinstsák Lajos
 Szöcs János
 Szöke Edéné
 Szokop Nándor
 * Szomjas József
 Sztankó Sándor
 sztrópkói Sztareczky I.
 Szücs Zsigmond dr.
 Szukits Henrik
 Szulyorszky Géza
 * Tahy István
 Takács Béla ifj.
 * Takács Lajos
 Takács Mihály
 Tamás János
 Tandlich Soma dr.
 Tarits János
 Tárnok Béla
 * Tatár János dr.
 Techert József
 Téglássy István
 Tekulics Sándor
 * Teleki József gr.
 * Teleki Sándorné özv. gr.
 Tenner Soma dr.
 Ténus Tivadar
 Térffy Gyula dr.
 Tesléry Károly
 * Thék Endre
- * Thonet testvérek
 * Thuróczy Aranka
 Tillmann Zoltán
 * Tisza Kálmán
 * Tisza Kálmánné
 * Tisza Lajos gr.
 Tizsér Ernő dr.
 * Todorescu Gyula dr.
 * Tomcsányi Gyula
 * Tomcsányi László dr.
 Tomka István
 * Tomory Anasztáz
 Töpsner Vilma
 Török Bálint
 Török Istvánné dr.
 * Török József
 Török Sándor
 * Töry József dr.
 Tószöghy Andor dr.
 Tóth Arisztid
 Tóth Ferencz dr.
 Tóth Gyula
 * Tóth József
 Tóth Kálmán dr.
 Tóth Kálmán
 Tóth Kálmán
 * Tóth László
 * Tóth Mihály dr.
 Tóth Ödön dr.
 Tóth Pál
 Totis Andor
 Trebitsch Miksa
 Troster Lajos
 * Tarnorszky Jenő dr.
 * Turoczy Adolf
 Tusák Arnold
 Tnymer János
 Újfalussy Dezső
 Ujhelyi Gyula
 Ujhelyi Marcell
 Ulár Pál
 Ulreich Nándor
 Üрге Károly Lajos
 Vágó Aladár
 Vágó László
 * Vaisz Sándor dr.
 Vajda Lajos
 Vajda Sándor

- Vajda Vilmos dr.
Vanyek Kálmán
* Várady László dr.
Várady Zoltán
Vargha Béla
Varga Gyula
Varga János
Varga Mihály
Vásárhelyi József
Vaskovich dr.-féle viz-
gyógyintézet
Vasskó Elemér
* Vaszary Kolozs 2 pld.
* Vay Miklós br.
Végh János dr.
Veress Győző
Verő György
Versenyi Dezső
* Veszprémi János
* Vétsey Etelka
* Viczian Elek és n. je
Hollóné Vidovics Teréz
* Vigyázó Sándor gr.
Villányi János
Violet Mór
Virágos Sándor
Virányi Mór
* Virava József dr.
* Visontai Soma dr.
Viszolay Istránné özv.
* Vizaknai Antal dr.
Vizer Artur
Vizer Dezső
Vladár Márton dr.
Vojtek Ödön
* Vuk Gyula
* Vuk Lajos
Vachsmann Jenő
Wagner Géza dr.
* Wagner József és neje
* Wahrmann Renée
* Wassermann Jónás
Weber Gyula
* Wechselmann Ignác lov.
Wehrmann Ignác
Weigert Károly ifj.
Weil József
Weiller Zsigmond
- Weinberger Gusztáv
Weinberger Izidor
Weiner Antal
* Weisz Berthold
Weisz Gusztáv
* Weisz Manfréd
Weisz Manó dr.
Weisz Menyhért
Weisz Mór
Weissburg Dezső
Weiszhausz Géza
* Wekerle Sándor dr.
* Wenckheim Frigyes gr.
* Weresmarty Miklós dr.
* Weresmarty Ödön dr.
Wilfing Nándor
* Wimmerth Margit
Winter Jakab
Wisinger Mór
Wittek Vilmos
Wladár Róbert
* Wodianer Albert id. br.
* Wodianer Albert ifj. br.
Wohl Márk dr.
Wolf Jenő
Wolf L. Lajos
* Wolfner Tivadar
* Ybl Felix dr.
Záborszky Jánosné
* Zalán Lipót János
Zalánffy Gizella
* Zámori Kálmán
Zboray Béla ifj.
Zechmeister Nándor
Zelenthauer Gyula
Zelovich Kornél
Zenovics Béla
* Zichy Ágost gr.
* Zichy Antal
* Zichy Edmund id. gr.
* Zichy Ferencz gr.
* Zichy N. János id. gr.
* Zilah Benő dr.
Zilahy Dezső
Zilahy Simon
Zinhaber Illés
Zitterbarth Ernő
Zöld Károly
- * Zoltán Jánosné
Zollner Béla dr.
Zólyomi Andor dr.
* Zombory László
* Zsigmondy Géza
* Társalgási egyeslet Abony
* Casinó Abony
* Aszódí tak.-pénztár
Főváros:
* Budapest szék- és főváros
25 pld.
Minisztériumok:
* M. kir. vallás- és közok-
tatásügyi miniszte-
rium 100 pld.
* Honv. minisztérium
* M. kir. földmivelésügyi
minisztérium
Hivatalok:
* M. kir. államvasutak
igazgatósága
* Budapesti posta- és táv-
írda igazgatósága
2 pld.
Pénzüntézetek:
* Egyesült Bpest fővárosi
takarékpénztár
* Magy. ált. tak.-pénztár
r. t. Bpest
* Magy. orsz. központi
tak.-pénzt. Bpest
* Hazai tak.-pénztár egye-
sület Bpest
* Magyar ipar és ker. bank
Bpest
* Magy. jelzáloghitelbank
Bpest
* Osztrák-magyar bank
bpesti főintézete
* Angol-osztr. bank bpesti
fiókja
* Pesti magy. keresk. bank
* Fővárosi bank r. t.
* Magy. leszámítoló és
pénzváltó bank Bpest

- *I. magyar iparb. Bpest
 *I. magy. ált. bizt. társaság Bpest
 *Assicurazioni Generali Bpest
 *Foncière pesti bizt. int.
 *Duna bizt.-társ. magy. országi ig. Bpest
 *Magyar-francia bizt. intézet Bpest
 *Pannonia magy. vízszint-biztosító intézet Bpest
 *Adriai bizt. társaság hiv. kara Bpest
 *Gresham ált. bizt. társ. bpesti fiókja
 *I. bizt. intézet katonai szolgálat esetére hiv. kara Bpest
- Részvénytársaságok:
 *Pesti hengermalom r.-t.
 *I. bpesti gőzmalom r.-t.
 *Salgó-Tarjáni kőszénb. r.-t. Bpest
 *Magy. ált. kőszénbánya r.-t. Bpest
 *Északmagy. egy. kőszénbánya r.-t. Bpest.
 *Magyar asphalt részv.-társ. Bpest
 *Gunz és társa Bpest
 *Rimamurány - Salgótarjáni vasmű r.-t. Bpest
 *Schlick-féle vasöntőde r.-t. Bpest
 *Budapest közuti vasp. társaság
 *I. cs. k. Duna-gőzhajózási társ. Bpest
 *Bpesti villamos városi vasút
 *— könyvnyomda r.-t.
 *Országos irodalmi r.-t. Bpest
 *Athenaeum r.-t. Bpest
 *Magyar papír-ipar r.-t.
 *Hermaneczi papírgyár
- *I. magyar részvényserfőződe Bpest
 *Ált. osztr. légszesz-társaság Bpest
 *Déli vaspálya-társaság Bpest 2 pld.
 *Magyar építő r.-t. Bpest
 *Tanintézetek:
 *Röser-féle tanintézet Budapest
 *M. kir. Ferencz-József nevelő intézet Bpest
 *II. ker. áll. reáliskola
 *IV. ker. kegy. tan. r. főgymn. gyak. isk.
 *Ágost evang. egyház főg. Bpest
 *V. ker. főreáliskola
 *VI. ker. állami reálisk.
 *László Mihály dr. nyilv. főgymn. és nevelő int. Bpest
 *Ludovika Akadémia Budapest
- *M. kir. tanárképző intézeti gyakorló főgymn. tan. ifj. Bpest
 *Ág. ev. polg. leányisk. növend. Bpest
 *II. ker. kir. egyet. gymn. önk. köre
 *Ref. főgymn. önk. köre Bpest
 *József-műegyet. tanári kara
 *VI. ker. áll. tanítóképző intézet
 *Állami tanítóképző int.
 *Magy. ország. Fröbel-nőegylet gyermekkert intézet Bpest
 *Országos nőképző egyesület Bpest
 *Egyetemi könyvtár Budapest
 *Kegy. tan. rend kútára Bpest
- Társulatok:
 *Kir. magy. tud. egyet. bölcs. hallg. *Segítő egyesülete
 *Nemzeti színház kútára
 *Kir. magy. természettani társulat
 *Magyar mérnöki és építész egyeslet Bpest
 *Magyar tudom. Akad.
 *Budapesti Eötvös-alap orsz. tanítói egyes.
 *— hivatalnokok és díjnokok segély egylete
 *Izraelita hitközség Bpest
 *Budapesti aut. orth. izr. hitközség
 *— Mészáros ipartest.
 *Lloyd társaság Bpest
 *Katonai tudom. Casino egyesület Bpest
 *Magy. tisztv. orsz. egytl. Bpest
 *Árú- és értéktőzsd. Bpest

- * Utazó kereskedők egylete Bpest
 * Izr. nőegylet választm. Bpest
 * Magyarország Simbol. nagypáholya Bpest
 * Nagykereskedők és nagyiparosok test. Bpest
 * Magy. szt. kor. vör. ker. egytl. Bpest
 * Magy. keresk. csarnok Bpest
 * Orsz. magy. színész egy. nyugdíj. int.
 * Magyarország. könyvny. és betüöntők egytl. Bpest
 * Tiszavölgyi társ. közp. bizotts. Bpest
 * Házépítő tisztv. egyes. Bpest
 * Mária Dorottya egyes. Bpest
 * Kisfaludy társ. Bpest
 * Föv. VII. ker. Rákosi közművelődési és jótékony egyeslet
 * Polg. keresk. testület Bpest
 * A magyar erdőtisztek Bpest
 * «Törekvés» m. á. v. fő-
 műhelyében jennálló dal- és önképző egytl.
 * Izr. fiárvház Bpest
 * Gőzh. tisztv. egylete Bpest
 * Belvárosi polg. kör I. ker. polg. kör
 * Terézvárosi polg. kör
 * Terézvárosi Casino
 * Lipótvárosi Casino
 * Fővárosi VIII. ker. Jó- zsefvárosi kör
 * Erzsébetvárosi Casino
 * Országos Casino
 * V. ker. polgári kör
 * VII. ker. Erzsébetv. kör
 * X. ker. Kőbányai kör
 * Budapest IV. ker. tár- saskör
 * Kath. kör
 * — fővárosi II. ker. kör
 * Kávéházseg. köre Bpest
 * Czepléd r. t. város
 * Czeplédi tak.-pénzt. egy.
 * Casino
 * — népkör
 * Duna-vecsei I. polg. kör
 * Halas r. t. város
 * Holasi tak.-pénzt.
 * — reform. főgymn. ifj.
 * könyvtár
 * Casino egyeslet Kaloesa
 * Kecskemét sz. kir. város dal- és önképző egytl.
 * Kecskeméti ref. főgymn.
 * — ref. főiskola könyvt.
 * — ref. főgymnasium ifj. könyvt.
 * — takarékpénztár
 * — Keresk. Casino
 * — Casino
 * — román. k. egyh. tanács
 * Ág. hit. vall. ev. tanítói kar Kis-Körös
 * Kis-Kun Dorozsma közs.
 * Kun Félégyháza r. t. v.
 * K.-Szt.-Miklós-Dabasi t.-pénzt.
 * — közbirtokosság
 * Monor ker. tak.-pénzt. — társaskör
 * Társaskör Nagy-Káta
 * Nagy-Körös r. t. város
 * Nagy-Körösi ev. ref. fő- gymn. önképző-köre
 * — városi Casino
 * Casino Ráczkeve
 * Casino Uj-Kécske
 * Újpesti község
 * Újpesti közműv. kör.
 * Vác r. t. város
 * Váci egyesült Casino
 * Visegrádi társaskör

Pozsony megye.

Angermayer Károly	Kracszenits Árpád	* Felső Szelei község
Bakay Oszkár	* Kuffner Károly	* Galanthai tak.-pénztár
Baksay Sohár Pálné	* Lányi Gyula	* Nagy-Szombat sz. kir. v.
Báron Manó	Naményi Géza	* Pozsony sz. kir. város
Boronkay Ákos	* Neumann József dr.	* Pozsonyi I. tak.-pénztár
Csépán János	* Pálffy Miklós hg.	* — kir. kath. főgymn.
* Eszterházy Ernő gr.	Párai Vajna Gábor dr.	* — ker. akad. ifj. önk.
Fligl József	* Samarjai Károly dr.	köre
* Forray Ernő	* Soós Jenő	* — ág. hitv. ev. egyh.
Franko Istrán	Vendörfer Nándor	* — zsidóság 2 pld.
Grosz Ármin	* Wiener Rezső lorag dr.	* — magy. közműv. egytl.
Horváth László	Wilhelm Ignác	* — Toldy-kör
Hozler Emil	Zsarnay Mártonné	* — polgári magyar kör
Huberth Andor	* Pozsony megye	* Somorja r. t. város

Sáros megye.

*Bielek László	Ribiánszky Elemér	*Bártfai társaskör
Csizy József	*Schmidt Gyula dr.	*Eperjes sz. kir. város
Goldberger Lajos	*Szinyei Merse István	*— bankegylet
*Koós Elemér	Veszelszky Béla	*— takarékpénztár
Lillia Zsigmond	*Sáros megye	*— Széchenyi-kör
pécsújfalusi Péchy Ernő	*Bártfa sz. kir. város	*— társadalmi egylet

Somogy megye.

Andorka Elek dr.	Kuhn Mihály dr.	Svastics Elek
Berzsényi Sándor dr.	Küzdy Árpád	Szalánczy István
Brestyánszky Dénes	Major Árpád	Szánthó Péter
Bruckner Ede	Mérey Pál	Szapáry Istvánné gr.
Buzás Alajos	Mihályi Zoltán	Szenthe Ferencz
*Duchon Ödön	Nagy Sándor	Weiss Sándor
Egyed Jenő	Pehte Márton	Wenetianer Izor dr.
*Folly József ifj.	Plainer Lajos	*Zichy Béla gr.
Gálffy János	*Podmaniczky Horác br.	*Somogy megye
Gundy Gyula	*Politzer Géza	*Olv. és társaskör Barcs-
Hauer Sándor	Rásky József dr.	telep
Hermann Márk	Schwarz Artur	*Polg. olv.-kör Csokonya
Herzog Mór	Solti Gyula	Igali Casino
*Kacsorics Zoltán	*Somsich József id. gr.	*Kaposvári nemz. Casino
Kiss István	Sury Ferencz	*— jótékony nőegylet
*Kovács János	Süteő Lajos	*Tabi olv.-kör

Sopron megye.

Baditz Lajos	Józsa Menyhértné	*Sopron megye 3 pld.
*Balkay Adolf	Kass Ignác	*Premontrei ktr. Csorna
*Barthodeiszky Antalné	Kregczy Ottó dr.	*Nagyecsenki cukorgyár
Csontos Ferencz	*Kuncz Adolf dr.	*Sopron sz. kir. város
*Eszterházy Pál hg.	Molnár Sándor	*— megyei I. tak.-pénzt.
*Eszterházy hg. hitbizo-	Nendtvich Jenő	*Soproni tak.-pénzt.
mányi könyvtára	Petz Ottó	*— ág. hitv. ev. lyceum
Faludi Nina	*Széchenyi Béla gr.	könyvtára
*Martosi Fesztly Adolf	Tóth György	*— ág. ev. ifjak magy. t.
*Hartig és Rottermann	Vojtkó Pál	*— irod. és műv. kör
Högyész Béla	*Wolf Lipót fiai	*— Casino

Szabolcs megye.

*Ary Lajos	Bonis Zsigmond	Csernyus Margit
Beniczky Alajosné özv.	Cukor Vilmos	Detrich Miklós
Bogár Lajos	Csanak János	Ébrey Győző
Bogyay Zoltán	Csernák Samu	Ernyey János dr.

- Eröss Mariska
 Fleischer Ferencz
 Fried Ignác
 Grosz Vilmosné
 Groszmann Sámuel
 Haas Ignác
 Hajdú Imre
 *Horváth Ferencz br.
 Kálnay Zoltán
 Katz Sámuel ifj.
 Kende Sándor
 Klár Gusztáv
 Klár Leo
 *Korniss Ferenczné
 Kornis Géza
 Kovács Teréz
 Kreisler Benő
 Kubinyi Lóránd
 Kun Ármin
 Kunfalvy István
 Küzmös György dr.
 *Lang Zsigmond
 Lövey Elek dr.
 Mandel Géza
 Mikecz Dezső
 Novák Géza
 Nozdoriczky Jenőné
 Péchy Béla
 Prock Gyula dr.
 Risdorfer József
 *Roth Izsó dr.
 *Salamon Tódor alapi
 *Süßersdorf Ferenczné
 Stelczér Imre
 Hiczy Szabó Gyuláné
 Szabó István
 Szabó László
 Szabó Zsigmond
 Szalkai Emil
 Szikszay Sándor
 Ujhelyi Tamás
 Virág Kálmán
 Weinberger Arthur
 Wouvermans Ferencz
 *Szabolcs megye
 *Kisvárdai term. csarnok
 *— Casino-egylet
 *Mándoki önk. tűzoltó-
 testület
 *Szabolcs megyei tak-
 pénzt. Nagy-Kálló
 *Nyíregyháza r. t. város
 *— tak.-pénzt. egyesület
 *— ág. hitvall. ev. fő-
 gymn. tanári könyvt.
 *— ág. hitvall. ev. fő-
 gymn. ifj. könyvt.
 *— Casino-egylet
 Szabolcsi hitelbank r.-t.

Szatmár megye.

- Agricola Adolf
 Bakcsy Domokos
 Bakó Lajos
 Balázsy Károly
 Balla Samu
 Benedek Erzsike
 Biró Elemér dr.
 Bodoky Béla
 Egri Bonis Károly
 *Böszörményi Sándor ifj.
 Budaházy Sándor
 *Csaba Adorján
 Csepelyi Miklós né
 De Gerandó Atilláné
 *Domahidy István
 Domahidy Viktor
 Dusárdy Lajos
 Ekkel Lajos
 Eötvös Irén
 Fehér Edgár
 Fényhalmy Árpád
 Fogarassy József
 Freund Sámuel ifj.
 Fried Emil
 *Galóczi Zsigmond
 Góth Ferencz dr.
 Göbl Adolf dr.
 Gönczi István
 Hader Ferencz
 Hahn János ifj.
 Halász Jenő dr.
 Haraszthy Tamás
 *Helmeczy József
 Hermán Mihály
 Horváth János
 Illosvay Aladár
 Illosvay Endre
 Isáák Elemér
 Izsépy Andor
 Jékely Ilona
 *Jeney Géza
 Jeszenszky Béla
 *Károlyi István gr.
 *Károlyi Lajos gr.
 Kereskényi Sándor
 Klein Andor
 Kohányi Kálmánné özv.
 Korányi Zsigmond dr.
 Kossuth Zsigmond
 Kovács Gyuláné
 *Kovácsnai Ákos
 Kölcsey Ferencz
 *Kölcsey Sándor
 Kölcsey Zoltánné
 Krasznay Sándor
 Lakatos Dániel
 Lator Gézánné dr.
 Lator István
 Leskó János
 Losonczy József ifj.
 Lövy Adolf
 Luby Lajos
 Majoros Károly
 Markovits Mór
 Matterny István
 Nagy Gusztáv
 Nagy Gyula
 Nagy Imréné
 sarkadi Nagy Sándor
 Nagydávid Zsigmond
 Natt'and János
 Novák Ferencz ifj.
 *Palczer Ernő
 Papp Aarél
 Papp Béla

- Papp Berta*
Papp Géza
Péchy Istránné
Pirkler József
Pivány Béla
Rosenblum Miksa dr.
Roykó Viktorné
 **Serly Gusztáv dr.*
Siposs Sándor
Somlyódy Jánosné
 *Staudinger Béla
Szalkay Zoltán
Szántó Lajosné dr.
Szaplonczay Elekné
Szegedy Antainé ifj.
Szentgyörgyi K. V.-né
 **Szentiványi Gyula*
- Szeőke Sándor*
 **Szoboszlai Sándor*
Szuhányi Ferencz
Teleky Jánosné gr.
Thott Károly
 *Thury Lajos
Sz. Török János
 *Ujfalussy Miklós
Vargha Antalné özv.
Vidra István
Weisz Lajos
Witt Miklós
Zimmermann Lajos
Zoltány Károly
 *Szatmár megye
Társaskör Csenger
 **Olv. kör Ér-Endréd*
- **Társaskör F.-Gyarmat*
Mátészalkai Casino
 **Nagybánya sz. k. város*
 *— városi t.-pénzt. 2 pld.
 **Nagy Károly r. t. város*
 **Nagykárolyi tak.-pénzt.*
 *— régi Casino
 *— polg. olv. kör
 **Szatmár-Németi sz. kir. város*
 **Szatmári t.-pénzt. egy.*
 *— keresk. és iparbank részv.-társaság
 *— népbank r.-t.
 *— társaskör
 *— pinczér egylet

Szeben megye.

- Bóka Iván*
 *Jánossy Sándor
Strasser Miksáné
Szőcs Miklós
- **Nagyszebeni m. kir. áll. főgymn. ifj. könyvt.*
 *— szász-egyetem
- **Nagyszebeni B. Bruckenthal'sches Museum*
 *— magy. polgári kör

Szepes megye.

- Ambro Gyula*
Ambrózy Istrán
Csáky Vidor gr.
Friedmann Mór
 **Hohenlohe Öhringeni hg*
Holländer Jenő
Kozma Gyula
Lelkes Kálmán
Lichtmann Soma
Matavovszky Aladár dr.
Perlstein Jakab dr.
- Rottenberg Márton dr.*
Wein Károly
alapi Salamon Géza ifj.
Scholtz Árpád
Schwarz Sándor
Sichner Jusztius
Szánthó Márk dr.
Szedélyi József
Szuhay József dr.
Tarnay Róbert
Teichner Lipót dr.
Teőke László
- **Tütra-Muzeum e. Felka*
 **Iglói ág. ev. főgymn.*
 *— Casino
 **Késmárki Casino-egylet*
 **Lőcse sz. kir. város*
 **Lőcsei kir. főgymn. tan. testülete*
 *— magy. kir. áll. főreáliskola
 *— Casino

Szilágy megye.

- Balázs Árpád*
 *Bartha Dezső
Bartha Lajosné
Bod Ferencz
 *Dull Mariska
 **Fodor Blanka és Irén*
Friedmann Nándor
Goldstein Lajosné
- Govrik Sándor*
 *Horváth Bertalan
Józsa György dr.
Kandel Ödön
Kovácsy Miklós
Marossy Imre
Solymosy Ignác
Szeőke Bálint
- Szilágyi Miklós*
Szilágyi Trager Antal
Tömpe Géza
 *Szilágy megye
Iparos olv.-kör Szilágy-Cseh
 **Szilágy-Somlyó r. t. v.*
 **Olv.-egyl. Szil-Kraszna*

* *Tasnádi polg. olv.-kör*
 * *Zilah r. t. város*
Ev. ref. főgymn. Zilah

* *Zilah ev. ref. coll. tan. k.* * *Zilahi Casino*
 — *Szilágy megyei tan.-* * — *iparos olvasókör*
egyesület

Szolnok-Doboka megye.

Ambrózy János
 * *Bartók József*
Biró Istrán
Domonkos Károly
Gajzágó László
Gäuger Arnold dr.
Görög Márton

Incze Lajos
Móricz Károly
Rehák Ágoston
Tursoly Zoltán
Turóczy Ferencz
Tüzes Kristóf
 * *Szolnok-Doboka megye*

* *Deés r. t. város*
 * — *iparos ifj. önképző-*
körének a deési
leányok
 * *Deési Casino*
 * *Szamosújvár sz. k. város*
 * *Szamosújvári társalk.-e.*

Temes megye.

Baross Dezső
Barta Ignác dr.
 * *Bissingen Ernő gr.*
Brassoványi Mária
Buday József
Bukovszky Venczel
Cossel Arnold
Dajkorits István dr.
Darabonth János dr.
 * *Derera Izrael*
 * *Desseffy Sándor*
 * *Deutsch Adolf*
Domán Péter
Endrédy Zsigmond
 * *Gáll József*
 * *Gerson Antalné özv.*
Györy Imre
Hayduska Lápót
Hennel Gyula
 * *Hollós Gyula dr.*
Joanovics Döme
Junga Lajos
Kardos Zsigmond
Kolarits Nándor
Konkoltyi Jenő
Kun Gábor dr.
Lazurovics Fedor

Lindner Ármáné
Löwinger Samu
Mühlbach Károly
Novomeszky Imre
 * *Ormós Zsigmond*
Pálosi Dénes
Pánczél Lajos
Pártos József
 * *Pászt Vilmos*
Pauszip Miklós
Perhusz József dr.
Rác Géza
Rigyitzky Vladimír
Róth Miklós
 * *Schäffer Dezső*
Schwarz Sándor
Serédy Géza
Stern Jenő
Stolcze József
Syposs Mikiós
Szalay Lajos
Szandház Ferencz
Tyroler Emil
Ullmann József
 * *Vajda Károly dr.*
Vargics Emília
Wáczi Bálintné

* *Zselénszky Róbert gr.*
 * *Temes megye 2 pld.*
 * *Bavaniste község*
 * *Társaskör Csákova*
 * *Polgári Casino Detta*
 * *Fehértemplomi m. kir.*
áll. főgymn. ifj. könyvt.
 * *Izbiste község*
 * *Károlyfalva község*
 * *Nagyzsámi olv.-egylet*
 * *Társaskör Temes-Rékás*
 * *Temesvár sz. kir. város*
3 pld.
 * *Temesvári posta és táv.*
igazg. személyzet
könyvtára
 * — *takarékpénztár*
 * — *I. takarékpénztár*
 * — *róm. kath. főgymn.*
 * — *áll. realiskola ifjus.*
könyvtára
 * — *gör. kel. szerb. egyház-*
megyei könyvt.
 * — *belvárosi társaskör*
 — *gyárvárosi társaskör*
 * *Versecz sz. kir. város*
 * *Vinga r. t. város*

Tolna megye.

* *Apponyi Sándor gr.*
Beöthy Károly

Berényi Jenő
Bobics Antal

Bruckmann János
Bruzer Mihály

*Csapó Vilmos
 Dömötör Sándor
 *Dőry Dénes
 *Dőry Jenő
 *Dőry Vilmos
 *Eötvös Károly ifj.
 Fejes György
 Filipanits Lojós
 Hainrikfy Pál
 Janosits Károly
 Késmárky Irán

Kiss Ernőné dr.
 *Márton Sándor
 Oravszky László
 Pálföldy Lajos dr.
 *Perczel Lajos
 Popper Béla
 Spitzer Károly
 *Szarka Dezső
 Tanárky Árpád dr.
 Tihanyi Domokos
 *Tóth Károly

*Varga István
 Zoltán Sándor
 *Tolna megye 5 pld.
 *Bonyhádi polg. Casino
 *Olv. kör Nagy-Szokoly
 *Szegszárdi tak.-pénzt.
 *— keresk. egylet
 *— Casino
 *Tamási Casino
 Társaskör Tolna

Torda-Aranyos megye.

Bányai Elemér
 Csiky József
 Czákó László
 Ferenczy Jenő
 *Illyés Albertné
 Ludmann Miksa
 Magyar Bertalan

Moldorány Károly
 Szikszay Gyula
 *Teleky László gr.
 *Ugron István
 Vertán Endre dr.
 Ziegler Emil
 *Torda-Aranyos megye

*Torda r. t. város
 *Tordai unit. gimnázium
 könyvt.
 *— Iparos ifjak önképző
 köre
 *— olvasó nőegylet
 *— Casino-egylet

Torontál megye.

*Austerlitz Ede
 Bánfalvy Ede
 Bayer Józsefné
 Becker János
 Bernády Dániel dr.
 *Bizek Kornél
 Bodócsy Antal
 Bolla Gyuláné dr.
 Botka Ferencz
 *Csárossy Ignác
 Czarina Szilárd
 Czibere István
 Demko Belánszky F.
 Felber Mihály
 *Fischer és neje dr.
 Frank Sándor
 Gacsál János
 Gergelyi László
 *Gerliczy Ferencz br.
 Göszl Géza
 Grosz János
 Gyertyánffy Jenő dr.
 Hadfy Döme
 Haller István

Hegedüs Kálmán
 Heinrich Irén
 Holzinger Lajos
 Horváth József
 Horváth Károly
 Hunyár Lászlóné
 Iktics Ödön
 Jeszenszky Géza dr.
 Kádár Árpád
 *Karátsonyi Aladár gr.
 *Karátsonyi Jenő gr.
 *Kiss János dr.
 Kiszely Kálmán dr.
 Klein János
 Klein Sámuel
 *Korsos Elemér dr.
 Köszeghy Jenő
 Krepsz József
 Lázár Antal
 Lowieser Imre
 Löwy Izidor
 Lubinszky Ernő
 Magyar Károly dr.
 Márton Samu

Nikolajevits Plátó
 Orsó Gáspár
 *Orsó Mátyás dr.
 Pejov Lipót dr.
 Polónyi Manó
 Ribiczey Ferencz
 Rónay László
 Róth Béla
 Scsitinszky Adolf dr.
 Spányi Ernő
 Szalay Vilmos
 Szamek Gusztáv dr.
 Szmik Antal
 Szoboszlai Zoltán
 Takácsy Imre
 Térfly Dezső
 *Tószögi Aladár dr.
 Urszó Antal
 Várady Imre dr.
 Világhy Gyula
 Vogel Ákos
 Winkler Ignác
 Wittigslager Rezső dr.
 Antalffy Zsibor Gyula

- *Antalfy Zsires József és *Torontál megyei tak. és *N.-Szt.-Miklósivj Casino
neje hitelbank N.-Becsk. *Pancsova sz. kir. város
*— Zsiros Lajos *Nagybecskereki tak. és *Párdányi Casino-egylet
Zsirkovits István ifj. előleg pénzt. *Perlasz község
*Torontál megye 2 pld. *— Lloyd-társaság *Szerb Nagy-Szt.-Miklós
dány Casino Antalfalva *— keresk. ifjak egylete község
*Béga-Szt.-Györgyi *— magy. olv.-kör *Török-Becsei tak.-pénzt.
társaskör *— Casino társaság *— társaskör
*N.-Becskerek r. t. város *Nagykikindai gymn. *Zsombolyi tak.-pénzt.
3 pld. tanári testület *Casino-egylet Zombolyi
— Casino Casino Torontál

Trencsén megye.

- *Andaházy Pál Árpád Langer Jenő *Trencsényi gymn. ifjak
Baán Árpád dr. Mednyánszky László könyrt.
Dessewffy Aurél Póka Kálmán *— m. k. 15. honvéd gy.
Donáth Manó Udvardy Gyula ezr. tisztikara
Ferémyi Antal Vietoris János *— társaskör
Gratzel Andor Zsigárdy Aladár *Füzdői könyrt. és olvasó
Hajdu József *Trencsén megye kör Trencsén-Teplicz
Hauptmann Kálmán *Nemzeti kör Baán *Casinó Zay Ugroc
Khade Géza *Olvasó kör Nagy-Bittse Vasutasok olvasó köre
Lange Kálmán dr. *Trencsén sz. kir. város Zsolna

Turóc megye.

- Kafenda Frigyes *Áll. köz. keresk. isk. ifj. önk. köre T.-Szt.-Márton

Udvarhely megye.

- *Dániel Gábor id. Szentkirályi Árpád *Székely-Udvarhelyi r.
Hoffmann Sándor *Udvarhelyi unit. egyház kath. főgymn.
Jakab Gyula ker. Dávid Ferencz *Székely-Udvarhelyi ál'.
Jórend József könyrt. Homok-Szt.- kir. főreálisk.
*Lantzky Sándor Márton *Udvarhely m. tak.-pénzt.
Lukácsfy Elek *Székelykereszturi unit. *— Casino
*Stankovicszky Mária gymn. — m. kir. Agyagiparisk.

Ugocsa megye.

- *Aczél László Szintay János *Ugocsa megye
*Csics Imre Vajda Gáborné *Halmi olv. egylet
Kaminszky Mihály Wolfmayer Viktor *Tisza-Ujlaki tak.-pénzt.
Szentpály Miklós

Ung megye.

Balajthy Jolán
 *Firczak Gyula
 Garai Ignáczné
 Goldner Fülöp
 Győröcskey Istránné
 Kaminszky Bertalan
 Kardos Emil
 Kende Istrán
 *Kende Péter kölcesei

Kulin Aurél
 Kusnyir Gyuláné
 Lehoczky Béla
 Páll Albert
 Pallós Vincze
 Róth Herman
 Schulmann Ignác
 Takács Miklós
 Zubay Béla

*Ungvár r. t. város
 *Ungvári székes káptalan
 *— főgymnásiumi önk.
 „Daykakör”
 *— társaskör
 *Ung megye értelmisége
 között eszlőzött gyűj-
 tés Ungvár

Vas megye.

*Almássy Ede
 Banczy Sándor dr.
 Bárdossy József
 Berke Béla
 Bertha György
 Buzinkay Mihály
 *Éhen Gyula
 Ernst Gézáné
 Fejérváry Jenő
 Felek Ferencz
 Gotthardt Jenő
 Gömbös Eleonora
 Illés Antal
 Illés István
 Kaiser Lajos
 Kiss Alador
 Koller Ödön

Legáth testvérek
 Leszner József
 Lukács Gábor dr.
 Magassy Sándor
 Marothy Győző
 Milán Gyula
 Molnár Kálmán
 Muszer Károlyné
 Nagy Antal
 Propper Sándor
 Radó Gyula dr.
 Rusa Lázár
 Schönhofer Gusztáv
 Steierlein Gábor
 Széll Ödön
 Toldi Szabó László
 Várallyi Elemér

Vertán Csaba
 *Walther Gyula
 Wechtich Gizella
 *Vas megye 2 pld.
 *Körmend város
 *— tak.-pénzt.
 *— ifj. kör
 *— Casino
 *Köszegi tak.-pénzt.
 *Szombathely r. t. város
 *Szombathely premontrei
 főgymn.
 *— tak.-pénzt
 *— keresk. ifjak önképző
 és betegsegélyző egyll.
 *— Vasmegyei Casino
 egyll.

Veszprém megye.

Barcza Gyula
 Bejek Vilmos
 Belák István
 Cseresnyés József dr.
 Csiszár Gyula
 Faa Imre
 *kövesgy. Freistädler J. l.
 Fülöp Antal
 Gyurkovich József
 Hoff János
 Horváth Gyula
 Horváth Zoltán
 *Ihász Lajos
 Kányai József

Karcsay István
 Keresztes Ferencz dr.
 Knopp Árpád
 Kis Tivadar
 Lázár Antal
 Monspart Andor
 *Puzdor Gyula
 Rác Gyula
 Révai Gyula dr.
 Seefranz József
 Szikora Béla
 Szücs Albert
 Szűsz Rafael
 Szűts Ákos

Vég Izidor
 *Veszprém megye
 *Lovász-Patonai olv.-kör
 *Pápa r. t. város
 *Pápai tak.-pénzt.
 *— ev. ref. főiskola ifj.
 *— Dunántúli ev. e. k.
 *Várpalotai tak. pénzt.
 *— társaskör
 *Veszprém sz. kir. város
 *Veszprémi kápt. könyvt.
 *— tak.-pénzt.
 *— nemzeti Casino
 *Apátsági könyvt. Zircz

Zala megye.

<i>Bachrach Lajos</i>	<i>Juhász József</i>	*Zala megye
<i>Baranyai Béláné</i>	*Karczag István	*Keszthely község
<i>Baththyány Tamás gr.</i>	<i>Kreiszler József dr.</i>	*Keszthelyi premontrai
<i>Biró Mária</i>	<i>Langer Hugó</i>	főgymn.
*Csigó Pál	<i>Nagy Zoltán</i>	*— tak.-pénzt.
<i>Csizmadia András</i>	<i>Schwarz Soma ifj.</i>	*Nagy-Kanizsa r. t. város
<i>Deák Jenő dr.</i>	<i>Skubics Károly</i>	*Nagykanizsai t.-pénzt.
*Eperjessy Gábor	<i>Skubics Imre</i>	*— m. kir. 20. honv. gy
*Feledi Miksa	<i>Stampay Sándor</i>	ezr. tiszt. könyvt.
*Guttmann Vilmos gelsei	<i>Szabó Döme</i>	*— izr. nőegylet
<i>Hajós Izó</i>	<i>Szmodiss Viktor</i>	*— Casino
<i>Hertelendy Ferencz</i>	*Ujlaky, Hirschler és fia	*Tapolczai Casino
<i>Jámbor Márton dr.</i>	<i>Visla Vilmos</i>	*Zala-Egerszegi ker. kör

Zemplén megye.

*Ballagi Géza	*Kazinczy Arthur	<i>Theisz Géza</i>
<i>Buday Ákos</i>	*Keglevich Gábor gr.	<i>Thuránszky László</i>
<i>Constantin Ottó</i>	<i>Klein Artur</i>	<i>Veress Károly</i>
*Czibur Bertalan	<i>Kurucz János</i>	*Vitányi Berta'an
<i>Czigányi Béla</i>	<i>Lehoczky István</i>	<i>Widder Márk dr.</i>
<i>Dauscher Miklós</i>	<i>Markovics János</i>	<i>Wohl Áron</i>
<i>Dienes Gyula</i>	<i>Matolay Béla</i>	*Zemplén megye 3 pld.
<i>Dókus Gyula</i>	<i>Meczner Ferencz</i>	*Gálszécsi Casino
*Elek Imre dr.	<i>Moskovits Ervin dr.</i>	*Homonnai Casino-egyl.
<i>Erényi Manó dr.</i>	<i>Ölbey János</i>	*Sárospataki ev. ref. fő-
<i>Farkas Dezső</i>	<i>Palasovszky Sándor</i>	iskola
<i>Galamboš János</i>	<i>Póányi Gyula</i>	*— népbank mint szövet-
<i>Gay János</i>	*Rácz Kálmán dr.	kezet
<i>Goldblatt Mór</i>	*Rónay Albert	*S.-A.-Ujhely r. t. város
<i>Grósz Jenő</i>	<i>Rosenberg Bernát dr.</i>	*S.-A.-Ujhelyi t.-pénztár
<i>Hatvany Antal</i>	*Stepán Gábor	— Gyártalepi dal, zene
<i>Horváth Hugóné</i>	<i>Szántó Mihály</i>	és önképző kör
<i>Joós János</i>	<i>Szűk Ödön</i>	Varannói tak.-pénzt.

Zólyom megye.

<i>Bálint László</i>	<i>Martinovits István</i>	*Besztercebánya sz. kir.
<i>Bothár Sámuel dr.</i>	<i>Mészáros Béla</i>	város
<i>Endes Antal</i>	<i>Pajer István</i>	*Besztercebányai tak.-p.
<i>Forgács János</i>	*Radvánszky György dr.	*Brezsnóbánya sz. kir. v.
<i>Frank Dániel</i>	<i>Reisz Bertalan</i>	*Zólyom sz. kir. város
<i>Graber Károly dr.</i>	<i>Ungvári Miklós</i>	*Zólyom-Brezó-Kis-
<i>Hupka Lajos dr.</i>	<i>Wahlner Aladár</i>	Garami rasgyári olv.
<i>Markstein Mór</i>	*Zólyom megye	és társaskör

Fiume.

Bóna Géza	*Steinacker Arthur	*m. kir. állami fő-
*Corossacz Francescó	*Fiume sz. k. város	gymnasiunai tan.
Csury József	Tengerészeti akadémia	könyvt.
Dunay László	*Cassa Comunale Di	*m. k. áll. keresk. ak.
Hegyi Jenő	Risparmio	tanuló ifj.
Kain Albert	*Fiumei m. kir. áll. fő-	Áll. el. fiúiskola tantest.
*Ossoinack Luigi	gymn. ifj. könyvt.	*Keresk. és iparkamara
*Rudán Carló		Pénzügyőri szemlések
		olv. köre

Horvát-Slavonország.

Basztits Ggörgy	Kundrát Emil	Sommer Lipót
*Brankovich György	Lóvi Mór	Szende Dávid
Havas József	Márton Nándor	Szombathelyi János
*Hirschler Árnold	Puskás Elemér	Trapich Károly
Kubányi Gyula	Schilhan László	Vuchetich Sándor

Ausztria.

Altenburger Guido	*Kálnoky Gusztáv gr.	*Schönborn Buchheim K.
*Chotek Rezső gr.	2 pld.	gróf
Delej Imre	*Fülöp Szász Koburg	*Schönerer Alexandrine
Eibisch Dezső	gothai herczeg	és Jauner Ferencz
Erney Jenő	*Lujza Szász Koburg	*Strausz Johann
*Eszterházy Miklós hg.	gothai herczegné	Szegő Kálmán dr.
*Franck Henrik fiai	Kunfi József Jenő	*Ullmann Lajos erényi
Fucskó József	*Mérey Sándor	Weszelovszky Béla dr.
Geyer Emil	Morgenstern Gusztáv dr.	*Bécsi cs. és kir. hadi
Hámos Béla	Norman H. gr.	tengerészet
Haupt Ödön	Pietsch Felix	* — Theresianum
Jarabin László	*Schmidt Ádám Vilmos	* — magy. kir. testőrség
*Kállay Benjamin	*Schnitzer Ignác	

Más külállamok.

*Back Hermann	*Munkácsy Mihály	*Zsigmondy Pál
*Rajeczí Burján István	*Okolicsányi A.	*Bertini magyar egyes.
*Desszerffy Tamás	Razovich J.	*Bukaresti magyar társ.
Fischer József	*Szatlmáry Király Do-	*Hungarian Association
*Jármay Gusztáv ifj.	mokos	London
*Jaslovich J. J.	*Szögyény-Marich L. ifj.	*Kölcsönös seg. magyar
*Korizmicz Antal	*Türr István	egylet Páris
*Menrling Leopoldine	*Velics Lajos lászófalvi	

Az előfizetők statisztikája.

1. Megye szerint. — 2. Állások szerint.

1. Megye szerint:

1. Abauj-Torna megye ...	73	Áthozat	1439
2. Alsó-Fehér megye...	34	29. Komárom megye ...	39
3. Arad megye ...	95	30. Kolozs megye ...	72
Árva megye ...	7	31. Krassó-Szörény megye	31
5. Bács-Bodrog megye ...	144	32. Liptó megye ...	7
6. Baranya megye ...	51	33. Máramaros megye ...	34
7. Bars megye ...	21	34. Maros-Torda megye ...	21
8. Békés megye ...	87	35. Moson megye ...	11
9. Bereg megye ...	21	36. Nagy-Küküllő megye	5
10. Besztercze-Naszód m.	11	37. Nógrád megye ...	39
11. Bihar megye ...	95	38. Nyitra megye ...	63
12. Borsod megye ...	87	39. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	
13. Brassó megye ...	14	megye ...	1569
14. Csanád megye ...	23	40. Pozsony megye ...	42
15. Csongrád megye ...	136	41. Sáros megye ...	18
16. Csík megye ...	15	42. Somogy megye ...	47
17. Esztergom megye ...	15	43. Sopron megye ...	33
18. Fejér megye ...	57	44. Szabolcs megye ...	67
19. Fogaras megye ...	10	45. Szatmár megye ...	125
20. Gömör megye ...	41	46. Szeben megye ...	8
21. Győr megye ...	23	47. Szepes megye ...	31
22. Hajdu megye ...	126	48. Szilágys megye ...	30
23. Háromszék megye ...	33	49. Szolnok-Doboka m. ...	19
24. Heves megye ...	52	50. Temes megye ...	78
25. Hont megye ...	22	51. Tolna megye ...	42
26. Hunyad megye ...	31	52. Torda-Aranyos m. ...	19
27. Jász-Nagy-Kun-Szol-		53. Torontál megye ...	100
nok megye ...	104	54. Trencsén megye ...	26
28. Kis-Küküllő megye ...	11	55. Turóc megye ...	2
Átvitel	1439	Átvitel	4017

Áthozat 4017		Áthozat 4193	
56. Udvarhely megye	15	62. Zemplén megye	53
57. Ugocsa megye	10	63. Zólyom megye	21
58. Ung megye	23	Fiume	18
59. Vas megye	49	Horvát-Szlavonország	12
60. Veszprém megye	42	Ausztria	33
61. Zala megye	37	Más külállamok	21
Atvitel 4193		Összesen 4354	

2. Állások szerint:

		Áthozat 1792	
1. Uralkodóház	9	22. Földbirtokosok	246
2. Miniszterek	14	23. Kereskedők	216
3. Főrendek	79	24. Gyárosok	23
4. Diplomáták	12	25. Iparosok	85
5. Miniszteri tanácsosok	12	26. Magánosok	338
6. Főpapok	23	27. Magánhivatalnokok	380
7. Főispánok	8	28. Hölgyek	213
8. Egyetemi tanárok	18	29. Miniszteriumok és ál-	
9. Országgy. képviselők	43	lami hivatalok	112
10. Birák és bíróságitiszt-		30. Megyék	104
viselők	103	31. Városok, községek	112
11. Állami hivatalnokok	250	32. Pénzügyintézetek, bizto-	
12. Közjegyzők	31	sító intézetek	112
13. Ügyvédek	240	33. Ipari részvénytársasá-	
14. Orvosok	200	gok	26
15. Mérnökök és építészek	142	34. Gymnasiumok	56
16. Művészek és hírlapírók	49	35. Reáliskolák	12
17. Tanfelügyelők, iskolai		36. Polg. és kereskedelmi	
igazgatók, tanárok és		iskolák	26
tanítók	99	37. Önképző egyesületek	39
18. Gyógyszerészek	92	38. Katonai személyek és	
19. Megyei, törvényszéki		hivatalok	121
és városi tisztviselők	274	39. Kaszinók	240
20. Pénzügyintézeti igazgatók	38	40. Különféle	101
21. Egyházi személyek	56	Összesen 4354	
Atvitel 1792			

UTÓSZÓ

ÖSSZES KÖLTŐI MŰVEIM GYŰJTEMÉNYÉHEZ.

Hálát adok az én jóságos Istenemnek, hogy összes költői műveimnek kiadásában megsegített!

Olyan feladat volt ez, melyet magán a szerzőn kívül senki meg nem oldhat.

Életem bevégezte után az a barátom, a ki műveimnek sajtó alá rendezését elvállalta lesz, nem tehetett volna mást, minthogy mindazt, a mi tőlem nyomtatásban, vagy még kiadatlan kéziratban fenmaradt, szakszerint osztályozva, sorba állítsa s úgy bocsássa a közönség elé.

Egyedül nekem volt jogom hozzá, ítéletet tartani saját műveim fölött.

Hosszú életpályám alatt nemcsak költő voltam, hanem politikus is, és mint ilyen, hirlapíró, élezlapszerkesztő. adomázó, képviselőjelölt, törvényhozási szónok: azonkívül történet-, táj- és népisme-író, sőt még kertész is. Szellemi termékeim, mint vezérczikkék, országgyűlési beszédek, programmok, polemiák, politikai szatirák, pamfletek. életrajzok (komolyak és tréfások) még egy roppant tömeget képeznek: azokhoz járulnak az emlékbeszédek, nyilvános feiköszöntők, közecélú adakozásra felhívások, előszavak idegen munkákhoz, a mik elszórva mind megtalálhatók a

napi sajtó hasábjain. Mindezek a szellemi munkás édes gyermekei; de nem a költőé.

De még magukban a költői művekben is válogatnom kellett. Nekem *szabad* volt ez. Kívülem senkinek. Megítélni, mit tartok méltónak arra, hogy ezen gyűjteményben helyet foglaljon, vagy nem tartok időszerűnek, hogy újból közönség elé kerüljön. Kötetet tesznek ki a 48—49-iki naplóm iveri, melyek hajdan elkoboztattak, s melyeket újból megírni nem kívánok. Mellőztem az Életképekben, Délibábban, Honban, Nemzetben, Pesti Hirlapban, Magyar Hirlapban, a Kakas Márton tolltarajában, a Nagy tükörben megjelent napi érdekű czikkeimet. A Magyar Nemzet Történetét, s az Osztrák Magyar Monarchiába írt czikkeimet szerződések tartották vissza. A Benyovszky ezimű regényt, mint kölcsönzött tárgyút, nem számítottam saját alkotásaim közé. A «Negyven év viszhangját» sem vettem föl, mint a melynek egyes aforizmái szétszórva úgys feltekinthetők összes műveimben. Ellenben az eddig megjelentekhez még egy kötet új regényt irtam, mint régen megígért befejezését egy korábbi regényemnek.

Csak ilyen megválogatás mellett voltam képes költői munkálataimat a tisztelt közönségnek megígért kétezer lybe beszorítani, ezt is csak úgy, hogy kiadóimmal egyetértve az előmintában bemutatott nyomtatott lapokat két sorral megszaportottuk, a mi végül teljes öt kötetnyi többletet tesz ki.

Most már be van fejezve ez a munka. Öt év alatt elkészült. Az utolsó tíz kötetel bezárodik.

Hogy e feladat akadálytalanul sikerült, azért hálás köszönetet kell kifejeznem első sorban tisztelt kiadóimnak, kik barátságos egyességgel ezt lehetővé tették, azután

a nyomdai feladatot pontosan és kitűnően teljesítő könyvnyomda intézetnek; a mű elterjesztésével foglalkozó kiadó cégnek s azzal együtt a hazai könyvárusoknak, és az én kedves pályatársaimnak, a hirlapíróknak.

De a ki előtt legmélyebb hazafiui hódolattal hajtom meg fejemet, az az én uram és fentartóm, a dicsőséges magyar nemzet. Soha még egy nemzet munkása úgy megjutalmazva nem volt, mint én a magyar olvasó közönség által.

A mit ötven éves működésem felejthetetlen forduló napján e mű megkezdésekor mondtam: csak azt ismételhetem most az ötvenötödik év végén, e munka befejezésekor: «eddig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok: most megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgája voltam. Éljen, viruljon, legyen dicső, boldog és szabad az én imádott hazám és nemzetem».

Budapesten, 1898-ban.

Dr. Jókai Mór.

A KIADÓK UTÓSZAVA.

Egy kötelességet vállaltunk magunkra: a Jókai összes munkáinak egy nemzeti kiadásban való összegyűjtését és közreadását. A koszorús regényíró bizalma, a Jókai-jubileum mélyen tisztelt intézőinek megbízása juttatott bennünket ehhez a feladathoz, a melynél különb soha, semmi magyar könyvkiadót nem lelkesített még. Boldogok vagyunk, hogy a czél nagyszerűségét a mi munka-készségünk szolgálta, hogy a gyűjtés és rendezés, de különösen az olvasó közönség fölkeresésében nekünk bizonyára nem könnyű, de páratlan sikerű munkánk akadt. Az érdemet e sikerért még sem vállaljuk, hanem áthárítjuk azokra, a kiket első sorban illet: a Jókai-jubileum rendezőire, *a magyar írókra, a kik ujságjaikban tüzelték és ébren tartották a közönség érdeklődését*, kiadó és könyvkereskedő kartársainkra, a kik a legnagyobb lelkesedéssel és hűséggel szolgálták a nemzeti kiadás egész ügyét. Mindeme hatalmas tényezők egységes és állandó segítsége nélkül még hosszú ideig csak egy gyönyörű idea maradt volna a Jókai összes műveinek kiadása, melyet az alulírott kiadók már másfél évtizede melengettek, a míg átadhatták az illetékes, az erős és áldásos kezekbe.

Az a hitünk, hogy sem az irodalom, sem az olvasó nem veszi tolakodásnak, ha a könyvkiadó alázatos tisztelettel — tanuság okáért és az irodalomtörténet kedvéért, — megjegyzi hogy: a Jókai nemzeti kiadása az első nagyszabású szépirodalmi siker Magyarországon, a legnagyobb nemzetek irodalmához méltó és azokhoz is mérhető. Gondolkodás tárgya maradhat még mindig, hogy mily arányokat öltött volna az eredmény, ha Jókai a külföld valamely nagy nemzetéé, de ezt szerencsére elképzelni is nehéz, példa sincs rá, hogy író és olvasó oly lángoló hűséggel és állandó szenvedélylyel maradjanak meg egymás mellett, mint a hogy megmaradt és egymással összeforrott Jókai és a magyar olvasó közönség.

Csak ennek a világirodalomban páratlan együttérzésnek és kölcsönhatásnak köszönhető, hogy magyar nyelven meg volt indítható és be is fejeztetett ez a szokatlanul nagyszabású gyűjteményes kiadás, a milyen még a legműveltebb és legnagyobb nemzetek irodalmában sem található.

A bizalom, mely ránk ruházta az e mű létesítésével járó soknemű teendőt, magának a gyönyörű eszmének gondozását és keresztülvitelét, kötelességünké tette, hogy az annak idején kibocsátott program szabatos betartásáról minden tekintetben gondoskodjunk.

És most a mikor beszámolunk a ránk bízott vállalat viteléről: megnyugvással és megelégedéssel konstatáljuk, hogy a megállapított terv és az ismert program minden irányban lelkiismeretesen betartatott, hogy az öt évi időtartamra beosztott közrebocsátás a most megjelent tizedik sorozattal a kitűzött időn belül befejeztetett és hogy a megígért 100 kötetben belül a megígért 2000 ívnél jóval

többet adtunk az előfizetőknek, mint a mennyit annak idején az előrajz ígért.

Attól tartva, hogy az óriási anyag 100 kötetbe mégsem fog beleférni és azt óhajtva, hogy Jókainak még ama művei is belekerülhessenek az összkiadásba, melyeket a kiadás közrebocsátásának öt esztendeje alatt ir, — mindjárt az első kötettől kezdve oldalonként két sorral több szöveget adtunk, mint a mennyi az előzetes számításoknál kalkulusha volt véve. Ez a két sornyi többlet az egész műnél 2000 oldal, illetve 125 iv.

Hogy ezen óriási ivmennyiség ily aránylag rövid idő alatt elkészülhessen, a nyomdai előállítással megbízott műintézetnek is rendkívüli munkát kellett végeznie. Elsőbben is új betüöntőgépeket kellett felállítania, hogy a nyomda rendelkezessék azzal a hatalmas betüanyaggal, melyre szakadatlanul szükség volt, mivel az egész kiadást mindvégig teljesen új betüanyagból szedték. Az egyszer felhasznált betü e munka további szedéséhez soha sem használtatott fel többé, hanem minden új iv mindig éles és szabatos metszésű új betüvel készült. A technikai előállítás lelkiismeretes gondozásáért szabadjon ezuttal különös köszönetünket és elismerésünket kifejeznünk a *Franklin-Társulat* ügybuzgó vezetőségének.

Ez előkelő hazai könyvkiadóvállalat különben is elévülhetlen érdemeket szerzett magának a Jókai összes műveinek létesítése körül, midőn mint e művek egy tekintélyes részének tulajdonosa, kiadói jogairól a nemzeti kiadás megteremtése kedvéért ideiglenesen lemondott és evvel a többi kiadóknak példát adott hasonló eljárásra. Kedves kötelességünknek tartjuk ez alkalommal ezeknek a kiadóknak, nevezetesen az *Athenacum* igazgatóságának,

Pfeifer István urnak, *Ráth Mór* urnak köszönetünket kifejezni ügybuzgó támogatásukért, mely nélkül a nemzeti kiadás a maga teljességében sohasem jöhetett volna létre.

Ugyancsak köszönetünket kell kifejeznünk ez alkalommal a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaság igazgatójának, *Székelly Ferencz* úrnak, ki, mélyen áthatva az eszme fenkölt voltától, azt lelkesedéssel karolta fel és egyszerűtettel és kiváló buzgósággal végezte a nagy feladatnak azt a részét, melylyel a bizottság bizalma őt, illetve intézetét megbizta.

Legkedvesebb kötelességünk azonban ezúttal mélyen érzett hálánkat kifejezni *báró Eötvös Loránd*, a Jókai-jubileumi bizottság elnökének, ki lelkesedésének egész hevével, egyéniségének egész súlyával oda törekedett, hogy a nemzet legnagyobb költőjének ötven éves évfordulója ne csak múló ünnepség legyen, hanem egy korszakos irodalmi momentum kiinduló pontja és első volt, ki ilyenül a költő összes műveinek egyöntetű kiadását ismerte föl. A nagy nehézségek közepette, melyekkel az irodalmi vállalkozás létesítése járt, az ő buzditó szava, lelkes készsége és az ügy iránti ideális buzgósága volt legfőbb támaszunk. Csak mi tudjuk azt, hogy nélküle ez a nagy emlékmű sohasem létesülhetett volna, csak mi tudjuk azt, hogy az ő czéltudatos és tapintatos vezetése nélkül az eszme, mint annyi más, már a tervezés stádiumában elbukott volna és csak mi tudjuk mélyen fájlalni azt, hogy szavakban méltón ki nem fejezhetjük iránta érzett elévülhetetlen hálánkat.

És most a magunk részéről e nagy nemzeti vállalatnak zárókövét azzal a felemelő tudattal tesszük le, hogy e munka körül mindenki megtette kötelességét azzal

a lelkesedéssel, melylyel a Jókai Mór iránti rajongó lelkesedés megihlette.

Még csak arról a részéről kell beszámolnunk a nagy nyilvánosság előtt, e czéljaiban és eszközeiben is különleges nemzeti kiadásnak, mely a költő tiszteletdíját illeti.

E nagy mű tiszteletdíját a magyar nemzet adta és így joga van hozzá, hogy e kötetben, mely beszámoló az egész nemzeti kiadásról, megkeresse a beszámolót a tiszteletdíj ügyéről is.

A százezer forintos nemzeti tiszteletdíj, valamint egyáltalában az összes előfizetési pénzek kezelésével a jubileumi bizottság annak idején a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaságot bizta meg. Midőn a jubileum lezajlott és a bizottság áldásos működését bevégezte, egy három tagból álló kuratoriumot választott oly czélból, hogy a kiadás befejeztéig és teljes lebonyolításáig úgy a fentnevezett pénzügyintézetet, valamint a közrebocsátással megbízott kiadó czéget elvállalt kötelezettségei pontos teljesítése dolgában ellenőrizze.

E háromtagú bizottságba Hegedüs Sándor, Dr. Falk Miksa és Brázay Kálmán urak küldettek ki. E bizottság előtt számolt el félévenként a nevezett pénzügyintézet amaz összegekre nézve, melyek a kiadás költségeinek fedezésére félévenként esedékesekké váltak. Maga a nemzeti tiszteletdíj, azaz az egész 100,000 frt, hála az aláírások és befizetések tekintélyes számának, már 1894 január 6-án adatott át Jókai Mórnak báró Eötvös Loránd által egy takarékpénztári folyószámla-kivonat alakjában. Ezen kivonat tanusította azt, hogy a bizottság a százezer forintnyi tiszteletdíjat az ünnepelt költő részére a Belvárosi Takarékpénztárban tényleg elhelyezte és ezen összeg azóta a ne-

vezett pénzügyintézetnél Jócai Mór részére gyümölcsözőtt és az ő kizárólagos rendelkezésére állott.

Mély tiszteletünket és köszönetünket jelentjük mindenkinek, a ki segített e nagy irodalmi vállalatot létrehozni, és így mindazon lelkes hazafiaknak is, kiknek áldozatkészsége teremtette meg azokat az eszközöket, melyek e nagy nemzeti vállalat megindítását lehetővé tették.

Budapesten, 1898 deczember havában.

A kiadók.

A NEMZETI KIADÁS TELJES TARTALOM- JEGYZÉKE.

(A római számok a kötetszámat, az arabs számjelek az illető lapszámat jelzik.)

- Abu József, elb. XI. 303
 Achaemenidion, elb. XI. 284
 Adamante, elb. XIV. 58
 Adomák Széchenyi Istvánról. XCVII. 38
 Akhtiári fogoly (az), elb. XIX. 288
 Alma, elb. XIX. 176
 Almássy Pál meghalt. XCVII. 269
 Almodád, rege. XCII. 3
 Amazon (az), elb. XIX. 207
 Amirani, rajz. XXXIV. 281
 Angyalarczú damon (az), elb. LXI. 1
 Apja fia (az), elb. LXIX. 1
 Arab tréfa. XCIII. 83
 Aradi hősnők (az), szindarab. XXXVIII. 373
 Arany ember (az), szindarab. XL. 170
 Arany ember (az), reg. XLV—LXVI
 Arany hajam, elb. XII. 150
 Arany János. XCVII. 282
 Arany mondás (az), elb. LXI. 123
 Árnyképek. XIV.
 Arria, elb. XI. 293
 Aruló gyűrű, elb. XI. 255
 Asszonyt kísér — Istent kísért. regény. LXXXIII
 Asztalos családja (az), elb. XCIV. 156
 Átkozott ház (az), elb. XXII. 170
 Atya nyilai (az), rege. XCIII. 206
 Azok a sok kereszttek, uti kép. XCVII. 415
 Azokról a »Spitzlik«-ről. XCVI. 400
 Babszemek, elb. XCII. 271
 Bachus-szobor (a), elb. LXI. 128
 Bacsó Tamás, elb. XXXVI. 114
 Bajadére (a), elb. XIX. 123
 Ballagi Mór. XCVII. 301
 Bálványos vár, reg. LX
 Bálványos vár a trónörökös főhercegi párnál. XCVI. 155
 Bámulatos juhász (a). XCVI. 407
 Barátfalvi lévita (a), elb. XCIV. 1
 Bárdy-család, elb. X. 100
 Baróthy Ilona, beszély. XLIX. 57
 Basi-bozok (a), elb. XIX. 112
 Bazzista és szabadsághős, elb. XCI. 56
 Batthyány temet.napján. XCVII. 251
 Bebe, elb. XI. 54
 Bécsi börcén (a), utikép. XCVII. 416
 Bécsi dolgok, elb. XCII. 307
 Bécsi hírlapírókról (a), utikép. XCVII. 422
 Beczkó felesége, elb. XI. 35
 Befagyott Balaton (a), az ölelkező várromok, utikép. XCVII. 414
 Béka (a), elb. XCII. 119.
 Benzeráde szerelme, elb. XI. 307
 Bérezy Károly. XCVII. 291
 Berlin, utikép. XCVII. 425
 Berlini magyarok (a), utikép. XCVII. 443
 Bernát Gáspár. XCVII. 272
 Bernát Gáspár. XCVII. 298
 Bethlen Gábor, egy táncza, tört. adoma. XCVII. 205
 Biró uram ítélete, elb. XI. 45.
 Bismareknál, utikép. XCVII. 426

- Bizanczig lőtt nyíl (a), rege. XCIII. 231
 Bizebán, elb. XII. 41
 Bizonyos dolog (az, a), elb. LXI. 126
 Bojár leány (a), elb. XIX. 268
 Bóka Károly hegedűje. XCVII. 330
 Bölcs Hamlet, elb. XI. 77
 Bölcs Salamon muszka kiadás-ban, rajz. XXXIV. 316
 Bölcs tanácsbírák (a). XCVII. 360
 Bolivár, elb. XII. 77
 Bolondok grófja (a), szindarab. XXXIX. 115
 Borbogányi Uzindur. XCVII. 285
 Boszniai huszárkaland, elb. LVIII. 160
 Boszú a túlvilágon, elb. XCII. 183
 Brassay. XCVII. 307.
 Bravallamező hölgyei (a), elb. LXI. 21
 Brazil Heliogabálné asszony férje, elb. XCII. 111
 Budapesti samaritánusok (a), elb. XCII. 342
 Bűn-e az embernek saját segítségét megcsókolni? elb. XCII. 241
 Büntárs (a), elb. XXII. 135
 Burg fehér asszonya (a), XCVII. 13
 Caldaria, elb. XII. 130
 Carinus, hist. nov. XXXVII. 1
 Carrion (olasz dalművész fölépte). XCVII. 392
 Chinchilla herczeg, beszély. XLIX. 1
 Constantin regéje, episod. LXVI. 453
 Csaba íre, rege. XCIII. 217
 Csalavér. XCIII. 126
 Csataképek. X.
 Csel-csal, elb. XCII. 97
 Csendes évek története (a), XCVI. 72
 Cseréljünk vőlegényt, elb. XI. 30
 Csigák regénye (a), reg., természetrajz, v. szatira, L. 94
 Csillaglövés (a), rege. XCIII. 215.
 Csillagos szoba, elb. XI. 126
 Czápa-históriák, elb. XXXVI. 247
 Czár, a ki boszút áll (a), rajz. XXXIV. 323
 Czárfiak szindarabot játszanak (a), rajz. XXXIV. 357
 Czigánybáró (a), reg. LXXXIV. 1
 Czigányleány (a), elb. költ. ford. LXVI. 466
 Dagói torony, elb. LVIII. 85
 Dalma, szindarab. XXXVIII. 277
 Damokosok, reg. tört. LVI.
 Deák Ferencznél. XCVI. 274
 Deák Ferencz temetése előtt. XCVII. 265
 Debreczeni kastély (a), XXXV. 105
 Debreczeni krónikák, elb. XII. 1
 Debreczeni lunatikus (a), nov. XXXIV. 205
 Degré Alajos. XCVII. 309
 Dekameron (100 novella) XI—XIII.
 De kár megvénülni, reg. XC.
 Délvirágok, elb. XX.
 Diplomacia (a), XCVI. 342
 Dózsa György, szindarab. XXXVIII. 171
 Drága föld, elb. XIX. 162
 Drágakövek (a), nov. XXXVII. 111
 Egész az északi polusig, elb. LIX. 1
 Eget vívó szerelem, elb. XIII. 83
 Egy asszonyi hajsza, elb. XXXVI. 175
 Egy az Isten, reg. XXVI—XXVII.
 Egy bál, elb. X. 27
 Egy beteg ember éjjeli mulat-sága fürdön. XCVI. 384
 Egy bujdosó naplója, elb. X. 201
 Egy bukott angyal, elb. XXXVI. 3
 Egy család drámája. XCVII. 225
 Egy csók, egy szó, elb. XXV. 336.
 Egy dal keletkezésének története, elb. LXI. 44
 Egy ember, a ki mindent tud, elb. XXXVII. 211
 Egy ember, a ki nem akar koronázni. XCVII. 66
 Egy ember, ki gyalog járta meg Párist. XCVII. 47
 Egy fiatal lapszerkesztőhöz. XCVII. 338
 Egy föltétel alatt, elb. LXI. 87
 Egy halálítélet, elb. XIV. 104

- Egy haramia-banda a havason, elb. XI. 131
- Egy hirhedett kalandor a tizenhetedik századból, LXV.
- Egy hóhér, elb. XI. 310
- Egy huszasos leány (az), elb. LVIII. 42
- Egy játékos, a ki nyer, reg. LXX.
- Egy komondor naplója, elb. XI. 223
- Egy karácsonyest a bolondok házában, elb. XXXV. 242
- Egy kis félreértés, rajz. XXXIV. 360
- Egy lengyel történet, elb. XXV. 81
- Egy magyar nábob, reg. IV—V.
- Egy magyar költő életéből, XCVI. 221
- Egy nap Arany Jánosnál XCVI. 159
- Egy népnevelő. XCVII. 25
- Egy nevezetes gazda honunkban. XCVII. 28
- Egy női szó, elb. XI. 39
- Egy szegény asszony története, elb. XXXV. 76
- Egy szónok, a ki el nem áll, elb. XLIX. 388
- Egy tekintet, elb. XIII. 206
- Egy titkos drámaíró kinszenvedései. XCVII. 185
- Egy új szinpad. XCVII. 376
- Egy úr és egy asszonyosság, elb. XCII. 333
- Egy vers története. XCVII. 35
- Egy világító sugár. XCVII. 10
- Egyiptusi rózsa (az), elb. XXII. 223
- Egyszerrenagygyálenni. XCVII. 147
- Ehető drágakő (az), beszély. LXI. 107
- Elátkozott család (az), regény. XXXI.
- Elesett neje, elb. X. 59
- Élet komédiásai (az), regény. LIV—LV.
- Élethől ellesve, elb. XXXV.
- Életemből XCVI—XCVII.
- Életem legszomorúbb napjai, napló töredék. LCVI. 33
- Elizianna, elb. XCII. 175
- Ellenség levele (az), elb. XIII. 276
- Ellenséges koponyák (az), XCVII. 149
- Első alapkö (az). XCVII. 237
- Első az etiquette, elb. XIII. 221
- Első harangszó Stambulban (az), XCVII. 167
- Emberek és kétlábú állatok (Orbis pictus), elb. XVI. 169
- Emina, elb. XXV. 116
- Emlékeszéd báró Jósika Miklós felett. XLIX. 372
- En birói hivatalom (az), elb. XCII. 315
- En druzám (az), elb. XCVII. 224
- En és a zsidók. XCVI. 295
- En galambom nem vált porrá (az), elb. XII. 260
- En kortársaim (az). XCVI. 165
- En lehettem volna az, elb. XI. 202
- Enszinpadi életem (az) XCVI. 63
- Enyim, tied, övé, reg. XLVII—XLVIII.
- Eppur simuove. És mégis mozog a föld, regény. XLIII—XLIV.
- Érez leány, elb. X. 38
- Erdei dal (az). XCVI. 309
- Érdekes fiatal ember (az), szindarab. LVIII. 201
- Erdély aranykora, regény. I.
- Erdélyi képek, elb. XXXII.
- Erdők leánya (az), elb. XIV. 227
- Érkövy. XCVII. 284
- Észak honából, elb. XXXV.
- Ez a világ sorja. XCVI. 403
- Ez előtt. XCVI. 418
- Ezer kettedik éjszaka (az), Igaz történet. LXI. 137
- Ezüst ibrik (az). XCVI. 410
- Exequálhatatlan (az). XCVII. 371
- Faggyugyertya (a), elb. XCIV. 289
- Falk Miksa, CXVII. 278
- Falu bolondjai (a), XVI. 92
- Faustina, elb. XI. 88
- Fecske Bandi, elb. XIII. 141
- Fegyvertelen (a), elb. XIX. 222
- Fehér angyal, elb. X. 161
- Fehér lap (a), elb. XXV. 230
- Fehér rózsa, elb. VII.
- Fehér sas (a), rege, XCIII. 228

- Fejedelem buzogánya, elb. XII. 144
 Fejedelem és Fra Diavolo, elb. LXIX. 116
 Fekete gyémántok, (a), szín-darab, XL. 108
 Fekete gyémántok, reg. XLII.
 Fekete sereg (a), tört. elb. XLIX. 316
 Fekete vér (a), reg. LXXXVII.
 Fekete világ, novella, XXXVII. 71
 Felfordult világ, nov. XXXIV. 1
 Feltámadunk, XCVI. 60
 Fluidoni harc, elb. XI. 50
 Fogadalmi templomfelszentelés és színházi díszelőadás, XCVI. 143
 Föld felett és víz alatt, L.
 Földön járó csillagok, szindarab, XL. 62
 Fortunatus Imre, novella, XXI. 112
 Fránya hadnagy (a), elb. XLIX. 238
 Frater György, reg. LXXXI—LXXXII.
 Fredegonda, elb. XXV. 194
 Fulkó lovag, elb. XIII. 184
 Gauthier Margit. (irancia dráma), XCVII. 398
 Gazdag szegények (a), szín-darab, XXXIX. 293
 Gazdag szegények (a), regény, LXXIX.
 Ghedimin és Zeneida, episod. LXVI. 452
 Girókuti Ferencz, XCVII. 300
 Glóriás hölgy (a), elb. XCII. 197
 Gonosz háznak gonosz vége, XCVII. 23
 Gonosz lélek, elb. XXII. 91
 Görögtűz, elb. LXIV.
 Greguss Ágost XCVII. 217
 Groff Sewteeth Péter keeth hitvesse, elb. XII. 68
 Gunyádat, tarisnyádat el ne hadd! elb. XCI. 218
 Guta, Herkó Páter, meg a kis borbély (a), XCIII. 89
 Gyémánt- király, elb. XII. 277
 Gyerköcz (a), elb. XIX. 148
 Gyujtogató (a), elb. XII. 293
 Gyulai Pál, XCII. 295
 Ha az ember hiressé lesz, XCVI. 375
 Hachée-Fachée, rajz, XXXIV. 362
 Hadak útja, rege, XCIII. 233
 Hajdan, most és valaha, LXI. 247
 Halál-íós arcz (a), elb. XIII. 228
 Halál után, elb. XII. 19
 Hangok a vihar után, elb. XXI.
 Hányan vagyunk még, elb. XCIV. 156
 Hányféle a becsület, elb. XCII. 211
 Hargita (a), székely népmonda. XXIII. 143
 Három a táncz, elb. XII. 49
 Három Csák (a), XCVII. 314
 Három gyűrű (a), elb. XIII. 233
 Három karácsonyfa (a), rajz. XXXIV. 368
 Három királyné, elb. XCIV. 272
 Három királyok csillaga (a), LXXXVIII. 207
 Három közül a legszebbik, elb. XII. 301
 Három márványfej (a), regény, LXVIII.
 Három vármegye örököse, XCVII. 139
 Háromszéki leányok, elb. XXIII. 43
 Hazajáró lélek (a), elb. XVI. 190
 Házasság éhségből, elb. XCII. 247
 Házasságok desperátióból, elb. XXII. 21.
 Hazatért (a), elb. LVIII. 125
 Hej mikor még mi zöldék voltunk! elb. XCII. 160
 Hétköznapiok, regény, VIII.
 Hét nemes (a), elb. XCII. 322
 Hinni és nem hinni, XCVII. 51
 Hittagadó (a), elb. XXV. 277
 Hoch! hoch! dreimal hoch! elb. XCI. 203
 Hochbreitensteini uralkodó herczeg, elb. LXI. 71
 Hogyan fogy el magától a porzó? vagy Az új török kölesön, XCVI. 392
 Hogy becsülik meg a poétákat Oroszországban, rajz, XXXIV. 308

- Hogy kezdik és hogyan végzik.
rajz. XXXIV. 375
- Hogy lett Miklós öcséből szá-
kács, elb. LXI. 81
- Hogy nyerek meg a nőket. elb.
XII. 223
- Hold, elb. XI. 96
- Hol leszünk két év múlva? vagy
Három excollega Szibériában.
elb. XLIX. 356
- Hol van Sas Pál? elb. LXI. 130
- Holtak harcza, rege. XCIII. 197
- Holt ember (a), XCVI. 387
- Hortobágy (a), elb. XCI. 64
- Hős Pálffy, szindarab, XXXIX.
89
- Hosszú álmom (a), XCVII. 59
- Hosszúhajú hölgy (a), elb.
XLIX. 203
- Húsz év múlva, elb. XII. 119
- Huszonöt év múlva, 1873.
XCVI. 96
- Huszthi beteglátogatók. elb.
XII. 217
- Hyponna romjai, elb. XX. 112
- Ideális és praktikus, XCVII. 113
- Igéret — adósság, elb. XIII. 279
- I love you, elb. XIII. 238
- Indus országgyűlés, elb. XIII. 65
- Intő prédikáció, melyet tartott
Dugdelmár vajda az ő cigány
fajrokonaihoz, kik Bécsbe
mentek fel lopni, s rajta vesz-
tettek, (1862), XCVII. 366
- Ipolyi Arnold, XCVII. 289
- Irói és művészi körök Berlin-
ben, uti kép, XCVII. 433
- Ismeretlen nagy emberek.
XCVII. 126
- Istenhegyi székely leány, elb.
XII. 153
- Jakli (a), rajz, XCVI. 366
- Janicsárok végnapjai, regény.
VII.
- Játékos (a), elb. XII. 270
- Jedikulai rab (a), elb. LVIII. 1
- Jégpalata (a), rajz. XXXIV.
351
- Jó ember (a), elb. XIII. 146
- Jó öreg asszony (a), XCVI. 253
- Jól el kell tenni a pénzt. elb.
XIII. 281
- Jókai Jubileum és a nemzeti
díszkiadás története. C.
- Jól nevelt ifju (a), genre kép.
LXI. 67
- Jordaki feje, elb. XI. 193
- Jövő század regénye (a), regény.
LII—LIII.
- József főherczeg családja köré-
ben. XCVI. 279
- Juida, elb. XXV. 342
- Kaimános hölgy (a), elb. XCI.
208
- Kakas Márton a műtárlatban.
XCVII. 350
- Kakas Márton a pokolban.
XCVII. 345
- Kakas Márton arczképcsarnoka.
XCVII. 278
- Kakas Márton levele saját ma-
gához. XCVII. 318
- Kakas Márton válogatott leve-
lei a Vasárnapi ujság szer-
kesztőségéhez. XCVII. 383
- Kalifa papucs (a), elb. XXV. 202
- Kalmár és családja (a), elb.
XXIII. 176
- Kalóz-király (a), nov. XXI. 169
- Karácsonyi dolgozó, elb. XI. 214
- Kardvas és a villám (a), elb.
XXV. 237
- Kárpáthy Zoltán, regény. VI.
- Kassai bíró, elb. XI. 62
- Kassári Dániel, elb. XCI. 118
- Katona dolog, elb. XI. 93
- Kedves atyafiak, elb. XVI. 3
- Kelet királynéja, hist. nov. XX.
13
- Kell-e információ, elb. XIII. 272
- Kemény Zsigmond, XCVII. 303
- Kénytelen mulatság, elb. XII. 29
- Képviselői körök, uti kép, XCVII.
441.
- Keresd a szived, szindarab. XI.
267
- Kertész a csatatéren, elb. XIX.
179
- Kerüld a szépet, beszély. XLIX.
29
- Keselyő Péter, elb. XVI. 146
- Kész regénytárgy. XCVII. 215
- Kétéletű (a), elb. XCIV. 251
- Kétszarvu ember, beszély. III.
- Kétszer kettő—négy, elb. XCII. 1
- Két jó barát, elb. XII. 203
- Két lángész egy házban, XCVII.
87

- Két léghajós, költ. L. 67
 Két légyott, elb. XI. 60
 Két Markov, elb. XII. 137
 Két menyasszony, elb. X. 1
 Két menyegző, elb. XLIX. 119
 Két milliomos, XCVII. 123
 Két óra egy ujságíró élményei-
 ből, a ki állandó helylyel biz-
 tosítottatott. XCVI. 396
 Két polusan (a), elb. XCII. 228
 Két szász (a), tört. humoreszk.
 XXIII. 84
 Két Trenk (a), tört. regény.
 LXXXVII. 1
 Khámok utóda (a), elb. XIX. 1
 Ki a kör négyszögítését fel-
 találta (a). XCVII. 131
 Ki a szívet a homlokán hordja
 (a), regény. LIX. 169
 Ki hát az a Kakas Márton?
 XCVI. 428.
 Ki holta után áll bosszút (a).
 LXXXV. 271
 Kik kétszer hálnak meg (a),
 regény. LXII—LXIII.
 Kiliameran, novella. XCVI. 403
 Kincses Abdul és gyáva Izmiál,
 elb. XX. 209
 Kinek a halottja, elb. XI. 114
 Ki nem talál haza (a), elb. XIII.
 149
 Királyéknál. XCVI. 288
 Királyi estélyen (a). XCVI. 124
 Királyleány babái (a), XCIII. 84
 Királyné és a majom (a). XCIII.
 108
 Kísérlet (a), (Népszínmű Szigeti-
 től és Szigetiért). XCVII. 400
 Kis király beszélő babája (a).
 XCIII. 40
 Kis királyok (a), reg. LXXIV—
 LXXV.
 Kis szürke ember, elb. X. 167
 Kit tetszik keresni, elb. LXI. 76
 Koblerék tánczó babái (a).
 XCI. 222
 Koldus gyermek, elb. XII. 65
 Koldus veréb (a), XCVI. 421
 Költemények (Részl. tart. jegyz.
 lásd a XCIX. kötet végén)
 XCVIII—XCIX.
 Komárom, elb. X. 146
 Könyező Szultána (a), elb. XXV.
 122
 Könyves Kálmán, szindarab.
 XXXVIII. 127
 Koronát szerelemért, elb. XXIII.
 111
 Kosevói Ottomán (a), rajz.
 XXXIV. 354
 Kőszivü ember fiai (a), regény.
 XXIX—XXX.
 Kötél áztatva jó (komáromi
 mendemonda), elb. XVI. 161
 Kraó (a), regény. LXXXVIII.
 103
 Különböző életleírások, XCVII.
 171
 Kurbán bég, novella. XXXVII. 92
 Kurucz világ után (a), elb.
 XXXV. 1
 Láda! Kérnek! Jösz-e? elb.
 LXIX. 80
 Lám megmondtam, elb. XII. 62
 Láthatatlan csillag (a), elb. XX.
 167
 Láthatatlan seb, elb. XI. 17
 Látható Isten (a). XCVI. 20
 Leaotungi emberké (a). XCIII.
 45
 Legbátrabb emberek (a). XCIII.
 118
 Legdrágább öltöny (a), elb.
 XCII. 88
 Legelső gőzhajó Magyarorszá-
 gon (a), elb. LXI. 56
 Legvitézebb huszár (a), elb.
 XXXVII. 310
 Lélekidomár (a), reg. LXXVII—
 LXXVIII.
 Leleményes rendőrfőnök (a),
 rajz. XXXIV. 364
 Lenczi Frater, reg. LXXXVI.
 187
 Levél a «Pesti Hírlap» szer-
 kesztőjéhez. XCII. 231
 Levente, színmű. XCV. 1
 Libapásztor, elb. XII. 213
 Liszt Ferenc hangversenye.
 XCVII. 326
 Liszt hangversenye. XCVII. 147
 Lőcsei fehér asszony (a), reg.
 LXXI—LXXII.
 Lonkay Antal. XCVII. 311
 Lőporos látogató (a), elb. LXI.
 62
 Lucrétia, elb. XXV. 189
 Lunatikus (a), elb. XIII. 218

Maglay család (a), reg. LXXXV.
225
Magnéta, reg. LXXXIX. 1
Magyar előidőkből, XXXVI.
Magyar Faust (a), néprege, L. 44
Magyar költők sorsa, 1854.
XCVI. 101
Magyar néphumorról (a). XCVI.
313
Magyar színészek életéből.
XCVI. 307
Magyar színészet a legrégibb
időkben. XCVI. 107
Magyar thea (a), elb. XCII.
220
Magyar «úr» Amerikában (a),
XLIX. 193
Mahadi, elb. LVIII. 165
Mahizeth, monda. XXXVI. 56
Majmuna, az álomtündér, elb.
XCII. 153
Mándrucz király (a), elb. XCII.
328
Manlius Sinister, szindarab.
XXXVIII. 231
Márce-Záre, elb. XXII. 1
Márceziusi fiatalság (a), vissza-
emlékezés. XCVI. 1
Márcezius tizenötödike, 1867.
XCVI. 93
Martinovics összeesküvési pör
részletei (a). XCIV. 306
Másik haza, elb. XXXVI. 73
Mátyás diák (Nyugdíjazottak
föllépte). XCVII. 409
Mátyás fia, (Hist. dráma Szig-
ligetitől. Lendvay jutalma).
XCVII. 405
Mátyás király fája, elb. XI. 267
Mátyás király forrása. XCH. 35
Még egy csókot, elb. XI. 234
Még egy csokrot. LXIX.
Megmentett költő (a), episod.
LXVI. 450
Megölt ország, elb. XI. 143
Még sem lesz belőle tekintetes
asszony, elb. XLIX. 270
Megtörtént regék. LXI.
Melyiket a kilenc közül, elb.
XI. 297
Melyik hát a jobbik? XCVI. 414
Menyegző utáni nap, elb. XII. 72
Mennyei parittya kövek, elb.
XI. 181

Mesék és regék. XCIII.
Miért láttál, elb. XXXV. 198
Míg a termő rügyből körte lesz
vagy mennyi mindenkinek
van beleszólása a szegény ker-
tész dolgába (a). XCVI. 151
Mikor az embernek nincsen
gondolatja, elb. XXXV. 233
Mikorebédre hívsz valakit, meg-
mondd, hogy hová? XCVI.
412
Milton, szindarab. XXXIX. 1
Milyen a török nép. XCVII. 162
Milyen demokraták vagyunk mi.
XCVI. 331
Milyenek a férfiak. XXV.
Milyenek a nők. XXV.
Minden poklokön keresztül, tört.
rege. LXXXIV. 93
Minta színbirálat vagy «Ez az
út a halhatatlanságra». XCVI.
349
Miranda, elb. XXV. 208
Mire kell a fűmag. XCH. 69
Mire megvénülünk, regény.
XXVIII.
Miskolci szűz (a), elb. XXXV.
210
Mit beszél rólunk a világ, elb.
XII. 265
Mit tudnak a nők, elb. XIII.
531
Mi van a föld alatt, novella.
XIII. 1
Mumia és a gólya (a). XCH. 71
Munkácsi rab (a), elb. XIV. 76
Murányi hölgy (a), szindarab.
XXXVIII. 333
Muszka ajándékok, rajz. XXXVI.
346
Nagyapa várkastélya (a), elb.
XCII. 92
Nagy ellenség (a), elb. XCIV. 224
Nagyenyedi két tűzfa (a), be-
szély. XXIII. 89
Nagyurak boszúja, rajz. XXXIV.
300
Napoleon III. Pesten. XCVII. 16
Napraforgók. XCI.
Názli-Hanem, elb. XCIV. 141
Négy óra egy volcán fenekén,
elb. XIII. 123
Ne hagyd magad! LXI. 353
Ne légy Othelló, elb. XII. 220

- Német birodalmi viszonyok, úti kép. XCVII. 437
 Német írók otthon (a), úti kép. XCVII. 440
 Népdalok hőse (a), elb. XVI. 127
 Nepean-sziget (a), elb. XXII. 73
 Népszokások a magyar színeszek országából. XCVI. 112
 Népvilág, elb. XVI.
 Nevezetesség-jogi kérdés. XCIII. 125
 Névnapj közzöntő (a), rajz. XXXIV. 399
 Névtelen társaság (a), elb. XCII. 319.
 Névtelen vár, tört. reg. XXXII—XXXIII.
 Ninesen ördög, reg. LXXXV. 1
 Női honvéd-hadnagy (a), elb. XCII. 52
 Nomen et omen, elb. X. 172
 Novellák. XXXVII.
 Nyáry Pál emléke. XCVII. 255
 Nyáry Pál halálakor. XCVII. 253
 Nyomorék naplója (a), elb. XXII. 116.
 Nyulak históriája (a), elb. LVIII. 145.
 Obsitos huszár (népszinmű Szigligetitől). XCVII. 411
 Oceania, egy elsüllyedt világrész története. XX. 221
 Oda fent és oda alant. XCVII. 177
 Olympi verseny, szindb. XL. 95
 Ördög menyasszonya (az), elb. XXXV. 42
 Ördögtáncz, rajz. XXXIV. 379
 Örök béke! (az), vagy miket fogunk olvasni az európai hírlapokban 1959-ben, a midőn száz esztendeig nem volt már háboru. XCVII. 354
 Örök harcz (az), török poesis. XCVII. 165
 Orosz canonisatio, rajz. XXXIV. 366
 Orosz czárról (az). XCVII. 33
 Orosz idyll, rajz. XXXIV. 312
 Orosz koppantó (az), rajz. XXXIV. 339
 Orosz nemezis, rajz. XXXIV. 336
 Őszi fény. XCII.
 Özveggy és proletár (Beöthy Lászlótól) és Megesaltak a komédiások (Szerdahelyitől). XCVII. 394
 Pákh Albert. XCVII. 306
 Pánszlávok földén (a). — Rejtelmes história elb. XXXV. 205
 Párbaj a csatatéren. XCVII. 1
 Párbaj Istennel, reg. korrajz. L. 1
 Párisi divat (a). XCVII. 374
 Péter-Péter, reg. LXXXIII. 1
 Pathologicophysiológiai pöreset (a). XCVI. 382
 Pénz betegségei (a), elb. XXXV. 255
 Pénz elrepül. XCVII. 208
 Peregrinus, elb. XI. 238
 Perozes, hist. nov. XX. 85
 Péter Pál (Pompéry). XCVII. 280
 Petki Farkas leányai, elbesz. XXIII. 1
 Petőfi, elb. XLIX. 189
 Petőfi és ellenségei. XCVI. 207
 Petőfi eszmecsirái, elb. XCII. 73
 Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása (a). XCVI. 218
 Petőfi mint színész, elb. LXI. 90
 Politikai Divatok, reg. XVII.
 Politikai érzület a legalacsonyabb osztályoknál (1862). XCVII. 368
 Prenumeráció különféle stádiumai Magyarországon (a). (Histórikó-statisztikai értekezés Kakas Mártontól.) XCVII. 333
 Puliris et umbra sumus, elb. XCII. 338
 Rabló kaland, igaz történet. XCVII. 41
 Rabnő (a), elb. XXV. 131
 Rab-Ráby, reg. LI.
 Rákóczy fia, reg. LXXX.
 Ráth Mór válogatott levelei. XCVII. 297
 Régiségbuvár, elb. XI. 118
 Régi hű szerető, elb. XI. 208
 Régi jó táblabírák, reg. IX.
 Régi pénzek (Szentpéteri jutalomjátéka). XCVII. 407
 Régi szép restaurációk (a), elb. XCII. 204

- Reichsrathban (a), úti kép. XC VII. 420
 Rejtélyes csontváz (a), XC VI. 405
 Reményi Ede. XL VII. 304
 Remete hagyománya (a), elb. XIV. 203
 Rémhálasz (a), XC III. 103
 Rendkívüli nők, reg. képek. LXI. 217
 Reperált lelkek, elb. XII. 208
 Rézpataki lelkész (a), elb. XVI. 209
 Rezső trónörökös írószobája. XCVI. 293
 Ristori utófájdalmak. XC VII. 403
 Románó Csibakéro Sziklaribe, elb. LXIX. 168
 Rossz hely (a), elb. XIX. 197
 Rosszul osztozott testvérek (a), elb. XCI. 30
 Rozgonyi Czeczilia, elb. XXXVI. 137
 Rútak-rútja (a), elb. XLIX. 80
 Sakkjáték Isten és sátán között, mese. XC III. 102
 Sárga rózsa, reg. LXXXVIII. 1
 Serfűző (a), elb. XXII. 184
 Sérthetetlen (a), elb. XIX. 185
 Shirin, nov. XXI. 81
 Sic vos non vobis, elb. XVI. 179
 Skrlje-dlniczai kariatidák (a), elb. XC II. 234
 Smaragdok és zafírok, elb. XXXV. 30
 Sobri Jóska elfogatása, elbesz. LXI. 50.
 Socialdemokrata Európában és Északamerikában (a). XXXV. 216
 Soha sem egyedül, elb. XC II. 166
 Sók ember (a). XC VII. 144
 Solimán álma, elb. XX. 153
 Sonkolyi Gergely, elb. XXII. 38
 Strucezmadár (a), elb. XIII. 47
 Sylvester-éjszakák, emlék. XI. 102
 Sylvester-éj utolsó percze. XC VII. 56
 Szabad a ráblás, elb. XIII. 60
 Szabadság a hó alatt, vagy a zöld könyv, tört. reg. LXVI.
 Száműzött «Z» (a). XC VII. 363
 Szatyor (a), elb. XC II. 63
 Száz leány egy rakáson, elb. LXIX. 148
 Százszorszépek, elb. XI. 1
 Széchényi megszűnt e földön élni. XC VII. 240
 Szeged : I. A romtemető. XC VII. 70
 Szeged : II. Az illovai malom. XC VII. 72
 Szeged : III. A szádfal. XC VII. 74
 Szeged : IV. A magyar Zuidersee. XC VII. 76
 Szeged : V. Az őthalom. XC VII. 78
 Szeged : VI. Az otthon — ház nélkül. XC VII. 80
 Szeged : VII. A szivattyúk. XC VII. 81
 Szeged : VIII. A hét választófejedelelemnél. XC VII. 83
 Szeged : IX. A szegedi legenda. XC VII. 86
 Szegedi életmentők (a). XC VII. 231
 Szegedi vésznapiok (a), életkép. XC VII. 19
 Szegény asszony áidozatja, elb. X. 195
 Szegény gazdagok, reg. XV.
 Szegénység útja (a), elb. L. 201
 Székely adott szava, elb. XI. 37
 Székely asszony, elb. X. 83
 Szélesend alatt, elb. XXXV.
 Szél Gáspár utódai, elb. XC II. 209
 Szellem meghamisítása (a). XC VI. 200
 Szent-Antal generális. elb. XC II. 105
 Szent-Bűbanat, elb. XII. 274
 Szép Febronia mulatságai (a), rajz. XXXIV. 319
 Szép Mikhál, szindarab. XXXIX. 115
 Szép Mikhál, reg. LVII.
 Szerelem bolondjai, reg. XLI.
 Szerelmes az ördög (ballot). XC VII. 384
 Szerencsétlen szélkakas, e'b. X. 189
 Szeretve mind a vérpadig, tört. reg. LXVII—LXVIII.

- Szerkesztési kuriozumok. XCVI. 302
 Szigetvári vértanúk (a), szindarab. XXXVIII. 55
 Szigligeti. XCVII. 274
 Szinán basa, elb. XCII. 191
 Szinművek. XXXVIII—XL.
 Szinope, elb. XIX. 103.
 Színházi publikumfogás fürdön. XCVI. 360
 Szökevény (a), elb. XIV. 158
 Szomorú napok, reg. XVIII.
 Szörnyű nemesis, elb. XI. 117
 Szüreti mulatság Alesuthon. XCVI. 283
 Tábornok és az asztrálszellem (a), elb. XIX. 90
 Talmi asszony (a), elb. XCI. 180
 Taps, fütty és hagymakoszorú, elb. LXI. 119
 Targallyak, elb. LVIII.
 Táto (a). XCVII. 127
 Tégy jót, reg. LXXXIX. 93
 Tekintetes koldusné asszony-ság. XCVI. 344
 Teleky László meghalt. XCVII. 247
 Tell Vilmos (opera). XCVII. 389
 Tengerszem tündére, (a), rege. XCIII. 238
 Tengerszemű hölgy (a), reg. LXXXVI.
 Thespis kordéja, szindarab. XL. 1
 Thonuzoba, rege. XCIII. 256
 Tisztelt ház, karzat és buffet, elb. LVIII. 178
 Tíz millió dollár, elb. XII. 226
 Tököli emlékünnap Ujvidéken. XCVI. 116
 Tolvaj história. XCVI. 389
 Töredelmes vallomás. XCVI. 424
 Török János (dráma). XCVII. 387
 Török világ, reg. II—III.
 Történetek egy ócska kastélyban, elb. XIII. 84
 Trenk Frigyes, tört. regény. LXXXVII. 227.
 Trónörökös pár elfogadási napja Budavárában (a). XCVI. 138
 Tsong-Nu, hist. nov. XX. 70
 Tudomány bolondja (a). XCVII. 133
 Tudtán kívül férj (a), elb. XXV. 339.
 Tündér nő fia (a), rege. XCIII. 199
 Tündérpalota, elb. XIII. 211
 Udvari bálról (az). XCVI. 135
 Ujabb elbeszélések. XCIV.
 Uj földesúr (az), reg. XXIV.
 Uj földesúr, elb. XCII. 345
 Uj szőlővész, «Anekropolisz» (az), elb. XCH. 216
 Urhász (u), XCVII. 293
 Urnő (az), elb. XXV. 1
 Űstökös útja (az), elb. XXXVI. 34
 Utazás a harangokkal együtt. LXI. 274
 Utazás egy sírdomb körül. XCV. 169
 Uti táskából. LXI. 326
 Utolsó budai basa (az), tört. elb. XXXVII. 137
 Utolsó csatár (az), elb. XIII. 132
 Utolsó cigányország (az), elb. XX. 199
 Utolsó fejedelem (az), elb. XCIV. 295
 Utolsó kacaj (az), elb. LVIII. 142
 Utolsó mór királyok (az), tört. elb. LXIX. 192
 Utolsó napjai a fürdő-idénynek. XCVI. 353
 Utolsó tengeristen (az), elb. XX. 1
 Vadon virágai, elb. XXII.
 Vakmerő (a), elb. XXV. 306
 Valahány ház, annyi szokás, elb. XIV. 136
 Valdivia, elb. XI. 156
 Vámbéry egy estélyen. XCVII. 379
 Vanderguld úr, elb. XCI. 195
 Vándoroljatok ki, elb. XIV. 1
 Varchoniták (a), nov. XXI. 1
 Végzetes hely (a), elb. XIII. 284
 Velezke, elb. XI. 109
 Vén emberek nyara, elb. XCII. 128
 Vén huszárkapitány (a). XCVII. 101
 Vén sas (a), elb. XII. 286
 Véres kenyér (a). L. 149
 Véres könyv, elb. XIX.

- Vérontás angyala (a), elb. XLIX. 158
 Veszélyes sakkjáték (a), elb. XIX. 169
 Veszélyes titok (a), elb. LXI. 104
 Világlátott fiu (a), elb. XCI. 1
 Világszép leányok, szindarab. XXXIX. 221
 Világ ura (Dráma Szigligetitől). XCVII. 397
 Világ vége (a), elb. XVI. 107
 Villámjárta (a). elb. XXXV. 187
 Villámvonat szekéren, úti kép. XCVII. 446
 Violanta, elb. XII. 193
 Virradóra, elb. XLIX.
 Vőlegény-verseny, elb. XCI. 91
 Vörösmarty Mihály. XCVII. 242
 Vörösmarty sírjánál. XCVII. 244
 Vörössipkás, elb. X. 177
 Xelenhoa és Toipingvang, elb. XII. 55
 Zafireh, elb. LXI. 32
 Zomotor (a), rege. XCHII. 211
 Zöld mulatság, elb. XIII. 73
 Zsidó fiu (a), szindarab. XXXVIII. 1
 Zsolczai hős (a). XCVII. 4

TARTALOM.

	Lap
Erről a századik kötetről	1
A száz kötetes Jókai-kiadásról	3
A jubileum ünnepe	29
Az üdvözetek, díszoklevelek és ajándékok jegyzéke	79
Jókai életrajza	106
Jókai a maga irodalmi munkásságáról	118
Jókai önéletírása (10 évvel később)	134
Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliographiája	155
A jubiláris nemzeti díszkiadás előfizetőinek névjegyzéke	191
Az előfizetők statisztikája	229
Utószó Jókai Mórtól	231
A kiadók utószava	235
A nemzeti kiadás teljes tartalomjegyzéke	241

